

JUGOSLOVENSKI
PREGLED

INFORMATIVNO DOKUMENTARNI
PRIRUČNIK O JUGOSLAVIJI

2. IZDAJE

DRUŠTVENO I DRŽAVNO UREĐENJE

489—491		Mirovna vojska
492—494		Iz koga je nastala Jugoslavija
494—496		2. svjetski rat i narodna osvobodilačka borba
497—501		2. svjetski rat i narodna osvobodilačka borba
501—506		2. svjetski rat i narodna osvobodilačka borba

POLITIČKE I DRUŠTVENE ORGANIZACIJE

507—510		2. svjetski rat i narodna osvobodilačka borba
---------	-------	---

PRIRUČNIK

511—515		Priručnik o narodnoj osvobodilačkoj borbi
515—518		Priručnik o narodnoj osvobodilačkoj borbi
518—525		Priručnik o narodnoj osvobodilačkoj borbi

FINANCIJA I KULTURA I NARODNA TIJELA

525—527		Financijska politika
527—529		Kultura i narodna tijela
529—530		Narodna tijela

2. OBLAST POLITIKA

531—535		2. svjetski rat i narodna osvobodilačka borba
535—537		2. svjetski rat i narodna osvobodilačka borba

DECEMBAR 1961

12

JUGOSLOVENSKI PREGLED

GODINA V
Decembar 1961.

Uredivački odbor

Predsjednik NIKOLA MINČEV; *članovi*: dr JOŽE BRILEJ, BOŽIDAR ĐUROVIĆ, dr PAVLE KOVAČ, LJUBICA MIHIĆ, ANTE NOVAK VOJO RAKIĆ, STANA TOMAŠEVIĆ, dr TONE VRATUŠA

Glavni urednik BOŽIDAR ĐUROVIĆ

Izdavač

PUBLICISTIČKO-IZDAVAČKI ZAVOD »JUGOSLAVIJA«
BEOGRAD, Knez Mihailova 6

SADRŽAJ.

DRUŠTVENO I DRŽAVNO UREĐENJE

Mirovna veća	489—491
Izvršenje kazni lišenja slobode	492—494
Sednice Savezne narodne skupštine	494—496
Sednice republičkih narodnih skupština	497—503
Sednice Saveznog izvršnog veća	504—506

POLITIČKE I DRUŠTVENE ORGANIZACIJE

Sekcije Socijalističkog saveza	507—510
--------------------------------------	---------

PRIVREDA

Preporuka Savezne narodne skupštine o raspodeli čistog prihoda u radnim kolektivima	511—512
Proizvodnja trajnih potrošnih dobara	513—515
Razvoj voćarstva	516—522

FIZIČKA KULTURA I NARODNA TEHNIKA

Jugoslovenski sportski rekordi u 1961.	523—524
Međunarodna takmičenja jugoslovenskih sportista u 1961.	525—529
Turnir kandidatkinja za prvakinju sveta u šahu	530

SPOLJNA POLITIKA

Hapšenje jugoslovenskog građanina Laza Vračarića u Saveznoj Republici Nemačkoj	531—532
Međunarodni ugovori zaključeni u drugoj polovini 1961.	532—534

MIROVNA VEĆA

NASTANAK I RAZVOJ

Ideja o mirovnim većima kao posebnim društvenim organima za vansudsko rešavanje izvesnih sporova među građanima prvi put je formulisana u Uredbi o upravljanju stambenim zgradama od 23. decembra 1953. Prema odredbama čl. 65. i 66. te Uredbe, mirovno veće je organ saveta stambene zajednice koji rešava sporove o opravkama i održavanju stana između korisnika stana i uprave stambene zajednice. Pored toga, mirovnom veću je bilo stavljeno u nadležnost da vrši obavezni prethodni pokušaj poravnjanja u određenim slučajevima otkaza stana. Tužba za otkaz stana mogla se uzeti u postupak kod suda samo ako je prethodni pokušaj poravnjanja pred mirovnim većem ostao bezuspešan ili ako mirovno veće u roku od 30 dana nije spor rešilo poravnjanjem.¹

Kasnije, na istoj osnovi, postavila se potreba osnivanja sličnog tela, koje ne bi bilo vezano samo za postojanje stambene zajednice i u čiju bi kompetenciju spadalo rešavanje ne samo stambenih, već i drugih sporova i razmirica među građanima. U početku su tu potrebu isticali uglavnom sudovi i pravosudni organi kao jedno od rešenja za rasterećenje redovnih sudova. Docije je, međutim, ustanovljenje ovakvog tela postavljeno kao principijelno pitanje formiranja jednog novog društvenog organa u sistemu komunalne samouprave, čija se funkcija ne bi iscrpljivala samo rešavanjem sporova između građana, već koji bi imao i značajnu preventivnu ulogu u njihovom suzbijanju otklanjanjem stvarnih uzroka njihovog nastanka i, time, značajno uticao na razvijanje novih socijalističkih društvenih odnosa.

Tako je došlo do osnivanja mirovnih veća ove druge vrste, i to pretežno na seoskim područjima. Ona se razlikuju od mirovnih veća koja se osnivaju pri stambenim zajednicama i čiji su status i delokrug regulisani Opštim zakonom o stambenim zajednicama od 16. aprila 1959, mada sa njima imaju i dosta zajedničkih elemenata, naročito sa onima koja se u svojoj praksi posredovanja ne ograničavaju samo na stambene odnose. Osnovna razlika između njih je u tome što su kompetencije i način osnivanja mirovnih veća pri stambenim zajednicama regulisani zakonom i što je njihovo delovanje ograničeno na gradska i industrijska područja na kojima se formiraju stambene zajednice.

Mirovna veća osnovana su skoro u svim krajevima Jugoslavije. U Srbiji je osnovano oko 2.000 mirovnih veća, u Hrvatskoj oko 800, u Sloveniji 570, u Makedoniji 550 i u Bosni i Hercegovini 143. U Crnoj Gori, gde se mirovna veća tek osnivaju, njihov broj je zasad neznatan.²

Prva mirovna veća osnovana su i počela da rade 1958. u Srbiji. U Sloveniji osnivanje mirovnih veća počinje od druge polovine 1959, dok se u Hrvatskoj intenzivnijem osnivanju ovih veća pristupilo prvih meseci 1960. Proces osnivanja mirovnih veća preneo se kasnije i na ostale narodne republike.

Osnivanje i aktiviranje mirovnih veća nije teklo ravnomerno, tako da postoje znatne razlike u broju ovih veća

¹ Prema odredbama čl. 54. i 55. Opšteg zakona o stambenim zajednicama od 1959 (»Službeni list FNRJ«, 16/59), zadatak je mirovnih veća pri stambenim zajednicama da posreduju da se stranke poravnaju u sporovima koji proističu iz ugovora o korišćenju stana, iz podstanarskog i sustanarskog odnosa, iz odnosa između drugih lica povodom korišćenja stana, iz odnosa između servisa ili ustanova stambene zajednice i kućnih saveta i građana, kao i u drugim sporovima.

Postupak posredovanja pokreće se samo na zahtev jedne ili obeju stranaka, a podneti zahtev ne sprečava pokretanje redovnog postupka kod suda ili drugog nadležnog organa.

² Podaci o broju mirovnih veća koji se daju u ovom prikazu obuhvataju i veća pri stambenim zajednicama, jer odvojeni podaci ne postoje.

ne samo po republikama, već i po srezovima i opštinama u okviru pojedinih republika. Čak i u republikama koje imaju relativno široku mrežu mirovnih veća još im je krajeva u kojima mirovna veća nisu osnovana ili još ne funkcionišu, ili su osnovana u znatno manjem broju nego u drugim krajevima, sličnim po broju naselja i stanovnika.

Mirovna veća su osnivanja najvećim delom na inicijativu građana i društvenih i političkih organizacija na terenu, ali i na inicijativu sudova i pravcsudnih organa, narodnih odbora, stambenih zajednica, mesnih odbora, i dr. Dosađanje iskustvo je pokazalo da su bolje funkcionisala ona mirovna veća koja su, posle temeljnih priprema, osnivanja na zborevima birača i skupovima mesnih organizacija Socijalističkog saveza, kao i ona mirovna veća kojima su ove organizacije pružale svestranu pomoć i podršku u radu.

Mirovna veća svuda rade u sastavu od 3 člana, od kojih jedan vrši funkciju predsednika, mada ima slučajeva da se u mirovno veće bira i više članova (do 9). Članovima mirovnih veća se, po pravilu, određuju zamenici. Na ovakav sastav verovatno je uticalo iskustvo iz rada mirovnih veća u stambenim zajednicama, koja se, po zakonu, sastoje od predsednika i dva člana i njihovih zamenika.

Način izbora članova mirovnih veća je različit po pojedinim republikama. Izbor se vrši najčešće na zborevima birača, ali je u nekim slučajevima njegova punovažnost bila uslovljena naknadnom potvrdom narodnog odbora opštine. Bilo je takođe slučajeva da su članove mirovnih veća imenovali narodni odbori, pa i pojedini saveti narodnih odbora, ili da je izbor bio vršen na sastancima organizacija Socijalističkog saveza ili na drugim sastancima građana.

Funkcija članova mirovnih veća svuda je prihvaćena kao počasna i besplatna društvena funkcija.

Za određivanje veličine područja na kojem treba da deluje mirovno veće, ne postoje jednaki kriterijumi. U većini slučajeva mirovna veća su osnivanja za područje jednog ili dvaju mesnih odbora, za dva ili više zaselaka u okviru jednog sela, itd. Međutim, neka mirovna veća osnivanja su za celu teritoriju opštine. Iskustvo je pokazalo da mirovna veća sa tako širokim područjem ne mogu odgovoriti svojoj ulozi, jer dobivaju u izvesnom smislu karakter nekog posebnog organa opštine. Usled toga, kao i zbog nedovoljnog poznavanja stranaka, njihovih odnosa i uže problematike pojedinih sela i naselja u sastavu opštine, takva se veća nisu mogla održati.

ULOGA I ZNAČAJ

Mirovna veća su, prema načinu svog postanka i delovanja, društveni samoupravni organi koji stoje izvan sudske sistema i koji, delujući snagom svog društvenog autoriteta, doprinose usklađivanju odnosa među građanima, otklanjanju uzroka koji izazivaju parničenje, kao i razvijanju društvene solidarnosti. Mirovna veća omogućuju građanima da sopstvenim snagama, u svojoj užoj sredini, rešavaju probleme koji se pojavljuju u njihovim međusobnim odnosima. U tom smislu delatnost mirovnih veća predstavlja jedan novi oblik društvenog samoupravljanja, i to u oblasti koja se doskora smatrala isključivim domenom rada sudova i drugih državnih organa.

Mirovno veće posreduje da građani svoje sporne odnose i razmirice reše mirnim putem, bez intervencije suda ili drugih organa. Ono neposredno raspravlja sa strankama u sporu, pomaže im da nađu sporazumno rešenje i, uopšte, iznalazi mogućnosti za njihovo izmirenje i zaključenje poravnjanja. Metod rada mirovnih veća je otkrivanje i otklanjanje stvarnih uzroka nastalog spora i mirenje stranaka. Takva delatnost mirovnih veća, prema dosadašnjem iskustvu, imala je uspeha, jer se više od polovine svih intervencija završava mirenjem i zaključenjem poravnjanja.

Mirovna veća mogu sa uspehom da vrše funkciju mirenja samo ako su njihovi članovi ugledni i autoritativni građani iz neposredne okoline stranaka, koji poznaju stranke i odnose koji čine predmet spora. Mirenje se vrši

javno, što utiče na stranke da istinito iznose svoje navode, da realno postavljaju zahteve i da vode računa o mišljenju i sudu sredine.

Mirovna veća posređuju u sporovima koje stranke dobrovoljno pred njih iznesu. Stranke nisu dužne da prihvate sugestije mirovnog veća, čak ni onda kad su pred njim zaključile poravnanje. One se takođe, nezavisno od toga, mogu obratiti sudu. Iskustvo je, međutim, pokazalo da takvih slučajeva nema mnogo.

U dosadašnjoj praksi, međutim, bilo je primera da postupak mirjenja pred mirovnim većem pokreće i sama veća po sopstvenoj inicijativi ili na sugestiju društvenih i političkih organizacija o potrebi intervencije u pojedinim slučajevima. U nekim krajevima zemlje mirovna veća ne mire samo stranke koje im se obrate, već i stranke koje im upute sudovi ili drugi državni organi (stanice Narodne milicije, i dr.) radi pokušaja mirjenja, kojim bi se, ako bi se ostvarilo, vođenje redovnog postupka učinilo nepotrebnim. Razume se da se to odnosi samo na predmete u kojima pokretanje postupka zavisi od volje ovlašćenog lica (gonjenje za krivična dela uvrde, klevete, lake telesne povrede, i dr. po privatnoj tužbi ili predlogu oštećenog, i sl.).

Mirovna veća su nastala kao rezultat potrebe za raščišćavanjem određenih spornih odnosa među građanima, koji su i u najbeznačajnijim sporovima bili upućeni isključivo na sud, što je uvek skopčano sa gubitkom vremena i posebnim troškovima. To je jedan od razloga što su mirovna veća rado prihvaćena i što su se relativno brzo proširila na sve krajeve zemlje.

Statistički podaci o radu sudova ukazuju na široke mogućnosti koje postoje za svestranu preventivu i društveno-političku delatnost mirovnih veća.

U 1960. godini 56,2% od svih primljenih krivičnih predmeta kod sreskih sudova odnosilo se na krivična dela koja se gone po privatnoj tužbi. Među tim delima najveću grupu čine krivična dela uvrde, klevete i lake telesne povrede — oko 50% od svih krivičnih dela. Od svih rešenih krivičnih predmeta u sreskim sudovima u 1960. godini 44,7% rešeno je obustavom postupka zbog odustanka privatnog tužioca od tužbe, i sl. S druge strane, najveći broj građanskopravnih sporova ima za predmet potraživanja koja ne prelaze 5 do 10 hiljada din., a sporovi čija vrednost ne prelazi 50.000 din. čine oko 60% od svih sporova koji se raspravljaju pred sudovima. Od ukupnog broja svih sporova samo nešto preko polovine okončava se presudom, a ostatak poravnanjem i obustavom postupka po raznim osnovima, koji su najčešće iz oblasti dispozicije stranaka (preko 45%).

Visok procent predmeta koji se ne rešavaju presudom već izmirenjem stranaka, poravnanjima, povlačenjem tužbe, mirovanjem postupka, itd., pokazuje spremnost stranaka, naročito u parničnom postupku, da brzo odustanu od svojih zahteva i da se izmire, kao i činjenicu da u velikom broju pokrenutih postupaka intervencija suda nije bila neophodna, jer su sporovi bili takve prirode da su se s istim rezultatom mogli rešiti i posredovanjem van suda.

DELOKRUG I POSTUPAK

Delokrug rada mirovnih veća, prema dosadašnjoj praksi, obuhvata mirjenje u najraznovrsnijim sporovima o imovinskim i drugim zahtevima kojima stranke prema važećim propisima mogu slobodno raspolagati. To su, između ostalih, sporovi koji se odnose na međusobna novčana i druga potraživanja, na naknadu štete, sporovi o sm tanju poseda, sporovi iz oblasti stambenih odnosa, oko izdržavanja, oko uređenja mesta, i sl. Vrednost predmeta ovih sporova je u većini slučajeva neznatna. Međutim, mirovna veća su, na zahtev stranaka, s uspehom intervenisala i u sporovima veće vrednosti, koji su godinama raspravljani pred sudovima.

Mirovna veća se, po pristanku stranaka, upuštaju i u mirjenja povodom krivičnih dela za koja se goni po pri-

vatnoj tužbi ili po predlogu oštećenog. U takvim sporovima, gde gonjenje zavisi od volje oštećenog, izmirenje stranaka i eventualno poravnanje o imovinskim zahtevima koji proističu iz učinjenog krivičnog dela imaju za posledicu da se krivični postupak ne pokreće, a ako je pokrenut, da ovlašćeno lice odustane od privatne tužbe ili predloga.

Postupak pred mirovnim većem pokreće se, po pravilu, na zahtev jedne ili obeju zainteresovanih stranaka. Postupak se vodi javno, usmeno i neposredno. Mirovna veća zasedaju najčešće nedeljom, ili u druge dane u vreme kada se ne radi. Najčešće se za zasedanje koriste prostorije mesne kancelarije, narodnog odbora ili mesne organizacije Socijalističkog saveza. Mirovna veća raspravljaju i na licu mesta kad je to zbog prirode stvari potrebno. O radu mirovnog veća vodi se posebna knjiga, negde u vidu delovodnika a negde u vidu zapisnika. Administrativno-tehničke poslove u vezi s radom veća i evidenciju o zaključnim poravnanjima vode šefovi mesnih kancelarija, službenici narodnog odbora ili druga lica koja odredi predsednik mirovnog veća. O materijalnim potrebama za rad mirovnog veća (prostorije, ogrev, najnužniji kancelarijski materijal) staraju se narodni odbori, a negde i stambene zajednice.

Postupak mirjenja pred mirovnim većem je jednostavan i neformalan. Od stranaka se po pravilu zahteva da izlože svoje stavove i zahteve, pa se dopunskim pitanjima dalje upotpunjava činjenično stanje. Po potrebi i uz pristanak stranaka, saslušavaju se i druga lica čiji iskazi mogu doprineti razjašnjenju stvari. Ceo postupak odvija se u vidu neposrednog razgovora, u kojem se iznose razne sugestije i predlozi za sporazumno rešenje spora. Ako se stranke saglase za kompromisno rešenje, a ono bude takvo da iziskuje naročito formulisanje, sastavlja se i beleška o poravnanju, koja se unosi u knjigu zapisnika. U nekim krajevima zemlje mirovna veća nemaju ni taj minimum administracije, tako da se njihova praksa uglavnom iscrpljuje usmenim posredovanjem i usmenim saglašavanjem o poravnanju.

Još prilikom stvaranja mirovnih veća bila je izražena težnja da se postupak pred mirovnim većima i način poslovanja odrede bar u osnovnim konturama. Takve inicijative su poticale uglavnom od predsednika i sudija pojedinih sreskih sudova. Iznošili su i predlozi da sa članovima mirovnih veća na pojedinim područjima treba održavati povremene sastanke i savetovanja radi razmene iskustava i upoznavanja sa najnužnijim pravilima postupka. U daljem razvoju mirovnih veća pokazalo se da su ovakve mere nepotrebne, da u izvesnoj meri mogu samo da sputavaju članove mirovnih veća u njihovom radu za vreme neposrednog raspravljanja i da kao jedino prihvatljivo rešenje ostaje neposredan i sasvim neformalan razgovor sa strankama.

PROBLEMI DALJEG RAZVOJA

Mirovna veća su izrasla i postala značajna institucija u toku opšteg procesa razvoja sistema društvenog samoupravljanja u Jugoslaviji i po funkciji koju vrše skladno se uklapaju u mehanizam samouprave. Njihov razvoj, iako je donekle bio inspirisan idejom o mirovnim većima koja je sprovedena u stambenom zakonodavstvu, kretao se sasvim odvojeno i sopstvenim putevima. Njemu nisu prethodili nikakvi propisi koji bi utvrđivali zadatke, bližu organizaciju i postupak mirovnih veća. To je uslovalo da u praksi dodu do izražaja često različita shvatanja o kompetencijama, organizaciji i postupku mirovnih veća i da se na toj osnovi izdvoje izvesna važna pitanja čije je rešenje od neposrednog interesa za dalji razvoj mirovnih veća i efikasnije ostvarivanje njihove uloge.

Prvo pitanje koje se postavlja u vezi s daljim razvojem mirovnih veća je: da li je potrebno i kakve propise treba doneti o mirovnim većima? U prilog donošenja propisa o organizaciji i radu mirovnih veća najčešće se navodi da bi to doprinelo jačanju njihovog autoriteta i otklanjanju sadašnjih razlika u shvatanjima o delokrugu mirovnih veća, njihovim kompetencijama i načinu postupka. Saveznim propisima bi se rešila izvesna osnovna pitanja, a narodnim republi-

kama i narodnim odborima ostavilo bi se da prema svojim posebnim uslovima i potrebama bliže regulišu detalje organizacije i postupka.

Jedno od pitanja koja se u praksi različito rešavaju i koja bi trebalo da budu rešena jedinstvenim propisima, jeste i odnos mirovnih veća i sudova a, posebno, da li pokušaj prethodnog poravnanja pred mirovnim većima treba da bude uslov da se pokrene ili nastavi postupak pred sudom. Protiv zahteva da se posebnim propisima odredi da su stranke, pre nego što se obrate sudu, dužne da prethodno pokušaju poravnanje pred mirovnim većem, ističe se više razloga. Pre svega, postupak pred mirovnim većem ne treba da bude vrsta prethodnog sudskog postupka. Pokretanje postupka za mirenje treba da ostane u rukama zainteresovanih stranaka i može se voditi samo po njihovom zahtevu ili pristanku. Dostavljanjem predmeta mirovnim većima ili upućivanjem stranaka na prethodni pokušaj mirjenja pred mirovnim većem, samo mirenje prestalo bi da bude dobrovoljno i neobavezno, a mirovna veća bi se donekle uključila u sudski sistem.

U praksi mirovnih veća došle su do izražaja izvesne razlike u pogledu pitanja ko može biti stranka u postupku pred mirovnim većem. Iako prevladuje gledište da mirovna veća treba da posreduju samo u međusobnim odnosima građana, neka mirovna veća uzimala su u postupak i sporove između građana i pojedinih privrednih organizacija komunalnog karaktera. Ima mišljenja da takva praksa nije u skladu sa idejom i karakterom mirovnih veća kao društvenih organa koji na određen način utiču na sređivanje odnosa među ljudima. Međutim, postoji i mišljenje da, i ako se prihvati gledište da mirovna veća treba da posreduju samo u međusobnim odnosima građana, takvom karakteru mirovnih veća ne bi smetalo ako bi svoje posredovanje proširila i na sporove između takvih društvenih organa samih građana kao što su kućni saveti, stambene zajednice i njihovi servisi, kao i na sporove između ovih društvenih organa i pojedinih građana.

Postojanje mirovnih veća pri stambenim zajednicama, koja se razvijaju u gradskim naseljima i čija se nadležnost uglavnom iscrpljuje raspravljanjem sporova iz stambene oblasti, i ostalih mirovnih veća, koja se formiraju na seoskim područjima i koja posreduju u svim sporovima, sukobima i razmiricama, — postavlja pitanje međusobnog odnosa ovih veća i uopšte daljeg razvoja mirovnih veća u gradovima. Jedno od rešenja bilo bi da se sadašnja mirovna veća pri stambenim zajednicama angažuju samo na posredovanju u sporovima iz stambene oblasti, a da se za posredovanje u ostalim sporovima pristupi osnivanju novih mirovnih veća, kao što se to čini na seoskim područjima. Međutim, postoji i mišljenje da bi ulogu mirovnih veća kakvu ona imaju u seoskim područjima trebalo u celosti da preuzmu i mirovna veća pri stambenim zajednicama. U prilog takvom rešenju navodi se i ovlašćenje iz čl. 56. Opšteg zakona o stambenim zajednicama, prema kojim se stranke mogu obraćati mirovnim većima radi posredovanja ne samo u sporovima iz stambene oblasti, nego i u drugim sporovima.

Poravnanje koje se zaključuje pred mirovnim većem ne može biti osnov za prinudno izvršenje. Obaveznost takvog poravnanja zasniva se na moralnim momentima. Ništa ne sprečava stranke da isti spor ponovo pokrenu pred sudom. Mada je u dosadašnjoj praksi mirovnih veća bilo malo slučajeva neizvršavanja obaveza iz zaključenog poravnanja, postoji mišljenje da takvim poravnanjima treba priznati pravno dejstvo koje imaju poravnanja zaključena pred sudom. Prema ovom mišljenju, ako su stranke pred mirovnim većem dobrovoljno sklopile poravnanje u želji da se ono i izvrši, nema opravdanog razloga da se takvom poravnanju ne prizna i izvršnost.

U dosadašnjoj praksi mirovna veća nisu odlučivala o sporu, osim u nekim pojedinačnim slučajevima. To je razumljivo, jer ako bi se mirovnim većima dalo ovlašćenje da bez pristanka stranaka odlučuju o sporu, ona bi se pretvorila u novu vrstu redovnog suda. Međutim, prema nekim gledištima, mirovnim većima bi trebalo dati ovlašćenje da na zahtev stranaka odluče o sporu, u kojim se stranke i inače mogu poravnati. U takvom slučaju mirovno veće bi postupalo kao izabrani sud i donosilo bi konačne odluke. Te odluke se, kao i odluke izabranih sudova, ne bi mogle pobijati, osim, izuzetno, zbog ništavosti.

Može se konstatovati da uglavnom postoji saglasnost u mišljenjima da mirovna veća treba razvijati isključivo kao društvene organe kojima se građani dobrovoljno i po svom nahođenju obraćaju radi posredovanja, i da ih treba strogo odvajati od sudova i uopšte državnih organa. Mirovna veća se u tom pravcu mogu dalje razvijati samo uz strogo poštovanje principa neobaveznosti postupka pred njima. Eventualno zakonsko regulisanje materije mirovnih veća, uz priznanje izvršnosti poravnanja, pružanje mogućnosti da mirovna veća pod određenim uslovima mogu postupati i kao izabrani sudovi, itd., smatra se, ne bi uticalo na opštu fizionomiju mirovnih veća kao društvenih organa koji stoje izvan sudskog sistema i koji na specifičan način ostvaruju svoju društveno-političku ulogu.

Na sastanku Komisije za društveno upravljanje Saveznog odbora SSRNJ u septembru 1961. na kojem su pretresana dosadašnja iskustva iz rada mirovnih veća, zaključeno je da je postojanje mirovnih veća kao društvene institucije u sistemu komunalne samouprave potpuno opravdano; da mirovna veća treba i dalje razvijati kao društvene organe, uz poštovanje principa dobrovoljnog pristanka građana da pojedine sporove rešavaju pred njima; kao i da organizacije SSRNJ treba efikasnije da pomognu rad i popularisanje mirovnih veća kao društvenih samoupravnih organa koji imaju veliki značaj u izgradnji etičkih načela koja i odgovaraju i proističu iz novih socijalističkih društvenih odnosa u Jugoslaviji.

IZVOR: Materijali o mirovnim većima Komisije za društveno upravljanje Saveznog odbora SSRNJ, sa sastanka u septembru 1961. godine, i Opšti zakon o stambenim zajednicama, »Službeni list FNRJ«, br. 16/59.

V. S. — V. L.

IZVRŠENJE KAZNI LIŠENJA SLOBODE

Dinamičan razvoj krivičnog sistema nove Jugoslavije¹ usko je povezan sa razvojem socijalističkih društvenih odnosa i socijalističkog demokratizma. Promene u društvenom sistemu omogućile su veću društvenu afirmaciju ličnosti građanina, njegovih ličnih, ekonomskih, političkih, kulturnih i drugih prava, a ceo taj proces uticao je i na položaj, prava i tretman građana kao krivičnog subjekata. U posleratnom razvoju povremeno su vršene značajne i krupne promene u sistemu krivičnog sistema, pri čemu je sukcesivno jačala i krivična pravna zaštita ličnosti građana.

Uporedo sa povremenim promenama u materijalnom krivičnom pravu, vršene su i značajne promene na području procesnog krivičnog prava, kao i promene u sistemu izvršenja kazni. Nov položaj građana u procesu društvenog razvoja, koji je uslovio evoluciju materijalnog i formalnog krivičnog zakonodavstva, presudno je uticao i na karakter sistema izvršenja kazni i tretman delikvenata u praksi. Represivne i zastrašujuće mere ustupaju mesto društveno-vaspitnim i popravnim merama, koje se ostvaruju na principima individualizacije, humanog postupanja i poštovanja prava koja osuđenom licu pripadaju po važećim normama. Ranije društvo moglo je da kažnjava jedne da bi uplašilo druge. Međutim, isticanje zastrašivanja kao »ultima ratio« kazne, sve više gubi smisao u jugoslovenskom društvu, koje razvijanjem socijalističkih društvenih odnosa postaje sve jedinstvenije i homogenije.

Krivični pravni sistem, kao odraz stava društva prema vršenju krivičnih dela i ovakvog načina tretiranja osuđenog delikventa, ne može krivca osloboditi moralne osude javnosti, kojoj kriminal, kao antidruštvena pojava, neosporno podleže. Ta moralna osuda i lišavanje slobode, u stvari samo njeno znatno ograničavanje putem izdvajanja iz društvene sredine, čine društvenu sankciju kaznom, onim što najviše mora pogoditi i pogada delikventa.

Cilj sankcije — prevaspitanje osuđenih lica, uz što humanije postupanje sa njima — sastoji se u tome da osuđena lica, shvativši to, po puštanju na slobodu usklade svoje postupke sa zahtevima društvenog morala i discipline.

PRINCIPI IZVRŠENJA KAZNI

Teorija i praksa izvršenja kazni u kazneno-popravnom sistemu FNRJ zasnivaju se na principima zakonitosti, humanosti i individualizacije njenog izvršenja.

Sušтина *principa zakonitosti* leži u činjenici da se prema licima osuđenim za krivična dela mogu izvršavati samo one kazne, mere bezbednosti i vaspitno-popravne mere koje su propisane u zakonu i izrečene u sudskoj odluci. Prema tome, isticanje i poštovanje toga načela u fazi izvršenja kazni logičan je nastavak načela legaliteta u procesnom postupku (nullo in crimen, nulla poena sine lege). Jedino tako izrečene kazne daju sudskoj odluci punu pravnu snagu i obavezuju administraciju organa izvršenja da ih sprovede u život.

Drugi bitan element principa zakonitosti sastoji se u obavezi poštovanja i zaštite prava osuđenih lica, s obzirom da »niko ne sme da ima pravo nametati građaninu Jugoslavije bilo kakve druge obaveze sem onih koje su utvrđene zakonom«.² Ovo se odnosi, naravno, i na osuđena lica,

koja se kao građani nalaze u posebnom statusu, sa određenim pravima i obavezama. U pozitivnim zakonskim normama se izrično predviđa da se osuđenom licu za vreme izdržavanja kazne i primene drugih mera mogu oduzimati ili ograničavati određena prava jedino ako to proističe iz karaktera i namene određene krivičnopravne sankcije. To načelo, s jedne strane, pruža osuđenim licima mogućnost da traže zaštitu svojih prava u slučaju njihove povrede, a, s druge, ono obavezuje administraciju kazneno-popravnih i vaspitnih ustanova da poštuju normirana prava osuđenih lica.

Poštovanje i zaštita prava osuđenih lica izviru iz karaktera društvenog sistema u Jugoslaviji, u kojem se načelo zakonitosti tretira kao sastavni deo i uslov razvika socijalističkog demokratizma.

Osuđeni delikventi se ne mogu smatrati izgubljenim licima koja je društvena zajednica odbacila i stavila u obespravljene uslove života. Naprotiv, iako imaju poseban status u društvu, njima su data veoma značajna prava. Osuđenog društvo smatra svojim članom i u toku izvršenja kazne. Ono očekuje njegov aktivan i stvaralački rad po izdržanoj kazni, za koji ga treba pripremiti i osposobiti u toku njenog izvršenja.

Sa principom zakonitosti u uskoj je vezi *princip humanog postupanja* sa osuđenim licima. On se sastoji u poštovanju ljudskog dostojanstva osuđenog lica i čuvanju njegovog telesnog i duhovnog zdravlja u toku izvršenja kazne i drugih krivičnopravnih mera. Pri tome se polazi od pretpostavke da se osuđeno lice može prevaspitati i vratiti društvu resocijalizirano, osposobljeno za stvaralačku aktivnost, a to se ostvaruje samo ako se osuđeni delikvent vraća na slobodu kao zdrav čovek, a ne kao invalid — fizički ili mentalni.

Otuda princip humanog postupanja sa osuđenim licima nalaze organima nadležnim za izvršenje krivičnopravnih sankcija da se prilikom preduzimanja određenih mera i ostvarivanja svrhe prevaspitanja, do kraja zadrže u granicama čovečnosti, poštovanja ljudskog dostojanstva i humanog odnosa prema osuđenome.

Princip individualizacije izvršenja kazne znači nastojanje da se u fazi izvršenja kazne pronađu najadekvatnije mere, metodi i forme postupanja u cilju ostvarivanja što punije, brže i efikasnije resocijalizacije osuđenog lica. Ovaj princip zahteva da se sa osuđenim licima postupa shodno njihovim individualnim bio i psihokonstitucionalnim svojstvima i mogućnostima, što je uslovljeno svestranim ispitivanjem ličnosti osuđenog i okolnosti i uslova u kojima je izvršio krivično delo, kao i pronalaženjem faktora koji su posredno ili neposredno uticali na njegovo formiranje odnosno orijentaciju u pravcu delikventnog ponašanja. Rezultat takvog ispitivanja treba da bude raspoređivanje osuđenog lica u poseban kazneno-popravn dom ili u odgovarajuće odeljenje ili grupu opšteg kazneno-popravnog doma, u zavisnosti od načina postupanja koji se namerava primeniti prema njemu. Međutim, pošto ostvarivanje određenog uticaja na ličnost osuđenog predstavlja proces njegovog postepenog preobražavanja, individualizacija izvršenja kazne ne sastoji se samo u različitom postupanju prema raznim osuđenim licima, već se isti osuđenik različito tretira u raznim situacijama, što zavisi od uspeha postignutog u njegovom popravljanju i prevaspitanju.

PRAVA I DUŽNOSTI OSUĐENIH LICA

Da bi se istaknuti principi realizovali u praksi i postigla svrha kažnjavanja — popravljanje i resocijalizacija osuđenih lica — pozitivno zakonodavstvo je fiksiralo njihova prava i dužnosti za vreme izdržavanja kazne u kazneno-popravnim ustanovama.

Dužnosti osuđenih lica su poštovanje propisane discipline i unutrašnjeg reda, održavanje higijene (lične i skupne), primanje obroka hrane, propisana šetnja, čuvanje imovine kazneno-popravne ustanove, korektno ponašanje i poštovanje osoblja kazneno-popravne ustanove, rad i učestvovanje u drugim aktivnostima u skladu sa njihovim

¹ Vidi: »Krivično pravo FNRJ«, »Jugoslovenski pregled«, 1959, str. 367—372 (73—78); »Zaštita ličnosti i prava građana u krivičnom postupku«, »Jugoslovenski pregled«, 1960, str. 287—293 (61—67); »Kretanje kriminaliteta i rad krivičnih sudova«, »Jugoslovenski pregled«, 1961, str. 347—350 (69—72).

² »Program SKJ«, izd. »Kulture«, Beograd, 1958, str. 355.

pravima i obavezama i psihofizičkim mogućnostima. Neizvršavanje ovih dužnosti, odnosno narušavanje propisanog reda, povlači disciplinsku odgovornost osuđenoga, kao i naknadu štete za slučaj da je namerno učinjena. Pri tome se kazna ne može izreći bez prethodnog saslušanja osuđenoga i svestranog razmatranja njegovih navoda.

Prava osuđenih lica u Jugoslaviji po svojoj sadržini mnogome prevazilaze ona koja predviđa skup minimalnih pravila za postupanje sa zatvorenicima donetih na I kongresu Ujedinjenih nacija u Ženevi 1955. o predupređivanju zločina i postupanju prema prestupnicima. Pored smetanja od čišćenja, obučne i ishrane, koji u svemu moraju odgovarati zahtevima higijene i normalnog održavanja zdravlja i radne i fizičke kondicije, osuđena lica imaju i niz drugih prava. To su, na primer, pravo na rad i na nagradu za rad; jedno-dnevni odmor preko nedelje, osmočasovni neprekidan odmor u toku 24 časa i neprekidan odmor u trajanju najmanje od 14 dana u toku godine; pravo na besplatnu zdravstvenu zaštitu i socijalno osiguranje u slučaju nesreće na poslu ili profesionalne bolesti; pravo na primanje akata i slanje pismenih predstavi državnim organima u cilju zaštite svojih prava i interesa: dopisivanje, primanje poseta, pošte i paketa, kao i druga prava koja su vezana za njihov tretman unutar kazneno-popravne ustanove.

Radu kao sredstvu za prevaspitanje i popravljivanje osuđenih lica pridaje se prvorazredan značaj, jer se pravo na rad smatra jednim od osnovnih ljudskih prava, pomoću kojeg se obezbeđuju neophodni materijalni i kulturni uslovi života, pozitivan društveni tretman i uvažavanje čoveka u društvu uopšte. To pravo je stoga proklamovano kao jedno od ustavnih načela (čl. 5. Ustavnog zakona o osnovama društvenog i državnog uređenja FNRJ i saveznim organima vlasti od 1953). Pravo na rad u uslovima društvene svojine nad sredstvima za proizvodnju predstavlja osnovicu za suštinsko ostvarivanje svih drugih prava koja uživaju građani FNRJ. Polazeći od te društvene vrednosti prava na rad, opravdano se ističe njegova prvorazredna vaspitna uloga i u procesu prevaspitavanja osuđenih lica.

Svrha osuđeničkog rada nije otežavanje položaja osuđenika za vreme izdržavanja kazne, već očuvanje odnosno sticanje radnih navika i očuvanje radne sposobnosti osuđenih lica, kako bi se oni osposobili za koristan život na slobodi.

U cilju stvaranja neophodnih uslova za ostvarivanje ovog prava osuđenih, organi nadležni za izvršenje krivičnih sankcija dužni su da osnivaju odgovarajuće radionice, ekonomije i druge slične objekte u kojima se upošljavaju lica osuđena na kaznu lišenja slobode. Pored toga, ova lica se upošljavaju i na drugim poslovima koji su po svom karakteru usko povezani sa normalnim funkcionisanjem kazneno-popravnih ustanova, kao što su pripremanje i izdavanje hrane, uredno održavanje zajedničkih prostorija, održavanje čistoće, rad u bolnici, ambulanti i sličnim objektima u kazneno-popravnoj ustanovi.

U privrednim objektima, a naročito u industrijskim radionicama kazneno-popravne ustanove, proces proizvodnje je organizovan na savremen način, uz punu brigu o higijensko-tehničkoj zaštiti rada i stvaranju drugih uslova povoljnih za rad.

Na praktičnom radu u industrijskim i zanatskim radionicama i ekonomijama, zatim kroz stručne škole, kurseve i tečajeve, osuđena lica se stručno osposobljavaju, stiču potrebne radne navike i održavaju u normalnom stanju svoju fizičku kondiciju. Stoga se kao kriterijum prilikom raspoređivanja osuđenih lica na rad u prvom redu uzimaju njihovo zdravstveno stanje, fizičke i psihičke sposobnosti i sklonosti za obavljanje određenih poslova. Primenjuje se načelo da stručne kvalifikacije i zanimanje stečeni na izdržavanju kazne treba korisno da posluže osuđenom licu po izlasku na slobodu, kako bi se ono što brže snašlo i uključilo u život. U 1961. godini preko 4.500 osuđenih lica izučavalo je zanate ili pohađalo stručne škole.

Radno vreme osuđenih lica iznosi osam časova dnevno.

Lica osuđena na maloletnički zatvor tretiraju se u pogledu radnog vremena i godišnjeg odmora kao učenici

u privredi. Njihovo školovanje traje po pravilu tri godine, s tim što tri četvrtine radnog vremena provode na praktičnom radu, a preostalu četvrtinu na teoretskom delu nastave. Noćni i prekovremeni rad lica osuđenih na maloletnički zatvor je zabranjen. Ova lica imaju pravo na plaćeni godišnji odmor u toku letnjih meseci u trajanju od mesec dana, kao i na sedam dana polugodišnjeg odnosno semestralnog odmora u zimskom periodu.

Osuđeni maloletnici koji pohađaju škole u kazneno-popravnom domu, polažu završne ispite svoga školovanja pred posebnom komisijom, koja im izdaje i potrebno svedočanstvo, iz kojeg se ne vidi da su škola ili zanat završeni u toku izdržavanja kazne. Isti princip se primenjuje prilikom izdavanja uverenja o stečenim kvalifikacijama u kazneno-popravnom domu i za ostala osuđena lica.

Osuđenima za njihov rad pripada pravo na nagradu, koja se kreće između jedne petine i jedne trećine zarade koja se može steći za istovrstan rad na slobodi. Pored te osnovne nagrade, osuđenima pripada puna nagrada za prekovremeni rad, novatorstvo, racionalizaciju proizvodnje, premašaj norme, i sl. Ova nagrada se određuje na način sličan onome koji se u takvim slučajevima primenjuje za rad na slobodi. Prekovremeni rad osuđenih lica je u principu zabranjen i samo se izuzetno može dozvoliti. Za njegovo zavođenje važe opšti propisi, po kojima je dozvoljeno najviše do osam časova prekovremenog rada nedeljno.

Pitanje prava raspolaganja zaradom koju osuđenik dobija za svoj rad prilikom izdržavanja kazne regulisano je na sledeći način: jednu trećinu zarade osuđenog lica čuva uprava doma kao njegovu uštedevinu koja mu se predaje prilikom puštanja na slobodu, drugu trećinu osuđeno lice može da troši za svoje potrebe u toku izdržavanja kazne, dok mu preostala trećina stoji na raspolaganju za eventualno slanje porodici ili pokrivanje drugih obaveza. Ako takvih obaveza nema, i ovaj se deo čuva kao njegova uštedevina.

Pravo na godišnji odmor u trajanju od 14 dana ustanovljeno je 1959. noveliranim Krivičnim zakonikom. Međutim, organi izvršenja kazni su u praksi vršili probe dodeljivanja ovog odmora još od 1956. dajući ga onim osuđenim licima koja su prethodno provela na radu jedanaest meseci. Već prvi pokušaji dali su povoljne rezultate, posle kojih su uprave kazneno-popravnih ustanova nastojale da tu praksu prošire, što je i poslužilo kao osnov za pokretanje inicijative i zakonsko normiranje takvog prava. Lica koja su uživala povoljniji režim u kazneno-popravnoj ustanovi za vreme korišćenja odmora (osuđenici koji su koristili odmor po sopstvenom nahodjenju za vlastitu razonodu — sport, šah i druge vrste zabave) nastojala su da po isteku odmora svojim ponašanjem i radom obezbede istu pogodnost i u narednoj godini (pre nego što je to postalo njihovo zakonsko pravo). Taj odmor se odražavao pozitivno, naročito na njihovu psihu i radne mogućnosti. Tome je najviše doprinelo stvaranje posebnih odeljenja gde osuđeni provode godišnji odmor koja su organizovana tako da se po načinu života što više približe uslovima i životu na slobodi, naravno, u okviru onoga što se može u uslovima kazneno-popravne ustanove.

Za vreme korišćenja godišnjeg odmora osuđenim licima se dozvoljava da žive slobodnijim životom — da neograničeno koriste sredstva za kulturno-zabavni život, da se češće dopisuju sa porodicom, da primaju posete, pakete i slično. Takva pogodnost, kao i mogućnost da osuđeni, pod određenim uslovima, godišnji odmor ili njegov deo provedu i kod svoje kuće, učinili su da ovaj institut dobije prvorazrednu vrednost i postane vanredno stimulativno sredstvo za prevaspitanje osuđenih.

Čuvanju zdravlja i lečenju osuđenih lica poklanja se puna pažnja. Kazneno-popravni domovi imaju bolnice, a veći zatvori ambulate, u kojima se vrše lekarski pregledi i leče osuđeni. U slučaju da je potrebno specijalno lečenje, koje se ne može sprovesti u zdravstvenoj ustanovi kazneno-popravnog doma, bolesnici se upućuju u odgovarajuću opštu zdravstvenu ustanovu. Zdravstvena zaštita obuhvata lekarsku pomoć i lečenje, davanje lekova i drugih lekovitih

sredstava, obezbeđenje posebnih sprava i sanitetskog materijala, zubnu negu i zubotehničku pomoć, ortopedska sredstva i druga zdravstvena pomagala.

Osuđena lica imaju prava iz socijalnog osiguranja za slučaj nesreće na poslu i profesionalnih oboljenja koja se pojave za vreme rada u kazneno-popravnoj ustanovi. Pored ovih, osuđena lica imaju i druga prava iz socijalnog osiguranja, prema istim principima koji važe za sva lica u redovnom radnom odnosu. Tako, na primer, lice kome je usled nesreće na poslu ili profesionalnog oboljenja smanjena sposobnost za rad, ima pravo na invalidninu koja mu pripada danom stupanja na slobodu. Ako osuđeno lice izgubi život usled nesreće na poslu, njegova porodica ima pravo na porodičnu penziju, koja joj pripada od dana kad je osuđeni izgubio život. U oba ova slučaja uprava kazneno-popravnog doma je dužna da pokrene postupak kod nadležnog zavoda za socijalno osiguranje i izdejstvuje donošenje rešenja o invalidskoj penziji odnosno o davanju porodične penzije.

Ostala prava i pogodnosti. Pored spomenutih, postoji i čitav niz drugih prava i pogodnosti koje osuđena lica stiču u zavisnosti od njihovog ponašanja. To su: proširivanje prava na dopisivanje i na posete, odsustva do 7 dana radi posete porodici, delimično ili potpuno korišćenje godišnjeg odmora van kazneno-popravne ustanove, dodeljivanje poverljivih nagrada za rad, i, kao najvažnije, pre vremena pustanje na slobodu — uslovni otpust i pomilovanje.

Po položaju osuđenog lica, kazna lišenja slobode u sistemu kazni u Jugoslaviji gubi bitne odlike kazne u klasičnom smislu i postaje suprotna odmazdi kao cilju kazne. Ona, s jedne strane, sve više postaje mera zaštite društva, a s druge, predstavlja skup mera koje se primenjuju sa isključivom težnjom da se delikvent popravi i da shvati antidruštveni karakter izvršenog dela i njegove štetne posledice, da kroz to prihvati važeće društvene norme i da se po njima ponaša na slobodi.

A. P.

SEDNICE SAVEZNE NARODNE SKUPŠTINE

3. NOVEMBRA 1961.

Na svojim sednicama od 3. novembra 1961. Savezna narodna skupština je usvojila 7 zakona i 3 odluke. Pored toga, razmatran je elaborat o stanju i problemima razvoja zanatstva, posle čega su doneti zaključci o izučavanju savremenih postupaka i racionalizacije u zanatstvu, o merama za povećanje produktivnosti rada, o bržem i celishodnijem načinu uzdizanja stručnih kadrova, kao i o drugim specifičnim uslovima za brži razvoj uslužnog zanatstva.

Akti koje je Skupština usvojila:

Osnovni zakon o izgradnji investicionih objekata (»Službeni list FNRJ«, 45/61). Utvrđujući kao načelo da se investicioni objekti mogu izgrađivati po porudžbini investitora, ali i neposredno za tržište, Zakonom se daju široke mogućnosti da se mnoga pitanja iz ove oblasti mogu regulisati dopunskim propisima narodnih republika i lokalnih organa, prema njihovim posebnim uslovima. Zakon daje samostalnost investitorima i ograničava ulogu državne uprave samo na intervenciju u pogledu bezbednosti i stabilnosti izgradnje i na kontrolu tehničkih propisa i standarda. Investicioni program donosi sam investitor, što u načelu isključuje administrativnu reviziju investicionih programa od strane komisije koju je dosad određivao državni organ nadležan za poslove građevinarstva. Planiranje i finansiranje investicione izgradnje nisu predmet regulisanja ovog Zakona.

Zakon o uzorcima i modelima (»Službeni list FNRJ«, 45/61). Zakonom se regulišu pitanja zaštite industrijskih uzoraka i modela, određuju prava na uzorak i model, uslovi njihove zaštite, njihovo vremensko trajanje, kao i uslovi pod kojima se mogu puštati u promet predmeti izrađeni po zaštićenim uzorcima i modelima. Zakon precizno određuje pojam industrijskog uzorka i modela, pri čemu polazi od toga da uzorak i model moraju biti novi sa stanovišta takvih kreacija u zemlji i svetu. Zakonom se utvrđuju i prava autora na uzorak odnosno model i određuje maksimalno trajanje toga prava na 10 godina.

Zakon o robnim i uslužnim žigovima (»Službeni list FNRJ«, 45/61). Zakonom se određuju pojam i bitna obeležja robnih i uslužnih žigova i utvrđuju prava organizacija na upotrebu žigova u privrednom prometu. Zakon polazi sa stanovišta da robni i uslužni žigovi treba da pruže punu mogućnost privrednim organizacijama da putem posebnih oznaka, koje se ovim Zakonom zaštićuju, što više individualiziraju svoju robu i usluge, radi njihovog razlikovanja od iste ili slične robe odnosno usluga drugih privrednih organizacija. Zakon ujedno štiti i interese potrošača, time što im omogućava da nabavljaju onu robu odnosno da koriste one usluge čija su im svojstva unapred poznata.

Zakon o mernim jedinicama i merilima (»Službeni list FNRJ«, 45/61). Zakonom se uvodi jedinstven sistem mernih jedinica i društvene kontrole nad ispravnosti merila. Zakon taksativno nabroja merne jedinice koje se mogu upotrebljavati u javnom saobraćaju i utvrđuje da sva merila podležu pregledu pre upotrebe i povremenim pregledima u toku upotrebe. Nadzor nad ispravnosti merila vrše organi službe kontrole mera, izuzev mera koje se upotrebljavaju u prometu robe i vršenju usluga iz oblasti robnog prometa, a koje vrše organi tržišne inspekcije.

Zakon o izmenama i dopunama Zakona o narodnoj odbrani (»Službeni list FNRJ«, 44/61) skraćuje vojni rok u ratnoj mornarici od tri na dve godine i određuje da se upućivanje na služenje vojnog roka vrši posle navršanih devetnaest umesto dvadeset godina starosti. Zakonom se takođe proširuje krug lica koja se smatraju članovima hraničeve porodice i preciznije određuju uslovi pod kojima se usvojilac i usvojena deca smatraju hraničevima odnosno članovima porodice hraničeva koji je vojni obozovnik.

Zakon o izmenama i dopunama Zakona o doprinosu budžeta iz ličnog dohotka (»Službeni list FNRJ«, 44/61). Zakonom se propisuje da se kao poslovne odnosno pogonske jedinice smatraju sve one poslovne i pogonske jedinice u kojima privredne organizacije ili drugi isplatioci ličnih dohodaka trajno vrše delatnost u jednom mestu. To znači da će se ubuduće smatrati da je radnik ostvario lični dohodak ne samo u onoj opštini u kojoj je sedište isplatioca ličnog dohotka, već i u onoj opštini u kojoj je sedište svake ovakve poslovne ili pogonske jedinice.

Zakon o završnom računu o izvršenju Saveznog budžeta za 1960. godinu (»Službeni list FNRJ«, 44/61). Prema ovom Zakonu, u 1960. godini ostvaren je višak prihoda nad rashodima u visini od 77.584 miliona din. Ovaj višak Zakonom je raspoređen tako da će se 2.029 miliona din. upotrebiti za investicione radove iz 1960. koji su produženi u 1961. godini; 50.668 miliona din. dodeljeno je Opštem investicionom fondu za 1960. za pokriće negativnog salda; 11.050 miliona din. za pokriće negativnog salda kod Narodne banke FNRJ u vezi sa promenom pariteta dinara iz 1952. godine; 9.470 miliona din. za pokriće dela negativnog salda na računu razlike u cenama u poslovanju sa inostranstvom u 1960. godini; i 4.365 miliona din. u korist privrednih rezervi federacije za 1961.

Odluka o izmeni i dopuni Saveznog društvenog plana za 1961. godinu (»Službeni list FNRJ«, 44/61). Odluka predviđa da se, na predlog Izvršnog veća NR Makedonije, sredstva od 3.050 miliona din., dodeljena ovoj Republici Saveznim društvenim planom za 1961. za melioracione radove, smanjuju za 290 miliona din., s tim da se upotrebe za podizanje oranžerija.

Odluka o dopuni Odluke o stopama doprinosa iz dohotka privrednih organizacija (»Službeni list FNRJ«, 44/61). Novinsko-zdavačka preduzeća će ubuduće deo dohotka, čiju su raspodelu i dosad samostalno vršila, unositi u svoj poslovni fond.

Odluka o dodeljivanju sredstava iz privrednih rezervi federacije (»Službeni list FNRJ«, 44/61). Pored već dodeljenih 5.000 miliona din. iz sredstava privrednih rezervi federacije, Odlukom se dodeljuje Opštem investicionom fondu još 7.500 miliona din. za davanje kredita poljoprivrednim organizacijama za pokrivanje gubitaka iskazanih u njihovim završnim računima za 1960.

27. I 28. DECEMBRA 1961.

Na zasjedanju održanom 27. i 28. decembra Savezna narodna skupština je, pored Saveznog društvenog plana i Saveznog budžeta za 1962. godinu i Preporuke o raspodeli čistog prihoda u radnim kolektivima, donela još 20 raznih zakona i 13 odluka. Pored toga, Skupština je potvrdila i Statut Savezne industrijske komore.

Akti koje je Skupština usvojila:

Savezni društveni plan za 1962. godinu (»Službeni list FNRJ«, 52/61). Planom se predviđa porast industrijske proizvodnje u odnosu na 1961. godinu za 13%, a porast poljoprivredne

proizvodnje za 23%. U poljoprivredi se posebno kod društvenih gazdinstava predviđa povećanje poljoprivredne proizvodnje za oko 30% u odnosu na proizvodnju ostvarenu u 1961. S obzirom da predviđeni izvoz u 1961. nije mogao biti ostvaren zbog zaostajanja poljoprivredne proizvodnje usled suše, Planom se predviđa povećanje ukupnog izvoza u 1962. za 18,2%, a izvoza industrijskih proizvoda za 26,5% u odnosu na izvoz predviđen u 1961. U vezi sa uvozom predviđa se najštedljivija upotreba inostranih sredstava plaćanja, što znači isporavanje porasta uvoza i nastojanje da se ostvari predviđeni obim domaće proizvodnje. U skladu s tim, porast uvoza sirovina i reprodukcijonog materijala predviđa se samo za 9,2%, čime je izražena težnja da se industrija preorijentiše na domaće sirovine i reprodukcijonni materijal. Planom se isto tako predviđa efikasnije snabdevanje privrede potrebnim obrtnim sredstvima, a porast investicija u odnosu na 1961. predviđa se za 9%. U pogledu ličnih dohodaka, Planom se predviđa porast ličnih dohodaka u društvenom sektoru za 15%, pri čemu realna prosečna primanja treba da porastu za oko 4%.

Savezni budžet za 1962. godinu (»Službeni list FNRJ«, 52/61). Budžetom su predviđeni prihodi i rashodi za 1962. u iznosu od 634.695.300.000 din. U odnosu na 1961. rashodi za 1962. povećavaju se za 9,2%. Budžetom se predviđaju i izvesne izmene u sistemu raspodele društvenih sredstava između političkoteritorijalnih jedinica. Tako se, s jedne strane, predviđa povećanje procenta učešća Saveznog budžeta u zajedničkim budžetskim prihodima, a s druge, povećanje učešća opština u porezu na promet vina i rakije, i sl. Među rashodima za koje se predviđa povećanje u 1962. najznačajniji su oni koji se odnose na narodnu odbranu i na sredstva za dotiranje narodnih republika i za druge opštedruštvene potrebe.

Zakon o izmenama Zakona o Saveznom budžetu za 1961. godinu (»Službeni list FNRJ«, 52/61) sadrži povećanje sredstava za isplatu invalidskih prinadležnosti, za podmirenje ličnih rashoda za nova radna mesta i povećanje plata u državnoj upravi, kao i za sprovođenje devizne reforme, a s druge strane smanjenje sredstava u nekim razdelima budžeta koja su bila predviđena u većem iznosu nego što se pokazalo potrebnim.

Zakon o doprinosu na vanredne prihode privrednih organizacija za 1962. godinu (»Službeni list FNRJ«, 52/61). Doprinos na vanredne prihode, kao poseban oblik raspodele zadržava se i za 1962. Kao vanredan prihod smatra se prihod koji ostvari privredna organizacija preko iznosa od 6% od ukupnih osnovnih i obrtnih sredstava kojima raspolaže u godini za koju se vrši raspodela dohotka, ili preko iznosa od 30% od određenih ličnih dohodaka ako je ovaj iznos veći. Ovaj doprinos plaća se po stopi od 25% od iznosa vanrednog prihoda i predstavlja prihod federacije. Doprinos na vanredne prihode ne plaćaju komunalne privredne organizacije, privredne organizacije uslužnog zanatstva, ugostiteljske privredne organizacije i privredne organizacije koje doprinos iz dohotka plaćaju u paušalnom iznosu.

Zakon o izmenama i dopunama Zakona o ustanovljenju obaveznih rezervi fondova (»Službeni list FNRJ«, 52/61) daje ovlašćenje narodnim republikama da i one mogu — osim za savezne fondove — svojim propisima ustanovljavati posebne obavezne rezerve. Zakonom se predviđa da najviši procent za obrazovanje posebnih obaveznih rezervi određuje Savezna narodna skupština saveznim društvenim planom ili posebnom odlukom, a narodne republike mogu u okviru tog procenta utvrditi različite procenat za određene fondove. Sredstva rezerve stvorena na ovaj način služe kao centralni depozit republičkih banaka i koriste se za kreditiranje obrtnih sredstava u privredi.

Zakon o izmenama i dopunama Zakona o budžetima i finansiranju samostalnih ustanova (»Službeni list FNRJ«, 52/61). Zakonom se učešće federacije u prihodima ostvarenim iz zajedničkih izvora prihoda (zajednički prihodi) povećava od 3% na 10%, kako bi se mogle pokriti potrebe finansiranja društvenih službi koje organizuje federacija.

Zakon o izmeni i dopuni Zakona o doprinosu društvenim investicionim fondovima (»Službeni list FNRJ«, 52/61) ovlašćuje narodne republike da svojim propisima mogu utvrditi stopu doprinosa društvenim investicionim fondovima narodnih republika i opština u ukupnom iznosu do 30%, umesto do 20%, kako je bilo predviđeno dosadašnjim propisima. Zakonom su republike ovlašćene da ovo pravo i pojedine prihode mogu preneti delimično ili u celini na opštine. Političkoteritorijalne jedinice mogu određivati različite stope doprinosa za privredne organizacije do maksimalne visine stope ovog doprinosa, pri čemu moraju voditi računa o uslovima i rezultatima rada svake pojedine organizacije, odnosno o odnosu veličine fondova prema ličnim dohocima i raspoloživim sredstvima.

Zakon o izmenama i dopunama Zakona o doprinosu budžetima iz ličnog dohotka radnika (»Službeni list FNRJ«, 52/61). Zakonom se određuje da se doprinos budžetima iz ličnog dohotka radnika plaća prema mestu stalnog stanovanja radnika, tako da će ovaj doprinos ubuduće biti prihod opštine na čijem području radnik stalno stanuje. Pošto radnik u mestu svog boravka podmiruje najveći deo svojih potreba i potreba njegove porodice u komunalnim, prosvetnim i drugim uslugama, smatra se da je opravdano da toj opštini pripadnu i naplaćeni iznosi ovog doprinosa. Zakonom se daje ovlašćenje narodnom odboru opštine da može propisati doprinos doprinos i da se on plaća opštini na čijem se području nalazi sedište poslovne ili pogonske jedinice u kojoj je radnik radio. Dopunski doprinos ne može biti veći od 10% od iznosa doprinosa budžetima iz ličnog dohotka radnika.

Zakon o izmenama i dopunama Zakona o doprinosu za stambenu izgradnju (»Službeni list FNRJ«, 52/61) određuje da se doprinos za stambenu izgradnju plaća u fond za stambenu izgradnju one opštine na čijem se području nalazi mesto stalnog stanovanja radnika na čiji se dohodak obračunava ovaj doprinos. Zakonom narodne republike može se izuzetno propisati da se u 1962. godini do 50% doprinosa plaća u mestu rada.

Zakon o izmenama i dopunama Zakona o javnim službenicima (»Službeni list FNRJ«, 52/61). Zakonom se predviđa povećanje ukupnih sredstava za lične prihode službenika pojedinih političkoteritorijalnih jedinica u 1962. za 15% više od onih koja su bila predviđena u 1961. U ovom okviru svaka političkoteritorijalna jedinica vršice potrebna usklađivanja plata unutar pojedinih državnih organa i službi. Povećanje plata vršice se povećanjem položajne plate, čiji se plafoni ukidaju. Ukoliko bi popunjavanje radnih mesta zahtevalo angažovanje većih sredstava od predviđenih ovim zakonom, narodni odbori mogu povećavati ova sredstva i izvan predviđenih okvira, ali uz saglasnost nadležnog izvršnog veća. Ova saglasnost nije potrebna jedino ako su u pitanju povećanja plata i postavljenja novih nastavnika u školama i drugim ustanovama za obrazovanje i vaspitanje.

Zakon o izmenama Zakona o ratnim vojnim invalidima (»Službeni list FNRJ«, 52/61). Dodatak za negu i pomoć drugog lica, invalidski dodatak ličnih i porodičnih invalida, kao i poseban dodatak za školovanje dece palih boraca, povećavaju se za 10% od dosadašnjih iznosa.

Zakon o izmenama Zakona o pomoći članovima porodica čiji su hraniooci na obaveznoj vojnoj službi (»Službeni list FNRJ«, 52/61). U skladu sa povećanjem plata i penzija, izmenama se predviđa povećanje za 10% okvirnih iznosa pomoći predviđenih Zakonom o pomoći članovima porodica čiji su hraniooci na obaveznoj vojnoj službi.

Zakon o grobljima boraca (»Službeni list FNRJ«, 52/61). Regulisanje pitanja u vezi sa grobljima jugoslovenskih boraca u Jugoslaviji prepušteno je republičkim propisima, a do donošenja tih propisa na groblja jugoslovenskih boraca u Jugoslaviji primenjuju se odredbe Zakona o zaštiti grobova boraca palih u narodnooslobodilačkom ratu i žrtava fašističkog terora od 1954. Zakonom se detaljnije regulišu pitanja u vezi sa uređivanjem i održavanjem groblja jugoslovenskih boraca u inostranstvu i groblja boraca savezničkih i drugih stranih armija u Jugoslaviji. Uređenje i održavanje groblja jugoslovenskih boraca u inostranstvu spada u nadležnost jugoslovenskih diplomatskih predstavništava i konzulata, a uređivanje i održavanje groblja stranih boraca u Jugoslaviji u nadležnost narodnih odbora opština.

Zakon o izmeni Zakona o sudovima (»Službeni list FNRJ«, 52/61) određuje da se sredstva za finansiranje Saveznog vrhovnog suda obezbeđuju u saveznom budžetu, a za sve ostale sudove u budžetima narodnih republika odnosno AP Vojvodine. Zakonom se daje ovlašćenje narodnim republikama da svojim zakonima mogu odrediti da se sredstva za finansiranje okružnih i sreskih sudova obezbeđuju u budžetima srezova ili opština.

Zakon o izmeni Zakona o privrednim sudovima (»Službeni list FNRJ«, 52/61) propisuje da se sredstva za finansiranje Vrhovnog privrednog suda obezbeđuju u saveznom budžetu, a za sve ostale privredne sudove u budžetima narodnih republika odnosno AP Vojvodine. Narodne republike se i ovde ovlašćuju da svojim zakonima mogu odrediti da se sredstva za finansiranje okružnih privrednih sudova obezbeđuju u budžetima srezova ili opština.

Zakon o izmeni Zakona o javnom tužioštvu (»Službeni list FNRJ«, 52/61). Kao i kod drugih pravosudnih organa, ovim zakonom se finansiranje javnih tužilaštava, izuzev Saveznog javnog tužilaštva, prenosi sa saveznog na republičke budžete i daje se mogućnost narodnim republikama da svojim zakonima mogu odrediti da se finansiranje okružnih i sreskih javnih tužilaštava vrši iz budžeta srezova ili opština.

Zakon o izmenama i dopunama Zakona o parničnom postupku (»Službeni list FNRJ«, 52/61) određuje da viši privredni sudovi sude u prvom stepenu sporove čija vrednost prelazi 3.000.000 din, a suđenje u prvom stepenu po sporovima čija je vrednost ispod ovog iznosa prenosi se u nadležnost okružnih privrednih sudova. Zakonom se dalje određuje da o svim predlozima izdavanja platnih naloga, bez obzira na vrednost predmeta spora, odlučuje mesno nadležni okružni privredni sud. Zakon na kraju određuje da po svim predmetima koji su primljeni u sudu pred stupanja na snagu ovog zakona, postupak imaju da dovrše oni privredni sudovi koji su bili nadležni po dosadašnjim propisima.

Zakon o izmenama Osnovnog zakona o zdravstvenom nadzoru nad životnim namirnicama (»Službeni list FNRJ«, 52/61). Pošto prema Zakonu o privrednim prestupima sa 1. januarom 1962. prestaju da važe svi propisi o privrednim prestupima čije odredbe nisu u skladu sa odredbama navedenog zakona, to se ovim zakonom odredba čl. 59 Osnovnog zakona o zdravstvenom nadzoru nad životnim namirnicama usaglašava sa odredbama Zakona o privrednim prestupima. Pored toga, Zakonom se određuje da se za privredni prestup, pored novčane kazne, može izreći i zaštitna mera oduzimanja imovinske koristi koja je stečena vršenjem privrednog prestupa.

Zakon o izmenama i dopunama Zakona o regulisanju platnog prometa sa inostranstvom (Deviznog zakona) (»Službeni list FNRJ«, 52/61) usaglašava postojeće odredbe o privrednim prestupima u Zakonu o regulisanju platnog prometa sa inostranstvom sa odredbama Zakona o privrednim prestupima, i to u pogledu određivanja pojma privrednog prestupa, u

pregledu raspona novčanih kazni i mera koje se mogu izreći uz novčanu kaznu, kao i u pogledu zastarelosti rokova za vođenje administrativnokaznenog postupka za devizne prekršaje.

Zakon o izmenama i dopunama Osnovnog zakona o zaštiti bilja od bolesti i štetočina (»Službeni list FNRJ«, 52/61) vrši usklađivanje pojedinih odredaba Osnovnog zakona o zaštiti bilja od bolesti i štetočina sa Zakonom o privrednim prestupima.

Zakon o izmenama i dopunama Zakona o prometu semenske robe (»Službeni list FNRJ«, 52/61) takođe usaglašava pojedine odredbe Zakona o prometu semenske robe, kojima su određeni privredni prestupi i novčane kazne za te prestupe, sa odgovarajućim odredbama Zakona o privrednim prestupima.

Zakon o izmenama i dopunama Osnovnog zakona o zaštiti stoke od stočnih zaraza (»Službeni list FNRJ«, 52/61) vrši usklađivanje odredaba o privrednim prestupima i prekršajima koje sadrži Osnovni zakon o zaštiti stoke od stočnih zaraza sa odgovarajućim odredbama Zakona o privrednim prestupima.

Odluka o izmenama Odluke o stopama doprinosa iz dohotka privrednih organizacija (»Službeni list FNRJ«, 52/61). Oslobođenje od plaćanja doprinosa proširuje se i na preduzeća industrije ukrasnog kamena, preduzeća koja se bave industrijskom eksploatacijom šuma, privredne organizacije za proizvodnju rezane građe (pilane), privredne organizacije za proizvodnju nameštaja, servise za knjigovodstvene usluge i manje turističke biroe, a za turističke privredne organizacije predviđa se i ustupanje 50% od doprinosa iz dohotka za njihov poslovni fond. Preduzeća za proizvodnju gramofonskih ploča i preduzeća specijalizovana za proizvodnju učila, koja su do sada bila oslobođena od plaćanja ovog doprinosa, plaćaću 15% na ime ovog doprinosa.

Odluka o izmenama i dopunama Odluke o kamatnim stopama na fondove u privredi (»Službeni list FNRJ«, 52/61). Dosadašnje kamatne stope na fondove u privredi menjaju se tako da elektroprivredne organizacije plaćaju 2% od svog poslovnog fonda, a koksare 4%, dok se za preduzeća za snimanje filmova i za tehničku izradu i obradu filmova i za preduzeća za proizvodnju učila predviđa plaćanje kamate po opštoj kamatnoj stopi. Manju kamatnu stopu plaćaju preduzeća luka i pristaništa (2%) i preduzeća za aerodromske usluge (1%). Od plaćanja kamate oslobađaju se preduzeća za puteve i turistički biro i u manjim turističkim mestima, kao i društveni investicioni fondovi političko-teritorijalnih jedinica u privredno nerazvijenim područjima.

Odluka o dodeljivanju sredstava iz privrednih rezervi federacije za isplatu regresa u oblasti robnog prometa (»Službeni list FNRJ«, 52/61). Odlukom se iz privrednih rezervi federacije dodeljuje, bez obaveze vraćanja, Saveznom budžetu za 1961. godinu 4.800 miliona din. Ova sredstva namenjena su za isplatu naknade za uvoz pšenice iz pomoći SAD, koja nisu bila obezbeđena u Saveznom budžetu za 1961. godinu.

Odluka o određivanju sredstava kojima će federacija pomagati izgradnju i opremanje određenih univerzitetskih objekata od 1961. do 1965. godine (»Službeni list FNRJ«, 52/61) predviđa da će federacija u periodu od 1961. do 1965. dati narodnim republikama iz svojih sredstava 15 milijardi din. za izgradnju i opremanje objekata poljoprivrednih, šumarskih, veterinarskih, tehničkih, filozofskih i prirodno-matematičkih fakulteta ili njima odgovarajućih visokih škola, kao i hemijskih i fizičkih instituta koji služe ovim univerzitetima. Raspored ovih sredstava vršiću Savezno izvršno veće.

Odluka o uvođenju posebnog dodatka na penzije u 1962. godini (»Službeni list FNRJ«, 52/61) određuje povećanje primanja penzionera u 1962. u proseku za oko 10%. Ovo povećanje primanja penzionera realizovaće se ustanovljavanjem posebnog dodatka koji će se isplaćivati tromesečno unapred.

Odluka o sredstvima za davanje naknade saobraćajnim privrednim organizacijama za povlastice u putničkom saobraćaju u 1962. godini (»Službeni list FNRJ«, 52/61). Isplatioći ličnih dohodaka, penzija i invalidskih prinadležnosti i privatni poslodavci učestvujuće i u 1962. u davanju naknade saobraćajnim privrednim organizacijama na isti način i pod istim uslovima

koji su bili predviđeni za 1961. Ako sredstva dobivena po predviđenoj stopi ne bi bila dovoljna, razlika će se podmiriti iz sredstava Saveznog budžeta za 1962. godinu, u koju je svrhu Saveznim budžetom predviđena suma od 6.200 miliona din.

Odluka o načinu finansiranja investicija koje predstavljaju proizvodnu rezervu Državnog sekretarijata za poslove narodne odbrane u određenim privrednim organizacijama (»Službeni list FNRJ«, 52/61) određuje da se dodeljivanje finansijskih sredstava Opšteg investicionog fonda predviđenih za vojnu industriju za nabavku osnovnih sredstava koja u određenim privrednim organizacijama predstavljaju proizvodnu rezervu Državnog sekretarijata za poslove narodne odbrane, vrši bez obaveze privredne organizacije da vraća takva sredstva Opštem investicionom fondu. U skladu sa tim izvršiće se i brisanje duga za ovakva do sada nabavljena osnovna sredstva prema stanju na dan stupanja na snagu ove odluke.

Odluka o ovlašćenju određenih saveznih organa da utvrde nomenklaturu privrednih i neprivrednih delatnosti (»Službeni list FNRJ«, 52/61) ovlašćuje Sekretarijat Saveznog izvršnog veća za opšte privredne poslove da, u saglasnosti sa saveznom Državnim sekretarijatom za poslove finansija i Sekretarijatom Saveznog izvršnog veća za rad, odredi način i postupak raspo- redjivanja privrednih, društvenih i ostalih organizacija (ustanova i državnih organa) u grupe prema nomenklaturi privrednih i neprivrednih delatnosti. Odlukom se takođe daje ovlašćenje nadležnom saveznom organu da propiše namenu i obaveznost nomenklature, a Sekretarijatu Saveznog izvršnog veća za rad da, u saglasnosti sa Saveznim izvršnim većem, propiše obavezno vođenje statistike zaposlenosti, ličnih dohodaka i produktivnosti rada.

Odluka o izmenama i dopunama Odluke i stopama doprinosa za socijalno osiguranje (»Službeni list FNRJ«, 52/61). Produžuje se i za 1962. godinu važenje dopunske opšte stope doprinosa od 2%, koja je kao izuzetna mera bila predviđena za 1960. i 1961. pošto novi propisi o organizaciji i finansiranju socijalnog osiguranja nisu mogli biti doneti do kraja 1961. a potreba za ovim doprinosom postojaće sve do uvođenja novog načina finansiranja socijalnog osiguranja.

Odluka o dodeljivanju sredstava iz privrednih rezervi federacije (»Službeni list FNRJ«, 52/61). Na ime ostatka regresa za brodove preokokeanske plovidbe isporučene do kraja 1961. iz okvira programa za 1957—1961. iz privrednih rezervi federacije dodeljuju se sredstva u visini od 3.318 miliona din., a za davanje regresa za prekomorske brodove po programu izgradnje za 1961—1965. za faze izgradnje izvršene u 1961. sredstva u visini od 2.600 miliona din.

Odluka o ustupanju zaštitnim radionicama za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje invalida Saveza gluvih Jugoslavije doprinosa budžetima iz ličnog dohotka (»Službeni list FNRJ«, 52/61). Sav doprinos budžetima iz ličnog dohotka radnika zaposlenih u zaštitnim radionicama za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje invalida Saveza gluvih Jugoslavije, naplaćen u periodu od 1. avgusta 1958. do 31. decembra 1961, ustupa se tim radionicama. Od tako dobivenih sredstava, koja se procenjuju na oko 260.000.000 din., 50% dodeljuje se za izgradnju Centra za rehabilitaciju gluvih u grafičkoj struci u Beogradu, a drugih 50% fondovima zaštitnih radionica.

Odluka o davanju saglasnosti na finansijski plan Saveznog društvenog fonda za školstvo za 1961. godinu (»Službeni list FNRJ«, 52/61). Data je saglasnost na finansijski plan Saveznog društvenog fonda za školstvo za 1961. koji je doneo Upravni odbor Fonda, čiji prihodi i rashodi iznose po 1.238 miliona din.

Odluka o potvrđi uređaba Saveznog izvršnog veća (»Službeni list FNRJ«, 52/61). Potvrđene su uredbе koje je Savezno izvršno veće donelo na osnovu ovlašćenja iz tačke II Odluke o potvrđi uređaba Saveznog izvršnog veća i o daljem radu na pripremi zakona o privrednom sistemu, i to: Uredba o izmeni Uredbe o trgovinskoj delatnosti i trgovinskim preduzećima i radnjama (»Službeni list FNRJ«, 27/61) i Uredba o dopunama Uredbe o privrednim organizacijama za trgovinske usluge (»Službeni list FNRJ«, 30/61).

P. A.

SEDNICE REPUBLIČKIH NARODNIH SKUPŠTINA

NARODNA SKUPŠTINA NR SRBIJE

27. OKTOBRA 1961.

Na sednicama Narodne skupštine NR Srbije od 27. oktobra 1961. usvojeno je 7 zakona i 2 odluke. Pored toga, Skupština je pretrpela i usvojila Izveštaj Administrativnog odbora u vezi sa izvršenjem predračuna prihoda i rashoda Skupštine za II i III tromesečje 1961., verifikovala mandat narodnog poslanika Republičkog veća izabranog u izbornom srežu Kikinda, zatim izabrala 7 sudija okružnih sudova i razrešila 4 sudije okružnih sudova i jednog sudiju Okružnog privrednog suda.

Akti koje je Skupština usvojila:

Zakon o urbanističkom i regionalnom prostornom planiranju (»Službeni glasnik NR Srbije«, 47/61). Zakon utvrđuje osnovne principe o ciljevima prostornog planiranja, obavezi donošenja prostornih planova, kao i o njihovoj sadržini, načinu pripreme, donošenja i primene. Gradovi i druga naseljena mesta, područja sa posebnom namenom i šira područja izgrađuju se i uređuju u skladu sa urbanističkim i regionalnim prostornim planom. Urbanističkim planom se usmerava razvoj naseljenog mesta ili područja sa posebnom namenom, kao i njihova izgradnja i rekonstrukcija, radi stvaranja funkcionalne, ekonomske i estetske celine koja pruža povoljne uslove za život i rad stanovništva. Regionalnim planom usmerava se uređenje i razvoj šireg područja, koje ima zajedničke privredne, društvene i geografske osobine. On se donosi kad je to potrebno radi usmeravanja razvoja regiona odnosno razvoja više mesta u regionu. Prostorni (urbanistički i regionalni) planovi donose se u skladu sa perspektivnim planovima privrednog i društvenog razvoja i, za duži vremenski period, po pravilu od 20 godina. Urbanistički plan mora da bude u skladu sa regionalnim planom (ako ga ima), a regionalni plan sa regionalnim planom za šire područje. Urbanistički plan donosi narodni odbor opštine, a regionalni predstavnički organ političkoteritorijalne jedinice na čijem se području nalazi region.

Zakon o sprovođenju Osnovnog zakona o šumama (»Službeni glasnik NR Srbije«, 47/61). Zakon uređuje samo pitanja koja nisu ili ne u potpunosti uređena saveznim Osnovnim zakonom o šumama. Šumsko-privredna područja obrazuju Izvršno veće NR Srbije, odnosno izvršna veća predstavničkih tela autonomnih jedinica. Aktom o obrazovanju šumsko-privrednih područja utvrđuje se i koje se šume i druga zemljišta u društvenoj svojini uključuju u pojedina šumsko-privredna područja, kao i kojima se od postojećih privrednih organizacija daju na korišćenje šume i zemljišta u okviru šumsko-privrednog područja. Proglašavanje šuma za zaštitne ili sa posebnom namenom vrši opštinski narodni odbor, sem šuma koje se proglašavaju za nacionalne parkove ili rezervate. Proglašavanje šuma za ove svrhe vrši se po propisima o zaštiti objekata prirode. Zakon sadrži i osnovne odredbe o načinu gazdovanja šumama proglašenim za zaštitne ili sa posebnom namenom, kao i odredbu da troškove koji se ne mogu pokriti iz prihoda ostvarenih od ovakvih šuma snosi organizacija odnosno političkoteritorijalna jedinica po čijem je predlogu izvršeno proglašavanje. Odabiranje i obeležavanje stabala za seču vrši organizacija koja gazduje šumom, a u ostalim šumama organ uprave opštinskog narodnog odbora nadležan za poslove šumarstva. Krcenje i čista seča, kao i seča retkih vrsta drveća, paša, žirenje i kresanje liskica može se vršiti samo po odobrenju nadležnog organa. Zakon propisuje i uslove pod kojima se može davati ovakvo odobrenje. U cilju zaštite šuma od požara, štetnih insekata, biljnih bolesti i sl., zakon propisuje odgovarajuće mere, obavezu zavođenja šumskog reda, kao i uslove za naknadu štete prčinjene u šumama. Zakon predviđa i mere za racionalno korišćenje drveta, a sadrži i odredbe o utvrđivanju granica šuma u društvenoj svojini, kao i kaznene sankcije za povredu odredaba ovog zakona.

Zakon o zaštiti prirode (»Službeni glasnik NR Srbije« 47/61). Staranje o zaštiti prirode zadatak je opštinskih narodnih odbora, u kom cilju oni osnivaju zavode za zaštitu prirode kao samostalne ustanove kojima se upravlja po načelima društvenog upravljanja i koji imaju svojstvo pravnog lica. Određene zaštićene objekte opštinski narodni odbor može poveriti odgovarajućoj ustanovi, društvenoj ili drugoj organizaciji. Kao zaštićeni objekti smatraju se prostorno ograničeni predeli (prirodni rezervati), prirodni spomenici, memorijalni prirodni spomenici i prirodne ili ugrožene biljne i životinjske vrste i njihove zajednice, i to samo onda kad su aktom nadležnog organa proglašeni za zaštićene objekte, što se upisuje u registar koji vodi zavod za zaštitu prirode. Nacionalni parkovi proglašuju se zakonom ili odlukom predstavničkog tela autonomne jedinice, zaštićene biljne i životinjske vrste i njihove zajednice rešenjem Republičkog, Pokrajinskog odnosno Oblasnog saveta za kulturu, a ostali objekti rešenjem saveta opštinskog narodnog odbora nadležnog za poslove kulture. Zakon sadrži odredbe o obavezi

imaoca zaštićenog objekta u pogledu njegovog čuvanja, o uslovima pod kojima je organ koji je doneo akt o stavljanju objekta pod zaštitu dužan da snosi troškove čuvanja i održavanja objekta, o dužnosti imaoca zaštićenog objekta da drugim licima omogući korišćenje i proučavanje objekta, o otuđivanju ili davanju zaštićenog objekta drugome u državinu, i dr.

Zakon o specijalnim školama (»Službeni glasnik NR Srbije«, 48/61). Zakon predviđa da se vaspitanje i obrazovanje dece i omladine ometene u razvoju može vršiti u specijalnim predškolskim ustanovama, specijalnim osnovnim školama, specijalnim stručnim školama i specijalnim vaspitnim zavodima i centrima. Pored toga, u okviru zdravstvenih, socijalnih ili drugih ustanova mogu se osnivati i posebne jedinice specijalnih škola i ustanova namenjene za osposobljavanje ovakve dece i omladine. Zakon propisuje uslove prelaska iz jedne u drugu specijalnu ustanovu ili specijalnu školu, odnosno u redovnu školu, uslove prestanka vaspitanja i obrazovanja, kao i to na koga pada obaveza da snosi troškove smeštaja i ishrane u domovima organizovanim u takvim školama i ustanovama. Zakonom se uređuju specifičnosti u odnosu na izvođenje nastave, nastavni kadar i drugi uslovi od značaja za rad i život ovih škola i ustanova. U pogledu osnivanja i finansiranja specijalnih škola i ustanova primenjuju se odredbe Opšteg zakona o školstvu koje se odnose na odgovarajuću vrstu škole, s tim da u pogledu osnivanja moraju biti ispunjeni i posebni uslovi koje propisuje republički Svet za prosvetu u sporazumu sa republičkim savetima nadležnim za narodno zdravlje i socijalnu politiku. Zakon sadrži i odgovarajuće odredbe o upravljanju ovim školama i ustanovama s obzirom na njihovu specifičnost.

Zakon o Republičkom pozajmnom fondu studenata (»Službeni glasnik NR Srbije«, 48/61). Zakonom se osniva Republički pozajmni fond studenata u Beogradu kao pravno lice, sa zadatkom da obezbeđuje stalna sredstva i da ih upotrebljava za davanje zajmova studentima fakulteta, akademija, visokih i viših škola. Sredstva Fonda čine dotacije, zaveštavanja i pokloni, kamate od sredstava Fonda uloženi kod banke i kamate na date zajmove. Fond ima pravila koja donosi Izvršno veće NR Srbije i koja sadrže bliže odredbe o organizaciji i načinu rada Fonda. Fondom upravlja upravni odbor.

Zakon o ukidanju poreza na promet duvana (»Službeni glasnik NR Srbije«, 47/61) ukida porez na promet duvana, ustanovljen Zakonom o prometu duvana (»Službeni glasnik NR Srbije«, 29/58), i ujedno predviđa da se dužni porez iz berbe za 1960. naplati po dosadašnjim propisima, a naplaćeni porez iz berbe 1961. da se vrati uplatiocima.

Zakon o izmeni zakona o učešću političko-teritorijalnih jedinica u zajedničkim prihodima (»Službeni glasnik NR Srbije«, 47/61). Izmenom su brisane odredbe u Zakonu o učešću političkoteritorijalnih jedinica u zajedničkim prihodima, koji se odnose na porez na promet duvana.

Odluka o odobrenju završnih računa za 1960. godinu republičkih fondova koji nemaju poseban organ upravljanja (»Službeni glasnik NR Srbije«, 46/60). Odobravaju se: Završni račun Republičkog fonda za unapređenje poljoprivrede, sa ukupnim sredstvima od 413.053.643 din., utroškom od 408.364.843 din. i ostatom od 4.688.800 din. koji se prenosi u 1961; Završni račun Republičkog fonda za unapređenje šumarstva, sa ukupnim sredstvima od 658.707.461 din., utroškom od 274.691.849 din. i ostatom od 384.015.612 din. koji se prenosi u 1961; Završni račun Republičkog fonda za puteve, sa ukupnim sredstvima od 3.820.154.893 din., utroškom od 3.123.239.112 din. i ostatom od 696.915.781 din. koji se prenosi u 1961; i Završni račun Republičkog fonda za socijalne ustanove, sa ukupnim sredstvima od 714.116.144 din., utroškom od 437.761.872 din. i ostatom od 276.354.272 din. koji se prenosi u 1961.

Odluka o potvrđi Odluke o izmenama i dopunama Statuta sreza Čačak — u prečišćenom tekstu (»Službeni glasnik NR Srbije«, 46/61). Republičko veće Narodne skupštine Narodne Republike Srbije potvrdilo je Odluku Sreskog narodnog odbora sreza Čačak o izmeni i dopuni Statuta sreza Čačak u prečišćenom tekstu.

25. DECEMBRA 1961.

Na sednicama Narodne skupštine NR Srbije od 25. decembra usvojena su 4 zakona i 3 odluke.

Akti koje je Skupština usvojila:

Zakon o fondovima za puteve (»Službeni glasnik NR Srbije«, 54/61). Fond za puteve može obrazovati svaka političkoteritorijalna jedinica. Republički fond osniva Izvršno veće NR Srbije. Zakonom se daje ovlašćenje i izvršnim većima autonomnih jedinica da mogu osnivati fondove za puteve za svoja područja. Sreski i opštinski fond osniva odgovarajući narodni odbor, u ravnopravnom delokrugu oba veća. Fond je pravno lice, kojim upravlja upravni odbor. Predsednika i određeni broj članova upravnog odbora imenuje osnivač, a ostale članove delegiraju privredne i druge organizacije određene pravilima fonda. Sredstva fonda obrazuju se od sredstava koja izdvaja političkoteritorijalna jedinica koja je osnovala fond, od kamata na sredstva uložena kod banke, od zajmova, kao i od drugih prihoda. Zakonom se određuje da se sredstva imaju koristiti prvenstveno za održavanje puteva. Sredstva se koriste prema programu radova, koji zajedno sa osnivačem utvrđuje upravni odbor fonda. Nadzor nad zakonitošću rada fonda vrši organ uprave nadležan za poslove javnih puteva političkoteritorijalne jedinice koja je osnovala fond.

Zakon o raspodeli sredstava namenjenih za javne puteve (»Službeni glasnik NR Srbije«, 54/61). Zakon određuje da od ukupno ostvarenih sredstava na području opštine koja se predviđaju saveznom Zakonom o preduzećima za puteve, Republiki pripada 65%, srezu 20%, a opštini 15%. Republička sredstva koja se ostvare na području autonomne jedinice pripadaju u celini odnosnoj autonomnoj jedinici. Zakonom se utvrđuje i visina godišnje naknade za drumska zaprežna vozila koju plaćaju sopstvenici tih vozila.

Zakon o nadležnosti autonomnih jedinica za osnivanje preduzeća za puteve i zajednica preduzeća za puteve (»Službeni glasnik NR Srbije«, 54/61). Zakon prenosi na izvršna veća autonomnih jedinica pravo osnivanja preduzeća za puteve na svom području i pravo da mogu davati saglasnost za obrazovanje zajednica preduzeća za puteve za područje autonomne jedinice.

Zakon o obrazovanju zajednica osiguranja za područja autonomnih jedinica (»Službeni glasnik NR Srbije«, 54/61). Zakon daje pravo autonomnim jedinicama da mogu obrazovati zajednice osiguranja za svoje područje. Zajednice osniva izvršno veće autonomne jedinice i one po pravilu imaju ista prava i dužnosti koje ima i zajednica osiguranja Republike. Zajednice se neposredno udružuju u Republičku zajednicu. Zakon sadrži i druge odredbe kojima se obezbeđuje jedinstvena politika osiguranja na području cele Republike.

Odluka o privremenom finansiranju potreba organa i ustanova Narodne Republike Srbije u razdoblju januar—mart 1962. (»Službeni glasnik NR Srbije«, 54/61). Odluka predviđa da se, do donošenja Budžeta NR Srbije za 1962, finansiranje potreba privremeno vrši putem tromesečnog plana prihoda i rashoda za razdoblje januar—mart 1962, i u tu svrhu odobrava ukupne rashode do iznosa od 8.960 miliona dinara.

Odluka o potvrdi Statuta Privredne banke Narodne Republike Srbije (»Službeni glasnik NR Srbije«, 54/61). Narodna skupština, u ravnopravnom delokrugu oba veća, odobrila je Statut Privredne banke Narodne Republike Srbije od 27. novembra 1961.

Odluka o odobrenju Statuta Komore za industriju i rudarstvo, građevinarstvo i saobraćaj Narodne Republike Srbije (»Službeni glasnik NR Srbije«, 54/61). Veće proizvođača Narodne skupštine NR Srbije odobrilo je Statut Komore za industriju i rudarstvo, građevinarstvo i saobraćaj Narodne Republike Srbije, koji je donela prva skupština Komore 12. maja 1961.

J. S.

SABOR NR HRVATSKE

31. OKTOBRA I 1. NOVEMBRA 1961.

Na sednicama Sabora NR Hrvatske od 31. oktobra i 1. novembra 1961. razmatrani su Izveštaj Izvršnog veća Sabora o kretanju privrede u NR Hrvatskoj u razdoblju januar—avgust 1961. i Izveštaj o kretanju ličnih dohodaka u prvom polugodištu 1961. i o aktivnosti problemima i pojavama prilikom donošenja pravilnika o raspodeli čistog prihoda i ličnih dohodaka. Ekspozice uz ove izveštaje podneo je član Izvršnog veća Sabora Milutin Baltić. Zatim je saslušan ekspozice člana Izvršnog veća Sabora Radojke Katić uz Predlog zakona o završnom računu o izvršenju Budžeta NR Hrvatske (Republičkog budžeta) i završnom računu Rezervnog fonda za 1960, uz Predlog zakona o završnim računima o izvršenju finansijskih planova republičkih fondova koji nemaju poseban organ upravljanja za 1960, kao i uz Predlog završnog računa Republičkog investicionog fonda za 1959. Pored toga, Sabor je usvojio 8 zakona i 3 odluke, izvršio izbor članova Komisije za pripremu nacrtu novog Ustava NR Hrvatske, izabrao 7 sudija okružnih sudova i jednog sudiju Okružnog privrednog suda i razrešio dve sudije Okružnog suda u Splitu. Sabor je takođe usvojio izveštaj Administrativnog odbora o finansijskom poslovanju Sabora u II i III tromesečju 1961. i Izveštaj Odbora za predstavljanje i žalbe o radu Odbora u prvom polugodištu 1961. Sabor je odobrio Statut Poljoprivredno-šumarske komore NR Hrvatske i potvrdio mandate po jednog narodnog poslanika Republičkog veća i Veća proizvođača, izabranih na dopunskim izborima. Republičko veće i Veće proizvođača izabrali su svoje predsednike, potpredsednike i zapisničare za naredni period.

Akti koje je Sabor usvojio:

Zakon o završnom računu o izvršenju Budžeta NR Hrvatske (Republičkog budžeta) i završnom računu Rezervnog fonda za 1960. godinu (»Narodne novine NR Hrvatske«, 46/61). Zakonom je utvrđeno da su u 1960. u Republičkom budžetu ostvareni prihodi u iznosu od 22.832.279.810 din., a rashodi u iznosu od 21.389.100.000 din., što znači da višak prihoda iznosi 1.443.179.810 din. Rezervni fond je ostvario 268.136.552 din. prihoda i 199.668.928 din. rashoda, tako da višak prihoda iznosi 68.467.624 din. Višak prihoda u Republičkom budžetu raspoređuje se delimično u korist prihoda Republičkog budžeta za 1961, delimično u korist Rezervnog fonda za 1961. i delimično u korist Republičkog fonda za neprivredne investicije za 1961, dok se višak prihoda u Rezervnom fondu prenosi u Rezervni fond za 1961.

Zakon o završnim računima o izvršenju finansijskih planova republičkih fondova koji nemaju poseban organ upravljanja za 1960. godinu (»Narodne novine NR Hrvatske«, 46/61). U Republičkom putnom fondu ostvareni su u 1960. prihodi od 2.662.624.172 din., a rashodi od 2.641.619.046 din., dok višak prihoda iznosi 21.005.126 din. U Fondu za unapređivanje izdavačke delatnosti ostvareni su u 1960. prihodi u visini od 304.192.086 din., a rashodi u visini od 164.527.730 din., dok višak prihoda iznosi 139.664.356 din. U Fondu za socijalne ustanove ostvareni su u 1961. prihodi u visini od 391.423.147 din., a rashodi u visini od 172.579.192 din., dok višak prihoda iznosi 218.843.955 din. Utvrđeni viškovi prihoda nad rashodima prenose se u korist odgovarajućih fondova za 1961.

Zakon o turističkim vodičima (»Narodne novine NR Hrvatske«, 46/61). Osnovno načelo postavljeno u ovom zakonu je da lica koja obavljaju poslove turističkih vodiča moraju raspolagati određenim znanjem i da ih mogu obavljati samo preko društvenih, ugostiteljskih, turističkih i privrednih organizacija na određenom području za koje imaju dozvole. Turističkim vodičima zabranjeno je da preuzimaju poslove samostalno za svoj račun.

Zakon o Fondu za unapređivanje kulturnih delatnosti (»Narodne novine NR Hrvatske«, 46/61). Zakonom se stavlja van snage raniji Zakon o nameni i upravljanju Fondom za unapređivanje kulturnih delatnosti (»Narodne novine NR Hrvatske«, 6/57). Važnije odredbe Zakona odnose se na prihode Fonda i namenu sredstava. Pored prihoda od poreza na prihode od autorskih prava, Fond može imati prihode i od sredstava koja se dodeljuju iz Republičkog fonda, dotacija, poklona i kamata na uložena sredstva kod banke. Sredstva Fonda mogu se upotrebiti za konzerviranje i restauriranje spomenika kulture i zaštićenih objekata prirode. Iz tih sredstava može se institucijama u oblasti kulture davati pomoć za tehničku i drugu opremu, kao i zajmovi za nabavku opreme. Odredbe o upravljanju Fondom izmenjene su utoliko što Upravni odbor može sada imati do 11 članova (po ranijem Zakonu 7).

Zakon o uslovima za izgradnju stambenih zgrada i gospodarskih objekata u selu (»Narodne novine NR Hrvatske«, 45/61). Zakon razrađuje osnovna načela i utvrđuje minimalne higijensko-tehničke uslove izgradnje stambenih i gospodarskih objekata u selu, u okviru kojih narodni odbori opština propisuju uslove za tu izgradnju prema mesnim prilikama i materijalnim mogućnostima građana na području opštine. Radi osiguranja primene zakonskih odredaba i propisa koje će doneti narodni odbori opština, zakon propisuje i kaznene sankcije.

Zakon o izmeni i dopuni Zakona o nadogradnji zgrada (»Narodne novine NR Hrvatske«, 46/61) omogućuje fizičkim licima da vrše nadogradnju i na zgradama u društvenoj svojini.

Zakon o izmenama i dopunama Zakona o organizaciji uprave u narodnim odborima (»Narodne novine NR Hrvatske«, 45/61). Menja se dosadašnja organizacija katastarske službe u narodnim odborima tako da se i narodnim odborima opština omogućuje osnivanje ureda za katastar. Pored toga, Zakon predviđa da dva ili više narodnih odbora opština mogu zajednički osnivati ured za katastar.

Zakon o izmeni Zakona o grobljima (»Narodne novine NR Hrvatske«, 46/61). Zakon određuje novi rok korišćenja grobnog mesta, koji ne može biti kraći od 15 godina za grobno mesto na kojem se sahranjuju odrasla lica, odnosno 10 godina za grobno mesto na kojem se sahranjuju deca.

Odluka o osnivanju Komisije za pripremu nacrtu novog Ustava NR Hrvatske (»Narodne novine NR Hrvatske«, 44/61). Ovom Odlukom Sabor NR Hrvatske osniva komisiju koja će pripremiti nacrt novog Ustava Narodne Republike Hrvatske.

Odluka o produženju trajanja mandata narodnim odborima (»Narodne novine NR Hrvatske«, 44/61). Odlukom se narodnim odborima opština i srezova izabranim 1957. godine produžuje trajanje mandata do opštih izbora za narodne odbore, koji će se održati u 1962. godini.

Odluka o odobrenju završnog računa Republičkog investicionog fonda za 1959. godinu (»Narodne novine NR Hrvatske«, 45/61). Odlukom je odobren završni račun ovog fonda za 1959, prema kojem su ostvareni prihodi iznosili 9.415.019 din., a rashodi 3.621.737 din., dok je za prenos u 1960. ostao iznos od 5.793.282 din.

22. DECEMBRA 1961.

Na sednicama Sabora NR Hrvatske od 22. decembra saslušana su obrazloženja predstavnika Izvršnog veća Sabora o Predlogu zakona o zaštiti voda, o Predlogu zakona o šumama i o Predlogu zakona o izmenama i dopunama Zakona o zdravstvenom osiguranju poljoprivrednih proizvođača. Pored toga, Sabor je usvojio 6 zakona i 2 odluke.

Akti koje je Sabor usvojio:

Zakon o zaštiti voda (»Narodne novine NR Hrvatske«, 1/62). Odredbe Zakona usmerene su na očuvanje prirodnih svojstava voda. Pod vodom Zakon podrazumeva atmosferske i podzemne vode i priobalni pojas mora. Zakon određuje nadležnost organa koji će voditi brigu o zaštiti i prečišćavanju voda. Pored zabrane ispuštanja neprečišćenih otpadnih voda u vodotoke, u posebnim slučajevima se predviđa i mogućnost davanja dozvole za ispuštanje neprečišćenih otpadnih voda,

ako se time vodotok samo neznatno zagađuje. Predviđeni su i rokovi do kojih će komune i industrijske organizacije morati da izgrade uređaje za prečišćavanje otpadnih voda.

Zakon o šumama (»Narodne novine NR Hrvatske«, 1/62). Zakonom je određeno da šumskoprivredno područje osniva Izvršno veće Sabora, kao i da se površina šumskoprivrednog područja utvrđuje tako da šume i druga zemljišta u okviru tog područja obezbeđuju maksimalno unapređivanje šumske proizvodnje i omogućuju trajan prihod dovoljan za gospodarenje šumama. Proglašavanje šuma zaštitnim odnosno s posebnom namenom, dato je u nadležnost narodnom odboru opštine. U slučaju nesaglasnosti između narodnog odbora opštine i privredne organizacije o potrebi da se određena šuma proglasi zaštitnom odnosno s posebnom namenom, Zakon predviđa mogućnost intervencije Izvršnog veća Sabora. Zakon određuje takođe da se šume u građanskom vlasništvu mogu, i protiv volje vlasnika, poveriti na gospodarenje privrednoj organizaciji — kada to nalažu interesi šumskoprivrednog područja kao celine, ili ako vlasnici ne gospodare svojim šumama u skladu sa šumskoprivrednom osnovom ili propisima koji je zamenjuju. Vlasnici šuma u građanskom vlasništvu obavezno plaćaju, prema vrednosti posećenog drveta, doprinos za unapređivanje tih šuma. Zakon dalje sadrži odredbe o gospodarenju šumama i šumskim zemljištima izvan šumskoprivrednih područja, o izradi šumskoprivredne osnove, iskorišćavanju, održavanju, obnovi, unapređivanju i zaštiti šuma.

Zakon o izmenama i dopunama Zakona o zdravstvenom osiguranju poljoprivrednih proizvođača (»Narodne novine NR Hrvatske«, 52/61). Zakon proširuje osnovna prava osiguranika — poljoprivrednih proizvođača, koji besplatnu zdravstvenu zaštitu u svim zdravstvenim ustanovama mogu ostvariti i u slučajevima aktivne tuberkuloze, bolničkog lečenja dece od navršene prve do navršene treće godine života, bolničkog lečenja od raka i drugih malignih oboljenja i neprekidnog bolničkog lečenja preko 90 dana. U nekim slučajevima smanjuje se učešće poljoprivrednih proizvođača u plaćanju naknade za pruženu im medicinsku pomoć. Zakonom se proširuje i pravo osiguranika na besplatni prevoz za trudnice i porođilje, kao i u svim slučajevima kada postoji opasnost za život obolelog poljoprivrednog proizvođača. Pošto ovo proširenje prava osiguranika povećava troškove zdravstvenog osiguranja poljoprivrednih proizvođača, izmenjen je i način finansiranja zdravstvenog osiguranja ove vrste osiguranika. Isključen je doprinos opština i sreзова i uvodi se samofinansiranje isključivo putem doprinosa samih poljoprivrednih proizvođača.

Zakon o specijalnim socijalnim ustanovama (»Narodne novine NR Hrvatske«, 1/62). Zakon daje pravnu osnovu za organizaciju i rad specijalnih socijalnih ustanova za lica sa smetnjama u psihosomatskom razviciu. Zakonom se predviđaju dve vrste ustanova: zavodi koji licima sa smetnjama u psihosomatskom razviciu pružaju socijalnu zaštitu i rehabilitaciju uz obezbeđenje vaspitanja i obrazovanja, i zavodi koji licima potpuno nesposobnim za bilo kakvo osposobljavanje ili rehabilitaciju pružaju socijalnu i zdravstvenu zaštitu i negu. Sistemom ovih ustanova obuhvaćene su i specijalne socijalne ustanove koje, pored svojih redovnih zadataka, vrše i potrebna istraživanja u cilju unapređenja rada na socijalnoj zaštiti u rehabilitaciji lica sa smetnjama u psihosomatskom razviciu. Zakon dalje sadrži odredbe o načinu osnivanja ovih specijalnih socijalnih ustanova, njihovom upravljanju i finansiranju.

Zakon o izmenama i dopunama Zakona o budžetu Narodne Republike Hrvatske (Republičkom budžetu) za 1961. godinu (»Narodne novine NR Hrvatske«, 52/61). Usled promena nastalih posle donošenja pojedinih saveznih propisa, neke vrste prihoda su se povećale ili smanjile, uz istovremeno povećanje i nekih rashoda. Zbog toga su ovim Zakonom izvršene potrebne izmene u Republičkom budžetu.

Zakon o izmenama i dopunama Zakona o finansijskim planovima republičkih fondova koji nemaju poseban crtan upravljanja za 1961. godinu (»Narodne novine NR Hrvatske«, 52/61). Zakon utvrđuje povećanje finansijskog plana Republičkog fonda za unapređivanje izdavačke delatnosti za 1961. od 270 na 460 miliona dinara.

Odluka o privremenom finansiranju potreba Narodne Republike Hrvatske za mesec januar i februar 1962. godine (»Narodne novine NR Hrvatske«, 52/61). Pošto Društveni plan Narodne Republike Hrvatske i Republički budžet za 1962. nisu mogli da budu doneti do 31. decembra 1961. ovom Odlukom je osigurano finansiranje budžetskih potreba Republike za prva dva meseca 1962.

Odluka o stopi doprinosa od poljoprivrednih prihoda i visini ličnog doprinosa za finansiranje osnovnog zdravstvenog osiguranja poljoprivrednih proizvođača za 1962. godinu (»Narodne novine NR Hrvatske«, 52/61). Odlukom se stopa doprinosa od poljoprivrednih prihoda koji za finansiranje ovog osiguranja plaćaju poljoprivredni proizvođači i ostali građani koji imaju prihode od poljoprivrede podložne porezu i od prihoda od lova i ribolova određuje u visini od 7%, a za prihode od sponrednih delatnosti u poljoprivredi u visini od 5%. Visina ličnog doprinosa koji plaćaju osigurani poljoprivredni proizvođači za sebe i za članove svojih domaćinstava iznosi 1.500 din. po osiguranom licu godišnje.

E. K.

NARODNA SKUPŠTINA NR SLOVENIJE

28. SEPTEMBRA 1961.

Na sednicama Narodne skupštine NR Slovenije od 28. septembra usvojen je Izveštaj o kretanju privrede u prvom polugodištu 1961, sa posebnim osvrtom na delovanje privrednog sistema. Usvojena su takođe 4 zakona, 1 rezolucija i 3 odluke. Pored toga, Skupština je dala saglasnost na finansijski plan Fonda za školstvo NR Slovenije za 1961, razrešila jednog sudiju Okružnog suda u Murskoj Soboti i izabrala jednog sudiju Okružnog suda u Novom Mestu.

Acti koje je Skupština usvojila:

Zakon o socijalnim zavodima (»Uradni list LRS«, 26/61). Socijalni zavodi staraju se o licima kojima su potrebna pomoć i briga društva i pružaju im vaspitanje i zdravstvenu negu. Zavodima se upravlja po principima društvenog upravljanja, a finansiraju se kao samostalne ustanove, na osnovu finansijskog plana. Socijalne zavode mogu osnivati političko-teritorijalne jedinice, stambene zajednice, mesni odbori ili društvene organizacije. Zavodom rukovode savet zavoda, upravni odbor i direktor. Nadzor nad zakonitošću rada organa zavoda vrši organ uprave narodnog odbora opštine nadležan za socijalnu zaštitu.

Zakon o bibliotekama (»Uradni list LRS«, 26/61). Zakon definiše biblioteke kao kulturno-prosvetne ustanove, čije knjige i druga grada predstavljaju društvenu svojinu. Biblioteke mogu biti samostalne ili u sastavu državnih organa, zavoda, škola, privrednih ili društvenih organizacija (nesamostalne biblioteke). Samostalne biblioteke su pravna lica i posluju po principima društvenog upravljanja. Biblioteke mogu osnivati Izvršno veće Slovenije, političko-teritorijalne jedinice, ustanove i privredne i društvene organizacije, kao i grupe građana. Svaka biblioteka mora biti upisana u registar biblioteka kod nadležne matične biblioteke. Finansiranje samostalnih biblioteka reguliše se ugovorom između osnivača i biblioteke, u skladu sa propisima o finansiranju samostalnih ustanova, dok se finansiranje nesamostalnih biblioteka reguliše aktom osnivanja.

Zakon o izmenama i dopunama Zakona o Prešernovom fondu (»Uradni list LRS«, 26/61). Zakon razgraničava ulogu Prešernovog fonda od namene i zadatka Kidričevog fonda. Svrha Prešernovog fonda je da daje nagrade kao priznanja za umetnički rad i da time doprinosi njegovom unapređivanju. Iz Prešernovog fonda dodeljuju se Prešernova nagrada, nagrade Prešernovog fonda i stipendije za umetničko usavršavanje u zemlji ili u inostranstvu. Sredstva Fonda obezbeđuju se iz republičkog budžeta, dotacija privrednih i drugih organizacija i ustanova, poklona, zadužbina i drugih prihoda.

Zakon o zaštiti kulturnih spomenika u NR Sloveniji (»Uradni list LRS«, 26/61). Kulturni spomenici na području NR Slovenije nalaze se pod društvenom zaštitom, bez obzira na to da li su društvena ili građanska svojina i da li su upisani u registar kulturnih spomenika. Zaštitu vrši služba za zaštitu spomenika, i to preko zavoda za zaštitu spomenika u opštinama. Republički zavod i zavodi u opštinama organizovani su na principima društvenog upravljanja. Zakon propisuje obaveze vlasnika kulturnih spomenika u vezi sa čuvanjem, održavanjem, opravkama, konzerviranjem, mogućnostima za istraživanje, proučavanje i javno razgledanje, zabranom iznošenja spomenika u inostranstvo bez naročite dozvole, itd. Finansiranje delatnosti zavoda za zaštitu spomenika reguliše se ugovorom između osnivača i zavoda.

Zakon o promeni naziva nekih fakulteta u sastavu Univerziteta u Ljubljani (»Uradni list LRS«, 26/61) potvrđuje promenu naziva dosadašnjeg Fakulteta za agronomiju, šumarstvo i veterinarstvo u Ljubljani — u Biotehnički fakultet u Ljubljani, i dosadašnjeg Fakulteta za opštu medicinu i stomatologiju u Ljubljani — u Medicinski fakultet u Ljubljani.

Rezolucija o zadacima komune i stambene zajednice na području staranja o deci (»Uradni list LRS«, 26/61). Staranje o deci treba da se unapređuje paralelno sa društvenim razvitkom, uz inicijativu i aktivnost kako roditelja i drugih građana, tako i stambenih zajednica, narodnih odbora, privrednih i društvenih organizacija i drugih društvenih faktora u komuni. Stručne službe u opštini treba da pružaju pomoć organima staranja o deci na vaspitnom, socijalnom i zdravstvenom području. Forme staranja o deci, uz saradnju i pomoć roditelja, treba razvijati tako da budu što raznovrsnije — prema mogućnostima i potrebama pojedinih stambenih područja. Staranjem o deci treba da se bave prosvetni, zdravstveni, socijalni i drugi kadrovi kvalifikovani za ovaj rad, kao stalni službenici ili kao spoljni saradnici. Sredstva za ovu delatnost formiraju se iz doprinosa građana, društvenih fondova, narodnih odbora i privrednih organizacija, kao i iz naknade koju roditelji plaćaju za usluge. Osnivač ustanove obezbeđuje sredstva za izgradnju, opremanje, investiciono održavanje, amortizaciju i vaspitni rad.

Odluka o osnivanju Komisije za pripremu nacrtu novog Ustava NR Slovenije (»Uradni list LRS«, 26/61). Zadatak Komisije je da najkasnije do isteka mandata Narodne skupštine sadašnjeg saziva pripremi nacrt novog Ustava NR Slovenije i da ga podnese Narodnoj skupštini, koja će ga posle razmatranja dati na javnu diskusiju.

Odluka o izboru predsednika, sekretara i članova Republičke komisije za pripremu nacrtu novog Ustava NR Slovenije (»Uradni list LRS«, 26/61). Imenovana je Komisija od 31 člana. Predsednik Komisije je Miha Marinko, a sekretar dr Jože Vilfan, dok su članovi imenovani iz redova narodnih poslanika i naučnih i društvenih radnika.

Odluka o produženju mandata narodnih odbora opština i srezova (»Uradni list LRS«, 26/61). Mandat sadašnjih narodnih odbora opština i srezova u NR Sloveniji produžava se najviše za godinu dana, odnosno do novih izbora, koji će biti raspisani u skladu sa novim ustavnim propisima.

23. NOVEMBRA 1961.

Na sednicama Narodne skupštine NR Slovenije od 23. novembra 1961. usvojena su 3 zakona, 2 rezolucije, 1 preporuka i 4 odluke. Skupština je takođe razmatrala i usvojila Izveštaj predsednika Višeg privrednog suda NR Slovenije o radu privrednih sudova, kao i periodični izveštaj svog Administrativnog odbora. Pored toga, Skupština je izabrala po jednog novog sudiju Okružnih sudova u Kopru, Mariboru i Celju i razrešila jednog sudiju Okružnog privrednog suda u Celju.

Akti koje je Skupština usvojila:

Zakon o šumama (»Uradni list LRS«, 30/61). Na osnovu ovog Zakona sreski narodni odbori formiraju šumskoprivredna područja kao zaokružene šumskoprivredne celine. Šume u društvenoj i građanskoj svojini iskorišćavaju se na osnovu planova, kojima će se obezbediti što veća proizvodnja drveta i omogućiti racionalno korišćenje šuma. Zakonom se utvrđuje način eksploatacije, održavanja i obnavljanja šuma, a predviđene su i mere za zaštitu i unapređenje šuma. Vlasnici šuma u građanskoj svojini mogu sami gazdovati šumama ili ih dati na upravljanje zadrugama ili privrednim organizacijama, sa kojima sklapaju ugovor o kooperaciji, zakupu ili primopredaji. Ako se privatni vlasnik šume ne pridržava šumskoprivrednog plana ili slabo gazduje, može se šuma u njegovom vlasništvu dati na gazdovanje privrednoj organizaciji na određen rok. Vlasnici ili korisnici šuma u građanskoj svojini plaćaju prilikom seče drveta doprinos za unapređenje ovih šuma, koji se unose u poseban šumski fond opštine. Predviđeno je takođe da se primarnom preradom drveta mogu baviti samo privredne organizacije i zanatska preduzeća.

Zakon o izmenama i dopunama Zakona o zdravstvenom osiguranju poljoprivrednih proizvođača (»Uradni list LRS«, 30/61). Zakonom se proširuje krug osiguranih lica. Smanjena je participacija poljoprivrednih osiguranih za lečenje određenih kategorija bolesnika i za neke vrste bolesti, a ukida se participacija u troškovima za lekove i sanitetski materijal pri lečenju zaraznih bolesti i tuberkuloze kod kuće. Za određene vrste bolesti lečenje je prošireno i na bolesnikovu porodicu. Ukida se takođe dosadašnji lični doprinos osiguranih i uvodi se premija koju plaćaju svi poljoprivredni proizvođači zdravstveno osigurani na osnovu Zakona. Pored toga, regulisano je davanje doprinosa političko-teritorijalnih jedinica (opština), kao i pokrivanje razlike i manjkova u poslovanju pojedinih sreskih fondova.

Zakon o kućnoj radinosti (»Uradni list LRS«, 30/61) reguliše prava i dužnosti radnika koji u radnom odnosu ili po naručbjini obavljaju u svojoj kući određene poslove za privredne i druge organizacije sa društvenim sredstvima ili za ustanove. Radnici zaposleni u kućnoj radinosti stiču na bazi svog radnog odnosa sa organizacijom pravo na upravljanje privrednom organizacijom i imaju ista prava i dužnosti kao i radnici koji rade u prostorijama privredne organizacije. Privredna organizacija može organizovati rad po kućama samo u okviru privredne delatnosti koja je predmet njenog poslovanja ili je u neposrednoj vezi s njime. Odredbe Zakona ne odnose se na kućnu radinost koja se obavlja neorganizovano, kao i na kućnu radinost koju obavljaju invalidi ili je organizuju radionice za rehabilitaciju i zapošljavanje invalida.

Rezolucija o zadacima komune u oblasti socijalne zaštite (»Uradni list LRS«, 30/61). Komuna sa svojim samoupravnim organima i društvenim organizacijama treba da bude organizator društvene brige o čoveku. Stambene i mesne zajednice uopšte, uz neposrednu saradnju građana, predstavljaju osnovnu formu za neposredno rešavanje socijalnih pitanja. Najveću pažnju treba pokloniti preventivnim formama, tj. otklanjanju uzroka socijalnih problema. U opštinama treba jačati centre za socijalni rad kao stručne službe socijalne zaštite, koji će putem savremenih metoda razvijati socijalni rad. Opštinski fondovi za finansiranje socijalne zaštite koristeći sredstva iz budžeta i prikupljati priloge privrednih i društvenih organizacija, ustanova i građana.

Rezolucija povodom izveštaja o radu privrednih sudova (»Uradni list LRS«, 30/61). Konstatuje se da rad privrednih sudova predstavlja značajan doprinos sređivanju odnosa u privredi i izgrađivanju privrednog i pravnog sistema. Izvršno veće Slovenije treba da preduzme mere za realizaciju predloga i inicijativa datih u izveštaju i diskusiji.

Preporuka o zadacima u oblasti stručnog obrazovanja u NR Sloveniji (»Uradni list LRS«, 30/61). Proces stručnog obrazovanja treba po sadržini i organizaciono prilagoditi potrebama privrede i drugih ustanova i organizacija. Zato organi samoupravljanja treba da utvrde svoju kadrovsku politiku, od koje će zavisiti struktura, program i zadaci centara i drugih ustanova za stručno obrazovanje. Sistem stručnog obrazovanja treba da se zasniva na znanju koje daje osmo-

godišnja škola, a raznovrsne ustanove za obrazovanje, od preduzeća do fakulteta, treba povezati u jedinstven sistem. Naročito su značajni centri za obrazovanje koje osnivaju privredne organizacije. Nastavne planove i programe treba sastavljati na osnovu zahteva za praktičnim i teoretskim znanjem određene vrste kadrova. Zadatak svih stručnih škola je da stvore uslove za dalje sticanje stručnog obrazovanja zaposlenih radnika i službenika. Pošto uvođenjem principa raspodele ličnih dohodaka prema radu sistem kvalifikacionih stepena gubi svoj opšti značaj, gradaciju i priznavanje stručnih kvalifikacija u određenoj profesiji treba da vrše sama preduzeća. Materijalna sredstva za stručno obrazovanje treba mobilisati iz svih mogućih izvora. Privredne organizacije i društvene službe treba da za ove svrhe odvoje više sredstava nego do sada. Naročito pažnju treba pokloniti opremanju profesionalnih tehničkih i drugih škola.

Odluka o potvrdi završnog računa Republičkog investicionog fonda za 1960 (»Uradni list LRS«, 30/61). Odlukom se potvrđuje završni račun ukupnih prihoda i rashoda Republičkog investicionog fonda za 1960, kao i bilans fonda na dan 31. decembra 1960.

Odluka o pokriću manjkova fondova zdravstvenog osiguranja poljoprivrednih proizvođača nastalih u 1961 (»Uradni list LRS«, 30/61). Za pokriće manjkova u osnovnom zdravstvenom osiguranju poljoprivrednih proizvođača uvodi se poseban doprinos u visini od 2,7% od katastarskog prihoda. Ovaj doprinos treba da plate sva lica koja imaju prihode od poljoprivrede koji podležu oporezivanju u prvom kvartalu 1962.

Odluka o potvrđivanju Statuta Zanatsko-komunalne komore NR Slovenije (»Uradni list LRS«, 30/61). Potvrđen je Statut ove Komore, koji je usvojen na godišnjoj skupštini Komore 26. aprila 1961.

Odluka o potvrđivanju Statuta Poljoprivredno-šumarske komore NR Slovenije (»Uradni list LRS«, 30/61). Potvrđen je Statut ove Komore, usvojen na godišnjoj skupštini komore 27. juna 1961.

19. DECEMBRA 1961.

Na sednicama Narodne skupštine NR Slovenije od 19. decembra 1961. usvojena su 2 zakona, 1 rezolucija i 4 odluke. Skupština je takođe razmotrila Informaciju o raspodeli čistog prihoda i ličnih dohodaka u privrednim organizacijama u NR Sloveniji za 1961. Pored toga, Skupština je izabrala jednog novog sudiju Vrhovnog suda NR Slovenije i novog predsednika Okružnog suda u Celju i razrešila jednog sudiju Vrhovnog suda NR Slovenije.

Akti koje je Skupština usvojila:

Zakon o izmenama Zakona o područjima srezova i opština u NR Sloveniji (»Uradni list LRS«, 32/61). Sa 1. januarom 1962. ukida se opština Loška Dolina, čije se područje pripaja delimično opštini Cerknica, a delimično opštini Ribnica. Izvršena je takođe korekcija granice između opština Cerknica i Ljubljana-Vič—Rudnik.

Zakon o osnivanju Opšte privredne banke NR Slovenije (»Uradni list LRS«, 32/61). Osniva se Opšta privredna banka NR Slovenije sa sedištem u Ljubljani. Osnovna i obrtna sredstva Banke obezbeđuje i garantuje za njene obaveze NR Slovenija. Zakonom su utvrđeni poslovi Banke i data joj je mogućnost osnivanja filijala i ekspozitura. Organi upravljanja Banke su upravni odbor, generalni direktor i savet radnog kolektiva. Nadzor nad zakonitošću poslovanja Banke vrši Državni sekretarijat za poslove finansija NR Slovenije, a društveni nadzor Narodna skupština NR Slovenije.

Rezolucija o ulozi i zadacima gimnazije u vaspitno-obrazovnom sistemu (»Uradni list LRS«, 32/61). Savremena gimnazija treba da bude škola za sva zanimanja za koja se dobija sprema u višim ili visokim školama i za koja nema odgovarajućih stručnih škola. Pored toga, gimnazija treba da da spremu i profesijama za koje je potrebno šire opšte obrazovanje, čime će ona postati i završna škola drugog stepena. Gimnazija je takođe škola drugog stepena za školovanje omladine od 15 do 19 godina koja se po završenju osnovnoj školi još ne može odlučiti za određeni poziv. Na kraju, gimnazija treba da organizuje i razne oblike studija za građane u radnom odnosu. U skladu sa novom ulogom, gimnazija treba da izvršava vaspitno-obrazovne zadatke u oblasti društvenih nauka i jezika i u oblasti prirodno-matematičkih nauka, da vrši telesno, zdravstveno i tehničko vaspitanje omladine. Određice se minimalni uslovi kojima u određenim predmetima treba da se obezbedi odgovarajući nivo vaspitanja i obrazovanja. U pogledu osnivanja, finansiranja i društvenog upravljanja u gimnazijama primenjiće se propisi koji važe za škole i ostale vaspitne i obrazovne ustanove.

Odluka o izmenama Budžeta NR Slovenije (Republičkog budžeta) za 1961 (»Uradni list LRS«, 32/61). Određene budžetske stavke raznih republičkih organa uprave i budžetskih ustanova smanjuju se za ukupno 208 miliona din. Povećane su dotacije Fondu za puteve za 126 miliona din. i Fondu za neprivredne investicije NR Slovenije za 72 miliona din.

Odluka o privremenom finansiranju republičkih potreba u I kvartalu 1962 (»Uradni list LRS«, 32/61). Potrebe republičkih organa i budžetskih ustanova u I kvartalu 1962. finansiraće se od usvajanja budžeta za 1962. na osnovu budžeta za 1961. Odluka se, na odgovarajući način primenjuje i na finansiranje republičkih fondova i dotacije samostalnim fondovima.

Odluka o utvrđivanju stope opšteg doprinosa na prihode iz poljoprivrede za zdravstveno osiguranje poljoprivrednih proizvođača i o određivanju najmanjeg dela troškova za zdravstvenu zaštitu poljoprivrednih proizvođača koji treba da se pokrije doprinosom iz opštinskih budžeta (»Uradni list LRS«, 32/61). Stopa opšteg doprinosa na prihode iz poljoprivrede za zdravstveno osiguranje poljoprivrednih proizvođača iznosi 6% od katastarskog prihoda. Najniži procent troškova za zdravstvenu zaštitu poljoprivrednih proizvođača koji će se pokrivati doprinosom iz opštinskih budžeta iznosi 30% od ovih troškova.

Odluka o osnivanju I i II sreskog suda u Ljubljani i Sreskog suda u Vrhniki i o njihovim teritorijalnim područjima (»Uradni list LRS«, 32/61). Ukida se dosadašnji Sreski sud u Ljubljani i umesto njega se osnivaju 3 nova sreska suda: Ljubljana I, Ljubljana II i Vrhnika. Utvrđena je i teritorijalna nadležnost ovih sudova, koji se nalaze na području Okružnog suda u Ljubljani.

Dr M. P.

NARODNA SKUPŠTINA NR BOSNE I HERCEGOVINE

24. OKTOBRA 1961.

Na sednicama Narodne skupštine NR Bosne i Hercegovine od 24. oktobra 1961. usvojen je Izveštaj Izvršnog veća o kretanju privrede za period januar—septembar 1961. Izveštaj Administrativnog odbora o materijalno-finansijskom poslovanju Narodne skupštine NR Bosne i Hercegovine za vreme od januara do septembra 1961, kao i 5 zakona i 9 odluka.

Akti koje je Skupština usvojila:

Zakon o zaštiti prirode (»Službeni list NR Bosne i Hercegovine«, 45/61). Zakon polazi od koncepcije zaštite celokupne prirode, a ne samo pojedinih njenih objekata. Od dosadašnje pasivne, prelazi se na aktivnu zaštitu prirode i njenih izvora. Zakonom se omogućuje da se služba zaštite prirode organizuje u skladu sa ostvarenim stepenom decentralizacije, te određuje da je ova služba javna i opštedruštvena i zasnovana na principima društvenog upravljanja.

Zakon o izmenama i dopunama Zakona o lovu (»Službeni list NR Bosne i Hercegovine«, 46/61) određuje da su vlasnici odnosno korisnici stoke i zemljišta ovlašćeni da u svakom doba mogu uništavati medvede i divlje svinje kada im ovi pričinjavaju štetu na stoci ili zemljištu.

Zakon o izmenama i dopunama Zakona o oružju (»Službeni list NR Bosne i Hercegovine«, 45/61) sadrži nove odredbe, kojima se otklanjaju raniji nedostaci u regulisanju ove materije i ujedno vrši usklađivanje sa Zakonom o opštem upravnom postupku i noveliranim Krivičnim zakonikom. Izmenama i dopunama Zakona jasnije su određeni pojam oružja, režim izdavanja odobrenja i dozvola za nošenje, nabavka oružja, itd.

Zakon o primeniivanju odredaba Krivičnog zakonika o vaspitnim merama upućivanja u disciplinski centar i pojačanog nadzora organa starateljstva (»Službeni list NR Bosne i Hercegovine«, 45/61) utvrđuje početak primene ovih mera od 1. januara 1962. odnosno 1. oktobra 1963, u zavisnosti od objektivnih uslova na pojedinim područjima okružnih i sreskih sudova u Bosni i Hercegovini.

Zakon o izdavanju pojedinih naseljenih mesta iz područja jedne opštine i pripajanju drugim opštinama (»Službeni list NR Bosne i Hercegovine«, 45/61). Zakonom se vrše manje korekture u teritorijalnoj podeli pojedinih opština, što je usledilo na zahtev stanovnika izvesnog broja graničnih naseljenih mesta.

Odluka o odobrenju završnog računa Republičkog fonda za unapređivanje kulturne delatnosti za 1960. godinu (»Službeni list NR Bosne i Hercegovine«, 44/61). Odlukom se odobrava završni račun Fonda u ukupnom iznosu od 32,555.362 din.

Odluka o odobrenju završnog računa Republičkog fonda za unapređivanje izdavačke delatnosti za 1960. godinu (»Službeni list NR Bosne i Hercegovine«, 44/61). Odobren je završni račun Fonda za 1960. sa ukupnim prihodom od 90,833.154 i rashodom od 46,930.499 din.

Odluka o odobrenju završnog računa Republičkog investicionog fonda za 1960. godinu (»Službeni list NR Bosne i Hercegovine«, 44/61). Odlukom se utvrđuje ukupan priliv sredstava Fonda od 25,175.889 din. i ukupan utrošak od 20,819.456 din.

Odluka o odobrenju završnog računa Republičkog fonda za puteve za 1960. godinu (»Službeni list NR Bosne i Hercegovine«, 44/61). Odlukom se odobrava završni račun Fonda sa prihodima od 2,180,893.237 din. i rashodima od 1,927,910.110 din.

Odlukom o obrazovanju Komisije za pripremanje novog Ustava NR Bosne i Hercegovine (»Službeni list NR Bosne i Hercegovine«, 44/61) obrazovana je Komisija za pripremanje novog Ustava, dok su Odlukom o izboru predsednika i članova Komisije za pripremanje novog Ustava NR Bosne i Hercegovine (»Službeni list NR Bosne i Hercegovine«, 44/61) izabrani predsednik i članovi ove Komisije.

Odluka o razrešenju i izboru sudija (»Službeni list NR Bosne i Hercegovine«, 44/61). Odlukom je Skupština razrešila dužnosti jednog sudiju Okružnog suda u Prijedoru i istovremeno izabrala drugog.

Odluka o produženju trajanja mandata odbornika narodnih odbora (»Službeni list NR Bosne i Hercegovine«, 44/61). Odlukom se omogućava da se neposredno posle izvršenja ustavnih promena sprovedu sukcesivno izbori za odbornike narodnih odbora u skladu sa principima novog Ustava.

Odluka o potvrdi izbora Stupara Vaskrsija za narodnog poslanika Republičkog veća Narodne skupštine NR Bosne i Hercegovine (»Službeni list NR Bosne i Hercegovine«, 44/61). Potvrđen je izbor novog narodnog poslanika Republičkog veća, koji je izabran na dopunskim izborima u izbornom srezu Šipovo.

12. DECEMBRA 1961.

Na sednicama Narodne skupštine NR Bosne i Hercegovine od 12. decembra 1961. saslušan je izveštaj u radu Univerziteta za školske godine 1959/60. i 1960/61. i program razvoja i finansiranja izgradnje Univerziteta u Bosni i Hercegovini za vreme od 1961. do 1965. Pored toga, Skupština je usvojila 8 zakona i 4 odluke.

Akti koje je Skupština usvojila:

Zakon o zaštiti voda (»Službeni list NR Bosne i Hercegovine«, 52/61). Sve vode stavljene su pod zaštitu države i u načelu je zabranjen svaki zahtav kojim se menja režim voda ako bi se njime ugrozila poljoprivredna proizvodnja, snabdevanje vodom, i dr. Zakonom su utvrđene i mere za zaštitu voda od zagađivanja. Za svako slivno područje ili njegov deo izeraduje se vodoprivredna osnova kojom se utvrđuju postojeće količine vode i njihova raspodela na korisnike, stepen zagađenosti vode, i sl. Kao jednu od mera zaštite voda, Zakon predviđa da se za veće zahvate na vodi mora pribaviti saglasnost (dozvola) određenog organa. U prelaznim odredbama Zakona regulisano je pitanje izgradnje i postavljanja uređaja za prečišćavanje otpadnih voda i utvrđeni su rokovi za njihovu izgradnju.

Zakon o šumama (»Službeni list NR Bosne i Hercegovine«, 52/61). Zakon reguliše, između ostalog, status šumskoprivrednih područja, odnose u vezi sa gazdovanjem šumama i šumskim zemljištem van šumskoprivrednih područja, položaj zaštitnih šuma i šuma sa posebnom namenom.

Zakon o izmenama i dopunama Zakona o Budžetu NR Bosne i Hercegovine za 1961. godinu (»Službeni list NR Bosne i Hercegovine«, 52/61). Izvršene su izmene i dopune u Zakonu o Budžetu NR Bosne i Hercegovine za 1961. u skladu sa izvršenim izmenama u pogledu formiranja budžetskih sredstava i izmenama pojedinih instrumenata izvršenim Odlukom o izmenama i dopunama Saveznog društvenog plana za 1961, kao i s obzirom na to da prvobitno predviđena budžetska rezerva nije mogla podmiriti povećanje zakonskih davanja niti nove izdatke.

Zakon o završnom računu o izvršenju Budžeta NR Bosne i Hercegovine za 1960. godinu (»Službeni list NR Bosne i Hercegovine«, 52/61). Zakon utvrđuje prihode ostvarene u 1960. u iznosu od 21,326,004.932 din., a rashode u iznosu od 21,110,591.011 din. Višak prihoda nad rashodima u iznosu od 215,413.920 din. unosi se u Budžet NR Bosne i Hercegovine za 1961.

Zakon o dopunskim sredstvima, sredstvima zajedničkog fonda i o ustanovama Zavoda za zapošljavanje radnika (»Službeni list NR Bosne i Hercegovine«, 52/61). Zakon reguliše način obezbeđenja dopunskih sredstava, način i uslove za dodeljivanje sredstava iz zajedničkog fonda i položaj ustanova Zavoda za zapošljavanje radnika. Normirani su uslovi za osnivanje ustanova za stalno ili privremeno zapošljavanje nezaposlenih radnika, kao i uslovi za osnivanje ustanova za stručno osposobljavanje i prekvalifikaciju nezaposlenih radnika.

Zakon o Republičkom fondu za finansiranje investicija državnih organa (»Službeni list NR Bosne i Hercegovine«, 52/61). Zakonom je osnovan Republički fond za finansiranje investicija državnih organa, koji ima svojstvo pravnog lica i čiji su izvori prihoda: dotacije iz Budžeta NR Bosne i Hercegovine, kamate po zajmovima Fonda, kamate na sredstva uložena kod banke, i dr.

Zakon o fondovima za puteve (»Službeni list NR Bosne i Hercegovine«, 52/61). Zakon je razradio osnovna pitanja organizacije i poslovanja fondova za puteve, ostavljajući mogućnost osnivačima fondova da detaljnije razrade organizaciju fondova koje osnuju.

Zakon o Privrednoj banci NR Bosne i Hercegovine (»Službeni list NR Bosne i Hercegovine«, 52/61). Zakonom se osniva Privredna banka NR Bosne i Hercegovine, čime su stvorene mogućnosti da se raspoloživa republička sredstva u toku godine koriste kao bankarska sredstva za kreditiranje privrede i drugih potreba, a ujedno je izvršena i koncentracija republičkih sredstava i bankarskih poslova u jednoj banci i omogućeno prikupljanje dopunskih sredstava, kao i korišćenje kredita od drugih poslovnih banaka.

Odluka o završnom računu Rezervnog fonda NR Bosne i Hercegovine za 1960. godinu (»Službeni list NR Bosne i Hercegovine«, 52/61). Odlukom se utvrđuje ukupan priliv sredstava Fonda od 25,175.889 din. i ukupan utrošak od 20,819.456 din.

govine», 52/61). Odlukom se utvrđuju prihodi Fonda ostvareni u 1960. u iznosu od 454,803.505 din. i rashodi u iznosu od 419,796.342 din.

Odluka o raspodeli sredstava namenjenih za javne puteve (»Službeni list NR Bosne i Hercegovine«, 52/61). Odlukom se određuje koji deo sredstava namenjenih za održavanje, rekonstrukciju i izgradnju javnih puteva pripada Republici, srezu i opštini.

Odluka o ovlašćenju Izvršnog veća NR Bosne i Hercegovine da donosi propise o određivanju visine naknada koje se plaćaju za drumska zaprežna vozila (»Službeni list NR Bosne i Hercegovine«, 52/61). Odlukom se regulisanje naknade za upotrebu javnih puteva prepušta Izvršnom veću.

Odluka o privremenom finansiranju potreba po Budžetu NR Bosne i Hercegovine za mesec januar 1962. godine (»Službeni list NR Bosne i Hercegovine«, 52/61). Finansiranje potreba po Budžetu NR Bosne i Hercegovine za mesec januar 1962. vršice se po odredbama ove Odluke, koja predviđa ukupne rashode za januar u iznosu od 3.500.000.000 din.

B. Lj.

NARODNO SOBRANIE NR MAKEDONIJE

28. SEPTEMBRA 1961.

Na sednicama Narodnog sabora NR Makedonije od 28. septembra 1961. usvojeni su: Pregled o kretanju privrede u periodu januar–jul 1961, koji je podnelo Izvršno veće, Izveštaj Administrativnog odbora o izvršenju predračuna prihoda i rashoda Narodnog sabora za drugo tromesečje 1961, kao i 1 zakon i 2 odluke. Pored toga, domovi Saboria su pretrpeli i Informaciju o problemima uslužnog zanatstva, a Veće proizvođača i Analizu o nekim problemima i iskustvima iz rada Zadrugnog saveza u NR Makedoniji, kao i Analizu o funkcionisanju i aktivnosti veća proizvođača narodnih odbora opština. Posebnim odlukama, Republičko veće je utvrdilo prestanak mandata jednog narodnog poslanika usled smrti i odbilo izdavanje odobrenja za pokretanje krivičnog postupka protiv jednog narodnog poslanika za delo ugrožavanja javnog saobraćaja.

Akti koje je Narodno sobranie usvojilo:

Zakon o izmenama i dopunama Zakona o budžetu NR Makedonije za 1961. godinu (»Službeni vesnik na NR Makedonija«, 32/61). Zakon ukida raniji čl. 6. i predviđa da se sredstva iz predračuna republičkih državnih organa za materijalne rashode, kao i sredstva za ilindenske penzije, za posebne namene u privredi, kao i za naknadu za nepravilno oduzetu imovinu kolonista, mogu koristiti u visini do 93% od odobrenih iznosa.

Odluka o produženju mandata narodnim odborima (»Službeni vesnik na NR Makedonija«, 33/61). Odlukom je produženo trajanje mandata narodnim odborima opština i srezova izabranim na opštim izborima održanim oktobra odnosno novembra 1957.

Odluka o osnivanju Komisije za pripremu nacrtu novog Ustava NR Makedonije (»Službeni vesnik na NR Makedonija«, 33/61). Odlukom je obrazovana Komisija za izradu nacrtu novog Ustava NR Makedonije, koji treba da bude donet najkasnije do kraja mandatarog perioda Saboria ovog saziva. Komisija broji 38 članova. Predsednik Komisije je Lazar Koliševski.

6. I 7. NOVEMBRA 1961.

Na sednicama Narodnog sabora NR Makedonije od 6. i 7. novembra pretrpeli su Prethodna analiza za izradu Društvenog plana za 1962. i Analiza o stanju duvana u NR Makedoniji. Prethodna analiza razmatra uslove pod kojima se razvijao privredni život u Republici u toku 1961, probleme proizvodnje i društvenog standarda, razvoj industrije, poljoprivrede, šumarstva, građevinarstva, saobraćaja, trgovine i ugostiteljstva i zanatstva, pitanje investicija, lične potrošnje i društvenog standarda, zaposlenosti i produktivnosti rada. Narodno sobranie je na ovim sednicama usvojilo Izveštaj Administrativnog odbora o izvršenju predračuna prihoda i rashoda za treće tromesečje 1961. i 2 zakona i 5 odluka. Pored toga, predstavnik Izvršnog veća odgovorio je na pitanje jednog narodnog poslanika. Posebnom odlukom Saborie je odobrilo Statut Trgovinske komore NR Makedonije od 3. marta 1961. i Statut Glavnog saveza zemljoradničkih zadruga NR Makedonije od 14. jula 1961, dok je drugom svojom odlukom potvrdilo Uredbu o osnivanju Sekretarijata Izvršnog veća za informacije. Pored toga, Saborie je pretrpelo Analizu o radu samoupravnih organa i privrednim organizacijama, sa posebnim osvrtom na ulogu i mesto pogonskih radničkih saveta i saveta ekonomskih jedinica i Analizu o socijalnoj zaštiti dece u NR Makedoniji.

Akti koje je Narodno sobranie usvojilo:

Zakon o završnom računu o izvršenju Budžeta NR Makedonije za 1960. godinu (»Službeni vesnik na NR Makedonija«, 37/61). Zakon utvrđuje da ostvarenje prihoda za 1960. iznosi

349,887.563, a rashoda 10.506,736.143 din., s tim da se višak rashoda nad prihodima u iznosu od 156,848.580 din. ima pokriti iz sredstava Republičkog rezervnog fonda.

Zakon o odličarskoj delatnosti (»Službeni vesnik na NR Makedonija«, 37/61). Zakon reguliše da odličarsku delatnost mogu vršiti odličarska preduzeća, komunalna preduzeća sa pogonom za odličarsku delatnost, odličarske zadruge, odličarske radnje sa sredstvima u društvenoj svojini i servisi stambenih zajednica i mesnih odbora. Sve ove organizacije Zakon obuhvata jedinstvenim nazivom — odličarske radnje. Odličarsku delatnost ove radnje vrše u odličarskim rejonima koje određuje savet narodnog odbora opštine nadležan za komunalne poslove. Zakon dalje reguliše prava i obaveze odličarske radnje i predviđa kazne za povredu njegovih odredaba.

Odluka o odobrenju završnog računa Republičkog rezervnog fonda za 1960. i Odluka o odobrenju završnog računa Društvenog investicionog fonda NR Makedonije za 1960. godinu (»Službeni vesnik na NR Makedonija«, 37/61). Odobreni su završni računi Republičkog rezervnog fonda, sa prihodima od 401,539.632 i rashodima od 190,859.066 din. (višak prihoda 210,680.566 din.), i Društvenog investicionog fonda, sa prihodima od 15,602,500.000 i rashodima od 10,316,500.000 din. Viškom prihoda Republičkog rezervnog fonda pokriva se višak izvršenih rashoda po Republičkom budžetu za 1959. u iznosu od 72,541.646, a ostatak viška prihoda prenosi se kao prihod Fonda u 1961.

Odluka o korišćenju izdvojenih sredstava u posebne budžetske rezerve pojedinih opština (»Službeni vesnik na NR Makedonija«, 37/61). Odlukom je opštinama Kumanovo, Lupkovo, Kratovo, Delčevo, Kočani, Dolneni, Krivogaštani, Moriovo i Pletvar dozvoljeno korišćenje sredstava izdvojenih u 1961. kao njihova posebna budžetska rezerva.

Odluka o upotrebi neutrošenih sredstava fondova za unapređivanje šumarstva (»Službeni vesnik na NR Makedonija«, 37/61). Odlukom je predviđeno da će se, po podmirjenju obaveza nastalih do 30. juna 1961, neutrošena sredstva republičkih i sreskih fondova za unapređivanje šumarstva upotrebiti za izvršenje nesvršenih poslova iz odobrenih programa za sprovođenje mera na unapređivanju šumarstva u 1961. Ostatak sredstava raspodeliće se šumskoprivrednim organizacijama i ustanovama za regeneraciju šuma.

Odluka o završnim računima za 1960. godinu republičkih društvenih fondova (budžetskih) koji nemaju poseban organ upravljanja (»Službeni vesnik na NR Makedonija«, 37/61). Odlukom se odobravaju završni računi za 1960. Fonda za unapređivanje poljoprivrede, Fonda za unapređivanje šumarstva, Fonda za puteve, Fonda za vode i Fonda za istraživačke radove.

Odluka o potvrđi Uredbe o osnivanju Sekretarijata Izvršnog veća za informacije (»Službeni vesnik na NR Makedonija«, 37/61). Potvrđena je Uredba o osnivanju Sekretarijata Izvršnog veća za informacije.

21. DECEMBRA 1961.

Na sednicama Narodnog sabora NR Makedonije od 21. decembra usvojena su 2 zakona i 1 odluka. Saborie je pretrpelo i Analizu o nekim problemima obrazovanja stručnih kadrova. Pored toga, Republičko veće je posebnim odlukama utvrdilo prestanak mandata jednog narodnog poslanika usled smrti i izdalo odobrenje za pokretanje krivičnog postupka protiv dvojice narodnih poslanika zbog dela ugrožavanja javnog saobraćaja, a Veće proizvođača je pretrpelo Informaciju o raspodeli dohotka, kao i o stanju i kretanjima ličnih dohoda u privredi u NR Makedoniji.

Akti koje je Narodno sobranie usvojilo:

Zakon o hidromeliorativnim sistemima i iskorišćavanju zemljišta na hidromeliorativnim sistemima (»Službeni vesnik na NR Makedonija«, 42/61). Zakon pod hidromeliorativnim sistemom podrazumeva sve prirodne i izgrađene hidrotehničke objekte i uređaje koji služe za iskorišćavanje voda u poljoprivredne svrhe i za zaštitu poljoprivrednog zemljišta od voda na određenom području i koji sačinjavaju jednu hidrotehničku i ekonomsku celinu. Hidromeliorativni sistem mogu izgrađivati privredne organizacije, same ili više njih udruženih, vodne zajednice i politickoteritorijalne zajednice. Za svaki hidromeliorativni sistem donosi se osnovni plan njegovog korišćenja i osnovni plan korišćenja poljoprivrednog zemljišta na području tog sistema. Osnovnim planom za korišćenje hidromeliorativnog sistema, koji donosi najviši organ organizacije koja upravlja sistemom, saobražava se količina raspoložive vode i njena racionalna potrošnja sa potrebama za navodnjavanje odnosno odvodnjavanje površine sa područja sistema. Osnovni plan za korišćenje zemljišta na području hidromeliorativnog sistema, koji donosi organizacija koja upravlja sistemom na osnovu osnovnog plana za korišćenje hidromeliorativnog sistema, treba da usaglasi samostalno proizvodne planove privrednih organizacija i da obezbedi racionalnije korišćenje hidromeliorativnih sistema. Korisnici hidromeliorativnih sistema u smislu Zakona jesu privredne i društvene organizacije, ustanove, građanskopravna lica i individualni proizvođači koji koriste zemljište na području sistema. Individualni proizvođači i građanskopravna lica čije se zemljište nalazi na području hidromeliorativnog sistema, koriste sistem preko privredne organizacije. Korisnici plaćaju naknadu, čiju visinu utvrđuje organizacija koja upravlja sistemom.

Zakon detaljnije reguliše pitanja nadzora i primene prinudnih mera protivu korisnika zemljišta u građanskoj svojini koji se bez opravdanih razloga ne pridržavaju propisanih mera.

Zakon o izmenama i dopunama Zakona o prevozu u putnom saobraćaju (»Službeni vesnik na NR Makedonija«, 42/61). Svodi administrativno regulisanje odnosa transportnih preduzeća sa trećim licima na najneophodniju meru. Javnim prevozom putnika i robe mogu se baviti preduzeća čija je osnovna delatnost prevoz putnika ili robe, odnosno putnika i robe, sredstvima putnog saobraćaja (transportna preduzeća), kao i druge privredne organizacije i privatna lica, ako ispunjavaju propisane uslove. Privatna lica mogu vršiti javni prevoz putnika auto-taksijem i zaprežnim vozilima, ako postoji potreba za ovakvim prevozom, a javni prevoz robe zaprežnim vozilima pod uslovom koje propisuje savet narodnog odbora opštine nadležan za poslove saobraćaja. Zakon utvrđuje pravo transportnih organizacija da samostalno donose tarife za prevoz putnika i robe, sa obavezom da ih evidentiraju kod organa koji je izdao odobrenje za odgovarajuću liniju. Zakonom se uvodi kategorija probnih autobuskih linija, sa ograničenim vremenom trajanja, čime se omogućuje ispitivanje njihove rentabilnosti i dopušta mogućnost da jednu autobusku liniju istovremeno eksploatišu dva ili više transportnih preduzeća.

Odluka o privremenom finansiranju potreba NR Makedonije za period januar—mart 1962 (»Službeni vesnik na NR Makedonija«, 41/61). Odluka određuje da se naplata prihoda i finansiranje rashoda u mesecima januar—mart 1962. privremeno vrše po odredbama Budžeta NR Makedonije za 1961. s tim što ukupan iznos rashoda ne sme premašiti jednu četvrtinu ukupnog iznosa rashoda odobrenih tim budžetom. Za vreme privremenog finansiranja ne može se vršiti obezbeđivanje sredstava za nova službenička mesta, nove nadležnosti odnosno poslove, kao i za nove ustanove.

P. K.

NARODNA SKUPŠTINA NR CRNE GORE

23. DECEMBRA 1961.

Na sednicama Narodne skupštine NR Crne Gore od 23 decembra 1961. usvojen je Izveštaj o kretanju privrede za period januar—septembar 1961. godine, kao i 2 zakona i 3 odluke.

Akti koje je Skupština usvojila:

Zakon o odmaralištima za decu i omladinu (»Službeni list NR Crne Gore«, 32/61). Odmor za decu i omladinu kao vid društvene zaštite organizuje se u domovima odmora, letovalištima, zimovalištima, turističkim logorima, i dr. Odmarališta mogu biti stalna i sezonska, a mogu ih organizovati narodni odbori, školske ustanove, stambene zajednice, privredne i društvene organizacije. Stalna odmarališta osnivaju se i prestaju da rade po propisima o samostalnim ustanovama, a registruju se kod narodnog odbora opštine odnosno organa uprave nadležnog za poslove socijalne zaštite. Stalnim odmaralištima upravlja upravni odbor i upravnik, a sezonskim upravnik uz pomoć stručnog kolegijuma kao savetodavnog organa. Zakon propisuje i uslove pod kojima nadležni organ može zabraniti rad odmarališta.

Zakon o turističkim vodičima (»Službeni list NR Crne Gore«, 32/61). Zakon propisuje da poslove turističkih vodiča mogu vršiti samo lica koja imaju položen stručni ispit za tu delatnost. Program za polaganje ispita propisuje Državni sekretarijat za robni promet u saglasnosti sa Svetom za kulturu NR Crne Gore. O položenom ispitu kandidat dobija svedočanstvo sa naznačenjem teritorije na kojoj može obavljati službu. Turistički vodič može preduzimati poslove samo preko turističkih društvenih organizacija i turističkih i ugostiteljskih privrednih organizacija. Zakon propisuje i kazne za lica koja poslove turističkog vodiča obavljaju bez stručne spretnosti ili izvan određenog područja, kao i za organizaciju koja poslove vodiča poveri licu koje nema odgovarajuću stručnu spretnost.

Odluka o ukidanju okružnih sudova u Nikšiću, Cetinju i Pljevljima, Okružnog privrednog suda u Kotoru i Sreskog suda u Gradcu (»Službeni list NR Crne Gore«, 32/61). Ovom odlukom teritorijalna nadležnost Okružnog suda u Titogradu proširuje se na teritorijalno područje sreskih sudova u Cetinju, Kotoru, Herceg-Novom, Baru, Ulcinju, Savniku i Zabljaku, a Okružnog suda u Ivankogradu na teritorijalno područje Sreskog suda u Pljevljima. Teritorijalna nadležnost Sreskog suda u Pljevljima proširuje se na teritorijalno područje ukinutog Sreskog suda u Gradcu. Teritorijalna nadležnost Okružnog privrednog suda u Titogradu proširuje se na teritorijalno područje ukinutog Okružnog privrednog suda u Kotoru.

Odluka o privremenom finansiranju Narodne Republike Crne Gore za mesec januar i februar 1962. godine (»Službeni list NR Crne Gore«, 32/61). Odobrava se privremeno finansiranje rashoda republičkih organa i ustanova za januar i februar 1962. godine, s tim što se lični rashodi u ovom periodu mogu vršiti samo za one službenike i radnike koji su se zatekli kod njih u službi na dan 31. decembra 1961, dok materijalni rashodi ne mogu biti veći od iznosa ovih rashoda izvršenih u januaru i februaru 1961. godine. Dotacije samostalnim ustanovama i društvenim organizacijama mogu se dodeljivati samo za njihove najneophodnije potrebe.

Odluka o odobrenju završnog računa Društvenog investicionog fonda NR Crne Gore za 1960. godinu (»Službeni list NR Crne

Gore«, 32/61). Odobren je završni račun Društvenog investicionog fonda NR Crne Gore za 1960. godinu.

Na sednicama Narodne skupštine NR Crne Gore od 21. oktobra usvojeno je 5 zakona i 5 odluka. Pored toga, Skupština je usvojila: Izveštaj o radu Znanstsko-komunalne komore NR Crne Gore za 1960; Izveštaj Administrativnog odbora o materijalno-finansijskom poslovanju Narodne skupštine NR Crne Gore za period od 1. januara do 30. juna 1961; Izveštaj Odbora za predstave i žalbe o radu Odbora za period od 1. januara do 30. juna 1961. Izveštaj Mandatno-imunitetskog odbora o dopunskim izborima za izborni srez Titograd II — grupa poljoprivrede i izborni srez Titograd VII — grupa industrije, trgovine i zanatstva. Izvršen je izbor jednog člana Odbora za društveni nadzor, jednog člana Zakonodavnog odbora i jednog člana Administrativnog odbora i obrazovana je Komisija za pripremu nacrtu novog Ustava NR Crne Gore.

Akti koje je Skupština usvojila:

Zakon o specijalnim školama (»Službeni list NR Crne Gore«, 27/61). Zadatak specijalnih škola je da fizički i psihički nedovoljno razvijenoj deci i omladini obezbedi predškolsko vaspitanje, sticanje osnovnog opšteg i stručnog obrazovanja i osposobi ih za samostalni život i rad. Vrste specijalnih škola su: specijalne ustanove za predškolsko vaspitanje, specijalne osnovne škole, specijalne stručne škole, specijalne ustanove za vaspitanje, obrazovanje i osposobljavanje za rad. Nastava se izvodi po nastavnom planu i programu koji propisuje Svet za prosvetu u sporazumu sa Svetom za socijalnu politiku i komunalna pitanja i Svetom za narodno zdravlje NR Crne Gore. Specijalne škole mogu osnivati narodni odbori opština, privredne i društvene organizacije, specijalne, zdravstvene i druge ustanove, kao i Izvršno veće Crne Gore. Školama upravljaju školski odbor, nastavničko veće i upravitelj škole. Za vreme školovanja deca i omladina smeštaju se u dom učenika ili u porodici, a troškove održavanja snose roditelji ili lica obavezna po zakonu na održavanje dece, a za decu socijalno osiguranih lica i zavod za socijalno osiguranje. Za decu i omladinu koja pohađaju specijalne škole van mesta prebivališta za vreme obaveznog osnovnog školovanja, troškove snosi delimično ili u celini opština sa čijeg su područja.

Zakon o primenivanju vaspitnih mera upućivanja u disciplinski centar i pojačanog nadzora organa starateljstva (»Službeni list NR Crne Gore«, 27/61). određuje da će se odredbe Krivičnog zakonika o vaspitnim merama upućivanja u disciplinski centar i pojačanog nadzora organa starateljstva primenjivati na teritoriji Narodne Republike Crne Gore od 1. jula 1963. godine.

Zakon o izmenama i dopunama Zakona o Višoj pedagoškoj školi (»Službeni list NR Crne Gore«, 27/61). Svet Više pedagoške škole donosi statut škole, a potvrđuje ga Svet za prosvetu NR Crne Gore. Na svakoj grupi izučavaju se, po pravilu, dva predmeta. Na Višu pedagošku školu mogu se unisati i građani bez odgovarajuće školske spretnosti, stariji od 18. godina, ako su proveli najmanje 4 godine na uspešnom praktičnom radu u privredi ili drugim društvenim delatnostima ili na radu kod državnih organa, privrednih i društvenih organizacija i ako polože prijemni ispit.

Zakon o završnom računu o izvršenju Budžeta Narodne Republike Crne Gore za 1960. godinu (»Službeni list NR Crne Gore«, 27/61). Prihodi u 1960. godini iznose 5.478.212.963 din., a rashodi 5.352.700.000 din. Višak prihoda nad rashodima u iznosu 125.512.963 din. raspoređuje se kao dotacija: Republičkom društvenom fondu za školstvo, Republičkom fondu za naučni rad i Republičkom odboru za proslavu 20-godišnjice ustanka Crne Gore i Glavnom odboru Saveza boraca NOR-a Crne Gore (za dovršenje spomenika palim borcima u bici na Pljevljima 1941.)

Zakon o izmeni i dopuni Zakona o budžetu Narodne Republike Crne Gore za 1961. godinu (»Službeni list NR Crne Gore«, 27/61). Finansiranje sreskih sudova vrši se iz opštinskih budžeta, a sredstva koja su predviđena u Republičkom budžetu za finansiranje ovih sudova a nisu iskorišćena do 18. novembra 1961. ustupaju se opštinama na čijem su području sedišta sreskih sudova.

Odluka o produženju trajanja mandata opštinskih narodnih odbora (»Službeni list NR Crne Gore«, 27/61). Trajanje mandata opštinskih narodnih odbora produžuje se za godinu dana.

Odluka o upotrebi neutrošenih sredstava fondova za unapređenje šumarstva (»Službeni list NR Crne Gore«, 27/61). Neutrošena sredstva Republičkog fonda i opštinskih fondova za unapređenje šumarstva, po podmiranju obaveza nastalih do 30. juna 1961. upotrebiće se za unapređenje šumarstva po odobrenim finansijskim planovima fondova za 1961. godinu. Raspored sredstava izvršiće Izvršno veće odnosno narodni odbori opština.

Odluka o odobrenju završnog računa Fonda za puteve Narodne Republike Crne Gore (»Službeni list NR Crne Gore«, 27/61). Prihodi Fonda su utvrdjeni na 513.390.361 din., a rashodi na 513.284.690 din., dok je neutrošen iznos od 105.671 din.

Odluka o odobrenju završnog računa Rezervnog fonda Narodne Republike Crne Gore za 1960. godinu (»Službeni list NR Crne Gore«, 27/61). Ostvareni prihodi u iznosu od 18.751.246 din. u 1960. godini nisu korišćeni.

Odluka o obrazovanju Republičke komisije za pripremu nacrtu novog Ustava Narodne Republike Crne Gore (»Službeni list NR Crne Gore«, 27/61). Zadatak je Komisije da od isteka mandata Narodne skupštine IV saziva pripremi nacrt novog Ustava. Komisija sama određuje način svoga rada, a može angažovati i stručnjake van Komisije za obradu pojedinih pitanja. Komisija ima 35 članova.

M. V.

SEDNICE SAVEZNOG IZVRŠNOG VEĆA

19. SEPTEMBRA 1961.

Na sednici Saveznog izvršnog veća razmatrani su i prihvaćeni sledeći nacrti zakona: Nacrt zakona o izgradnji investicionih objekata, Nacrt zakona o uzorcima i modelima, i Nacrt zakona o robnim i uslužnim žigovima. Ovi nacrti zakona biće upućeni Saveznoj narodnoj skupštini na dalje razmatranje.

Pored toga, prihvaćene su sledeće odluke:

Odluka o objavljivanju patentnih spisa i naplati troškova za objavljivanje патената i patentnih spisa. Odlukom je predviđeno da je Uprava za patente dužna da objavi patentne spise odobrenih патената odmah posle upisa патената u registar, kao i da se patentni spisi moraju staviti na raspolaganje privrednim organizacijama i drugim zainteresovanim javnim i fizičkim licima ako oni to zatraže. Uprava za patente je dužna da na ovaj način objavi i patentne spise svih onih патената koji su odobreni posle stupanja na snagu Zakona o patentima i tehničkim unapređenjima. Odlukom se takođe utvrđuju troškovi za objavljivanje патената i patentnih spisa koje su nosioci патената dužni da nadoknade Upravi za patente;

Odluka o postupku za osnivanje osiguravajućih zavoda i zajednica osiguranja. Odlukom se predviđa da su svi opštinski narodni odbori dužni da najkasnije do 30. oktobra 1961. razmotre pitanje osnivanja samostalnog osiguravajućeg zavoda za područje svoje opštine i, ako nađu da postoje svi uslovi za osnivanje takvog zavoda, moraju do tog roka doneti akt o njegovom osnivanju. Opštinski narodni odbori koji se odluče da osnuju zajednički osiguravajući zavod za više opština, treba da donesu akt o osnivanju takvog zavoda najkasnije do 10. novembra 1961. Pored toga, Odlukom su predviđene i druge mere kojima se želi obezbediti da se u celoj zemlji na vreme osnuju osiguravajući zavodi i zajednice osiguranja, kako bi oni što pre mogli početi sa normalnim funkcionisanjem.

U vezi sa tim doneta je i Odluka o ovlašćenju sekretara Saveznog izvršnog veća za zakonodavstvo i organizaciju za donošenje propisa o sprovođenju izbora za prve organe upravljanja u osiguravajućim zavodima i zajednicama osiguranja.

Savezno izvršno veće je na kraju sednice ratifikovalo više međunarodnih sporazuma.

3. OKTOBRA 1961.

Savezno izvršno veće razmatralo je na sednici kretanje privrede u prvih sedam meseci ove godine. Na osnovu analize rezultata privrednog razvoja u tom periodu i popratnih pojava doneto je više zaključaka o tekućim merama koje treba preduzeti, kao i o politici koja treba da dođe do izražaja u Saveznom društvenom planu za iduću godinu.

Na sednici je konstatovano da je industrijska proizvodnja u ovom periodu dalje porasla, ali nešto sporije nego što je predviđeno u Društvenom planu za ovu godinu. Smatra se da je uzrok tome, pre svega, sporo prilagođavanje nekih privrednih organizacija novim uslovima proizvodnje. Da bi se otklonili uzroci koji usporavaju razvoj ove proizvodnje, preduzeće se odgovarajuće mere, jer se smatra da postoje realne mogućnosti da se u narednim mesecima ubrza porast proizvodnje. Između ostalog, predviđa se da se onim privrednim organizacijama koje su svoja sredstva upotrebile za podmirjenje proizvodnje omogućiti dobijanje dodatnih kredita radi obezbeđenja nesmetanog poslovanja, stvaranja odgovarajućih zaliha i olakšanja plasmana proizvedenih roba.

Usled nepovoljnih vremenskih prilika, poljoprivredna proizvodnja u ovoj godini ostaje ispod planom predviđenih proporcija. Preduzet je već niz mera da se ublaže posledice suše. Predviđaju se i hitne mere za obezbeđenje stočne hrane i očuvanje stočnog fonda. Stalo se na stanovište da treba, između ostalog, prići bržem proširenju kapaciteta poljoprivrednih dobara, jačanju zadruga i njihovom osposobljavanju za širu kooperaciju sa individualnim proizvođačima.

Konstatovano je da je u poslednjim mesecima došlo do usporavanja porasta investicija i budžetske potrošnje, ali je stopa porasta ličnih dohodaka i dalje visoka. Visok porast ličnih dohodaka radnika nije uvek u skladu sa rastom proizvodnje i produktivnosti rada. Uočeno je da neki radni kolektivi povećani obim decentralizovanih sredstava usmeravaju u prvom redu na lične dohotke, zanemarujući pri tome svoje fondove, odnosno zahtevajući da im se potrebna sredstva za poslovanje obezbede iz društvenih fondova. U cilju otklanjanja ovakvih slabosti, smatra se da treba ojačati društveni uticaj na privredne organizacije, ne dirajući u osnove mehanizma raspodele i obezbeđujući i dalje samostalnost preduzeća.

Da bi se omogućila dugoročnija orijentacija radnih kolektiva u korišćenju svojih sredstava, smatra se da bi trebalo podstaći privredne organizacije na donošenje perspektivnih planova u kojima bi se na duži period odredili zadaci i uslovi u proizvodnji, raspodeli i upotrebi sredstava kojima privredne organizacije samostalno raspolazu.

Na sednici je podvučeno da je za dalju stabilizaciju privrede značajno da se pravilno odrede zadaci u narednom godišnjem planu. U vezi s tim smatra se da treba svestrano sagledati dejstva sadašnjih instrumenata raspodele na položaj privrednih organizacija, razmotriti sadašnje olakšice u raspodeli i opravdanost njihovog daljeg zadržavanja, kao i uslove koji dovode do porasta dohotka koji nije rezultat zalaganja kolektiva. Istaknuto je da treba, ne dirajući sadašnji način raspodele dohotka, ići ka daljem izjednačavanju uslova za sticanje dohotka privrednih organizacija.

Podvučeno je takođe da promene izvršene na početku ove godine u načinu raspodele ukupnog prihoda i dohotka, kreditnog i deviznog režimu, kao i mere za regulisanje ukupne potrošnje, još nisu došle potpuno do izražaja. Preduzimanjem mera za otklanjanje pojedinih slabosti u privređivanju i upotunjavanjem dejstva već preduzetih opštih privrednih mera, smatra se da će se u narednom periodu ubrzati i pojačati privredna aktivnost u svim oblastima.

Na sednici je zatim prihvaćen Nacrt zakona o završnom računu o izvršenju Saveznog budžeta za 1960, koji će biti upućen Saveznoj narodnoj skupštini.

Savezno izvršno veće je usvojilo i Uredbu o izmenama i dopunama Uredbe o privremenoj opštoj carinskoj tarifi. Ovim izmenama se predviđa oslobođanje od plaćanja carine na putnička motorna vozila koja su uvezli ili će uvesti u roku od 6 meseci po svom povratku iz inostranstva jugoslovenski državljani koji su bili premešteni na službu u inostranstvo ili su primali stipendiju u inostranstvu, pod uslovom da su od 15. oktobra 1959. do 15. marta 1961. proveli u inostranstvu neprekidno duže od jedne godine.

Na sednici je takođe ratifikovano više međunarodnih sporazuma.

31. OKTOBRA 1961.

Državni sekretar za inostrane poslove Koča Popović informisao je na sednici članove Saveznog izvršnog veća o aktuelnim spoljopolitičkim pitanjima.

Savezno izvršno veće je zatim razmatralo i prihvatilo Nacrt zakona o mernim jedinicama i merilima, Nacrt zakona o grobljima boraca, Nacrt zakona o izmenama i dopunama Zakona o narodnoj odbrani i Nacrt zakona o izmenama Zakona o doprinosu budžetima iz ličnog dohotka radnika. Prihvaćeni nacrti zakona biće upućeni Saveznoj narodnoj skupštini na dalje razmatranje.

Na sednici je prihvaćena Uredba o završnim računima privrednih organizacija za 1961, kojom se predviđa da će se, uz izvesne izmene, Uredba o završnim računima privrednih organizacija za 1960. primenjivati i na završne račune za 1961. Uredbom se dalje utvrđuje da su sve privredne organizacije, osim zajednica privrednih organizacija i samostalnih ustanova, dužne da zaključe poslovne knjige na dan 31. decembra 1961. i da sastave završni račun za tu godinu. Pored ostalog, predviđa se da su privredne organizacije dužne da završne račune podnesu nadležnim organima najkasnije do 28. februara 1962. Za one privredne organizacije koje iz objektivnih razloga (izgorela ili blokirana dokumentacija i sl.) nisu u stanju da u predviđenom roku podnesu svoje završne račune, rok im se može produžiti najviše za 45 dana.

Prihvaćena je takođe Uredba o izmeni Uredbe o cenama i uslovima prodaje električne energije, kojom se predviđa povećanje cene električne energije za opštu potrošnju na veliko danju na 4, a noću na 2 dinara za svaki prekomerno potrošen kWh.

Na sednici je zatim prihvaćeno više raznih odluka i to:

Odluka o dopuni liste telesnih oštećenja u smislu čl. 27 i 28 Zakona o invalidskom osiguranju, kojom je dopunjena ranija lista telesnih oštećenja nekim novim oštećenjima, a preciznije je određen i način utvrđivanja procenta izvesnih telesnih oštećenja;

Odluka o socijalnom osiguranju članova ribarskih zadruga rečnog i jezerskog ribarstva, kojom se predviđa pravo na socijalno osiguranje članova ribarskih zadruga rečnog i jezerskog ribarstva, počev od 1. januara 1962. a doprinos za socijalno osiguranje plaćaću se od paušalnih osnovica prema posebnim propisima;

Odluka o izmenama i dopunama Odluke o paušalnim osnovicama za određivanje naknade umesto ličnog dohotka za osiguranike u ribarstvu. Ovim izmenama se, između ostalog, predviđa da će se za osiguranike u ribarstvu kao paušalni osnov određivanja naknade umesto ličnog dohotka u slučajevima sprečenosti za rad predviđenim u čl. 22 Zakona o zdravstvenom osiguranju radnika i službenika, uzimati mesečni paušalni iznosi, koji se prema posebnim propisima uzimaju kao osnovica za obračunavanje doprinosa za socijalno osiguranje, po odbitku redovnih doprinosa iz ličnog dohotka, umanjanih za jednu osminu tog ostatka;

Odluka o dopuni Odluke o utvrđivanju prosečnog mesečnog iznosa plata na osnovu primanja ostvarenih posle 1. januara 1958. Izmenama se, pored ostalog, predviđa da se u proseku

plata za utvrđivanje penzijskog osnova unose i posebni dodaci i položajne plate isplaćivani posle 1. januara 1958. po propisima o javnim službenicima kad su određeni prema efektu rada odnosno prema završenim uslugama. U proseku plata za određivanje penzijskog osnova neće se unositi primanja koja imaju značaj vanrednih nagrada;

Odluka o određivanju lica koja se smatraju scenskim umetnicima, kojom se predviđa da se u posledu prava na penzijsko, invalidsko i zdravstveno osiguranje kao scenski umetnici smatraju: glumci, solisti opere i opere, dramaturzi, reditelji, scenografi, slikari izvođači, slikari kostima i maski, vajari kešireri, solisti baleta, koreografi baleta i koreografi profesionalnih ansambala narodnih igara;

Odluka o izmenama i dopunama Odluke o razvrstavanju umetnika u osiuraničke razrede, kojom se umetnici, zavisno od godina penzijskog staža, mogu razvrstati od VIII do III osiuraničkog razreda;

Nacrt odluke o dodeljivanju sredstava iz privrednih rezervi federacije, kojom se iz privrednih rezervi federacije dodeljuje iznos od 7.500 miliona dinara Opštem investicionom fondu za davanje kredita poljoprivrednim organizacijama za pokrivanje gubitaka iskazanih u završnim računima za 1960;

Nacrt odluke o saglasnosti na finansijski plan Saveznog društvenog fonda za školstvo za 1961.

Doneto je takođe Rešenje o brisanju preduzeća »Franjo Kluz« iz Beograda, »Borac« iz Travnik i »Jadrani« iz Perasta iz spiska privrednih preduzeća koja proizvode za određene potrebe Jugoslovenske narodne armije.

Savezno izvršno veće je na kraju ratifikovalo više međunarodnih sporazuma.

21. I 22. NOVEMBRA 1961.

Savezno izvršno veće razmatralo je osnovne postavke Saveznog društvenog plana za 1962. Na osnovu ocene kretanja i rezultata razvoja privrede u 1961, zaključeno je da u narednoj godini treba da bude najvažniji cilj ekonomske politike ubrzanje dinamike proizvodnje, kao osnov za ostvarenje planiranog razvoja privrede u narednim godinama. Ubrzano tempo proizvodnje, smatra se, da treba ostvariti pre svega u industriji čija proizvodnja treba da poraste za oko 13% u odnosu na ovu godinu i poljoprivredi, gde je moguće postići povećanje proizvodnje za oko 23%. Dalji porast proizvodnje i obima usluga očekuje se i u građevinarstvu, zanatstvu, saobraćaju, kao i u trgovini i ugostiteljstvu. U oblasti privrednih odnosa sa inostranstvom očekuje se znatnije povećanje obima robne razmene. Ukupan izvoz roba i usluga smatra se da može porasti za oko 18%, pre svega zahvaljujući većem izvozu industrijske robe. Na osnovu takvog razvoja privrede očekuje se da će u 1962. doći do povećanja ukupnog nacionalnog dohotka za oko 16%.

Ukupna potrošnja, smatra se, da je potrebno da se kreće u skladu sa realno raspoloživim sredstvima. Posebno je podvučeno da se povećanje ličnih dohodaka, uskladi sa povećanjem produktivnosti rada u ovoj i idućoj godini, a da se investiciona i onšta potrošnja održe u planiranim okvirima. Zaključeno je da na bazi datih premdaba Odbor za privredu Saveznog izvršnog veća pripremi definitivni tekst Saveznog društvenog plana za 1962.

Na sednici je takođe usvojen Nacrt saveznog budžeta za 1962, koji će biti zajedno sa Nacrtom društvenog plana upućen na razmatranje Saveznoj narodnoj skupštini.

Zatim je prihvaćena Uredba o izmeni Uredbe o platama tehničkoj osoblja, kojom se predviđa da se pomoćnim službenicima može odrediti poseban dodatak do iznosa položajne plate predviđene za radna mesta za koja se traži niža stručna sprema.

Savezno izvršno veće usvojilo je i više raznih odluka i to:

Nacrt odluke o dodeljivanju sredstava iz privrednih rezervi federacije u iznosu od 4.800 miliona din. Saveznom budžetu za 1961, bez obaveze vraćanja, za isplatu regresa u oblasti robnog prometa;

Nacrt odluke o dodeljivanju sredstava kojima će federacija pomagati izgradnju i opremanje univerzitetskih objekata u periodu od 1961. do 1965. Nacrtom se predviđa da će federacija svojim sredstvima, u iznosu od 15 milijardi din., pomagati u navedenom periodu izgradnju i opremanje objekata poljoprivrednih, šumarskih, veterinarskih, tehničkih, filozofskih i prirodno-matematičkih fakulteta i njima odgovarajućih visokih škola, kao i hemijskih i fizičkih instituta koji u celini služe univerzitetima. Predviđena sredstva biće naknadno raspoložena na pojedine narodne republike i ona će se isplaćivati tek kad narodne republike iz svojih sredstava ili iz sredstava ostalih investitora isplate najmanje 50% od iznosa situacija odnosno faktura za izvršene radove ili nabavke predviđene u određenoj godini za svaki objekat pojedinačno;

Odluku o osnivanju i radu Saveta za bezbednost saobraćaja na putevima. Odlukom se osniva Svet za bezbednost saobraćaja na putevima kao stručni svet saveznog Državnog sekretarijata za unutrašnje poslove, sa zadatkom da razmatra pitanja iz oblasti bezbednosti i uređenja saobraćaja na javnim putevima i daje predloge odgovarajućih mera, da daje mišljenje o propisima iz oblasti saobraćaja na javnim putevima, kao i predloge u vezi sa unapređivanjem saobraćajno-vaspitnog rada i sprovođenjem vaspitnih akcija;

Odluku o rasporedu sredstava predviđenih za regres i dotacije u Saveznom budžetu za 1961. Odluku o ovlašćenju Jugoslovenske poljoprivredne banke da može vršiti poslove davanja kredita privrednim organizacijama iz prehrambene industrije i za podizanje plantaža brzorastućih lišćara i o prenosu ovih poslova sa Jugoslovenske investicione banke na Jugoslovensku poljoprivrednu banku, kao i Odluku o dopuni Odluke o određivanju privrednih organizacija koje su obavezne plaćati doprinos za eksploataciju rudnog blaga i o određivanju stopa tog doprinosa.

Savezno izvršno veće je na kraju ratifikovalo više međunarodnih sporazuma.

15. I 16. DECEMBRA 1961.

Savezno izvršno veće je razmatralo i usvojilo Savezni društveni plan za 1962. i izmene u Saveznom budžetu za 1962.

Na sednici su takođe usvojeni sledeći nacrti zakona: Nacrt zakona o izmenama i dopunama Zakona o ustanovljavanju obaveznih rezervi fondova, Nacrt zakona o doprinosu na vanredne prihode privrednih organizacija za 1962, Nacrt zakona o izmeni i dopuni Zakona o doprinosu društvenim investicionim fondovima, Nacrt zakona o izmenama i dopunama Zakona o doprinosu budžetima iz ličnog dohotka radnika, Nacrt zakona o izmenama i dopunama Zakona o budžetima i finansiranju samostalnih ustanova, Nacrt zakona o izmenama i dopunama Zakona o javnim službenicima, Nacrt zakona o izmeni Zakona o javnom tužilaštvu, Nacrt zakona o izmeni Zakona o sudovima, Nacrt zakona o izmeni Zakona o privrednim sudovima, Nacrt zakona o izmenama i dopunama Zakona o parničnom postupku, Nacrt zakona o izmenama i dopunama Zakona o regulisanju platnog prometa sa inostranstvom, kao i Nacrt preporuke o raspodeli u radnim kolektivima.

Savezni društveni plan za 1962, nacrti zakona i Nacrt preporuke biće upućeni na dalje razmatranje Saveznoj narodnoj skupštini.

Pored toga, prihvaćene su: Uredba o iznosima garantovanog ličnog dohotka i minimalnog ličnog dohotka zdravstvenih i drugih radnika zdravstvenih ustanova, kojom se utvrđuje iznosi garantovanih ličnih dohodaka obezbeđuju za čitavu zdravstvenu ustanovu, a dele se prema osnovima i merilima koji služe za redovnu raspodelu na osnovu pravilnika o ličnim dohocima; Uredba o izmeni Uredbe o spoljnotrgovinskom poslovanju; Uredba o izmenama Uredbe o Novinskoj ustanovi »Službeni list FNRJ«; Uredba o izmenama Uredbe o obrazovanju i raspodeli sredstava fonda za pokrivanje manjkova elektroprivrednih zajednica; i Uredba o izmenama i dopunama Uredbe o zvanjima i platama službenika organa unutrašnjih poslova.

Savezno izvršno veće prihvatilo je na sednici i sledeće odluke:

Odluku o sredstvima za davanje naknade saobraćajnim privrednim organizacijama za povlastice u putničkom saobraćaju u 1962. Odlukom se predviđa da sredstva za davanje naknade za povlastice u putničkom saobraćaju u 1962. obezbeđuju svi isplatioci ličnih dohodaka, penzija, invalidskih prinadležnosti i privatni poslodavci. Naknada se obračunava primenom stope od 1% na osnovicu koja čini bruto iznos ličnih dohodaka, penzija i invalidskih prinadležnosti, a drži se na posebnom računu kod banke;

Odluku o ovlašćenju saveznih organa da utvrde nomenklaturu privrednih i neprivrednih delatnosti, kojom se ovlašćuje Sekretarijat SIV-a za opšte privredne poslove da u sporazumu sa nadležnim državnim sekretarijatima utvrdi način i postupak za raspoređivanje privrednih organizacija, ustanova, društvenih organizacija i državnih organa u odgovarajuće oblasti, grane odnosno grupacije prema nomenklaturi privrednih i neprivrednih delatnosti;

Odluku o amortizaciji osnovnih sredstava u zdravstvenim ustanovama; Odluku o izmenama i dopunama Odluke o naknadama za vršenje zdravstvene kontrole bilja pri uvozu, izvozu, provozu i unutrašnjem prometu; Odluku o izmenama i dopunama Odluke o kamatnim stopama za fondove u privredi; Odluku o izmenama i dopunama Odluke o stopama doprinosa iz dohotka privrednih organizacija; Odluku o izmenama i dopunama Odluke o stopama amortizacije osnovnih sredstava privrednih organizacija; Odluku o korišćenju sredstava amortizacije koja se po ranijim propisima nisu mogla koristiti; Odluku o određivanju broja članova prve skupštine Jugoslovenske zajednice osiguranja; Odluku o određivanju visine naknade za puteve na ceni benzina i plinskog ulja; kao i Rešenje o izmeni i dopuni Rešenja o unotrebi sredstava Opšteg investicionog fonda za dovršenje silosa i magacina.

Na kraju, Savezno izvršno veće je ratifikovalo više međunarodnih sporazuma.

26. DECEMBRA 1961.

Savezno izvršno veće razmatralo je dosadašnje rezultate u sprovođenju Zakona o finansiranju školstva i usvojilo više predloga čiji je cilj poboljšanje planiranja razvoja školstva i obezbeđenje većih sredstava za rad škola.

Na sednici je usvojen Nacrt zakona o izmenama i dopunama Zakona o ratnim vojnim invalidima i Nacrt zakona o izmenama i dopunama Zakona o pomoći članovima porodica čiji su hranici na obaveznoj vojnoj službi, sa Uredbom o invalidskom dodatku i Nacrtom odluke Savezne narodne skupštine o uvođenju posebnog dodatka na penzije u 1962. Ovim propisima

se predviđa da će se uživaocima ličnih, porodičnih i invalidskih penzija, kao i drugih primanja iz invalidskog osiguranja koja se određuju od prosečnih penzijskih osnova, isplaćivati u 1962. poseban dodatak za svako kalendarsko tromesečje, koji se kreće od 16,2% od iznosa penzije u XX do 4,6% u Ia osiguraničkom razredu. Pored toga, povećaće se u proseku za 10% invalidski dodatak i dodatak za negu i pomoć drugog lica, kao i pomoć članovima porodica čiji se hranio nalaze na obaveznoj vojnoj službi.

Prihvaćeni su takođe: Nacrt zakona o izmenama Osnovnog zakona o zdravstvenom nadzoru nad životnim namirnicama, Nacrt zakona o izmenama i dopunama Osnovnog zakona o zaštiti bilja od bolesti i štetočina, Nacrt zakona o izmenama i dopunama Osnovnog zakona o zaštiti stoke od stočnih zaraza, Nacrt zakona o izmenama i dopunama Zakona o prometu semenske robe i Nacrt zakona o doprinosu iz dohotka privrednih organizacija.

Savezno izvršno veće je zatim prihvatilo više uredaba, i to:

Uredbu o Privremenoj opštoj carinskoj tarifi, kojom su korigovane neke carinske stope, uvedena naknada za carinsko evidentiranje po stopi od 1% od osnovice, za obračunavanje carine i preciznije utvrdjeni uslovi za korišćenje nekih povlastica. Predviđeno je, između ostalog, da se carina i dalje neće plaćati na robu koju građani unose iz inostranstva u vrednosti do 30.000 dinara, ali samo jednom godišnje i pod uslovom da turistički ili privatni boravak u inostranstvu traje najmanje pet dana;

Uredbu o obezbeđenjima na plaćanje obaveza po ugovorima korisnika društvene imovine. Uredbom se predviđa da privredne organizacije, samostalne ustanove koje naplaćuju naknadu za usluge, zdravstvene ustanove i neki drugi korisnici društvene imovine, mogu zaključiti ugovore o kupoprodaji robe ili vršenju usluga samo uz obavezu plaćanja odmah, odnosno u ugovorenom roku kada će imati obezbeđena sredstva za isplatu robe odnosno usluga. Državni organi, samostalne ustanove koje ne naplaćuju naknadu za usluge i društvene organizacije, mogu ugovoriti kupovinu robe i izvršenje usluga samo ako je mogu platiti istovremeno sa preuzimanjem odnosno izvršenjem usluga. Propisane su i odgovarajuće sankcije i način kontrole nad sprovođenjem ovih odredaba;

Uredbu o izmenama i dopunama Uredbe o davanju potrošačkih kredita radnicima, službenicima i drugim određenim kategorijama korisnika, kojom se, između ostalog, predviđa da potrošačke kredite za kupovinu industrijske robe mogu davati i određene privredne organizacije, kao i da za izračunavanje ukupnog ličnog dohotka kao osnov služi prosečan lični dohodak koji je ostvaren po osnovu radnog odnosa u poslednja tri meseca pre traženja kredita;

Uredbu o izmenama i dopunama Uredbe o davanju kredita i zajmova zemljoradničkim zadrugama i drugim poljoprivrednim organizacijama za kooperaciju sa individualnim poljoprivrednim proizvođačima; Uredbu o izmeni Uredbe o porezu na dohodak; Uredbu o izmeni Uredbe o zanatskim radnjama i zanatskim preduzećima; Uredbu o izmeni Uredbe o pribavljanju prava industrijske svojine u inostranstvu; Uredbu o izmenama i dopunama Uredbe o osnivanju preduzeća i radnji; i Uredbu o izmenama i dopunama Uredbe o prestanku preduzeća i radnji.

Na sednici su takođe prihvaćene sledeće odluke:

Odluka o određivanju premija za mleko prodato neposrednim potrošačima, kojom je predviđeno da se privrednim organizacijama koje se bave prodajom kravljeg mleka u svežem stanju isplaćuje određena premija iz sredstava saveznog budžeta na količine koje oni prodaju neposrednim potrošačima;

Odluka o naknadi negativne razlike za koncentrovanu stočnu hranu iz uvoza za potrebe poljoprivrede, kojom se omogućava poljoprivrednim organizacijama da ovu stočnu hranu mogu nabavljati po cenama stočne hrane iz domaćih izvora;

Odluka o davanju regresa poljoprivrednim proizvođačkim organizacijama za delimično pokriće troškova prevoza kabaste stočne hrane, kojom je predviđeno da se ovim organizacijama daje regres u visini od 50% u odnosu na važeće železničke tarife prilikom transporta kabaste stočne hrane;

Odluka o izmenama Odluke o minimalnim zaštitnim cenama i premijama u 1960. i 1961. na svinje, goveda, ovce i živinu određenog kvaliteta, kojom se povećavaju premije na utovljenu junad i uvode premije za tovljenu junad meleža »buša« i plemenitih rasa goveda, zajedno sa Odlukom o produženju važenja ove Odluke i za 1962;

Odluka o izmeni Odluke o davanju regresa pri kupovini opreme i rezervnih delova za potrebe poljoprivrede i šumarstva; Odluka o izmenama i dopunama Odluke o merilima za obračunavanje i uplaćivanje amortizacije za regeneraciju šuma i o njenoj nameni u 1961; Odluka o stopama poreza na dohodak za 1962; Odluka o procentima izdvajanja sredstava za rezervni fond Narodne banke i poslovnih banaka; Odluka o dopuni Odluke o visini obavezne rezerve poslovnih banaka kod Narodne banke; Odluka o maksimalnoj tarifi provizija i naknada troškova za usluge u bankarskom poslovanju; Odluka o davanju kredita neposrednom pogodbom za ulaganja u osnovna i obrtna sredstva; Odluka o nižim stopama kamate na kredite za povremena obrtna sredstva i na potrošačke kredite; i Odluka o prenošenju poslova Državnog osiguravajućeg zavoda na osiguravajuće zavode, zajednice osiguranja i Jugoslovensku zajednicu osiguranja.

J. M.

SEKCIJE SOCIJALISTIČKOG SAVEZA

Na proširenoj sednici Sekretarijata Izvršnog odbora Saveznog odbora SSRNJ, 22. decembra 1961, kojoj su prisustvovali i sekretari glavnih odbora SSRN republika, razmatran je rad sekcija Socijalističkog saveza. Sednici Sekretarijata prethodio je rad u Komisiji za organizaciona pitanja Izvršnog odbora Saveznog odbora SSRNJ. Na osnovu dobivenih informacija i izveštaja glavnih i nekih opštinskih odbora SSRN o radu sekcija Socijalističkog saveza, zapažanja članova Komisije prilikom obilaska organizacija, kao i diskusije o tim pitanjima na proširenoj sednici Komisije od 12. decembra 1961, kojoj su prisustvovali predsednici odnosno sekretari komisija za organizaciona pitanja glavnih odbora SSRN republika, pripremljen je materijal o sekcijama Socijalističkog saveza, u kojem su sumirana pozitivna iskustva i slabosti u radu sekcija. Na osnovu toga materijala i zaključaka sa sednice Sekretarijata Izvršnog odbora napisana je ova informacija.

U procesu ostvarivanja sve značajnije uloge Socijalističkog saveza radnog naroda Jugoslavije¹ u društvenom i političkom životu zemlje, poseban značaj ima razvijanje aktivnosti sekcija SSRNJ. Sekcije,² kao metod u radu, predstavljaju jednu od najvažnijih formi dalje demokratizacije političkog delovanja Socijalističkog saveza i veoma pogodan oblik za široko i efikasno učešće građana kako u rešavanju problema za koje su najneposrednije zainteresovani, tako i u društveno-političkom životu uopšte. Preko sekcija kao svojih javnih tribina građani aktivno učestvuju u zbivanjima u komuni i time doprinose razvijanju socijalističkih društvenih odnosa, proširivanju demokratizma i ostvarivanju opštedruštvene kontrole nad radom organa samoupravljanja.

U periodu posle V kongresa SSRNJ, a naročito od kongresa SSRN republika, organizacije i rukovodstva Socijalističkog saveza ulagali su posebne napore oko osnivanja i aktiviranja sekcija. Na mnogobrojnim sastancima u mesnim, opštinskim, sreskim i glavnim odborima SSRN, proučavani su problemi njihovog osnivanja i delovanja, a znatnu pažnju tome pitanju poklanjao je i Savezni odbor.

Posle V kongresa SSRNJ, uporedo sa širim objašnjavanjem suštine organizacionih promena u Socijalističkom savezu, osnivanje su i prve sekcije u većim mestima i gradovima, a zatim i na selu. No, iako je od osnivanja prvih sekcija prošlo više od godinu dana, proces prilagođavanja organizacija Socijalističkog saveza novim uslovima i osnivanja sekcija još nije završen.

VRSTE I BROJ SEKCIJA PO REPUBLIKAMA

Prema podacima glavnih odbora SSRN republika iz druge polovine 1961, u okviru 9.299 mesnih organizacija u zemlji bilo je osnovano oko 21.650 sekcija.

U Srbiji u 2.718 mesnih organizacija ima oko 8.000 sekcija. U opštinama Šid, Obrenovac, Senta i beogradskim opštinama Palilula, Savski venac i Vračar, u kojima ima ukupno 83 mesne organizacije, osnovano je 348 sekcija — prosečno 4 sekcije na jednu mesnu organizaciju. U srezu Smederevo na jednu mesnu organizaciju dolazi prosečno 5 sekcija, a u Sremskoj Mitrovici i Požarevcu po 4. U Srbiji skoro i nema razvijenijeg mesta u kojem mesna organizacija nema prosečno po 4 sekcije, a u nekim mestima postoji i po 7—8 sekcija u okviru mesne organizacije. Međutim, izvestan broj mesnih organizacija (na primer, u srezu Kruševac 40) još uvek nema sekcija.

Pored sekcija za privredna, za komunalna, za zdravstveno-socijalna, za kulturno-prosvetna pitanja, za ideološko-politički rad, i sl., kojih je najviše, u pojedinim organizacijama postoje i sekcije: za tehničko obrazovanje, za fiskulturu, za porodicu i domaćinstvo, za zdravstveno osiguranje poljoprivrednih proizvođača, za izgradnju školskih zgrada, za elektrifikaciju, za pošumljavanje, za predloge i predstavljanje, za molbe i žalbe, za kadrove, za pravne propise, za stambena pitanja, za štampu, itd.

U Hrvatskoj u 2.416 mesnih organizacija ima 5.254 sekcije. Dok jedan deo mesnih organizacija ima prosečno po 3 sekcije, neke ih uopšte nemaju.

Pored sekcija za komunalna pitanja, za ideološko-politička, za poljoprivredna, za kulturno-prosvetna, za zdravstvena i socijalna pitanja, za rad sa ženama, za omladinu, za društveno upravljanje, za trgovinu i snabdevanje, kojih je najviše, ima i sekcija: za mirovna veća, za saradnju i aktivizaciju društvenih organizacija, za zanatstvo, za turizam, za fizičko vaspitanje, za obrazovanje kadrova, za kućne savete, za javni red i mir, za vodovod, za profesionalnu orijentaciju, za razvoj kućne radinosti, za pitanja rada mesnih odbora, za rad zborova birača, itd.

U Sloveniji ima 1.397 mesnih organizacija sa 1.850 stalnih i velikim brojem ad hoc sekcija. U opštinama Ptuj, Jesenice, Murska Sobota, Nova Gorica i Hrastnik, sa 91 mesnom organizacijom, ima 319 sekcija, tj. preko 3 sekcije na jednu mesnu organizaciju.

Najčešće su sekcije: za privredna pitanja, za socijalnu zaštitu, za spoljopolitička pitanja, za društveno upravljanje, za idejno-vaspitni rad, za kulturno-prosvetna pitanja, za komunalna pitanja, za poljoprivredu, za školstvo i za zadružnu aktivnost žena. U ovoj Republici ima i sekcija za uređenje knjižnica, za obrazovanje, za elektrifikaciju, za stambene zajednice, za stambena pitanja, za ugostiteljstvo, za turizam, za urbanistička rešenja, za uređenje naselja, za omladinu, za organizaciona pitanja, i sl.

U Bosni i Hercegovini u 1.911 mesnih organizacija ima 2.890 sekcija. U opštinama Visoko, Travnik i Ljubuški ima 46 mesnih organizacija sa 90 sekcija (Visoko — 16 mesnih organizacija sa 39 sekcija, Travnik — 11 mesnih organizacija sa 37 sekcija, Ljubuški — 19 mesnih organizacija sa 14 sekcija).

Sekcije u ovim organizacijama su: za ideološko-vaspitni rad, za unapređivanje poljoprivrede, za komunalna pitanja, za stambeno-komunalna pitanja, za kulturno-prosvetna i zabavni život, za radničko i društveno samoupravljanje, za elektrifikaciju sela, za adaptaciju društvenih domova, itd. U ovoj Republici ima i sekcija za uređivanje grada, za zdravstveno prosvetno, za socijalna pitanja, itd.

U Makedoniji je u 869 mesnih organizacija bilo 3.050 sekcija. I u ovoj Republici postoji neravnomernost u broju sekcija po pojedinim mesnim organizacijama. Tako, na primer, u 16 mesnih organizacija u srezu Ohrid do juna 1961. nije bilo nijedne sekcije, u srezu Skopje u 19 organizacija, itd. Dobar deo mesnih organizacija ima samo po jednu ili dve sekcije. Na primer, u 39 mesnih organizacija u srezu Ohrid i 85 mesnih organizacija u srezu Tetovo ima po 1—2 sekcije. Međutim, u opštinama Bogdanci, Prilep, Vrapčište, Radoviš, Belčišta, Kočani, Titov Veles i opštini Kale u Skopju, sa ukupno 99 mesnih organizacija SSRN, ima 389 sekcija, odnosno prosečno oko 4 sekcije na jednu mesnu organizaciju.

U Makedoniji ima više ujednačenosti i u pogledu vrsta sekcija, jer prevladavaju uglavnom sekcije za privrednu, za komunalnu, za zdravstvenu i socijalnu i za kulturnu i prosvetnu politiku, kao i sekcije za informisanje građana o unutrašnjim i međunarodnim političkim pitanjima.

U Crnoj Gori u 288 mesnih organizacija ima 606 sekcija. Sekcije su osnovane u svim opštinama, izuzev opština Šavnik i Plužine. U nekim opštinama je broj sekcija neznan (Budva 2 sekcije, Žabljak 7, Ulcinj 9, Rožaje 15), dok u drugima njihov broj dostiže i do 100 (Pljevlja 100, Nikšić 96, Titograd 71, itd.).

¹ Vidi: »V kongres Socijalističkog saveza radnog naroda Jugoslavije«, »Jugoslovenski pregled«, 1960, str. 141—162 (17—38).

² Vidi: »Statut Socijalističkog saveza radnog naroda Jugoslavije«, čl. 15, »Jugoslovenski pregled«, 1960, str. 159 (35).

U mesnim organizacijama u Crnoj Gori uglavnom prevladavaju sekcije za ideološko-politički rad, za društveno upravljanje, za komunalnu delatnost, za zdravstvena i socijalna pitanja, za kulturno-prosvetnu delatnost, za privredna pitanja, za trgovinu i ugostiteljstvo, za društvenu aktivnost žena, i za radne akcije, a postoje i sekcije za omladinu, za sportsku delatnost, za masovne i društvene organizacije, za vaspitanje i zaštitu dece, za tehničko obrazovanje, itd.

U svim republikama sekcije uglavnom obuhvataju važnija područja društvene delatnosti i odražavaju problematiku koja se pojavljuje na terenu, mada ima i primera da je problematika o kojoj se raspravljalo u sekcijama daleko šira nego što je to izraženo kroz njihov naziv. Međutim, u celini uzevši, broj i vrste dosad osnovanih sekcija ne stoje u punoj srazmeri sa naraslim interesovanjem građana za učešće u društveno-političkim zbivanjima i u rešavanju raznih pitanja. Stoga ubuduće treba podržati osnivanje i razvijanje aktivnosti onih sekcija koje će moći da iz šireg ugla razmatraju krupnija aktuelna pitanja, a, istovremeno, ne sputavati inicijativu mesnih organizacija da, na bazi stvarnih potreba i interesovanja građana, osnivaju ad hoc sekcije i za određena uža pitanja.

AKTIVNOST I SADRŽINA RADA SEKCIJA

Svojom dosadašnjom aktivnošću na angažovanju građana u raspravljanju kako problema od opšteg društvenog značaja, tako i problema značajnih za komunu i mesto, kao i svojim stavovima i predlozima za rešavanje određenih pitanja, sekcije su se afirmisale kao pogodna forma delatnosti Socijalističkog saveza. Posle V kongresa SSRNJ, odnosno stvaranja mesnih organizacija i sekcija, unutrašnji život u organizacijama Socijalističkog saveza postao je raznovrsniji i bogatiji, a politička aktivnost na terenu življa. Na sastancima Socijalističkog saveza sve veći broj građana učestvuje u diskusijama o raznim pitanjima društveno-ekonomskog i političkog života najneposrednije vezanim za potrebe i interesovanje građana određene teritorije.

Najveći deo sekcija otpočeo je rad u toku 1961, jer su u 1960. organizacije bile angažovane u prvom redu na objašnjavanju odluka V kongresa SSRNJ, na sprovođenju izbora na bazi novog Statuta, na pripremama i održavanju kongresa SSRN republika, i sl.

Veliki broj sekcija počeo je svoju delatnost diskusijama o društvenim planovima komuna i o problemima iz određenih oblasti (privreda i komunalna delatnost, školstvo, socijalna zaštita, zdravstvo, itd.). Mnoge od sekcija koje su tada osnovane za ove delatnosti afirmisale su se, ustalile i sada su po broju članova najveće.

Međutim, neki sekretarijati sekcija, iako su na vreme osnovani, nisu pokazali inicijativu u radu, pa su se često svodili na pomoćne organe odbora mesne organizacije, jer su uglavnom raspravljali o tome šta sekcija treba da radi i sami slali predloge »u ime građana«, a sa građanima nisu imali kontakta — što je bitno za rad sekcija. U organizacijama nekih republika, prema ocenama glavnih odbora SSRN, jedan deo sekcija sveo je svoj rad na aktivnost sekretarijata.

Neke mesne organizacije, naročito u zaostalim područjima, još uvek nisu prišle osnivanju sekcija. Rad u takvim mesnim organizacijama odvija se uglavnom u okviru odbora mesne organizacije ili se svodi na opšte konferencije sa članovima u podružnicama povodom značajnijih događaja u zemlji ili u vezi sa sprovođenjem nekih važnijih mera. Osnovni oblik aktivnosti u tim organizacijama je masovni sastanak članstva po svim pitanjima.

Praksa je pokazala da najbolje rade one sekcije koje su nastale na bazi interesovanja i stvarnih potreba građana. Tamo gde sekcije predstavljaju javnu tribinu a ne »organizaciju«, gde su njihovi sekretarijati tela inicijative a ne neka pomoćna tela odbora mesne organizacije, one su postale mesto za razvijanje diskusije, za raspravljanje raznih problema i pokretanje aktuelnih pitanja.

U radu sekcija dominirali su najaktuelnijim privrednim, poljoprivrednim, komunalnim, zdravstvenim, kulturnim, spoljno-političkim i drugi problemi. Tako, na primer, na sastancima sekcija bila su, između ostalih, razmatrana sledeća pitanja: nove mere u privredi, izbori za zadružne savete, saopštenje na rad i stanje u zadrugama, korišćenje sistema navodnjavanja, perspektivni planovi opština i srezova za 1961. nove mere u prosveti i zdravstvu, cene u trgovini, kriminalu u privredi, neki problemi i pojave u vezi sa snabdevanjem prehrambenim artiklima, spoljnostitička pitanja, kao i niz drugih problema.

Značajna je bila i aktivnost sekcija za spoljnostitička pitanja na informisanju građana o aktuelnim međunarodnim događajima: o putu predsednika Tita u Afriku, o događajima u Kongu i Laosu, o pregovorima u Evijanu, o sastanku Hruščov—Kenedi, o radu OUN, o oslobodilačkoj borbi naroda Afrike, itd. Naročitu aktivnost su ove sekcije razvile pre i za vreme održavanja Konferencije šefova država i vlada vanbloksovskih zemalja, organizujući kolektivno praćenje televizijskog prenosa i radio-cimisa, predavanja i sl.

U opštini Vračar u Beogradu, na primer, sekcije za komunalno-stambena i privredna pitanja razmatrale su od oktobra 1960. do jula 1961. sledeća pitanja: principi i karakteristike raspodele ukupnog prihoda (preduzeće — društvena zajednica); raspodela u privrednoj organizaciji; kreditni i bankarski sistem; nagradivanje u javnim službama (prosveta, zdravlje); nove privredne mere i životni standard; komuna i sistem raspodele (sredstva i fondovi). Ove sekcije su održale ukupno 60 sastanaka sa oko 7.000 učesnika, a u diskusiji je uzelo učešća preko 375 građana. Građane su interesovali i drugi problemi koji su pretresani na sastancima ovih sekcija, kao što su: otvaranje dečijih ustanova za dnevni boravak dece, otvaranje dečijih igrališta putem spajanja dvorišta, problem snabdevanja građana, problem nadzivanja zgrada, pitanje lokacije trgovinskih, zanatskih i uslužnih radnji, predlog tarife Gradskog saobraćajnog preduzeća, i dr.

U opštini Palilula u Beogradu, 12 sekcija za komunalno-privredna pitanja održalo je 22 sastanka. Sastancima je prisustvovalo oko 1.980 članova SSRN i ostalih građana. Sa sekcija je počineto zborovima birača 355 raznih predloga koji su se odnosili na Načrt društvenog plana opštine, od kojih su mnogi prihvaćeni. Time su sekcije doprinele da građani neposrednije učestvuju u donošenju društvenog plana.

Dobre rezultate u svom radu pokazale su i organizacije SSRN u Osijeku. U vreme diskusije o sadržini rada sekcija, počela je da deluje u Osijeku »Društvena tribina građana«, koja je krajem 1960. i prvih meseci 1961. organizovala diskusije građana o temama: snabdevanje grada, komunalni problemi grada, stambena izgradnja, izbor lekara. To je uticalo da se rasprave i neka pitanja metoda i sadržine rada sekcija, posle čega su one lakše počele sa radom. Prema izveštaju Opštinskog odbora SSRN Osijek, »diskusije na sastancima sekcija su mnogo kvalitetnije nego ranije na opštim sastancima, a broj diskutiranih mnogo veći. Poznati su slučajevi da je i 50% prisutnih uzelo učešća u diskusiji. Predlozi građana i njihove odluke se usvajaju i sprovode preko odgovarajućih tela — odbora mesne organizacije, Opštinskog odbora SSRN. Narodnog odbora opštine, stambene zajednice, i dr. Bilo je slučajeva da su saveti stambenih zajednica ili sekretari pokušali da, na primer, plan komunalne delatnosti menjaju bez znanja građana, ali su oni preko sekcija oštro reagovali, te su takve pojave brzo suzbijane. Sada više gotovo i nema slučajeva da se odluke i traženja sekcije ne smatraju obaveznim i da se ne rešavaju. Razni forumi i merodavni organi takva traženja rešavaju, odluke respektuju, a ukoliko ne mogu udovoljiti traženju, daju potrebna obaveštenja i obrazloženja«.

U opštini Jesenice, sekcija za privredna pitanja mesne organizacije SSRN Plav je, zajedno sa Mesnim odborom organizacije i stambenom zajednicom, pripremila akciju za uređenje naselja. Sekcija je organizovala poseban odbor stručnjaka, koji je pripremio urbanistički plan, i poseban aktiv, koji se brinuo o organizaciji akcije. I druge sekcije na području ove komune pripremile su mnoge radne akcije na uređenju i izgradnji komunalnih objekata. Tako je u radnim akcijama, pokrenutim na inicijativu ovih sekcija, dato dobrovoljnih radnih časova na mesnim područjima: Ratče—Planica 340, Plav 3.200 (uređenje okoline), Hrušica 1.255 (izgradnja vodovoda i doma kulture), Mojsirana 2.000 (izgradnja dalekooda) i Podmežakla 1.747 (izgradnja dečijeg vrtića).

Ima mnogo primera da su i sekcije za poljoprivredu doprinele, pored ostalog, raščišćavanju nekih problema u radu zadruga i pokretanju njihovog rešavanja (razni gubici, nepravilno nagradivanje, sprovođenje Zakona o agrarnom maksimumu). One su uticale i na povećanje broja zadrugara. Na primer, posle diskusije na sastanku sekcije u selu Draslajca, u srežu Ohrid, od 465 birača u zadrugu se upisalo 310.

Sekcija za radničko i društveno upravljanje u mesnoj organizaciji Trnavac u Tuzli, uspešno je izvršila analizu rada pojedinih organa upravljanja na svom području. Analiza, koja je napravljena direktnim kontaktima sa predstavnicima pojedinih kolektiva, njihovim radničkim savetima i upravnim odborima, kao i pregledom rada ovih privrednih organizacija

prema izveštajima banke, pokazala je da u radu ovih, uglavnom sitnijih preduzeća i njihovih samoupravnih organa ima dosta slabosti: materijale za sednice radničkih saveta neka preduzeća ne dostavljaju blagovremeno svim članovima, pa mnogi od njih dolaze na sednice i ne znajući o čemu će na njima biti raspravljano; negde se krše odluke radničkog saveta; pojedini privredni rukovodioci (direktori i drugi) samostalno odlučuju o nekim pitanjima i naknadno traže saglasnost radničkog saveta; neka preduzeća su vrlo često neopravdano delila viškove, a istovremeno rešavanje problema svog magacinskog prostora tražila od Narodnog odbora opštine, itd. Sastanku sekcije na kojem je pročitana ova analiza prisustvovalo je oko 200 građana, a u diskusiji je učestvovalo oko 50. Primedbe i kritike sa sastanaka sekcije upućene su, zajedno sa analizom, Opštinskom odboru SSRN, Opštinskom sindikalnom veću, odgovarajućim svetima Narodnog odbora opštine i radničkim svetima preduzeća sa područja mesne organizacije. Sekcija je, na kraju, odlučila da na sledećem sastanku raspravlja o radu kućnih saveta i školskih odbora, i u tu svrhu su organizovane grupe koje će pripremiti materijale za taj sastanak.

Pored toga što raspravljaju o određenim pitanjima, građani preko sekcija daju razne *preporuke* za njihovo rešavanje, čime doprinose da se razna pitanja i problemi u komuni iznose pred organe i organizacije koji su pozvani da ih rešavaju, a i da na njih obrate pažnju i neki politički faktori koji mogu uticati na njihovo rešavanje.

Na primer, dnevni red i usvojene preporuke sa jednog sastanka sekcije za društveno upravljanje u opštini Ludbreg (Hrvatska) bili su sledeći:

- 1) Analiza izvršenja društvenih planova privrednih organizacija za prvo polugode 1961. i osvrt na stanje izrade pravilnika o raspodeli čistog prihoda i ličnih dohodaka;
- 2) Donošenje preporuke određenim faktorima o najaktuelnijim privrednim pitanjima;
- 3) Razno.

Po podnesenom izveštaju o stanju u privrednim organizacijama za prvih šest odnosno devet meseci i o radu radničkog upravljanja, te nakon svestrane i široke diskusije, donesene su sledeće preporuke:

- 1) Preporučuje se da Svet za privredu NOO i Veće proizvođača stave na dnevni red kretanje privrede i izradu pravilnika o raspodeli čistog prihoda na fondove i lične dohotke;
- 2) Da kadrovske komisije SSRN, Opštinskog komiteta SK, Narodnog odbora opštine i preduzeća zajednički odmah pristupe perspektivnoj razradi dugogodišnjeg školovanja kadrova;
- 3) Da Sindikalno veće opštine, u zajednici sa Narodnim sveučilištem, odmah pristupi organizovanju seminara za članove organa radničkog upravljanja;
- 4) Da privredne organizacije odmah pristupe izradi pravilnika o raspodeli čistog prihoda na fondove i lične dohotke, tako da se do kraja godine završi rad na ovim pravilnicima;
- 5) Predlaže se privrednim organizacijama da pristupe dugoročnom planiranju privrednog razvoja svog preduzeća;
- 6) Da se aktivira i organizaciono i stručno učvrsti Društvo knjigovođa, radi svestranijeg angažovanja i ispomaganja na rešavanju tekućih problema u privrednim organizacijama.

NEKI PROBLEMI ODNOSA SEKCIJA I DRUGIH ORGANA I INSTITUCIJA U KOMUNI I DALJI RAZVOJ SEKCIJA

Sekcije su doprinele ne samo oživljavanju i podizanju kvaliteta rada u organizacijama Socijalističkog saveza, nego su, u tom smislu, delovale i na rad zborova birača, školskih odbora, kućnih saveta, stambenih zajednica i dr. i pokrenule neka pitanja za koja su se zainteresovali i drugi organi društvenog samoupravljanja i institucije u komun. Sekcije raspravljaju, sa svog aspekta, o mnogim pitanjima kojima se bave pojedini od tih samoupravnih organa i institucija u komun, pa se otuda često postavljaju i pitanja saradnje i odnosa sekcija sa njima.

Tako, na primer, pošto su sekcije organizovale šire skupove građana o istim pitanjima kao i *zborovi birača*, dolazilo je do dupliranja u radu. Sekcije svakako ne mogu zameniti zbor birača kao organ društvenog upravljanja u komun, koji ima, između ostalog, zakonom određene nadležnosti za donošenje odluka, pa je u svakodnevnom radu organizacija Socijalističkog saveza potrebno voditi računa da se uskladi njihova delatnost i izbegne dupliranje u radu.

Neke sekcije za privredno-komunalna pitanja i sekcije za društveno samoupravljanje, polazeći od pravilnog stanovišta da se i na tribini Socijalističkog saveza može i treba da raspravlja o svim aktuelnim pitanjima od interesa za građane u komun, ponekad su svojim stavovima i angažovanjem krnjile samostalnost i samoupravnost proizvođača u privrednim organizacijama.

U nekim organizacijama postoje i *sekcije koje tretiraju probleme iz delatnosti društvenih organizacija*, kao što su sekcije za omladinu, za turizam, za sportsku aktivnost, i sl. Činjenica da je izvestan broj mesnih organizacija osnovao ove sekcije, govori o zainteresovanosti građana i organizacija SSRN da se o ovim pitanjima diskutuje i na tribini Socijalističkog saveza. Ima pojava da se sekcije formiraju na konkretnim pitanjima kojima se bave društvene organizacije i organi, a naročito tamo gde za rešavanje određenih pitanja ne postoje društvene organizacije ili drugi organi. Negde su sekcije korisno raspravljale o izvesnim pitanjima iz ove oblasti i podstale osnivanje takvih društvenih organizacija i organa, ali osnivanje i delatnost sekcija za ova pitanja, makar bile i privremene karaktere, ne bi smelo dovesti do pasiviziranja društvenih organizacija i drugih organa, do sužavanja područja njihovog delovanja i preuzimanja njihovih poslova.

U nekim većim mesnim organizacijama na selu sekcije su osnovane i pri pojedinim *podružnicama*, što Statut nije predvideo. Time podružnica dobija značaj posebne mesne organizacije sa sekcijama, što dolazi usled shvatanja sekcije kao organizacionog oblika, a ne kao metoda rada Socijalističkog saveza. Međutim, u razbacanim mesnim naseljima, udaljenim od centra mesnih organizacija, podružnice će u tekućoj političkoj aktivnosti Socijalističkog saveza još uvek imati širi značaj nego podružnice gde je društveni život razvijeniji i interesovanje građana za aktivnost preko sekcija Socijalističkog saveza veće. Ovo tim pre što ima priličan broj mesnih organizacija u selima koje nisu prišle osnivanju sekcija, a odbori mesnih organizacija nisu u stanju da organizuju i obezbede potrebnu političku aktivnost ukoliko se u tome ne bi oslanjali i na rad podružnica.

Rukovođenje radom sekcija je veoma složen posao. On traži, pored ostalog, da se izvrše prethodne pripreme, koje počinju određivanjem problema za razmatranje, angažovanjem ljudi koji će izlagati osnovne stvari o njima, informisanjem građana o tome, i sl. Bez spoljne pomoći sekretarijata sekcija često nisu u stanju da uspešno obavljaju sve te pripremne poslove. Prema raspoloživim podacima, u sekretarijatima sekcija obično ima 5—9 članova, ali ima sekretarijata i sa 3—4 i sa 15—17 članova. Potreba za većim ili manjim brojem članova sekretarijata zavisi od vrste i aktivnosti sekcije.

U pogledu pomoći mesnog i opštinskog odbora sekretarijatima sekcija, pokazala se veoma korisnom praksa odbora mesnih organizacija da se putem sastanaka sa rukovodiocima sekcija, a i putem sastanaka opštinskih odbora sa sekretarijatima istovrsnih ili sroćnih sekcija, razmenjuju iskustva i zapažanja i ukazuje na probleme koji su interesantni sa stanovišta mesne i stambene zajednice, kao i na probleme koji se pojavljuju u komun.

* * *

Razlozi za još nedovoljnu afirmaciju sekcija su i neka shvatanja i metodi rada raznih rukovodstava i organa u komun.

Pojedina *rukovodstva Socijalističkog saveza* u mesnim, pa i opštinskim organizacijama SSRN nisu shvatila sekciju kao suštinsku prvcenu u radu organizacije, kao tribinu na kojoj članovi Socijalističkog saveza i ostali građani razmenjuju mišljenja, utvrđuju stavove i utiču na rad i odluke organa u komun. Na sekciju se negde gleda kao na novu organizacionu formu kojoj zbog Statuta treba udovoljiti, pa se njen rad ne povezuje dovoljno sa aktuelnim problemima za koje su građani zainteresovani, kao što su, na primer, raspodela dohotka, problemi u školstvu, društveni planovi komune, spoljopolitički problemi, itd.

U nekim rukovodstvima Socijalističkog saveza po inerciji se zadržava stari metod rada, koji koči razvoj sekcija i proširivanje demokratizma u komuni.

Pored toga, *metod rada organa vlasti, nekih organa samoupravljanja i institucija u komuni*, koji su u proteklom periodu sprovodili određene zadatke zahtevajući pri tome podršku i saglasnost samo rukovodstava Socijalističkog saveza, nije omogućavao razvijanje demokratske diskusije građana o merama i odlukama tih organa. Odluke su najčešće, i o krupnijim pitanjima, donošene na sednicama, bez šireg učešća građana. S tim su se često saglašavala i rukovodstva Socijalističkog saveza u komuni, umesto da su se više zalagala da se o pojedinim važnijim odlukama i merama organa komune prethodno prodiskutuje sa građanima.

Nedovoljna *informisanost građana* o tekućim i aktuelnim problemima u komuni, takođe je jedan od krupnijih razloga za sporu afirmaciju sekcija. Bez boljeg i potpunijeg informisanja građana o problemima i mogućnostima uže zajednice, teško je zamisliti kvalitetnu i konstruktivnu diskusiju građana na javnoj tribini. U tom pravcu su u nekim opštinama učinjeni znatni napor. Pokrenuti su, na primer, razni informativni bilteni, a narodni odbori opština, odnosno njihovi saveti, saveti stambene zajednice i neki drugi organi samoupravljanja, već redovnije dostavljaju materijale mesnim odborima SSRN, bilo preko opštinskih odbora SSRN, bilo direktno. U onim mestima gde je to postala već redovna praksa i rad sekcija je mnogo napredovao.

Jedan od uslova za dobar rad organizacija Socijalističkog saveza, a naročito sekcija i ostalih tribina građana, jeste i *obebeđivanje neophodnih prostora za rad*. Ovaj problem postaje sve akutniji, pa je nužno da mu ubuduće i društvene organizacije i organi vlasti poklone veću pažnju.

Opštinski odbori Socijalističkog saveza treba mnogo više i neposrednije da učestvuju u razvijanju rada mesnih organizacija i njihovih sekcija, u prvom redu povezivanjem njihove delatnosti i razmenom iskustava, analiziranjem problematike koju ističu sekcije; iniciranjem raznih pitanja aktuelnih za komunu kao celinu, obebeđivanjem važnijih materijala za rad sekcija, odabiranjem i proširivanjem kruga aktivista koji deluju u Socijalističkom savezu, itd.

Iskustva iz dosadašnjeg rada sekcija ukazuju da je za njihovu afirmaciju, za razvijanje pune inicijative i konstruktivnog delovanja građana, neophodno voditi računa i o tome da problemi koje sekcije stavljaju na dnevni red budu zaista značajni za područje mesne organizacije, komune i šire zajednice, odnosno da proizlaze iz interesovanja građana za te probleme; da se stavovi, mišljenja i predlozi građana doneti na sekcijama uvažavaju i da se o njima vodi računa, čime se učvršćuje poverenje građana u pozitivno delovanje javne tribine i vera da mogu neposredno uticati na formiranje politike u komuni i široj zajednici; da se građani potpunije i redovnije informišu o politici merama organa vlasti i društvenog samoupravljanja; da se delatnost tih organa učini što javnijom, što će omogućiti građanima da punije učestvuju u neposrednom zauzimanju stavova i odlučivanju.

Za uspešnu aktivnost mesnih organizacija i sekcija od naročitog je značaja *šire angažovanje političkih aktivista* u radu Socijalističkog saveza. Odluke III plenuma CK SKJ pojačaću aktivizaciju komunista i u ovoj oblasti društveno-političke aktivnosti i uticati na podizanje kvaliteta rada sekcija.

IZVOR: Dokumentacija Saveznog odbora SSRNJ.

M. K.

PREPORUKA SAVEZNE NARODNE SKUPŠTINE O RASPODELI ČISTOG PRIHODA U RADNIM KOLEKTIVIMA

Savezna narodna skupština donela je na zasjedanju od 27—28. decembra 1961. sledeću Preporuku o raspodeli čistog prihoda radnim kolektivima.

»Dostignuti stepen razvoja našeg društveno-ekonomskog sistema, a posebno razvoja radničkog samoupravljanja, omogućili su da se u toku poslednjih godina u većem broju privrednih organizacija izgrađuju u suštini novi oblici raspodele i samoupravljanja, kojima se razvijaju i novi društveni odnosi u radnim kolektivima. Ove godine stvoreni su još povoljniji uslovi za taj razvoj. Proširena je materijalna osnova delatnosti radnih kolektiva i još više je povećan uticaj neposrednih proizvođača na formiranje dohotka i njegovu raspodelu.

U takvim uslovima 1961. godina značila je period intenzivne izgradnje sistema unutrašnje raspodele, kao i daljeg razvoja samoupravljanja u privrednim organizacijama. Radni kolektivi i njihovi organi upravljanja utvrdili su nove materijalne i društvene odnose samostalno donesenim pravilima, pravilnicima o raspodeli i drugim svojim aktima od osnovnog značaja za život i rad kolektiva.

Pozitivna i široka orijentacija u kolektivima na stvaranje ekonomskih jedinica u kojima radni ljudi, zainteresovani za ostvarivanje većeg dohotka, neposredno sagledaju probleme privređivanja i svojom aktivnošću i odlukama utiču na bolje rezultate, doprinosi tome da se pažnja i interes radnih ljudi od uskog broja pitanja vezanih za rad na radnom mestu proširuje na problematiku organizacije proizvodnje, tržišta i racionalnijeg privređivanja uopšte.

Novim pravilnicima uvode se takvi oblici unutrašnje raspodele koji obezbeđuju zavisnost ličnog dohotka radnika i od rezultata njegovog rada i od rezultata privređivanja njegove ekonomske jedinice i preduzeća kao celine. Neposredni proizvođači dobivaju nova prava i odgovornosti na području radnih odnosa, proširene reprodukcije, i druge.

Time se stvaraju uslovi za dosledniju i potpuniju primenu socijalističkog načela raspodele prema radu, za uklanjanje ostataka najamnih odnosa i najamne psihologije, za brže formiranje radnog čoveka, kao upravljača i privrednika i za potpuniji razvoj svih njegovih stvaralačkih sposobnosti.

Iskustvo je pokazalo da je to put koji obezbeđuje dalji razvoj socijalističkih društvenih odnosa i najbrži porast produktivnosti rada, proizvodnje i životnog standarda. Zato je potrebno da se aktivnosti na izgrađivanju osnova za dalji razvoj raspodele, samoupravljanja i društvenih odnosa u radnim kolektivima pruži opšta podrška u obezbeđivanju materijalnih uslova i u pružanju društvene pomoći u političkom i stručnom pogledu.

Različitim oblicima društvene pomoći treba i dalje prenositi pozitivna iskustva i vršiti uticaj i na ona preduzeća u kojima još nije u dovoljnoj meri shvaćena suština primene principa dohotka, značaj raspodele prema radu i potreba produbljivanja i razvoja samoupravljanja. Naime, u nekim radnim kolektivima prišlo se izradi novih pravilnika formalistički, bez težnje da se time dalje unapređuju materijalni i društveni odnosi. U takvim kolektivima se na lični dohodak i dalje gleda kao na unapred utvrđeni iznos koji se formira bez čvršće zavisnosti od rezultata

rada i privređivanja. Zapaža se i težnja da se obezbede lični dohoci u visini u kojoj se ostvaruju u drugim kolektivima, bez obzira na sopstveni nivo produktivnosti rada, kao i težnja da se neosnovano povećavaju rasponi ličnih dohodaka. U nekim preduzećima nije jasno utvrđena politika raspodele čistog prihoda niti su izvršene potpune analize i sagledane buduće potrebe kolektiva. Usled toga se ponekad u utvrđenoj politici raspodele zapostavljaju fondovi koji su osnov za dalji razvoj preduzeća i poboljšanje životnih uslova radnika. Ove slabosti najčešće se javljaju u preduzećima u kojima radni kolektiv nije aktivno učestvovao u pripremama i razradi nove politike raspodele.

Pored velikog broja kolektiva u kojima su novi oblici organizacije, raspodele i samoupravljanja i do sada primenjivani, u 1962. godini prelazi se i u svim ostalim radnim kolektivima u privredi i u velikom broju kolektiva u društvenim službama na primenu novih pravila i pravilnika. Imajući u vidu da su time otvoreni novi, značajni procesi, koje u daljem radu treba razvijati i usavršavati, kao i značaj tih procesa u radnim kolektivima za dalji razvoj društvenih odnosa i za ostvarivanje smernica društvenog plana, Savezna narodna skupština daje sledeću

PREPORUKU O RASPODELI ČISTOG PRIHODA U RADNIM KOLEKTIVIMA

1.

Dosledna primena načela raspodele čistog prihoda prema radu, načela formiranja i raspodele dohotka, kao i načela neposrednog upravljanja, predstavlja osnovu za dalji razvoj socijalističkih odnosa u radnim kolektivima, a time i za dalji porast produktivnosti rada i povećanje životnog standarda radnih ljudi.

Savezna narodna skupština smatra da je izgrađivanje unutrašnjih odnosa na tim principima trajan zadatak radnih kolektiva i u privredi i u društvenim službama, i preporučuje da se u svim kolektivima svestrano sagleda delovanje i opravdanost primenjenih oblika i ostvarenih odnosa, i da se na osnovu toga usklađuje i usavršava mehanizam raspodele, unutrašnja organizacija i upravljanje.

2.

Iskustvo radnih kolektiva u kojima se već uspešno primenjuju novi oblici raspodele čistog prihoda ukazuje na to da je neophodno da se u pravilnicima jasno utvrdi politika raspodele dohotka odnosno čistog prihoda na sredstva za ličnu potrošnju i sredstva za dalji razvoj delatnosti, kao i to da se ta politika raspodele dosledno sprovodi u život dok se ne izmene uslovi, a time i sami instrumenti raspodele u kolektivu. Isto to se odnosi i na raspodelu ličnih dohodaka među članovima radnog kolektiva.

3.

Da bi kolektiv što celishodnije i realnije utvrdjivao i sprovedio svoju politiku raspodele, potrebno je da što potpunije sagleda i analizira rezultate privređivanja i da na osnovu toga ocenjuje svoj ekonomski položaj i odnose u raspodeli.

Radni kolektiv treba naročito da upoređuje svoje uslove i rezultate privređivanja sa uslovima i rezultatima postignutim u ranijim periodima i da ukupna sredstva za ličnu potrošnju izdvaja u zavisnosti od postignutih rezultata.

Isto tako, kolektiv treba da upoređuje svoje uslove i rezultate sa uslovima i rezultatima privređivanja radnih kolektiva iste ili srodne delatnosti. Na osnovu toga kolektiv treba da sagleda u kojoj meri je njegova politika raspodele u skladu sa njegovim rezultatima upoređenim sa rezultatima koje postižu radni kolektivi te delatnosti,

da bi visina ličnih dohoda odgovarala sopstvenim rezultatima i da bi se izdvajala dovoljna sredstva za dalji razvoj, imajući pri tom u vidu i opšti razvitak u toj delatnosti.

Ako kolektiv utvrdi da odnosi koje je uspostavio u raspodeli čistog prihoda ne odgovaraju njegovim rezultatima i ne obezbeđuju sredstva potrebna da bi se preduzeće (ili ustanova) razvijalo u skladu sa njegovim interesima i sa opštim razvitkom, neophodno je da kolektiv razmotri opravdanost svoje politike raspodele, i da postepeno uspostavi takve odnose kojima će se prosečna visina ličnih dohoda uskladiti sa sopstvenim rezultatima u odnosu na druge kolektive te delatnosti. Time bi, naročito u onim kolektivima koji ostvaruju veće lične dohotke nego što bi odgovaralo njihovim rezultatima u društvenim razmerama, trebalo ostvariti veća ulaganja u fondove.

4.

Preporučuje se radnim kolektivima da, prilikom raspodele svog dohotka, za ličnu potrošnju koriste ona sredstva koja proizilaze iz rezultata rada ostvarenih zalaganjem kolektiva, pre svega racionalnim privređivanjem, jer se na taj način obezbeđuje stabilnost ličnih dohoda i sistematsko povećavanje životnog standarda radnika. U interesu radnih kolektiva je da onaj deo dohotka koji proizilazi iz trenutnih kretanja na tržištu, ulažu u razvoj svoje delatnosti.

5.

Da bi se obezbedili uslovi za uspešno sprovođenje utvrđene politike raspodele, kao i potrebna stabilnost u raspodeli, i da bi raspodela bila u skladu sa budućim razvojem preduzeća odnosno ustanove, Savezna narodna skupština smatra da dalje izgrađivanje politike raspodele, kao i svaka promena u toj politici i odstupanje od spomenutih kriterijuma u politici raspodele, treba da budu rezultati razmatranja i odluke organa upravljanja uz neposredno učešće radnog kolektiva, na osnovu svestranih analiza kojima su obrazložene te promene.

I u daljoj raspodeli naročito u ekonomskim jedinicama, neophodno je obezbediti šire i neposredno učešće radnika u izgrađivanju politike, osnova i konkretnih merila unutrašnje raspodele. Najbolji rezultati postignuti su u onim kolektivima gde su radnici ne samo upoznati sa mehanizmom raspodele, nego je raspodela neposredan odraz njihove politike i odluka.

6.

Ova preporuka u osnovi se odnosi i na radne kolektive društvenih službi. Međutim, zbog njihove specifičnosti posebno se ističe da i radni kolektivi ustanova društvenih službi koji već vrše ili se pripremaju da predu u raspodelu dohotka treba da polaze od načela raspodele prema radu i od načela racionalnog poslovanja i razvoja službe. To znači da lični dohoci i u tim službama treba da budu odraz rezultata njihovog rada na zadovoljavanju društvenih potreba, a da se u isto vreme izdvajaju potrebna sredstva za razvoj službe. Da bi se za to stvorili potrebni uslovi neophodno je da se između ustanova društvenih službi i korisnika njihovih usluga što pre i što potpunije uspostave takvi materijalni odnosi u kojima će dohodak tih ustanova realno odražavati rezultate njihovog rada. Radni

kolektivi društvenih službi ne bi trebalo da poboljšavanje svog materijalnog položaja obezbeđuju nerasprostranim povećanjem cena svojih usluga. Prilikom formiranja odnosa u raspodeli treba voditi računa o nivou ličnog dohotka u ostalim ustanovama te delatnosti, kao i u drugim društvenim službama i u privredi.

7.

Raspodela u kolektivu je društvena funkcija, ona je sastavni deo društvene raspodele u celini. Vršeci tu raspodelu radni kolektiv ne odlučuje samo o bitnim pitanjima poslovanja i razvoja svog preduzeća, nego i o pitanjima koja zadiru u interese cele zajednice, u njenu ekonomsku politiku, privredni razvoj i društvene odnose.

Savezna narodna skupština smatra da je zato neophodno obezbediti organizovani društveni uticaj na unutrašnju raspodelu i pružiti radnim kolektivima još konkretniju društvenu pomoć u izgrađivanju osnova i sprovođenju u život politike unutrašnje raspodele. To je zadatak svih društvenih faktora, naročito organa i organizacija u komuni. Veća proizvođača više nego dosada treba da prate i razmatraju politiku i osnovne odnose u unutrašnjoj raspodeli, da ocenjuju njihovu opravdanost, da po potrebi daju mišljenja, primedbe i preporuke i da utiču na otklanjanje primećenih nedostataka.

U daljem izgrađivanju mehanizma i u rešavanju konkretnih problema unutrašnje raspodele treba nastojati da se privrednim organizacijama i ustanovama društvenih službi pruži i što veća stručna pomoć, naročito malim organizacijama.

Rad na svestranijem naučnom izučavanju oblika unutrašnje raspodele treba usvojiti kao trajan zadatak. Odgovarajuće naučne ustanove, zavodi i organizacije treba da rade na temeljnjem analiziranju pojedinih metoda i rešenja primenjenih u praksi, u cilju ocenjivanja njihove opravdanosti sa ekonomskog i sa društvenog gledišta, i da prenose pozitivna iskustva pojedinih organizacija.

8.

Pošto je u ovoj godini u nekim privrednim organizacijama i ustanovama društvenih službi došlo do porasta nivoa i raspona ličnih dohoda koji porast nije bio uvek u skladu sa postignutim rezultatima i smernicama utvrđenim društvenim planovima i našom ekonomskom politikom, preporučuje se da se u tim organizacijama, uz najšire učešće radnog kolektiva, svestrano ispituju postignuti rezultati i ostvareni nivo i odnosi ličnih dohoda, oceni realnost i opravdanost utvrđenih ili ostvarenih odnosa i na osnovu toga izvrše odgovarajuće ispravke.

Izgradnja i usavršavanje oblika raspodele prema rezultatima rada i privređivanja u privrednim organizacijama, uz usavršavanje ostalih instrumenata privrednog sistema, bitan su uslov za dalji društveno-ekonomski razvitak zemlje.

Savezna narodna skupština poziva radne kolektive da svoju politiku unutrašnje raspodele izgrađuju i sprovedu u skladu sa ovom Preporukom, pridržavajući se principa postavljenih zakonima i propisima, kao i usvojenih opštih društvenih normi. Savezna narodna skupština poziva i sve društvene organe i organizacije da pojačanom aktivnošću pomognu radnim kolektivima u ostvarivanju ovog zadatka.

PROIZVODNJA TRAJNIH POTROŠNIH DOBARA¹

Proizvodnja trajnih potrošnih dobara, osim nameštaja, peći i štednjaka, razvila se u Jugoslaviji tek posle rata. Usled toga je obim proizvodnje ovih dobara u 1960. bio oko 20 puta veći nego u 1939. Najveći uspon proizvodnje trajnih potrošnih dobara zabeležen je u periodu 1957—1960, kada je ostvarena preko dva puta veća proizvodnja nego u periodu 1945—1956. Glavni faktori tog uspona su jak opšti porast nacionalnog dohotka, snažna ekspanzija industrije u celini i intenzivan proces urbanizacije. Peto-godišnji plan 1961—1965. predviđa dalje brzo povećanje proizvodnje ovih dobara.

Izvoz trajnih potrošnih dobara se takođe povećavao, iako još uvek nema značajnije mesto u ukupnom izvozu industrije.

OPŠTE KRETANJE PROIZVODNJE I PROMENE U STRUKTURI

Proizvodnja trajnih potrošnih dobara povećavala se u periodu 1957—1960. po prosečnoj godišnjoj stopi od 29,9%, tako da indeks obima ove proizvodnje u 1960. prema 1956. iznosi 285. Naročito brz tempo porasta proizvodnje zabeležen je kod onih proizvoda koji se u periodu 1957—1960, ili neposredno pre njega, pojavljuju kao nova proizvodnja. (Tabela 1.)

TABELA 1 — PORAST PROIZVODNJE TRAJNIH POTROŠNIH DOBARA 1957—1960²

Grupa proizvoda	Indeks 1960 (1956=100)	Prosečna stopa rasta 1957—1960 u %
Ukupno	284,9	29,9
Nameštaj	232,4	23,5
Termički aparati, peći i štednjaci	239,5	24,4
Proizvodi elektronske industrije	193,5	17,9
Transportna sredstva	535,4	52,1
Električni aparati	1.029,0	79,0
Ostalo	536,8	52,2

Podaci: Statistički bilten Saveznog zavoda za statistiku, br. 81 i 205

Nameštaj, zatim termički aparati, peći i štednjaci kao i proizvodi elektronske industrije, čine grupu trajnih potrošnih dobara čija je proizvodnja nasleđena iz predratne industrije, odnosno znatnim delom osvojena odmah posle rata. Stalnim razvijanjem ona je već uoči perioda 1957—1960. dostigla relativno visok nivo. Usled toga su i stope rasta proizvodnje ovih dobara u toku poslednje četiri godine znatno blaže. Razlike u tempu kretanja dovele su do znatnih promena u strukturi ukupne proizvodnje trajnih potrošnih dobara. Dok je pre rata na nameštaj otpadalo 78% od ove proizvodnje, a na termičke aparate,

peći i štednjake oko 22%, već u 1956, usled pojave novih proizvoda, njihovo je učešće znatno opalo. U periodu 1957—1960. te su se tendencije zadržale, pa čak i pojačale. (Tabela 2.)

TABELA 2 — STRUKTURA PROIZVODNJE TRAJNIH POTROŠNIH DOBARA 1939, 1956 I 1960

Grupa proizvoda	(U procentima)		
	1939	1956	1960
Nameštaj	78	61,7	50,0
Termički aparati, peći i štednjaci	22	12,7	10,7
Proizvodi elektronske industrije	—	9,3	6,4
Transportna sredstva	—	12,7	23,9
Električni aparati	—	1,2	4,3
Ostalo	—	2,4	4,7

Podaci: Statistički bilten Saveznog zavoda za statistiku, br. 81 i 205

Industrija nameštaja predstavlja još uvek najveću delatnost u oblasti proizvodnje trajnih potrošnih dobara. Veoma brzo raste učešće industrije transportnih sredstava namenjenih ličnoj potrošnji. I u drugim grupama stalno se pojavljuju novi proizvodi.

U strukturi proizvodnje po granama nastupile su takođe korenite promene. U predratnoj proizvodnji trajnih potrošnih dobara drvna industrija je učestvovala sa 72%, a metalska sa 28%. Elektroindustrija kao učesnik u ovoj oblasti proizvodnje pojavila se tek posle rata. Poslednjih godina naročito brzo raste proizvodnja trajnih potrošnih dobara u metalskoj industriji, u prvom redu zahvaljujući usponu proizvodnje putničkih automobila. (Tabela 3.)

TABELA 3 — PORAST I STRUKTURA PROIZVODNJE TRAJNIH POTROŠNIH DOBARA PO GRANAMA U PERIODU 1956—1960

Grana	Indeks proizvodnje 1960 (1956=100)	Struktura u %	
		1956	1960
Drvna industrija	284	54,1	45,0
Metalska industrija	370	30,7	40,0
Elektroindustrija	283	15,2	15,0

Podaci: Statistički bilten Saveznog zavoda za statistiku, br. 81 i 205

Dok je učešće elektroindustrije ostalo nepromenjeno, drvna industrija dosta brzo gubi svoj značaj u korist metalske industrije. Istovremeno, u drvnoj industriji u periodu 1957—1960, iako je došlo do izvesnog proširenja asortimana, nije zabeležena pojava značajnijih novih proizvoda. Nasuprot tome, metalska i elektroindustrija obogatila su proizvodnju trajnih potrošnih dobara nekim novim proizvodima visoke složenosti, kao što su mašine za pranje rublja, šivaće mašine, motocikli, televizori, tranzistorski radio-prijemnici, i dr.

PROIZVODNJA VAŽNIJIH PROIZVODA

Učešće industrije nameštaja u ukupnoj predratnoj industrijskoj proizvodnji nije bilo visoko. Veliki deo proizvodnje nameštaja davalo je zanatstvo. Do razmaha industrije nameštaja dolazi tek posle rata, tako da je u periodu 1946—1960. postignuta prosečna godišnja stopa porasta proizvodnje od 18,8%. Proizvodnja nameštaja bila je u 1960. preko 13 puta veća nego u 1939. U periodu 1957—1960. tendencija brzog povećavanja proizvodnje još više je pojačana i proizvodnja je rasla po prosečnoj godišnjoj stopi od 23,5%, tako da je u 1960. obim proizvodnje bio preko 2,3 puta veći nego u 1956. (Tabela 4.)

¹ Informacija obuhvata samo trajna potrošna dobra industrijskog porekla, a ne i izgradnju stanova. U okviru same industrije, nisu obuhvaćena dobra čija potrošnja doduše nije trenutna, ali koja se, usled njihove male vrednosti, ipak ne mogu podvesti pod pojam trajnih potrošnih dobara (posude, pribor za jelo, i sl.).

² Za izračunavanje indeksa, stopa rasta i strukture proizvodnje, u ovoj informaciji korišćeni su ponderacioni faktori statističke i planske metodologije.

TABELA 4 — PROIZVODNJA NAMEŠTAJA PO VRSTAMA 1939, 1956 I 1960

Vrsta nameštaja	1939	1956	1960
Metalni nameštaj — u tonama	1.625	6.658	13.431
Kompletne sobe i kuhinje — u garniturama	14.463	81.841	152.088
Nameštaj od savijenog drveta — u hiljadama komada	—	1.178	1.199
Nekompletan nameštaj (krupni i sitni) — u hiljadama komada	284	993	4.158

Podaci: Statistički bilten Saveznog zavoda za statistiku, br. 81 i 205.

Proizvodnja metalnog nameštaja rasla je do 1956. nešto brže, tako da se njeno učešće u ukupnoj industrijskoj proizvodnji nameštaja povećalo sa 9,8% u 1939. na 12,4% u 1956. Međutim, u periodu 1957—1960. brže je napredovala proizvodnja drvenog nameštaja, pa je u 1960. učešće metalnog opalo na 10,8%. Poslednjih godina veći rezultati nego ranije postignuti su u povećanju proizvodnje tzv. komadnog nameštaja, tako da je ona u 1960. bila za preko 3 puta veća nego u 1956. U ukupnoj proizvodnji drvenog nameštaja, komadni nameštaj je 1956. činio 41%, a 1960. — 54%.

U grupi *termičkih aparata, peći i štednjaka*, termički aparati pre rata praktično nisu ni bili zastupljeni, jer ih je u 1939. proizvedeno samo 48 tona. Proizvodnja termičkih aparata dostigla je već u 1956. obim od 2.219, a u 1960. oko 7.246 tona. Osvojena je proizvodnja mnogih novih proizvoda, kao što su električni štednjaci, rešci, pegle, bojleri, i sl., tako da je industrija termičkih aparata u 1960. postala veća od industrije klasičnih peći i štednjaka.³ Međutim, i proizvodnja klasičnih peći i štednjaka veoma se povećala. U 1939. je proizvedeno 6.305, u 1956. oko 10.836, a u 1960. oko 31.785 tona.

Neposredno posle rata osvojena je proizvodnja nekih proizvoda *elektronske industrije*. Među trajnim potrošnim dobrima to su na prvom mestu radio-prijemnici sa cevima. Njihova je proizvodnja stalno rasla i već 1956. dostigla količinu od 125.449 komada. U periodu 1957—1960. proizvodnja radio-prijemnika sa cevima skoro se udvostručila, dostigavši u 1960. obim od 238.968 komada. Proizvodnja telefonskih aparata takođe se naglo razvila posle rata i već u 1956. iznosila je 32.108 kom. Tempo porasta ove proizvodnje bio je u periodu 1957—1960. nešto blaži. U 1960. proizvedena su 39.822 telefonska aparata. Period 1957—1960. doneo je osvajanje nekih novih proizvoda elektronske industrije, među kojima su najznačajniji televizori i tranzistorski radio-prijemnici, kojih je u 1960. proizvedeno 13.775, odnosno 5.140 komada.

Proizvodnja *trajnih potrošnih dobara namenjenih transportu* u celini je rezultat posleratnog razvoja. Proizvodnja bicikla otpočela je već u 1947, razvijajući se zatim dosta brzo sve do 1956, otkada ostvaruje naročito brz uspon. Znatno docnije, u stvari tek pre 5—6 godina, počela je proizvodnja putničkih motornih vozila. (Tabela 5.)

TABELA 5 — PROIZVODNJA TRANSPORTNIH SREDSTAVA ZA LIČNU POTROŠNJU 1956 I 1960

(U komadima)		
Proizvod	1956	1960
Bicikli	66.024	191.276
Automobili	990	10.461
Motocikli	3.421	41.414

Podaci: Statistički bilten Saveznog zavoda za statistiku, br. 108 i 205.

³ Računajući prema ponderacionim faktorima koji veličinu proizvoda mere količinom rada društveno potrebnog za njegovu izradu.

U periodu 1957—1960. proizvodnja bicikla se skoro utrostručila, dok se industrija automobila i motocikla sada nalazi na prelasku iz početne faze u fazu velikoserijske proizvodnje.

Period 1957—1960. bio je naročito značajan za industriju *električnih aparata*, koja je u tom razdoblju osvojila proizvodnju mnogih proizvoda složene konstrukcije namenjenih domaćinstvima. To su mašine za pranje rublja, frižideri, usisivači za prašinu, mikseri, i dr. U isto vreme otpočela je i proizvodnja šivaćih mašina, uključujući i mašine na električni pogon. (Tabela 6.)

TABELA 6 — PROIZVODNJA ELEKTRIČNIH APARATA I ŠIVAĆIH MAŠINA 1955 I 1960

Proizvod	1956	1960
Mašine za pranje — u komadima	—	4.058
Frižideri — u tonama	313	2.080
Ostali električni aparati — u tonama	39	622
Šivaće mašine — u komadima	—	35.508

Podaci: Statistički bilten Saveznog zavoda za statistiku, br. 108 i 205.

ASORTIMAN I KVALITET PROIZVODA

Za sada se proizvodnja trajnih potrošnih dobara zasniva samo jednim delom na domaćim tehničkim rešenjima (neki termički aparati, peći i štednjaci, nameštaj, bicikli). Proizvodi elektronske industrije, putnička motorna vozila, električni aparati, i dr. proizvode se prema licencama renomiranih inostranih proizvođača, najvećim delom evropskih. Međutim, i neki od tih proizvoda se poboljšavaju ili prilagođavaju putem originalnih domaćih rešenja. Kvalitet do sada osvojene proizvodnje je visok i afirmisao se na domaćem i inostranom tržištu. Znatan deo proizvodnje se još uvek zasniva na uvozu inostranih delova, a tempo emancipacije ove proizvodnje od uvoza (i montaže) inostranih delova nije uvek zadovoljavajući. Tome su u znatnoj meri uzrok privredni instrumenti, koji nedovoljno stimuliraju razvoj domaće proizvodnje i kooperacije. Ipak se načelno može oceniti da je industrija trajnih potrošnih dobara, po dostignutom obimu, širini asortimana i kvalitetu proizvodnje, poslednjih godina postigla veoma ozbiljne rezultate.

POTROŠNJA, FONDOVI I PERSPEKTIVE DALJEG RAZVOJA

Trajna potrošna dobra zauzimaju sve važnije mesto u ličnoj potrošnji. U razvijenim industrijskim zemljama udeo trajnih potrošnih dobara u ukupnoj ličnoj potrošnji već je prešao 10%. Tendencija brzog porasta potrošnje ovih dobara u tim zemljama ostaje i dalje veoma čvrsta, i pored toga što one već raspolažu vrlo jakim fondom trajnih potrošnih dobara.⁴ Snažan tempo transformacije stanovništva i nagla urbanizacija daju i u Jugoslaviji razvoju proizvodnje trajnih potrošnih dobara naročito značaj. Volumen i intenzitet potražnje za ovim proizvodima stalno su izuzetno veliki. Naročito brzo kretanje potrošnje trajnih potrošnih dobara zabeleženo je u toku poslednjih godina, u prvom redu zahvaljujući usponu domaće proizvodnje. (Tabela 7.)

⁴ U 1957. Švedska je raspolagala sa 117 automobila na 1.000 stanovnika, Velika Britanija sa 84, Francuska 93, Belgija 60, Danska 62, i sl.; broj telefona na 1.000 stanovnika iznosio je u Švedskoj 33, Velikoj Britaniji 172, Francuskoj 33, Belgiji 25, Danskoj 47, i sl.; broj frižidera na 1.000 stanovnika iznosio je u Švedskoj 187, u Velikoj Britaniji 37, Francuskoj 49, Belgiji 53, Danskoj 50, i sl. I kod drugih trajnih potrošnih dobara fondovi su u tim zemljama veoma veliki.

TABELA 7 — FONDOVI NEKIH TRAJNIH POTROŠNIH DOBARA 1957—1965

(U komadima na 1.000 stanovnika)					
Proizvod	1957	1958	1959	1960	1965 (plan)
Automobili	1,2	1,6	2,2	3,2	8,1
Motocikli	2,9	4,4	6,0	9,6	33,3
Televizori	...	0,3	0,8	2,1	17,2
Radio-aparati	48,9	59,4	73,7	88,9	169,5
Frižideri	1,7	2,4	4,4	8,3	39,4

Podaci: proračuni autora prema podacima Statističkih godišnjaka FNRJ; za 1965. godinu Društveni plan privrednog razvoja 1961—1965.

Udeo trajnih potrošnih dobara u ukupnoj ličnoj potrošnji⁵ znatno je porastao. Računajući po dolarskim cenama, ovi proizvodi učestvovali su u ličnoj potrošnji u 1956. sa 2,4%, a u 1960. dvostruko više, tj. 4,8%, dok se predviđa da će se taj udeo u 1965. podići na 7,5%. Uloga domaće industrije u obezbeđivanju sve većeg obima i asortimana trajnih potrošnih dobara naročito je ozbiljna s obzirom da mogućnosti platnog bilansa nisu takve da bi se sve veća potražnja mogla trajnije pokrivati uvozom.

Izvoz. Značaj proizvodnje trajnih potrošnih dobara ne može se zanemarivati ni sa gledišta izvoza. Izvoz industrijskih proizvoda u brzom je porastu, a jačanje razmene sa istočno-evropskim i vanevropskim zemljama postavljaće pred industriju trajnih potrošnih dobara sve veće zadatke. U periodu 1957—1960. izvoz trajnih potrošnih dobara više se nego udvostručio. (Tabela 8.)

Na nameštaj, kao i ranije, otpada najveći deo izvoza, ali je njegovo učešće ipak smanjeno sa blizu 92% u 1956. na oko 83% u 1960. Izvoz trajnih potrošnih dobara činio je 1956. oko 1,9%, a 1960. oko 3,3% od ukupne vrednosti izvoza industrijskih roba. Izvesno je da će taj udeo u budućnosti stalno rasti.

⁵ Relativno visok nivo domaćih cena trajnih potrošnih dobara u odnosu na druge proizvode lične potrošnje zahteva da se promene u strukturi prate prema realnim paritetima. Računato po domaćim cenama (dinarska osnova), učešće trajnih potrošnih dobara u ukupnoj ličnoj potrošnji iznosilo je u 1956. oko 6,2%, a u 1960. oko 11,2%.

TABELA 8 — IZVOZ TRAJNIH POTROŠNIH DOBARA 1956 I 1960

(U milionima dinara — po kursu 1 \$ = 300 din.)		
Grupa proizvoda	1956	1960
Ukupno	1.378	4.236
Nameštaj	1.265	3.507
Termički aparati, peći i štednjaci	46	72
Proizvodi elektronske industrije	35	86
Transportna sredstva	13	253
Električni aparati	8	269
Ostalo	11	49

Podaci: Statistika spoljne trgovine FNRJ za odgovarajuće godine.

Predviđeni porast lične potrošnje, strukturne promene koje se u njoj očekuju, kao i mogućnosti koje se kriju na području izvoza trajnih potrošnih dobara, pružaju povoljnu perspektivu industrijskim delatnostima koje proizvode ova dobra. Petogodišnjim planom predviđeno je da se u periodu 1961—1965. realni obim lične potrošnje po stanovniku povećava po prosečnoj godišnjoj stopi od 7,5%, pri čemu naročito brzo treba da raste potrošnja trajnih potrošnih dobara. Planom se predviđa da će se vrednost fonda trajnih potrošnih dobara po stanovniku u 1965. povećati za oko 180% u odnosu na 1960. (vidi tabelu 7). Time bi se znatno smanjile razlike u ovoj oblasti potrošnje u odnosu na razvijene industrijske zemlje.

Najveći deo porasta proizvodnje ovih dobara treba da obezbedi domaća industrija. Petogodišnji plan predviđa da delatnosti koje proizvode trajna potrošna dobra (i opremu) povećavaju proizvodnju u periodu 1961—1965. prosečno godišnje za 13,5%. Planom se predviđa da će u 1965. proizvodnja automobila iznositi 30.000 komada, motocikla 120.000 kom., električnih aparata za domaćinstvo 30.800 tona, radio-prijemnika 455.000 kom., televizora 100.000 kom., i kućnog nameštaja (kompletnog) 360.000 garnitura.

IZVOR: Statistički bilten Saveznog zavoda za statistiku, br. 81 108 i 205; Statistički godišnjaci FNRJ, 1956—1951; Društveni plan privrednog razvoja 1961—1965, i dokumentacija uz Plan; Statistika spoljne trgovine FNRJ za 1956—1960.

B. Č.

RAZVOJ VOĆARSTVA

Geografski položaj Jugoslavije, njena reljefna razuđenost, kao i uticaj raznih klima (od sredozemne, preko istočno-kontinentalne, pa sve do alpske, sa njihovim prelaznim modifikacijama), pružaju povoljne uslove za gajenje skoro svih vrsta voća, počev od jabuka i šljiva u severnim arealima, pa sve do maslina, smokava i agruma u toplijim područjima. U pojedinim većim i manjim rejonima neke voćne vrste našle su takve ekološke uslove koji omogućavaju dobijanje visokokvalitetnih plodova (jabuka, breskva, višnja, šljiva i dr.) i proizvodnju ranog voća (trešnja, jagoda, breskva, kruška i dr.). Ovakve ekološke karakteristike uticale su na povećanje broja voćnih stabala u celoj zemlji i na razvoj svih voćnih vrsta (sa izuzetkom izrazitog sup-tropskog voća).

Zahvaljujući ovakvim uslovima, Jugoslavija se ubraja u grupu evropskih zemalja sa razvijenim voćarstvom i znatnim udelom u svetskoj proizvodnji voća.

POVRŠINE I REGIONALNA RASPROSTRANJENOST VOĆNJAKA

UKUPNE POVRŠINE VOĆNJAKA¹ iznosile su u 1960. godini 410.000 ha, ili 3,98% od ukupne obradive površine. (Tabela 1.)

TABELA 1 — UKUPNE POVRŠINE VOĆNJAKA 1939—1960

Godina	Ukupne površine voćnjaka u ha	Procent od obradive površine
1939	314.000	3,02
1949	338.000	3,45
1954	384.000	3,84
1955	392.000	3,88
1956	390.000	3,82
1957	389.000	3,81
1958	402.000	3,94
1959	408.000	4,00
1960	410.000	3,98*

* Do smanjenja procenta u 1960. došlo je usled velikog povećanja obradivih površina.

Za poslednjih 20 godina površine pod voćnjacima povećavane su prosečno godišnje za oko 5.000 ha. U periodu 1941—1945. došlo je do znatnog smanjenja površina voćnjaka usled ratnih razaranja i propadanja zasada. Izvesno smanjenje površina u toku 1956. i 1957. nastalo je kao posledica iscrpljenja stabala zbog povećane rodnosti voća u 1955. i ekstremno jake zime u 1956, kada je propao veći broj oslabljenih voćnih stabala.

Voćnjaci privatnih proizvođača su uglavnom mali, često razbacani, sa nešto većom koncentracijom oko kuća. Izuzetak čine šljivici u zapadnom delu Srbije i severnoj Bosni, koji su više koncentrisani na manjim ili većim površinama. Na društvenim gazdinstvima voćnjaci su znatno veći, više ili manje koncentrisani na određenim povoljnim mikrolokacijama.

Proces povećavanja površina pod voćnjacima i dalje se produžava — zamenom ostarelih voćnjaka (koji se krče) ili podizanjem savremenih, plantažnih voćnjaka na društve-

¹ U površinama voćnjaka obuhvaćene su samo one na kojima se voće gaje kao zasadi, a ne i površine pod voćkama koje se nalaze kao pojedinačna ili grupna stabla oko kuća, ograda, međa, kao drvoredi, i dr.

nim gazdinstvima. U poslednje dve-tri godine podizano je u proseku oko 6.000 ha novih voćnjaka godišnje (prema proceni Saveza poljoprivredno-šumarskih komora) sa izrazitom tendencijom povećavanja u narednim godinama na oko 10.000 ha godišnje (uglavnom na društvenim gazdinstvima). Novim zasadima nastoji se da se poveća proizvodnja voća za tržište.

STRUKTURA VOĆNJAKA PREMA VLASNIŠTVU. Do 1954. skoro celokupna površina pod voćnjacima bile su u posedu privatnih proizvođača. Učešće društvenih gazdinstava u ukupnim površinama voćnjaka, iako pokazuje tendenciju stalnog porasta, još uvek je neznatno. Do znatnijeg povećanja površina voćnjaka na društvenim gazdinstvima došlo je tek poslednjih godina, usled jačeg razvoja tih gazdinstava i povećanih mogućnosti investiranja u voćne zasade. (Tabela 2.)

TABELA 2 — STRUKTURA POVRŠINA POD VOĆNJACIMA PREMA VLASNIŠTVU 1949—1960

Godina	Površine voćnjaka			
	na gazdinstvima privatnih proizvođača		na društvenim gazdinstvima	
	ha	%	ha	%
1949	333.522	98,68	4.478	1,32
1956	362.000	94,62	21.000	5,38
1957	365.983	94,10	23.017	5,90
1958	377.073	93,80	24.927	6,20
1959	378.739	92,83	22.261	7,17
1960	378.037	92,22	31.913	7,78

Podaci: Statistički godišnjak FNRJ, 1961.

Od površina na društvenim gazdinstvima, poljoprivredna dobra su posedovala u 1960. godini 13.846 ha, opšte zemljoradničke zadruge 14.473 ha, poljoprivredne ustanove i ekonomije 2.756 ha, i seljačke radne zadruge 838 ha voćnjaka. (Vidi grafikon 1.)

Kod poljoprivrednih dobara i zemljoradničkih zadruga koje poseduju veće komplekse zemljišta postoji izrazita tendencija povećanja površina pod voćnjacima.

RASPROSTRANJENOST VOĆNJAKA. Lokacija površina pod voćnjacima odgovara ekološkim uslovima za pojedine voćne vrste. (Tabela 3.)

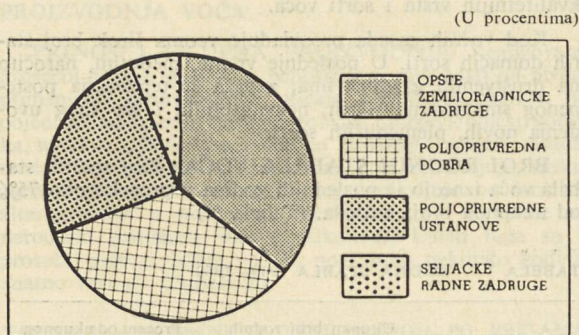
TABELA 3 — RASPROSTRANJENOST VOĆNJAKA PO REPUBLIKAMA U 1960

Republika	Ukupna površina voćnjaka u ha	Procent od obradivih površina	Površine voćnjaka na društvenim gazdinstvima u ha
Jugoslavija	410.000	3,98	31.913
Srbija	222.000	4,7	11.276
Uže područje	214.000	7,6	6.912
Vojvodina	7.000	0,4	3.597
Kosmet	8.000	2,1	767
Hrvatska	66.000	2,9	5.110
Slovenija	29.000	5,1	5.145
Bosna i Hercegovina	61.000	3,6	5.189
Makedonija	16.000	2,3	4.937
Crna Gora	9.000	4,6	256

Podaci: Statistički godišnjak FNRJ, 1961. i Saopštenje SZS br. 71/61.

Najviše voćnjaka imaju uže područje Srbije, Hrvatska i Bosna i Hercegovina. Po učešću u ukupnim obradivim površinama, najviše voćnjaka se nalazi u užoj Srbiji (šljiva), Sloveniji (jabuka), Bosni i Hercegovini (šljiva) i u Crnoj Gori i Hrvatskoj (maslina i drugo voće). Ovakva lokacija

GRAFIKON 1 — STRUKTURA POVRŠINA VOĆNJAKA NA DRUŠTVENIM GAZDINSTVIMA 1960. PO VRSTAMA GAZDINSTAVA

voćnjaka proizlazi iz ekoloških uslova određenog područja i uticaja ekonomskih i drugih faktora na brzi ili sporiji razvoj voćarstva.

Srezovi Valjevo, Titovo Užice, Čačak, Kragujevac i Šabac — u zapadnom delu, a Smederevo, Požarevac, Sremski Karlovci, Niš i Kruševac u istočnom delu Srbije, kao i srezovi Brčko i Tuzla u severnoj Bosni, Maribor i Kranj u Sloveniji, Dubrovnik, Zadar, Split i Šibenik u Hrvatskoj, i Ohrid i Tetovo u Makedoniji, imaju najveći procenat površina voćnjaka u odnosu na obradive površine u srezu. (Vidi kartogram.)

BROJ VOĆNIH STABALA. Ukupan broj voćnih stabala pokazuje tendenciju izvesne ustaljenosti. (Tabela 4.)

TABELA 4 — BROJ VOĆNIH STABALA* 1949—1960

(U hiljadama kom.)

Godina	Ukupan broj voćnih stabala
1949	123.476
1954	115.406
1955	118.168
1956	114.325
1957	113.406
1958	118.232
1959	122.105
1960	119.283

* Broj voćnih stabala obuhvata samo voćne vrste koje su statistički obrađene (jabuka, kruška, dunja, šljiva, breskva, kajsija, višnja, trešnja, orah, maslina, smokva i agrumi). Od ostalih vrsta, prema proceni Saveza poljoprivredno-šumarskih komora, u Jugoslaviji ima i oko 600.000 stabala kulturnih sorti badema i oko 700.000 stabala kulturnih sorti lešnika.

Podaci: Statistički godišnjak FNRJ, 1961.

Do izvesne stagnacije u ukupnom broju voćnih stabala i pored povećanja površina pod voćnjacima, dolazi uglavnom usled propadanja znatnog broja ranije gusto posađenih stabala i sadnje novih stabala sa nešto većim rastojanjem. Posle izrazito rodne godine ili godine sa ekstremnom zimom (kao što su bile 1953, 1955, 1956. i 1959), usled iscrpljenosti od većeg roda ili od smrzavanja, dolazi gotovo uvek do smanjenja broja voćnih stabala.

STRUKTURA VOĆARSTVA PO VOĆNIM VRSTAMA uslovljena je prirodnim faktorima i mogućnostima za uspešno gijenje kvalitetnih sorti voća, kao i potrebama da se kvalitetni voćni proizvodi plasiraju na domaće i strana tržišta. (Tabela 5.)

Na društvenim gazdinstvima su više zastupljene kvalitetnije vrste voća (jabuka, kruška, breskva, kajsija), dok je učešće šljiva daleko manje nego u ukupnom voćarstvu. (Tabela 6.)

KARTOGRAM — PREGLED RASPROSTRANJENOSTI POVRŠINA VOĆNJAKA U ODNOSU NA OBRADIVE POVRŠINE PO SREZOVIMA

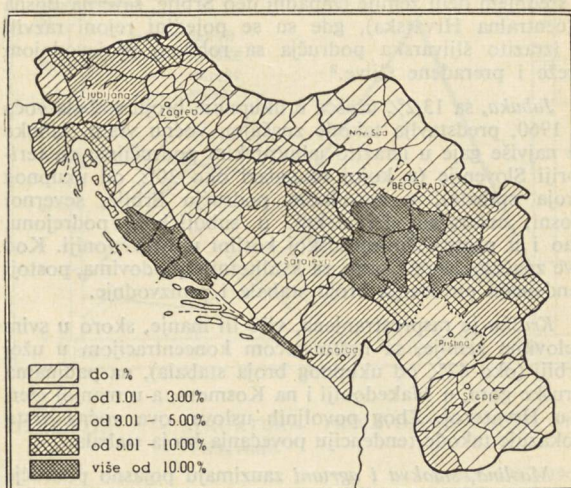

TABELA 5 — VOĆNA STABLA PO VRSTAMA VOĆA 1949, 1954, 1959 I 1960

(U hiljadama kom.)

Vrsta voća	1949		1954		1959		1960	
	broj	%	broj	%	broj	%	broj	%
Ukupno	123.476	100	115.406	100	122.107	100	119.283	100
Jabuka	13.800	11,2	13.400	11,6	15.500	12,7	15.700	13,2
Kruška	5.920	4,8	6.370	5,6	7.410	6,0	7.550	6,4
Dunja	1.190	0,9	1.130	1,5	914	0,7	911	0,7
Šljiva	83.500	67,6	75.600	65,5	74.500	61,0	71.500	59,9
Trešnja	3.440	2,8	3.120	2,2	4.110	3,4	4.060	3,4
Višnja	2.070	1,7	1.870	1,7	3.210	2,6	3.180	2,7
Breskva	2.510	2,0	2.570	2,2	3.660	3,0	3.770	3,1
Kajsija	1.300	1,0	1.410	1,2	2.150	1,8	2.170	1,8
Orah	3.480	2,9	3.410	2,9	3.400	2,8	3.290	2,8
Maslina	4.790	3,9	4.880	4,2	5.110	4,2	5.020	4,2
Smokva	1.440	1,2	1.570	1,4	2.050	1,7	2.040	1,7
Agrumi	36	—	76	—	93	0,1	93	0,1

Podaci: Statistički godišnjak FNRJ, 1961.

TABELA 6 — STRUKTURA VOĆNJAKA NA DRUŠTVENIM GAZDINSTVIMA PO VRSTAMA VOĆA 1959

Vrsta voća	Površina u ha	%
Ukupno	29.261	100,0
Jabuka	8.760	30,0
Kruška	2.190	7,5
Šljiva	4.226	14,5
Kajsija	2.460	8,4
Breskva	2.065	7,1
Višnja	1.150	4,0
Trešnja	419	1,4
Orah	856	2,8
Maslina	691	2,3
Smokva	53	0,2
Agrumi	19	—
Malina	803	2,7
Mešoviti zasadi	5.569	19,1

Podaci: Dokumentacija sekcije za voćarstvo Saveza poljoprivredno-šumarskih komora.

U ukupnom voćarstvu šljiva je najviše zastupljena, tako da Jugoslavija spada u grupu zemalja sa najvećim brojem ovih stabala. Izrazito povoljni ekološki uslovi,

kao i visoka vrednost sorte »požegače« za upotrebu u svežem stanju i preradu, doprineli su da šljiva dominira u jugoslovenskom voćarstvu. Najviše je rasprostranjena u srednjem delu zemlje (zapadni deo Srbije, severna Bosna i centralna Hrvatska), gde su se pojedini rejon razvili u izrazito šljivarska područja sa robnom proizvodnjom sveže i prerađene šljive.²

Jabuka, sa 13,2% učešća u ukupnom broju stabala voća u 1960, predstavlja takođe značajnu voćnu vrstu. Jabuke se najviše gaje u izrazito jabučarskim područjima na teritoriji Slovenije (u kojoj se nalazi oko 30% od ukupnog broja stabala), u zapadnom području Srbije, severnoj Bosni, centralnoj Hrvatskoj, u subotičkom podrejonu, kao i u prespansko-ohridskoj kotlini u Makedoniji. Kod ove značajne voćne vrste, sa kvalitetnim plodovima, postoji tendencija povećanja broja stabala i proizvodnje.

Kruška je rasprostranjena, više ili manje, skoro u svim delovima zemlje, sa nešto većom koncentracijom u užoj Srbiji (oko 42% od ukupnog broja stabala), na padinama Fruške gore, u Makedoniji i na Kosmetu, a u manjoj meri i u Hrvatskoj. Zbog povoljnih uslova, ova voćna vrsta pokazuje takođe tendenciju povećanja broja stabala.

Maslina, smokva i agrumi zauzimaju pojasno područje duž Jadranskog mora, gde se nalazi 99% od ukupnog broja stabala. Ostali broj stabala ovog voća nalazi se u južnom delu Makedonije.

Trešnja i breskva su najviše rasprostranjene u toplim područjima Hercegovine, Makedonije i Dalmacije, kao i u blizini većih gradova (oko Beograda, Zagreba, Skopja i dr.).

Zbog visokokvalitetnih plodova za preradu i povećane potrošnje, *višnja* pokazuje tendenciju sve bržeg rasprostranjivanja, naročito u severnoj Hrvatskoj i Vojvodini, a narasko u Dalmaciji.

Kajsije ima najviše u Vojvodini (37% od ukupnog broja stabala) i Makedoniji (13%), dok je na ostalim područjima (Hercegovini i dr.) broj stabala manji.

Orah je rasprostranjen skoro u svim rejonima zemlje, sa nešto većom koncentracijom u zapadnom delu Srbije (40% od ukupnog broja stabala), Bosni (22%), Makedoniji i na Kosmetu.

Dunja se zadržala samo u blizini većih gradova, u Makedoniji i južnom delu Srbije.

Badem (oko 600.000 stabala) uspeva uglavnom u rejonu masline (duž jadranske obale i u Makedoniji).

Lešnik je najviše rasprostranjen na području Istre (oko 700.000 stabala). Izvestan broj stabala kulturnih sorti lešnika postoji i na ostalim područjima zemlje, ali je više rasprostranjen šumski lešnik.

Jagode su rasprostranjene na oko 3.091 ha (u 1960), i to uglavnom u okolini Beograda (Grocka, Smederevo, i dr. — oko 2.600 ha).

Malina 2.400 ha (u 1959) najviše se gaji u zapadnom delu Srbije (na području Valjevo—Čačak—Titovo Užice), gde se nalazi i gro ove proizvodnje.

Crna ribizla je uvedena tek poslednjih godina i gaji se na površini od oko 700 ha (u 1961), uglavnom u Sloveniji i delimično u Srbiji, Hrvatskoj i Makedoniji. Ostale voćne vrste su neznatno zastupljene i zato su bez većeg značaja.

Razvoj strukture voćnih vrsta karakterišu izvesna stagnacija, pa i smanjenje broja stabala šljiva, dunja i oraha, i znatno povećanje broja stabala bresaka, višanja, jabuka, krušaka, kajsija, maslina, trešanja, smokava i agruma. Ova tendencija odražava orijentaciju ka proizvodnji kvalitetnijih voćnih vrsta, koje se više traže na domaćem

i inostranom tržištu. Na ovakvu promenu u strukturi voćnih vrsta utiče i porast površina voćnjaka na društvenim gazdinstvima, koja se orijentišu uglavnom na proizvodnju kvalitetnijih vrsta i sorti voća.

Kod voćnih zasada preovlađuje veoma širok broj starih domaćih sorti. U poslednje vreme, međutim, naročito na društvenim gazdinstvima, zapaža se tendencija postepenog smanjivanja starih, nekvalitetnih, i sve šireg uvođenja novih, plemenitijih sorti.

BROJ RODNIH STABALA VOĆA. Broj rodniha stabala voća iznosio je poslednjih godina u proseku oko 75% od ukupnog broja stabala. (Tabela 7.)

TABELA 7 — RODNA STABLA 1949—1960

Godina	Ukupan broj rodniha stabala u hiljadama	Procent od ukupnog broja stabala
1939	72.556	...
1949	81.793	66,2
1954	87.503	75,8
1955	89.019	75,3
1956	85.462	74,7
1957	84.403	74,4
1958	88.443	74,8
1959	92.868	76,0
1960	90.261	75,6

Podaci: Statistički godišnjak FNRI, 1961.

Sličan odnos između ukupnog broja i broja rodniha stabala pokazuju i pojedine voćne vrste, sa nešto većim procentom nerodniha voćaka kod vrsta koje se poslednjih godina više šire (jabuka, kruška, breskva, višnja i dr.).

OPREMLJENOST GAZDINSTAVA ZA VOĆARSKU PROIZVODNJU

Sitnosopstvenički posed privatnih proizvođača (92,22% od ukupne površine voćnjaka) i postepen razvoj voćarstva na društvenim gazdinstvima (zasadi su još mladi), utiče i na obim opreme u ovoj grani. Za izvođenje pojedinih radova u voćnjaku služi uglavnom oprema koja se upotrebljava i za druge radove u poljoprivredi, tako da je specifično voćarska oprema neznatna. (Tabela 8.)

TABELA 8 — SPECIFIČNA OPREMA ZA VOĆARSTVO (ZAJEDNO SA VINOGRADARSTVOM)

(U komadima)	
Vrsta opreme	Broj
Lednih prskalica*	446.000
Motornih prskalica	1.089
Domaćih sušnica	27.000
Industrijskih sušnica	280
Kazana za rakiju*	124.086

* Stanje 1957.

Podaci: Statistički bilten Saveznog zavoda za statistiku, br. 183; Statistički godišnjak FNRI, 1960; za domaće i industrijske sušnice dokumentacija Saveza poljoprivredno-šumarskih komora.

Sa izgradnjom većih plantažnih zasada na društvenim gazdinstvima, kao i sve većom kooperacijom između zemljoradničkih zadruga i privatnih proizvođača, naročito u sanaciji šljivika u šljivarskim područjima (u obradi, dubrenju, zaštiti, otkupu i preradi voća), brže se razvija i proces savremenijeg opremanja voćarske proizvodnje. Samo u 1960. zemljoradničke zadruge su izvršile kompleksnu zaštitu na oko 10 miliona voćnih stabala. Društvena gazdinstva i zemljoradničke zadruge vrše i nabavku savre-

² Vidi: »Proizvodnja, potrošnja i izvoz šljiva«, »Jugoslovenski pregled«, 1961, str. 377—380 (103—106).

menije opreme za potrebe kooperacije, što će uticati i na kvalitetnije, brže i jeftinije izvršavanje pojedinih radova.

PROIZVODNJA VOĆA

PRINOSI I UKUPNA PROIZVODNJA. Realizovani prosečni prinosi voća su u neposrednoj zavisnosti od nivoa primenjene agrotehnike i uticaja klimatskih faktora u pojedinim godinama (zimski i prolećni mrazovi, bolesti voćaka, suša i dr.). Pošto je najveći deo sadašnjih rodniha zasada u vlasništvu privatnih proizvođača, koji primenjuju nisku agrotehniku i ekstenzivan uzgoj, pojavljuje se izrazita alternativnost u prinosima voća (smeњуju se rodne sa nerodnim godinama; vidi grafikon 2). Usled toga su i prosečni prinosi rodniha voćaka poslednjih nekoliko godina znatno varirali. (Tabela 9.)

TABELA 9 — PROSEČNI GODIŠNJI PRINOSI PO VRSTAMA VOĆA 1930—1960

(U kg)

Vrsta voća	Prosečni prinosi od jednog rodnog stabla					
	1930 Ø 1939	1947 Ø 1956	1957	1958	1959	1960
Jabuka	18	19	11	29	21	14
Kruška	14	15	13	18	17	14
Dunja	14	13	14	13	16	10
Šljiva	12	10	11	10	21	4
Trešnja	15	16	18	17	20	15
Višnja	9	12	17	11	15	12
Breskva	10	8	11	7	13	10
Kajsija	14	15	29	13	29	9
Orah	11	13	9	16	14	9
Maslina	7	6	6	5	0,8	5
Agurmi	12	8	7	3	18	9

Podaci: Statistički godišnjak FNRJ, 1961.

Prosečni prinosi voća kod rodniha stabala na društvenim gazdinstvima su za 20—25% veći od prosečnih prinosa u celini, sa nešto manje izraženom alternativnošću.

Ukupna proizvodnja voća pokazuje takođe znatne oscilacije. (Tabela 10. i grafikon 2.)

TABELA 10 — PROIZVODNJA VOĆA 1930—1961

(U vagonima)

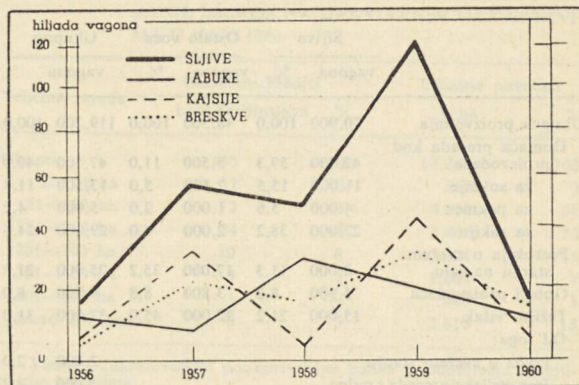
Godina	Ukupna proizvodnja voća	Proizvodnja na društvenim gazdinstvima
Ø 1930—1939	185.324	—
Ø 1949—1953	102.771	—
1954	74.749	—
1955	138.326	—
1956	49.150	1.900
1957	96.632	2.200
1958	111.777	3.700
1959	177.347	4.000
1960	61.152	3.300
1961	150.000	6.000

Podaci: Statistički godišnjak FNRJ, 1961; za 1961. procena Saveza poljoprivredno-šumarskih komora.

Godišnje oscilacije u proizvodnji voća su jedan od osnovnih problema u jugoslovenskom voćarstvu. Klimatski ekstremi nisu jedini uzroci alternativnosti, već oscilacije zavise i od primene agrotehničkih mera (u ishrani, zaštiti i dr.) kojima se mogu otkloniti ili ublažiti.

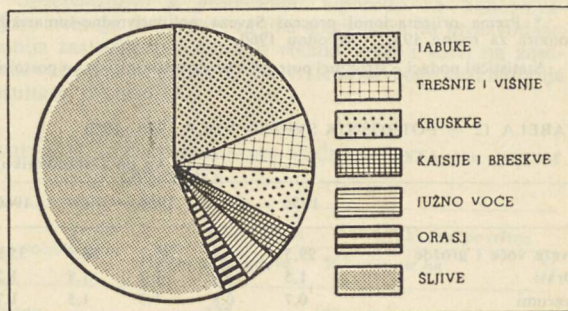
Šljiva, kao najrasprostranjenija voćna vrsta, učestvuje u ukupnoj proizvodnji voća sa najvećim procentom — u periodu 1956—1960. prosečno sa 56,0%, a za njom dolazi jabuka — sa 19%. Učešće ostalih voćnih vrsta se kreće od 3% do 7%. (Vidi grafikon 3.)

GRAFIKON 2 — OSCILACIJE U PROIZVODNJI VAŽNIJIH VRSTA VOĆA 1956—1960

GRAFIKON 3 — STRUKTURA PROIZVODNJE VOĆA PO VRSTAMA

(prosek 1956—1960)

STRUKTURA POTROŠNJE VOĆA

U strukturi potrošnje voća najvažnije mesto zauzima neposredna prerada na gazdinstvima proizvođača — oko 40% od ukupne proizvodnje voća (kod šljiva je ovaj procent još veći — oko 60% od ukupne proizvodnje šljiva). Industrijska prerada voća, zajedno sa preradom u trgovini i pulpom, učestvuje u strukturi potrošnje svega sa oko 6%. Ukupna potrošnja voća u svezem stanju iznosi oko 42,0% od ukupne proizvodnje, a izvoz svezeg voća (bez voćnih preradevin) samo oko 2,0%. Ovakva struktura potrošnje voća uglavnom je posledica strukture vlasništva voćnjaka, kao i činjenice da u proizvodnji dominira šljiva, koja usled kratkog perioda zrenja i relativno ograničenih mogućnosti za industrijsku preradu, dovodi do povećanja domaće prerade (uglavnom za sušenje i rakiju). (Tabela 11.)

POTROŠNJA VOĆA U SVEŽEM STANJU. Potrošnja voća u svezem stanju, usled povećanja gradskog stanovništva i životnog standarda ljudi, ima tendenciju porasta. Obim ukupne potrošnje voća u svezem stanju zavisi od ukupnog obima proizvodnje i mogućnosti čuvanja i produženja perioda upotrebe. (Tabela 12.)

Očekuje se da će porast proizvodnje kvalitetnog voća, naročito sa zasada na društvenim gazdinstvima, i izgradnja rashladnih kapaciteta, stvoriti uslove za povećanje potrošnje svezeg voća.

DOMAĆA PRERADA VOĆA. Obim domaće prerade voća, po osnovnim voćnim preradevinama, poslednjih godina pokazuje tabela 13.

Sušenje voća, u prvom redu šljiva, predstavlja jednu od osnovnih delatnosti domaće prerade voća i naročito je razvijeno u glavnim voćarskim područjima (u zapadnoj Srbiji i severnoj Bosni). Ranije se sušenje vršilo u primitivnim

TABELA 11 — STRUKTURA POTROŠNJE VOĆA (PROSEK U 1959 I 1960*)

	Šljiva		Ostalo voće		Ukupno	
	vagona	%	vagona	%	vagona	%
Ukupna proizvodnja	70.900	100,0	48.300	100,0	119.200	100,0
Domaća prerada kod proizvođača	42.000	59,3	5.500	11,0	47.500	40,0
za sušenje	11.000	15,5	2.500	5,0	13.500	11,4
za pekmez	4.000	5,6	1.000	2,0	5.000	4,2
za rakiju	27.000	38,2	2.000	4,0	29.000	24,4
Potrošnja u svežem stanju na selu	8.000	11,3	17.000	35,2	25.000	21,0
Gubici proizvođača	5.900	8,2	3.800	8,8	9.700	8,0
Tržišni višak	15.000	21,2	22.000	45,0	37.000	31,0
Od toga:						
Izvoz u svežem stanju					2.400	2,0
Industrijska prerada i pulpa					5.000	4,2
Prerada u trgovini i pulpa					2.000	1,7
Potrošnja u svežem stanju u gradu					25.000	21,0
Gubici pri prometu i industrijskoj preradi					2.600	2,1

* Prema orijentacionoj proceni Saveza poljoprivredno-šumarskih komora za rodnu 1959. i nerodnu 1960.

Statistički podaci o strukturi potrošnje proizvedenog voća ne postoje.

TABELA 12 — POTROŠNJA SVEŽEG VOĆA 1956—1960

	(U kg po 1 stanovniku)				
	1956	1957	1958	1959	1960
Sveže voće i grožđe	29,5	47,8	45,2	68,6	35,9
Orasi	1,5	0,9	1,2	1,8	1,2
Agrumi	0,7	0,8	1,0	1,5	1,7

Podaci: Statistički godišnjak FNRJ, 1961.

TABELA 13 — DOMAĆA PRERADA VOĆA 1956—1960

Vrsta preradevina	1955	1957	1958	1959	1960
Suva šljiva — u vagonima	137	1.780	2.140	5.390	279
Ostalo suvo voće — u vagonima	627	610	830	720	507
Pekmez — vagonima	300	682	976	1.780	543
Rakija od šljiva meka — u 100 hl	1.320	5.330	4.530	10.700	2.000
ljuta — u 100 hl	305	398	504	936	191
Rakija od ostalog voća — u 100 hl	150	311	437	394	215
Maslinovo ulje — u 100 hl	380	490	371	52	291

Podaci: Statistički godišnjak FNRJ, 1961.

sušnicama, a poslednjih godina se izgrađuju industrijske sušnice tipa »Cer«, znatno većeg kapaciteta, sa mehanizovanim procesom rada, u kojima se dobija znatno bolji kvalitet suvog voća. Računa se da će industrijske sušnice ubuduće zauzimati vodeće mesto u preradi voća (naročito šljiva).

Pripremanje pekmeza vrši se u granicama potreba poljoprivrednih domaćinstava. Sa razvitkom industrijske prerade voća ovaj vid prerade sve više će se smanjivati. Razvijen oblik domaće prerade predstavlja prerada voća u rakiju, uglavnom onog koje se ne može upotrebiti za drugu preradu ili se pojavljuje kao višak. Obim svežih plodova koji se upotrebljava za ovu vrstu prerade je znatan, naročito kod šljiva. Sa razvojem i modernizacijom prerade voća i proširenjem asortimana preradevina, očekuje se da će se smanjiti i obim prerade voća u alkoholna pića.

Privatni proizvođači sve više napuštaju domaću preradu voća i prelaze na prodaju voća zadrugama i poljoprivrednim dobrima, koji organizuju savremenu preradu (zajedno sa sopstvenom proizvodnjom). U 1961, prema podacima Saveznog poljoprivredno-šumarske komore, skoro 50% sušenja šljiva obavlja se u sušnicama zemljoradničkih zadruga. Sa izgradnjom novih sušnica (koja je u toku), očekuje se da će narednih godina učešće zadruga u preradi voća biti još veće.

INDUSTRIJSKA PRERADA VOĆA. Industrijska prerada voća (sa preradom povrća) novijeg je datuma. Izgradnjom novih prerađivačkih kapaciteta stvarani su uslovi i za povećanje ove prerade i bolje iskorišćavanje voća. (Tabela 14.)

TABELA 14 — INDUSTRIJSKA PROIZVODNJA VOĆNIH PRERADEVINA 1939—1960

(U tonama)

Godina	Obim proizvodnje
1939	1.872
1954	19.295
1955	21.904
1956	14.641
1957	18.324
1958	21.267
1959	25.533
1960	31.608

Podaci: Statistički bilten Saveznog zavoda za statistiku, br. 81, 136, 169 i 205.

U preradi voća značajno mesto zauzima i proizvodnja voćne pulpe kao polufabrikata za izvoz i domaću doradu. Poslednjih godina proizvodnja voćne pulpe za izvoz iznosila je oko 15.000 tona godišnje (pored pulpe za domaću doradu). Ograničenje upotrebe hemijskih konzervansa za spremanje pulpe, koje su uvele neke zemlje uvoznice, znatno je uticalo na smanjenje proizvodnje pulpe u 1961.

IZVOZ SVEŽEG VOĆA I PRERADEVINA. Učešće svežeg voća i voćnih preradevina u izvozu zavisilo je od ukupne proizvodnje voća i preradevina, kao i od uticaja ekonomskih faktora. (Tabela 15.)

TABELA 15 — IZVOZ VOĆA I VOĆNIH PRERADEVINA 1956—1960

(U tonama)

	1956	1957	1958	1959	1960
Sveže voće	13.985	57.605	17.240	36.978	18.434
jabuka	3.665	15.945	125	3.428	84
šljiva	6.127	34.523	12.903	24.064	8.435
Lupinasto voće (orah, lešnik, badem)	804	829	1.561	879	151
Suvo voće	12.040	7.489	21.461	15.964	19.969
suva šljiva	11.405	7.033	20.974	15.478	19.549
Voćna pulpa	29.604	27.376	21.797	16.900	15.433
Druge voćne preradevine	1.290	1.263	1.786	3.011	3.243
Sirovi voćni sokovi	1.878	2.955	3.056	2.806	1.570
Koncentrisani voćni sokovi	215	405	587	454	1.405
Alkoholna pića od voća	92	404	274	166	333

Podaci: Statistika spoljne trgovine 1956—1960.

U izvozu preovlađuje sveže voće (uglavnom šljiva i jabuka i donekle kruška i breskva). U izvozu suvog voća najvažnije mesto zauzima suva šljiva. Značajno mesto, sa tendencijom opadanja, zauzima i izvoz voćnih pulpi. Izvoz industrijskih voćnih preradevina i sokova je u stalnom porastu.

S obzirom na predviđeno povećanje proizvodnje voća, razvoj prerađivačke industrije i modernizaciju procesa

sušenja voća, očekuje se da će izvoz svežeg i prerađenog voća i dalje rasti.

TENDENCIJE U RAZVOJU VOĆARSTVA POSLEDNJIH GODINA

I pored relativne razvijenosti voćarstva, sa prosečnom godišnjom proizvodnjom od oko 99.202 vagona voća, stanje u proizvodnji voća zaostaje za potrebama u zemlji. Brzo smanjenje poljoprivrednog i porast gradskog stanovništva, kao i podizanje životnog standarda, stalno povećavaju potražnju kvalitetnog voća i voćnih preradevina. Potrošnja voća se menja ne samo u ukupnim količinama, već i u asortimanu. Traže se kvalitetnije vrste i sorte voća, produženje sezone potrošnje i stabilnost u obezbeđenost tržišta voćem. Ove promene, nastale kao posledica opšteg razvoja zemlje, utiču i na razvoj voćarstva.

Sadašnja proizvodnja voća, koja se oslanja na privatne proizvođače, sa malim, razbacanim parcelama, na kojima se gaji više vrsta i sorti voća, sa minimalnom primenom agrotehničkih mera, ne može više zadovoljiti sve potrebe. Pored toga, i sortna zastupljenost pojedinih vrsta voća i izrazita alternativnost u prinosima ne obezbeđuju više stalno i stabilno podmirjenje tržišta.

S obzirom na objektivnu nemogućnost opšte brze reorijentacije proizvodnje voća, usled dugogodišnjosti zasada, glavnu ulogu u zadovoljenju naraslih i izmenjenih potreba u voću treba da odigraju društvena gazdinstva.

Isticanjem uloge društvenih gazdinstava u budućoj proizvodnji voća, ne potcenjuje se voćni fond privatnih proizvođača, koji će i ubuduće imati veliki značaj u proizvodnji voća sa saniranjem dela zasada (svuda gde je to moguće). Posebnim merama se stimulira razvoj pojedinih voćnih vrsta (naročito sitnog voća) kod privatnih proizvođača. Zadrug: putem kooperacije pomažu privatnim proizvođačima u primeni pojedinih agrotehničkih mera, u otkupu, preradi i doradi voća, čime će se ubrzati razvoj voćarstva.

RAZVOJ VOĆARSTVA NA DRUŠTVENIM GAZDINSTVIMA. Do 1959. godine površine pod voćnjacima na društvenim gazdinstvima neznatno su povećavane (prema podacima Jugoslovenske investicione banke, površine pod voćnjacima na društvenim gazdinstvima povećavane su sredstvima iz Opšteg investicionog fonda, u 1955. za 1.006 ha, u 1956. za 1.564, u 1957. za 1.356, i u 1958. za 2.501 ha). I ovi voćnjaci su podizani na relativno manjim površinama, sa više voćnih vrsta i sorti, sa visokim uzgojem i docnijim ulaskom u rod (posle 5—6 godina) primenom znatno bolje agrotehnike. Visina ulaganja po jedinici površine kretala se, u zavisnosti od vrsta, od 150 do 250 hiljada din. po hektaru »čistih« zasada (bez pratećih investicija). Ipak, i na ovakvim zasadima realizovani prosečni prinosi po ha bili su samo nešto veći (kreću se od 50—100 mc/ha) od prosečnih prinosa uopšte. Ove činjenice su delovale destimulativno na brži razvoj voćarstva na ovom sektoru. Radni kolektivi nisu bili dovoljno zainteresovani za podizanje novih zasada i sredstva su radnje ulagali u druge proizvodne grane, sa bržim obrtom i većom rentabilnošću. Usled toga je i tempo razvoja voćarstva na društvenim gazdinstvima sve do 1959. bio spor.

Počev od 1959, znatno su izmenjene koncepcije podizanja novih voćnjaka, kao rezultat opštih mera preduzetih u poljoprivredi u pravcu intenzifikacije proizvodnje i primene savremenijih tehnoloških rešenja.

Koncentracija proizvodnje i stvaranje uslova za robnu proizvodnju voća. Počev od 1959, pristupa se koncentraciji novih zasada kod onih gazdinstava koja raspolažu povoljnim ekološkim i ekonomskim uslovima za robnu proizvodnju voća. Koncentraciji proizvodnje doprineli su i investicioni krediti dati za podizanje zasada na ovim gazdinstvima u toku 1959. i 1960. (Tabela 16.)

TABELA 16 — STRUKTURA ODOBRENIH KREDITA ZA PODIZANJE ZASADA NA DRUŠTVENIM GAZDINSTVIMA U 1959 I 1960

Veličina zasada	Odobreni krediti		Ukupna površina	
	broj gazdinstava	%	u ha	%
Ukupno	130	100	14.865	100
Do 50 ha	17	13	517	3
51—100 ha	72	55	4.630	31
101—200 ha	24	18	3.406	23
201—300 ha	10	8	2.254	15
301—400 ha	3	3	1.008	7
401—500 ha	1	—	440	3
iznad 500 ha	3	3	2.610	18

Podaci: Jugoslovenske poljoprivredne banke o odobrenim investicionim kreditima.

Prosečna veličina novih zasada koji se već podižu iznosi 114 ha. Orijentacija na podizanje velikih zasada stvara preduslove za veću i jeftiniju proizvodnju voća.

Specijalizacija u proizvodnji. Uporedo sa koncentracijom stvaraju se i uslovi za užu specijalizaciju proizvodnje. Ranija zastupljenost mnogih voćnih vrsta i sorti na zasadima sužava se na jednu do dve vrste koje mogu dati najbolje rezultate. (Tabela 17.)

TABELA 17 — ZASTUPLJENOST VOĆNIH VRSTA NA NOVIM ZASADIMA

Broj voćnih vrsta	Novi zasadi		Ukupna površina	
	broj gazdinstava	%	u ha	%
Ukupno	130	100	14.865	100
1 vrsta	90	70	7.537	50
2 vrste	21	16	2.902	20
3 vrste	8	6	1.491	10
4 vrste	5	4	1.113	8
5 vrsta	4	3	1.562	10
više od 5 vrsta	2	1	260	2

Podaci: Jugoslovenske poljoprivredne banke o odobrenim kreditima za nove zasade.

Pored tendencije specijalizacije u novoj voćarskoj proizvodnji, zapaža se i tendencija smanjenja broja gajenih sorti (na maksimum 3—5 sorti), u prvom redu na one najkvalitetnije, koje su tražene i priznate od potrošača u svetu i za koje postoje povoljni uslovi za gajenje.

Intenzifikacija u uzgoju voćaka predstavlja najznačajniju promenu učinjenu u voćarstvu društvenih gazdinstava posle 1959. Primenom savremenih naučnih i praktičnih metoda u uzgoju voćaka, postiže se, pored ostalog, ubrzanje porasta zasadenih voćaka i raniji ulazak u rod (počev od treće godine), dobijanje redovitijih (a ne alternativnih) prinosa, kao i znatno veća proizvodnja po ha (očekuje se u proseku 300—400 mc/ha). Time se postiže brže aktiviranje uloženi sredstava (što je od naročitog značaja u poređenju sa starim zasadima) i povećanje rentabilnosti uzgoja voćaka. Ova orijentacija u voćarstvu društvenih gazdinstava uslovlila je i izmene u izboru lokacija, u pripremi terena za sadnju, u gustini sadnje, u uzgoju (prelazi se na niži uzgoj), u intenzitetu primene pojedinih agrotehničkih mera, itd.

Intenzifikacija uzgoja angažuje i znatno veća sredstva za podizanje zasada. U proseku se na 1 ha prve tri godine (u toku zasnivanja i nege) ulaže oko 500—600 hiljada din., u zavisnosti od vrste voća i terena. Ova su ulaganja, iako dvaput veća od ranijih, rentabilnija, naročito kada se uzmu u obzir brzina aktiviranja i otplate sredstava, stepen rentabilnosti i visina prinosa.

Stvaranjem većih, specijalizovanih zasada, sa intenzivnim uzgojem, stvaraju se i uslovi za *maksimalnu primenu mehanizovanog rada* na njima, čime se ručni rad svodi na minimum (uglavnom za rezidbu i berbu). Veličina zasada i sistem uzgoja omogućuju kompleksnu mehanizaciju, a time i povećanje produktivnosti rada.

Stvaranjem krupnih zasada, sa robnom proizvodnjom kvalitetnog voća, stvaraju se i uslovi za *industrijsku proizvodnju* voća do gotovog, finalnog proizvoda, bilo da je u pitanju pripremanje svežeg voća za tržište, bilo industrijska prerada na samim gazdinstvima ili prerada u kooperaciji sa industrijom. Time se ostvaruje integracija ove proizvodnje sa industrijom.

Primena novih principa u podizanju voćnjaka na društvenim gazdinstvima omogućila je radnim kolektivima da bolje sagledaju svoju ekonomsku perspektivu, što se odražava i u većoj tražnji *investicionih kredita* za nove zasade. U 1959. i 1960. je prosečno godišnje odobravano kredita za podizanje novih voćnjaka na površini od 7.423 ha prema 1.285 ha u proseku 1955—1958. Iako realizacija ovih kredita zavisi od ostvarenja potrebnih preduslova (obežbeđenje kvalitetnog sadnog materijala, snabdevenost mašinama za prethodnu pripremu zemljišta, i dr.), obim podizanja novih zasada na društvenim gazdinstvima poslednjih godina pokazuje tendenciju stalnog porasta. Tako je (prema podacima Saveza poljoprivredno-šumarskih komora) u 1959/60. zasađeno na društvenim gazdinstvima 1.500 ha novih voćnjaka, 1960/61. god. 3.901 ha, a 1961/62. zasađiće se 5.478 ha. Predviđa se da će se narednih godina obim sadnje povećati do prosečno 10.000 ha novih voćnjaka godišnje. Na taj način bi se realizovali i postavljeni zadaci

podizanja novih 40.000 ha savremenih, plantažnih voćnjaka na društvenim gazdinstvima do 1965.

Rekonstrukcija i asanacija ranije podignutih zasada. Prelaskom na savremenije principe podizanja novih zasada na društvenim gazdinstvima, postavio se problem ranije podignutih zasada sa ekstenzivnim uzgojem, u koje su uložena znatna sredstva. Smatra se da se i kod tih voćnjaka intenzivnijom primenom određenih agrotehničkih mera (uglavnom u ishrani, zaštiti, izmeni u uzgoju, i dr.) mogu postići znatno veći prinosi i smanjiti pojave alternativnosti. Probnim ogledima dobiveni su kod pojedinih organizacija zadovoljavajući prinosi (u toku poslednje 3 godine kod jabuka 150—270 mc/ha, bresaka 200—300 mc/ha, šljiva 150—300 mc/ha). Zbog toga društvena gazdinstva usmeravaju svoju aktivnost i na rekonstrukciju ranijih zasada u pravcu njihove intenzifikacije svugde gde je to moguće, kao i u pravcu saniranja mogućih rodniha zasada (koji su u periodu rodnosti) putem intenzivnije primene agrotehničkih mera.

Na području uže Srbije izvršena je u toku 1961. asanacija na oko 8.000 ha šljivika privatnih proizvođača i na oko 3.000 ha rodniha zasada na društvenim gazdinstvima. Rezultati ovih radova, iako se ne manifestuju odmah, bili su u toku godine kod šljiva zadovoljavajući, jer su dobiveni prinosi od 100—200 mc/ha. Veći rezultati se očekuju narednih godina.

IZVOR: Statistički godišnjak FNRI, 1961; »Indeks« Saveznog zavoda za statistiku, br. 1/61; Statistički bilten Saveznog zavoda za statistiku, br. 183; Dokumentacija Jugoslovenske poljoprivredne banke o odobrenim kreditima.

Inž. A. M.

Godina	1959	1960	1961
Podizanje novih zasada (ha)	1.500	3.901	5.478
Podizanje novih zasada (ha) po površini	1.500	3.901	5.478
Podizanje novih zasada (ha) po površini	1.500	3.901	5.478
Podizanje novih zasada (ha) po površini	1.500	3.901	5.478
Podizanje novih zasada (ha) po površini	1.500	3.901	5.478
Podizanje novih zasada (ha) po površini	1.500	3.901	5.478
Podizanje novih zasada (ha) po površini	1.500	3.901	5.478
Podizanje novih zasada (ha) po površini	1.500	3.901	5.478
Podizanje novih zasada (ha) po površini	1.500	3.901	5.478
Podizanje novih zasada (ha) po površini	1.500	3.901	5.478

Podizanje novih zasada na društvenim gazdinstvima u 1959. i 1960. godini iznosilo je 1.500 i 3.901 ha, što je značajno povećanje u odnosu na prethodne godine. Ovo povećanje je rezultat intenzivnijeg podizanja zasada na društvenim gazdinstvima, što je omogućilo veću produktivnost i intenzivniju primenu mehanizovanog rada. Podizanje novih zasada na društvenim gazdinstvima u 1961. godini iznosilo je 5.478 ha, što je nastavilo trend povećanja. Ovo povećanje je rezultat intenzivnijeg podizanja zasada na društvenim gazdinstvima, što je omogućilo veću produktivnost i intenzivniju primenu mehanizovanog rada. Podizanje novih zasada na društvenim gazdinstvima u 1962. godini iznosilo je 5.478 ha, što je nastavilo trend povećanja. Ovo povećanje je rezultat intenzivnijeg podizanja zasada na društvenim gazdinstvima, što je omogućilo veću produktivnost i intenzivniju primenu mehanizovanog rada.

Podizanje novih zasada na društvenim gazdinstvima u 1959. i 1960. godini iznosilo je 1.500 i 3.901 ha, što je značajno povećanje u odnosu na prethodne godine. Ovo povećanje je rezultat intenzivnijeg podizanja zasada na društvenim gazdinstvima, što je omogućilo veću produktivnost i intenzivniju primenu mehanizovanog rada. Podizanje novih zasada na društvenim gazdinstvima u 1961. godini iznosilo je 5.478 ha, što je nastavilo trend povećanja. Ovo povećanje je rezultat intenzivnijeg podizanja zasada na društvenim gazdinstvima, što je omogućilo veću produktivnost i intenzivniju primenu mehanizovanog rada. Podizanje novih zasada na društvenim gazdinstvima u 1962. godini iznosilo je 5.478 ha, što je nastavilo trend povećanja. Ovo povećanje je rezultat intenzivnijeg podizanja zasada na društvenim gazdinstvima, što je omogućilo veću produktivnost i intenzivniju primenu mehanizovanog rada.

Podizanje novih zasada na društvenim gazdinstvima u 1959. i 1960. godini iznosilo je 1.500 i 3.901 ha, što je značajno povećanje u odnosu na prethodne godine. Ovo povećanje je rezultat intenzivnijeg podizanja zasada na društvenim gazdinstvima, što je omogućilo veću produktivnost i intenzivniju primenu mehanizovanog rada. Podizanje novih zasada na društvenim gazdinstvima u 1961. godini iznosilo je 5.478 ha, što je nastavilo trend povećanja. Ovo povećanje je rezultat intenzivnijeg podizanja zasada na društvenim gazdinstvima, što je omogućilo veću produktivnost i intenzivniju primenu mehanizovanog rada. Podizanje novih zasada na društvenim gazdinstvima u 1962. godini iznosilo je 5.478 ha, što je nastavilo trend povećanja. Ovo povećanje je rezultat intenzivnijeg podizanja zasada na društvenim gazdinstvima, što je omogućilo veću produktivnost i intenzivniju primenu mehanizovanog rada.

JUGOSLOVENSKI SPORTSKI REKORDI U 1961.

U 1961. postignuta su 72 nova jugoslovenska rekorda,¹ što ukazuje na stalan uspon jugoslovenskog sporta:

Disciplina	Rezultat	Mesto gde je rekord postignut	Rekorder	Klupska pripadnost	
ATLETIKA					
Muškarci					
Trčanja					
200 m	21,6	Makarska	Kovač Đani	Dinamo	Zagreb
	21,5	Ljubljana	Kovač Đani	Dinamo	Zagreb
300 m	34,0	Zagreb	Kovač Đani	Dinamo	Zagreb
400 m	46,8	Zagreb	Kovač Đani	Dinamo	Zagreb
	46,6	Rim	Kovač Đani	Dinamo	Zagreb
10.000 m	29:34,8	Pariz	Ivanović Istvan	Partizan	Beograd
400 m prepone	51,8	Beograd	Kovač Đani	Dinamo	Zagreb
3.000 m prepreke	8:45,6	Celje	Hafner Franc	ŽAK,	Ljubljana
Štafete					
4×1.500 m	15:53,1	Ljubljana	(Štros Rok, Kovač Janez, Hafner Franc, Špan Slavko)	ŽAK	Ljubljana
400+300+200+100 m	1:55,1	Ljubljana	(Šnajder Viktor, Bosnar Miroslav, Mikulec Ivan, Torti Lavoslav)	Mladost	Zagreb
Hodanje					
20 km	1:45:05,0	Maribor	Vister Ožvi	Jesenice	Jesenice
Skokovi					
Vis	2,09	Ljubljana	Majtan Đorđe	Crvena zvezda	Beograd
Motka	4,45	Beograd	Lešek Roman	Kladivar	Celje
Bacanja					
Kugla	17,70	Makarska	Jocović Milija	Crvena zvezda	Beograd
Disk	54,31	Sarajevo	Radošević Dako	Sarajevo	Sarajevo
Višeboji					
Petoboj	3.293 b	Celje	Brodnik inž. Jože	Kladivar	Celje
Desetboj	7.446 b	Celje	Brodnik inž. Jože	Kladivar	Celje
Žene					
Trčanje					
100 m	11,7	Celje	Šikovec-Luncer Olga	Mladost	Zagreb
200 m	24,5	Zagreb	Šikovec-Luncer Olga	Mladost	Zagreb
	24,2	Celje	Šikovec-Luncer Olga	Mladost	Zagreb
400 m	57,0	Ljubljana	Silan Tea	Kladivar	Celje
	57,0	Ljubljana	Simić Nada	Crvena zvezda	Beograd
	56,4	Beograd	Simić Nada	Crvena zvezda	Beograd
800 m	2:11,7	Beograd	Rajkov-Ninkov Milica	Crvena zvezda	Beograd
Štafeta					
3×800 m	7:06,2	Trbovlje	(Tovarnik Marija, Gašparut Anica, Slamnik Ančka)	Kladivar	Celje
Višeboji					
Petoboj	4.372 b	Beograd	Stamejčić Draga	Olimpijska Svoboda	Ljubljana
DIZANJE TEGOVA					
Srednja					
Triatlon	545	Ljubljana	Rozman Tine	ŽTAK	Ljubljana
Trzaj	106	Ljubljana	Rozman Tine	ŽTAK	Ljubljana
Izbacivanje	137	Ljubljana	Rozman Tine	ŽTAK	Ljubljana
Teška					
Izvlačenje	132,5	Beograd	Alijaš	Željezničar	Sarajevo
KUGLANJE					
Muškarci					
100 hitaca mešovito	512	Zagreb	Šubat Božo	Zagreb	Zagreb
200 hitaca mešovito	972	Zagreb	Popović Dragutin	Zagreb	Zagreb
Ekipno 6×200	5.378	Zagreb	(Hladnik Stanko 909, Juričević Ivica 876, Šlibar Jože 865, Buneta Mate 881, Grom Leo 933, Smoljanović Dujam 914 — prosek 896,3)	Reprezentacija Jugoslavije	
	5.386	Ljubljana	(Šlibar Jože 894, Mlakar Franc 869, Likovnik Avgust 869, Starc Rajko 869, Steržaj Miro 940, Grom Leo 945 — prosek 897,66)	Reprezentacija Slovenije	

¹ O rekordima postavljenim ranijih godina vidi »Jugoslovenski pregled«, 1958, str. 463—464 (17—18), »Jugoslovenski pregled«, 1959, str. 493—494 (11—12), i »Jugoslovenski pregled«, 1961, str. 37—38 (1—2).

Disciplina	Rezultat	Mesto gde je rekord postignut	Rekorder	Klupska pripadnost	
PLIVANJE					
Muškerici					
Prsno					
100 m	1:13,8	Borovo	Perišić Đorđe	Partizan	Beograd
Slobodno					
400 m	4:33,8	Herceg-Novi	Rogušić Veljko	Jadran	Split
Leđno					
200 m	2:28,4 2:27,8 2:27,6 2:27,5	Split Split Split Beograd	Barišić Aleksandar Barišić Aleksandar Barišić Aleksandar Dorčić Mihovil	Jadran Jadran Jadran Primorje	Split Split Split Rijeka
Leptir					
100 m	1:03,4 1:02,2 1:02,1	Beograd Split Budimpešta	Kuridža Nenad Kuridža Nenad Kuridža Nenad	Mornar Mornar Mornar	Split Split Split
200 m	2:25,0 2:23,5	Herceg-Novi Split	Kuridža Nenad Kuridža Nenad	Mornar Mornar	Split Split
Mešovito					
400 m	5:25,2	Beograd	Rogušić Veljko	Jadran	Split
Štafeta 4x100	3:58,3	Sofija	(Kocmur Janez, Kićović Slobodan, Dorčić Mihovil, Sandić Mirko)	Studentska reprezentacija	
Žene					
Slobodno					
400 m	5:16,2 5:14,2 5:13,2 5:05,7	Beograd Dubrovnik Split Split	Cajer Hilda Cajer Hilda Cajer Hilda Cajer Hilda	Jug Jug Jug Jug	Dubrovnik Dubrovnik Dubrovnik Dubrovnik
200 m	2:26,2	Borovo	Cajer Hilda	Jug	Dubrovnik
1.500 m	23:07,0	Herceg-Novi	Čamdžić Tija	Jadran	Herceg-Novi
Leđno					
100 m	1:16,8 1:16,3	Split Split	Kurir Lidija Kurir Lidija	Jadran Jadran	Split Split
Leptir					
200 m	3:05,8	Herceg-Novi	Katuranić Biljana	Jadran	Herceg-Novi
Mešovito					
400 m	6:27,1 6:18,0	Beograd Dubrovnik	Cajer Hilda Cajer Hilda,	Jug Jug	Dubrovnik Dubrovnik
STRELJAŠTVO					
Muškarci					
Malokalibarska puška slobodnog izbora					
Stojeći stav	371	Moskva	Gvozdenović Vladimir	Srbija	
Malokalibarska puška slobodnog izbora — olimpijski meč					
Tri stava	595	Venecija	Lončar Branislav	Srbija	
Ekipno	2.327	Lajpcig	(Lončar Branislav 591, Grozdanović Vladimir 585, Bašić Vlado 578, Stojanović Miroslav 573)	Reprezentacija Jugoslavije	
Vojnička puška					
Tri stava	525	Zagreb	Vrbinc Jože	Slovenija	
Puška slobodnog izbora velikog kalibra					
Tri stava	1.118 1.110	Ljubljana Lajpcig	Lončar Branislav Anić Krešo	Srbija Hrvatska	
Ležeći	391	Lajpcig	Bašić Vlado	Hrvatska	
Klečeći	383	Lajpcig	Lončar Branislav	Srbija	
Stojeći	361	Lajpcig	Karašić Branko	Hrvatska	
Ekipno	4.414	Lajpcig	(Anić Krešo 1.110, Lončar Branislav 1.107, Bašić Vlado 1.104, Karašić Branko 1.093)	Reprezentacija Jugoslavije	
Malokalibarski pištolj slobodnog izbora					
Pojedinačno	542	Beograd	Drinčić Slaviša	Srbija	
Žene					
Malokalibarska puška slobodnog izbora					
Tri stava	854	Zagreb	Dozet Nada	Hrvatska	
Malokalibarska puška slobodnog izbora — olimpijski meč					
Pojedinačno	582 586	Moskva Varšava	Dozet Nada Marković Dragoslava	Hrvatska Srbija	
Ekipno	1.728	Lajpcig	(Marković Dragoslava 586, Herold Magda 572, Dozet Nada 570)	Reprezentacija Jugoslavije	

IZVOR: Dokumentacija Saveznog zavoda za fizičku kulturu.

O. A.

MEĐUNARODNA TAKMIČENJA JUGOSLOVENSKIH SPORTISTA U 1961.¹

ATLETIKA

U Sofiji je 9. aprila održan VI balkanski kros, na kojem su učestvovali u konkurenciji muškaraca reprezentacije Bugarske, Grčke, Jugoslavije, Rumunije i Turske, a u konkurenciji žena reprezentacije Bugarske, Rumunije i Turske. Plasman muškaraca je sledeći: prvi je Grecescu Konstantin — Rumunija (32:34,0), dok su jugoslovenski takmičari postigli sledeće rezultate: Hafner Franc je drugi (32:39,0), Ivanović Istvan — treći (32:41,2), Mihalić Franjo — četvrti (32:42,8), Jovanović Miroljub — jedanaesti (33:56,4), Stojanović Dobrivoje — osamnaesti (34:51,6), Subotić Slavko — dvadeset četvrti (35:38,6). U ekipnom plasmanu prva je Jugoslavija sa 20 bodova, u konkurenciji žena prva je Grecescu Florica — Rumunija (7:04,4), dok su jugoslovenske takmičarke postigle sledeće rezultate: Rajkov Milica je šesta (7:43,6), Farkaš Gizela — osma (7:52,0), Gašparut Anica — jedanaesta (8:07,6) i Hude Gabrijela — dvanaesta (8:10,4). U ekipnom plasmanu prva je Rumunija sa 10 bodova, dok je Jugoslavija treća sa 23 boda.

U Beogradu je 24. i 25. juna održan susret muških reprezentacija Jugoslavije i Italije. Pobjedila je Italija sa 109:98 bodova.

U Segedinu je 22. i 23. jula održan susret muških juniorskih reprezentacija Jugoslavije i Mađarske. Pobjedila je Mađarska sa 127:71 bod.

U Klužu su 19. i 20. avgusta održane juniorske Balkanske igre, na kojima su u konkurenciji muškaraca učestvovali reprezentacije Albanije, Bugarske, Grčke, Jugoslavije, Rumunije i Turske, a u konkurenciji žena reprezentacije Albanije, Bugarske, Jugoslavije, Rumunije i Turske. U juniorskoj konkurenciji muškaraca prva je Rumunija sa 162 boda, dok je Jugoslavija druga sa 116 bodova, a u konkurenciji žena prva je Rumunija sa 94,5, dok je Jugoslavija treća sa 69 bodova.

U Parizu je 6. i 7. septembra održane troboj muških reprezentacija Jugoslavije, Norveške i Francuske, i to u okviru tri dvoboja. Jugoslavija je pobjedila Norvešku sa 108:102, a izgubila od Francuske sa 87:123.

U Parizu je 7. septembra održan susret ženskih reprezentacija Jugoslavije i Francuske. Pobjedila je Jugoslavija sa 66:49 bodova.

U Beogradu su od 15. do 17. septembra održane XX balkanske igre, na kojima su učestvovali u konkurenciji muškaraca reprezentacije Bugarske, Grčke, Jugoslavije, Rumunije i Turske, a u konkurenciji žena reprezentacije Bugarske, Jugoslavije, Rumunije i Turske. U konkurenciji muškaraca prva je Jugoslavija sa 164 boda, a u konkurenciji žena prva je Rumunija sa 89 bodova, dok je Jugoslavija treća sa 83 boda.

U Beogradu je 30. septembra i 1. oktobra održan susret muških reprezentacija Jugoslavije i Finske. Pobjedila je Finska sa 129:81 bod.

AUTO-MOTO

U 1961. godini nije održan nijedan međudržavni susret.

U generalnom plasmanu za brdsko prvenstvo Evrope Božić Milivoje je zauzeo deseto mesto na osnovu plasmana na sledećim trkama: 18. juna u Rosefeldu — deseto mesto, 9. jula u Trentu Bondone — dvanaesto, 30. avgusta u Freiburgu — osmo, 27. avgusta u Kloster-Dalosau i 10. septembra u Geisbergu takođe osmo mesto.

U Bregencu je 17. juna, u polufinalu svetskog prvenstva u spidveju, Medved Valent osvojio deveto mesto i nije se plasirao u finale. U četvrtfinalu 28. maja ispali su VISOČNIK JOŽE — sa 14. mestom u Abensburgu, i BABIĆ FRANC — sa 12. mestom u Varšavi.

BICIKLIZAM

Od 2. do 16. maja održana je međunarodna etapna trka Varšava—Berlin—Prag u dužini od 2.368 km, na kojoj je učestvovalo 90 takmičara. U ekipnom plasmanu prva je ekipa SSSR-a (184:14:04 h), dok je Jugoslavija dvanaesta (188:47:22 h). U pojedinačnom plasmanu prvi je Melihov Juri — SSSR (61:15:24), dok su jugoslovenski takmičari postigli sledeće rezultate: Levčić Ivan je trideset četvrti, Žirovnik Janez — četrdeset prvi, Milenković Tomislav — pedeset šesti, Čubrčić Radoš — pedeset sedmi, Boltežar Andrej — pedeset osmi, a Bajc Alojz je odustao u osmoj etapi.

Od 2. do 16. jula vožena je drumovima Francuske etapna međunarodna trka "Tour d'Avenir", na kojoj je učestvovalo 137 takmičara iz 19 zemalja. U pojedinačnom plasmanu prvi je de Rosso Guido (Italija) sa 59:58:23, dok su jugoslovenski takmičari postigli sledeće rezultate: Levčić Ivan je peti, sa 11:57 minuta iza pobjednika, Bajc Alojz — šezdeset drugi, Šebenik Jože — šezdeset sedmi, Boltežar Andrej — sedamdeseti, Petrović Veselin — sedamdeset prvi, dok su odustali: Valčić Nevio, Žirovnik Janez i Milenković Tomislav.

Od 27. jula do 5. avgusta održana je XVII međunarodna etapna trka "Kroz Jugoslaviju", na kojoj je učestvovalo 76 takmičara iz osam zemalja. U ekipnom plasmanu prva je Jugoslavija sa 116:53:46 h. U pojedinačnom plasmanu prvi je Levčić Ivan sa 38:55:43, dok su ostali

članovi reprezentacije Jugoslavije postigli sledeće rezultate: Valčić Nevio je drugi sa 38:57:29, Boltežar Andrej — šesti sa 38:59:34, Šebenik Jože — osmi sa 39:01:40, i Žirovnik Janez — devetnaesti.

U Bernu je 2. i 3. septembra održano svetsko drmsko prvenstvo, na kojem su učestvovali takmičari iz 24 zemlje. Prvi je Jorden Jean (Francuska) sa 4:49:54, dok su jugoslovenski takmičari postigli sledeće rezultate: Šebenik Jože je četrdeset osmi, sa 5:35 minuta iza pobjednika, Žirovnik Janez — četrdeset deveti, sa 5:35 iza pobjednika, Boltežar Andrej — šezdeset osmi, sa 18:43 iza pobjednika, dok su Valčić Nevo i Levčić Ivan odustali.

BOKS

U Beogradu je od 3. do 10. juna održano XVI evropsko prvenstvo, na kojem su učestvovali takmičari iz 21 zemlje. Plasman po kategorijama: *muva* — Sačipović Bektaš izgubio u četvrtfinalu na poene od Vacca-a (Italija), koji je osvojio prvo mesto; *bantam* — Mitrović Miodrag u kvalifikacijama izgubio na poene od Zamparinja (Italija); prvi je Sivko Sergej (SSSR); *perolaka* — Paunović Milosav u kvalifikacijama izgubio od Voytena (SR Nemačka); prvi je Taylor Francis (Engleska); *laka* — Benedek Petar je u finalu izgubio od Mac Taggarta (Škotska) na poene; zauzeo je drugo mesto i osvojio srebrnu medalju; prvi je Mac Taggart Dick (Škotska); *poluvelter* — Mehović Ljubiša izgubio u finalu od Tuminjsa (SSSR) na poene; zauzeo je drugo mesto i osvojio srebrnu medalju; prvi je Tuminjs Alojz (SSSR); *velter* — Vranješević Vlado je u četvrtfinalu izgubio od Meira (Švajcarska) na poene; prvi je Tamulius Ricard (SSSR); *polusrednja* — Tomić Milovan izgubio u kvalifikacijama na poene od Lagutina (SSSR), koji je osvojio prvo mesto; *srednja* — Jakovljević Dragoslav je u polufinalu izgubio od Walaseka; zauzeo je 3—4. mesto i osvojio bronzanu medalju; prvi je Walasek Tadeusz (Poljska); *poluteška* — Milivojević Milo je u četvrtfinalu izgubio od Josefowicza (Poljska); prvi je Sarauti Galio (Italija); *teška* — Sretenović Obrad je u kvalifikacijama izgubio od Nemeca (CSR) na poene; prvi je Abramov Andrej (SSSR). Po službenoj listi Međunarodne bokserske federacije (AIBA), u ekipnom plasmanu prva je ekipa SSSR-a sa 35 bodova, dok je Jugoslavija četvrta sa 9 bodova.

U Budimpešti je 5. septembra održan susret muških reprezentacija Jugoslavije i Mađarske. Pobjedila je Jugoslavija sa 12:8.

U Beogradu je 10. decembra održan susret muških reprezentacija Jugoslavije i Ukrajine. Susret se završio nerešeno 10:10.

BRODARSTVO

Jedrenje na vodi. U Kopru je od 27. do 31. jula održano III evropsko prvenstvo u klasi »Šljuka«, na kojem su učestvovali posade 22 jedrilice iz 4 zemlje. Prvi je jugoslovenski takmičar Grego Ante sa florištom Nikolić Simom — 7.459 bodova, dok su ostali jugoslovenski takmičari postigli sledeće rezultate: Čok Zlatan — Jurca Hrvoje su četvrti sa 6.697 bodova, Zoričić Zlatan — Marasović Branko osmi sa 5.830, Dadas Ante — Kolić Ljubo deseti sa 5.394, Kujundžić Rato — Pleša Nikica sedamnaesti sa 3.243, Majerić Saša — Majerić Franko osamnaesti sa 3.130, Novaković Boška — Sirovaški Dunja dvadesete sa 2.295, i Sirola Miranda — Golubić Tonkica dvadeset prve sa 2.291 bodom.

Kajakaštvo. Mirne vode. Na jezeru Malta kod Poznania od 18. do 20. avgusta održano je evropsko prvenstvo, na kojem su učestvovali takmičari iz 20 zemalja. U disciplini K-1 500 m Božin Radovan je bio u III grupi kvalifikacija četvrti sa 1:59,8, a Petrović Pravdoljub takođe četvrti u VI grupi sa 2:01,5, što im nije bilo dovoljno za ulazak u polufinale. Prvi je Vernescu Ajrel (Rumunija) sa 1:49,1. U disciplini K-2 500 m Petrović Pravdoljub—Ignjatijević Vladimir bili su četvrti u I grupi kvalifikacija sa 1:54,1, a Božin Radovan — Kerčov Aleksandar peti u III grupi sa 1:48,6, ali nisu ušli u polufinale. Prvi je par Artimov Nicolae — Controlenco Andrei (Rumunija) sa 1:43,0. U štafeti K-1 4 x 500 m Kerčov Aleksandar, Božin Radovan, Ignjatijević Vladimir i Petrović Pravdoljub u II grupi polufinala bili su četvrti sa 9:21,3 i nisu ušli u finale. Prva je štafeta SR Nemačke sa 8:35,0. U disciplini K-1 1.000 m. Kerčov Aleksandar je sedmi u finalu sa 4:38,9, dok je Ignjatijević Vladimir četvrti u VI grupi kvalifikacija sa 4:23,0. Prvi je von Gerber Carl (Švedska) sa 4:12,6. U disciplini K-2 1.000 m Božin Radovan — Kerčov Aleksandar sa u finalu peti sa 3:45,3, a Petrović Pravdoljub — Ignjatijević Vladimir su u III grupi polufinala bili peti sa 3:48,8 i nisu ušli u finale. Prvi je par Szollosi — Fabian (Mađarska) sa 3:42,1. U juniorskoj konkurenciji u disciplini K-1 500 m prvak Evrope je jugoslovenski takmičar Aleksić Velimir sa 2:00,7. U disciplini K-2 500 m u juniorskoj konkurenciji Bosić Borivoj — Anđelkov Jovan su u finalu šesti sa 2:01,5. Prvi je par Endreffy — Mihalkovics (Mađarska) sa 1:51,8.

U Beču je 15. i 16. jula održan troboj reprezentacija Austrije, Jugoslavije i Švajcarske. U ukupnom plasmanu pobjedila je Jugoslavija sa 57 bodova, i to Austriju sa 49:41, a Švajcarsku sa 57:19.

Divlje vode. U Heinsbergu kod Drezdenu 22. i 23. jula održano je VII svetsko prvenstvo u kajak-slamu. U disciplini F-1 jugoslovenski takmičari su postigli sledeće rezultate: Jovkovski Trajan je trinaesti sa 490,2 negativnih bodova, Bone Pavel je petnaesti sa 492,9, Spacal Albin — dvadeset sedmi sa 579,0 i Hlavaček Dalibor — trideset drugi sa 824,9 bodova. Prvi je Glaese Eberhard (DR Nemačka) sa 351,5 bodova. U štafeti 3 x F-1 jugoslovenska reprezentacija: Spacal Albin, Jovkovski Trajan i Bone Pavel je četvrta sa 706,1 bodom, dok je prva ekipa DR Nemačke sa 411,0 bodova. U disciplini C-2 Žitnik Franc — Žitnik Leon su petnaesti sa 645,0 bodova, a Vidmar Milan — Andrijašić Janez — sedamnaesti sa 788,9 bodova. Prvi je par Merkel (DR Nemačka) sa 408,0 bodova. U disciplini C-2 mešovito Justin Borut i Bernot Alenka su četvrti sa 687,0 bodova, dok je prvi par Novakova — Novak (Čehoslovačka) sa 527 bodova. U štafeti 3 x C-2 Žitnik Franc — Žitnik Leon, Vidmar Milan — Andrijašić Janez, Justin Borut — Bernot Alenka su četvrti sa 1.067,7 bodova, dok je prva štafeta DR Nemačke sa 546,5 bodova. U plasmanu nacija Jugoslavija je četvrta sa 9 bodova, dok je prva DR Nemačka sa 67 bodova. Učestvovali su takmičari iz 12 zemalja.

¹ Vidi: »Međunarodna takmičenja jugoslovenskih sportista u 1960«, »Jugoslovenski pregled«, 1961, str. 139—142 (11—14).

Na Peten Weisseritzu kod Drezdenu 26. jula održano je II svetsko prvenstvo u kajak spustu, na kojem su učestvovali takmičari iz 12 zemalja. U disciplini *F-1* Bone Pavel je treći sa 25:52,8, Spacal Albin jedanaesti sa 26:10,4, Jovkovski Trajan devetnaesti sa 26:37,0, a Hlivaček Dalibor je ostao. Prvi je Kostal Zdenek (Čehoslovačka) sa 27:24,5. U disciplini *C-2* Žitnik Franc — Žitnik Leon su trinaesti sa 27:27,0, a Vidmar Milan — Andrijašić Janez sedamnaesti sa 29:31,3. Prvi je par Noack — Luck (DR Nemačka) sa 26:17,5, U disciplini *C-2 mesovito* Justin Borut — Bernot Alenka su sedmi sa 28:16,4. Prvi je par Schneider — Zimmermann (DR Nemačka) sa 26:25,3. U plasmanu nacija Jugoslavija je šesta sa 4 boda, dok je prva DR Nemačka sa 55 bodova.

BOČANJE

U Ljubljani je 4. juna održan međunarodni susret Jugoslavije i Italije. U prvoj igri pobedila je Jugoslavija sa 13:8, a u drugoj Italija sa 13:9, tako da je konačan rezultat 1:1.

U Torinu je od 13. do 15. oktobra održano svetsko prvenstvo u četvorkama, na kojem su učestvovali takmičari iz 9 zemalja. Jugoslavija je izgubila od Italije sa 0:13, a od Švajcarske sa 7:13. U ukupnom plasmanu Jugoslavija je četrnaesta, dok je prva ekipa Italije. U takmičenju za Kup nacija Jugoslavija je izgubila od Monaka sa 4:13 i zauzela šesto mesto, dok je prva ekipa Belgije.

FUDBAL

U Beogradu je 2. maja održan susret omladinskih reprezentacija Jugoslavije i DR Nemačke. Pobedila je Jugoslavija sa 2:1 (0:0).

U Segedinu je 6. maja održan susret mladih reprezentacija Jugoslavije i Mađarske. Susret je završen nerešeno 1:1 (0:0).

U Beogradu je 7. maja održan susret reprezentacija Jugoslavije i Mađarske. Pobedila je Mađarska sa 4:2 (2:1).

U Budimpešti je 7. maja održan susret B reprezentacija Jugoslavije i Mađarske. Pobedila je Mađarska sa 5:1 (1:0).

U Beogradu je 7. maja održan susret omladinskih reprezentacija Jugoslavije i Mađarske. Pobedila je Jugoslavija sa 2:1 (1:1).

U Beogradu je 4. juna održan susret reprezentacija Jugoslavije i Poljske u okviru kvalifikacija za svetsko prvenstvo. Pobedila je Jugoslavija sa 2:1 (1:0).

U Lodu je 4. juna održan susret mladih reprezentacija Jugoslavije i Poljske. Pobedila je Poljska sa 1:0 (1:0).

U Beogradu je 18. juna održan susret reprezentacija Jugoslavije i Maroka. Pobedila je Jugoslavija sa 3:2 (0:2).

U Plaueru je 18. juna održan susret omladinskih reprezentacija Jugoslavije i DR Nemačke. Pobedila je Jugoslavija sa 1:0 (1:0).

U Hožuvu je 25. juna održan revanš susret reprezentacija Jugoslavije i Poljske u okviru kvalifikacija za svetsko prvenstvo. Susret se završio nerešeno 1:1 (1:1).

U Ljubljani je 25. juna održan susret mladih reprezentacija Jugoslavije i Poljske. Pobedila je Jugoslavija sa 1:0 (0:0).

U Beogradu je 8. oktobra održan susret reprezentacija Jugoslavije i Južne Koreje u okviru kvalifikacija za svetsko prvenstvo. Pobedila je Jugoslavija sa 5:1 (1:0).

U Lincu je 18. novembra održan susret B reprezentacija Jugoslavije i Austrije. Susret se završio nerešeno 4:4 (3:3).

U Zagrebu je 19. novembra održan susret reprezentacija Jugoslavije i Austrije. Pobedila je Jugoslavija sa 2:1 (1:1).

U Zagrebu je 19. novembra održan susret omladinskih reprezentacija Jugoslavije i Austrije. Pobedila je Jugoslavija sa 5:0 (3:0).

U Seulu je 26. novembra održan revanš susret reprezentacija Jugoslavije i Južne Koreje u okviru kvalifikacija za svetsko prvenstvo. Pobedila je Jugoslavija sa 3:1 (2:0) i time se kvalifikovala za finalni deo svetskog prvenstva 1962. u Čilu.

U Tokiju je 29. novembra održan susret reprezentacija Jugoslavije i Japana. Pobedila je Jugoslavija sa 1:0 (0:0).

U Hongkongu je 2. decembra održan susret reprezentacija Jugoslavije i Hongkonga. Pobedila je Jugoslavija sa 2:1 (1:0).

U Hongkongu je 3. decembra održan susret reprezentacija Jugoslavije i Hongkonga. Pobedila je Jugoslavija sa 6:1 (4:0).

U Džakarti je 7. decembra održan susret reprezentacija Jugoslavije i Indonezije. Pobedila je Jugoslavija sa 5:1 (1:1).

U Džakarti je 10. decembra održan susret reprezentacija Jugoslavije i Indonezije. Pobedila je Jugoslavija sa 3:2 (1:2).

U Tel Avivu je 14. decembra održan susret reprezentacija Jugoslavije i Izraela. Pobedila je Jugoslavija sa 2:0 (1:0).

HOKEJ NA LEDU

U Jesenicama je 26. februara održan susret reprezentacija Jugoslavije i DR Nemačke. Pobedila je DR Nemačka sa 7:5.

U Švajcarskoj je od 2. do 12. marta održano svetsko prvenstvo, na kojem su učestvovali takmičari iz 20 zemalja. Utakmice su igrane u Ženevi i Lozani. Jugoslavija je u C grupi pobedila Holandiju sa 9:2, Južnu Afriku sa 12:3 i Belgiju sa 10:2, a izgubila od Rumunije sa 1:12 i Francuske sa 2:10. Jugoslavija je zauzela treće mesto u svojoj grupi, dok je prva Rumunija. U ukupnom plasmanu prva je Kanada, dok je Jugoslavija sedamnaesta.

HOKEJ NA KOTURALIKAMA

U Torinu je od 9. do 20. septembra održano evropsko prvenstvo, na kojem su učestvovali takmičari iz 10 zemalja. Jugoslavija je pobedila Francusku sa 4:1, a izgubila od Španije sa 0:7. Italije 0:5, Holandije 1:15, Portugalije 1:10, Belgije 1:7, Švajcarske 2:7, SR Nemačke 0:10, Engleske 4:6 i zauzela deveto mesto, dok je prva Portugalija.

KLIZANJE NA KOTURALJKAMA

U Bolonji je od 20. do 22. oktobra održano svetsko prvenstvo, na kojem je učestvovalo 13 zemalja. U konkurenciji žena jugoslovenske takmičarke su postigle sledeće rezultate: Derende Katjuša je sedamnaesta sa 1.101,9 bodova, a Kristan Albina dvadeset druga sa 1.057,2 boda. Prva je Fahse Marlis (Nemačka) sa 1.271,1 bodom. U konkurenciji parova Tjaša Andree — Persin Petar su sedmi, a Derende Katjuša — Klemenec Franjek deveti, dok je prvi par Ludolph Margot — Hoffmann Werner (Nemačka).

KOŠARKA

U Bukureštu je 19. marta održan susret ženskih reprezentacija Jugoslavije i Rumunije. Pobedila je Rumunija sa 68:57 (30:22).

U Tirgumurentu je 24. marta održan susret ženskih reprezentacija Jugoslavije i Rumunije. Pobedila je Rumunija sa 48:45 (16:18).

U Pragu je 25. marta održan susret muških reprezentacija Jugoslavije i Čehoslovačke. Pobedila je Čehoslovačka sa 81:68 (20:38).

U Brnu je 26. marta održan susret muških reprezentacija Jugoslavije i Čehoslovačke. Pobedila je Jugoslavija sa 71:54 (37:32).

U Beogradu je 26. aprila održan susret muških reprezentacija Jugoslavije i SSSR-a. Pobedila je Jugoslavija sa 73:65 (38:26).

U Beogradu je od 29. aprila do 8. maja održano XII evropsko prvenstvo za muškarce, na kojem su učestvovali takmičari iz 19 zemalja. Jugoslovenska reprezentacija je postigla sledeće rezultate: u kvalifikacijama u A grupi pobedila je Grčku sa 86:57 (36:27), Englesku sa 122:58 (49:18), Poljsku sa 72:67 (38:34), i kao prva u svojoj grupi plasirala se u polufinale. U polufinalnoj A grupi Jugoslavija je pobedila DR Nemačku sa 82:72 (34:37), Belgiju sa 85:59 (37:33) i Mađarsku sa 72:66 (37:26), a izgubila od SSSR-a sa 58:75 (33:42) i zauzela drugo mesto u svojoj grupi, iza ekipe SSSR-a. U polufinalu je pobedila Francusku sa 75:65 (32:25) i plasirala se u finale. U finalu je izgubila od SSSR-a sa 53:60 (27:31). U ukupnom plasmanu je zauzela drugo mesto i osvojila srebrnu medalju.

U Zagrebu je od 22. do 24. juna održan Kup Jugoslavije za žene, na kojem su učestvovali takmičari iz 4 zemlje. Jugoslavija je pobedila Francusku sa 64:62 (30:37), a izgubila od Čehoslovačke sa 54:32 (28:18) i Mađarske sa 57:54 (21:30). U ukupnom plasmanu prva je Čehoslovačka, dok je Jugoslavija treća.

U Skopju je od 22. do 24. decembra održan III balkanski šam pionat na kome su učestvovali takmičari iz 4 zemlje. Jugoslavija je pobedila Tursku sa 70:56 (32:12), Rumuniju sa 84:72 (50:28), Bugarske sa 72:56 (30:21) i u ukupnom plasmanu osvojila prvo mesto.

KUGLANJE

U Zagrebu je 2. jula održan susret muških reprezentacija Jugoslavije i Mađarske. Pobedila je Jugoslavija sa 5.378:5.289.

U Zagrebu je 2. jula održan susret ženskih reprezentacija Jugoslavije i Mađarske. Pobedila je Mađarska sa 2.359:2.297.

KUGLANJE NA LEDU

U Regenu je 14. i 15. januara održano IX evropsko prvenstvo, na kojem su učestvovali takmičari iz 5 zemalja. U disciplini *cilj i gadanje palicom* jugoslovenski takmičari su postigli sledeće rezultate: Kobler Karol je drugi sa 33 boda, Knaflić Stevan — osmi sa 21 bodom, Vovk Mirko — deseti sa 19, Vidić Slavko — jedanaesti sa 17 bodova. Prvi je Hilebrandt Emil (Italija) sa 36 bodova. U disciplini *gadanje na daljinu* Potočnik Vinko je sedmi sa 177,43 m, Klinar Jože — deseti sa 169,35 m, Zercov Franc — četrnaesti sa 133,40 m. Prvi je Sailer Hermann (Austrija) sa 209,70 m. U disciplini *gadanje na daljinu — stariji članovi* — Zbontar Josif je peti sa 150,00 m, Kokalj Milan — sedmi sa 143,19 m, dok je prvi Reichenpfader N. (Austrija) sa 189,90 m. U ekipnom gadanju na daljinu ekipa Jesenice I je deveta sa 24 boda, ekipa Jesenice III — dvanaesta sa 16, Jesenice II — šesnaesta sa 13, i ekipa Bleda — sedamnaesta sa 12 bodova. Prva je ekipa S. G. Zwiesel (SR Nemačka) sa 33 boda. U ukupnom ekipnom plasmanu Jugoslavija je treća sa 2.403 boda, dok je prva ekipa SR Nemačke sa 3.252 boda.

MAČEVANJE

U Duizburgu je od 1. do 4. aprila održano omladinsko svetsko prvenstvo, na kojem su učestvovali takmičari iz 16 zemalja. U floretu za juniore jugoslovenska takmičarka Bačić Bosiljka je eliminisana u četvrt-finalu. Prva je Rousselet Catherine (Francuska). U maču za juniore Savić Ljubomir je deveti, dok su Marijanski i Markov ispali u kvalifikacijama četvrt-finala. Prvi je Lagerwall (Švedska). U sablji jugoslovenski takmičari Konrad i Deak su ispali u četvrt-finalu. Prvi je Salvatore Cesare (Italija).

U Torinu je od 17. do 29. jula održano svetsko prvenstvo, na kojem su učestvovali takmičari iz 10 zemalja. Jugoslovenska takmičarka u floretu za žene Jęftimijades Vera eliminisana je u četvrt-finalu. Prva je Schmidt (SR Nemačka). U maču Vitorović Dušan, Nikolić Miodrag i Fabijanić Radoslav eliminisani su u I, a Vasin Aleksandar u II kolu. Prvi je Guittet Jacques (Francuska). U sablji jugoslovenski takmičari Fabijanić Radoslav i Vasin Aleksandar su eliminisani u I kolu. Prvi je Riški (SSSR).

ODBOJKA

U Parizu je 4. marta održan susret muških reprezentacija Jugoslavije i Francuske. Pobjedila je Francuska sa 3:2.

U Zagrebu je od 25. do 28. maja održan Kup nacija za žene, na kojem su učestvovali reprezentacije 5 zemalja. Jugoslavija je pobjedila Holandiju sa 3:1, Francusku sa 3:0 i Mađarsku sa 3:2, a izgubila od DR Nemačke sa 0:3. U ukupnom plasmanu prva je DR Nemačka, dok je Jugoslavija druga.

U Torinu je od 4. do 8. oktobra održan međunarodni turnir muških reprezentacija, na kojem su učestvovali takmičari iz 5 zemalja. Jugoslavija je pobjedila Francusku sa 3:1, Mađarsku sa 3:0, Italiju sa 3:0 i Belgiju sa 3:0 i u ukupnom plasmanu osvojila prvo mesto.

PLIVANJE

U 1961. nije održan nijedan međudržavni susret.

SKOKOVI U VODU

U 1961. nije održan nijedan međudržavni susret.

RAGBI

U Banjoj Luci je 21. maja održan susret reprezentacija Jugoslavije i Francuske. Pobjedila je Francuska sa 13:0 (5:0).

RUKOMET

Od 1. do 12. marta u SR Nemačkoj održano je IV svetsko prvenstvo, na kojem su učestvovali reprezentacije 12 zemalja. Jugoslavija je u A grupi u kvalifikacijama izgubila od Norveške sa 17:18 (9:9) i od Švedske sa 12:14 (8:9). Prva u grupi je bila Švedska, dok je Jugoslavija zauzela treće—poslednje mesto i nije se plasirala u polufinale.

U Beogradu je od 30. juna do 2. jula održan međunarodni turnir muških i ženskih reprezentacija »II trofej Tašmajdana«. U konkurenciji muškaraca učestvovali su Jugoslavija, Rumunija i UAR, a u konkurenciji žena Jugoslavija, Mađarska i Rumunija. U konkurenciji muškaraca Jugoslavija je pobjedila UAR sa 30:8 (16:3), a izgubila od Rumunije sa 15:17 (9:10). U ukupnom plasmanu prva je Rumunija, dok je Jugoslavija druga. U konkurenciji žena Jugoslavija je igrala nerešeno sa Rumunijom 5:5 (4:2), a izgubila od Mađarske sa 6:11 (2:5). U ukupnom plasmanu prva je Rumunija, dok je Jugoslavija treća.

U Budimpešti je 24. septembra održan međudržavni susret muških reprezentacija Jugoslavije i Mađarske. Pobjedila je Mađarska sa 14:12 (7:5).

U Budimpešti je 24. septembra održan susret ženskih reprezentacija Jugoslavije i Mađarske. Pobjedila je Jugoslavija sa 6:5 (4:2).

U Oslu je 24. i 25. novembra održan međunarodni turnir, na kojem su učestvovali reprezentacije 4 zemlje. Jugoslavija je izgubila od Norveške sa 15:20 (6:8) i Švedske sa 20:21 (8:14). U ukupnom plasmanu prva je Norveška, dok je Jugoslavija zauzela četvrto—poslednje mesto.

SMUČANJE

U Val d'Aosti je 27. i 28. januara održano takmičenje u smučarskom trčanju za »Kup Kurikala«, na kojem su učestvovali takmičari iz 10 zemalja. U trčanju na 15 km prvi je Steiner (Italija) sa 54,50 (van konkurenciji prvi je Olsson—Švedska sa 52,42), dok su jugoslovenski takmičari postigli sledeće rezultate: Pavčić Janez je dvadeset treći sa 59,42, Pavčić Cveto—dvadeset četvrti sa 59,54, Seljak Roman—četrdeseti sa 1:00,22, Hlebanja Zdravko—četrdeset drugi sa 1:00,35, i Kordež Gašpar—pedeseti sa 1:02,05. U štafeti 4 × 10 km prva je Italija sa 2:37,36, dok je Jugoslavija deveta sa 2:36,0 (Hlebanja Zdravko, Seljak Roman, Pavčić Janez, Pavčić Cveto). U trčanju na 10 km za juniore prvi je Nones (Italija) sa 37,42, dok su jugoslovenski takmičari postigli sledeće rezultate: Bavec Mirko je sedmi sa 41,02; Kobilica Pavel—dvanaesti sa 42,04, i Kalan Janez—četnaesti sa 42,29. U konačnom plasmanu prva je Italija, dok je Jugoslavija peta.

U Oberstdorfu je 23. i 24. februara održano međunarodno takmičenje u skokovima. Jugoslovenski takmičar Šlibar Jože — skokom od 141 m — postavio je svetski rekord.

U Ljubljani i Logatecu je 4. i 5. februara održano međunarodno takmičenje u smučarskim skokovima »Kup Kongsberg« za seniore i juniore, na kojem su učestvovali takmičari iz 6 zemalja. U seniorskoj konkurenciji prvi je jugoslovenski smučar Pečar Marjan sa 214 bodova. U ekipnom plasmanu prva je Austrija sa 622, dok je Jugoslavija druga sa 616,5 bodova. Ostali jugoslovenski takmičari sa postigli sledeće rezultate: Jeme Božo je osmi sa 204,5, a Šlibar Jože deveti sa 198 bodova. U juniorskoj konkurenciji prvi je Zajc Ludvig sa 204,1 bodom, dok su ostali jugoslovenski takmičari postigli sledeće rezultate: Samar Janez je peti sa 197,2, a Turk Janek šesti sa 195,6 bodova. U ekipnom plasmanu prva je Italija sa 599, dok je Jugoslavija treća sa 563,6 bodova, a Jugoslavija II četvrta sa 550,3 boda.

SPORTSKA GIMNASTIKA

U Beogradu je 14. maja održan susret muških reprezentacija Jugoslavije i UAR. Pobjedila je Jugoslavija sa 280,10:270,45.

U Lajpcigu je 3. i 4. jula održan III kup Evrope za žene, na kojem su učestvovali takmičarke iz 17 zemalja. Jugoslovenske takmičarke su postigle sledeće rezultate: Bilić Mirjana je šesta sa 36,80, ili 92%, a Kočić Tereza — dvanaesta sa 36,15, ili 90,30%. Prva je Latinjina Larisa (SSSR) sa 38,50 bodova.

U Novom Sadu je 3. juna održan susret juniorskih ženskih reprezentacija Jugoslavije i Rumunije. Pobjedila je Rumunija sa 179,95:178,10,

U Luksemburgu je 13. avgusta održano IV evropsko prvenstvo za muškarce, na kojem su učestvovali takmičari iz 22 zemlje. U konačnom plasmanu jugoslovenski takmičar Cerar Miroslav je osvojio prvo mesto i titulu prvaka Evrope sa 58,05 bodova, dok je Petrović Alojz — četnaesti sa 54,95 bodova. U finalnom delu rezultati su po spravama sledeći: *krugovi* — Cerar deli 1—3. mesto sa 19,25 sa Kapsasovom (Bugarska) i Titovim (SSSR); *preskok preko konja* — Cerar deli 3—5. mesto sa 19,20 bodova, dok je prvi Carminucci (Italija) sa 19,35; *konj sa hvaljankama* — prvi je Cerar sa 19,60; *parter* — Cerar je treći sa 19,30, dok je prvi Menichelli (Italija) sa 19,45; *razboj* — prvi je Cerar sa 19,55; *vratilo* — Cerar je četvrti sa 19,20, dok je prvi Titov (SSSR) sa 19,50.

STONI TENIS

U Londonu je 3. januara, u okviru međunarodnog prvenstva Engleske održan susret muških reprezentacija Jugoslavije i Engleske. Pobjedila je Jugoslavija sa 5:2. U pojedinačnom plasmanu Marković Vojislav je osvojio prvo mesto, a par Teran Janez—Kern Bojan drugo.

U Pekingju je od 4. do 14. aprila održano XXVI svetsko prvenstvo, na kojem su učestvovali takmičari iz 26 zemalja. U ekipnom takmičenju za »Swaythling kup« Jugoslavija je u III grupi pobjedila Englesku sa 5:3, Severnu Koreju sa 5:1, Brazil sa 5:1, Singapur sa 5:1, Novi Zeland sa 5:0 i Kubu sa 5:0, a izgubila od Japana sa 1:5 i SSSR-a sa 3:5. Zauzela je drugo mesto u svojoj grupi, iza Japana, a nije se plasirala u finale.

U Moskvi je 19. i 20. aprila održan međunarodni turnir, na kojem su učestvovali reprezentacije tri zemlje. Jugoslavija je pobjedila SSSR sa 5:2 i mladu ekipu SSSR-a sa 5:1, a izgubila od Mađarske sa 4:5. U ukupnom plasmanu prva je Mađarska, dok je Jugoslavija druga. U pojedinačnom plasmanu prvi je Vogrine Josip, a drugi Marković Vojislav.

U Bad Blankenburgu je od 5. do 10. jula održano VI nezvanično juniorsko prvenstvo Evrope, na kojem su učestvovali takmičari iz 13 zemalja. Jugoslavija je u B grupi kvalifikacija pobjedila Luksemburg sa 5:0, Švedsku sa 5:0 i DR Nemačku sa 5:0, zauzela prvo mesto u svojoj grupi i plasirala se za polufinale. U polufinalu je izgubila od Čehoslovačke sa 2:5. Prva je Čehoslovačka, dok je Jugoslavija osvojila treće mesto. U pojedinačnom plasmanu u I kolu su eliminisani Korpa Istvan i Zupancić Miroslav, a u IV kolu Vecko Edvard. U parovima Vecko—Zupancić su eliminisani u III kolu.

Na Bledu je 25. i 26. avgusta održano I međunarodno juniorsko prvenstvo Jugoslavije, na kojem su učestvovali takmičari iz tri zemlje. U pojedinačnom plasmanu za juniore prvi je Vecko Edvard, a u parovima par Vecko—Stojnik. Kod juniorki prva je Mitrović, a u parovima Mitrović—Lučić.

U Novom Sadu je od 1. do 4. novembra održano XII međunarodno prvenstvo Jugoslavije, na kojem su učestvovali takmičari iz 6 zemalja. U ekipnom takmičenju za Kup Jugoslavije Jugoslavija je pobjedila Austriju sa 5:0 i Švedsku sa 3:2, i plasirala se u finale. U finalu je izgubila od Mađarske sa 1:4 i u ukupnom plasmanu osvojila drugo mesto, iza Mađarske. Jugoslavija II je pobjedila SR Nemačku sa 3:2 i Švedsku sa 3:2, a izgubila od Mađarske sa 0:5. U ukupnom plasmanu je osvojila treće mesto.

U okviru prvenstva, van konkurencije je održan susret ženskih reprezentacija Jugoslavije i Francuske, u kojem je Jugoslavija pobjedila sa 5:4, dok je susret sa SR Nemačkom izgubila sa 1:5.

U pojedinačnom plasmanu u svim kategorijama prva i druga mesta su osvojili mađarski takmičari, osim u muškim parovima, gde je drugo mesto zauzeo jugoslovenski par Vogrine Josip—Hrudić Željko. Svi ostali jugoslovenski takmičari eliminisani su pre finala.

U Renenu je 23. novembra održan susret muških reprezentacija jugoslavije i Švajcarske. Pobjedila je Jugoslavija sa 5:2.

U Štokholmu je od 25. do 29. novembra održano međunarodno prvenstvo Skandinavije, na kojem su učestvovali takmičari iz 8 zemalja. Jugoslavija je u četvrt-finalu pobjedila Poljsku sa 3:1 i plasirala se u polufinale, gde je izgubila od Švedske sa 2:3. U ukupnom plasmanu prva je Mađarska, dok je Jugoslavija treća.

STRELAŠTVO

U Veneciji je od 18. do 21. maja održan tromeč reprezentacija Italije, Jugoslavije i Mađarske. U disciplini *malokalibarska puška slobodnog izbora* (3×40) prva je Mađarska sa 3,407, druga Jugoslavija sa 3,372, a treća Italija sa 3,311 bodova. Najbolje plasirani jugoslovenski strelac je Grozdanović Vladimir, koji je osvojio drugo mesto sa 1,140, dok je prvi Holup Janasz (Mađarska) sa 1,144 boda. U disciplini *malokalibarska puška slobodnog izbora — olimpijski mač*, Jugoslavija je prva sa 1,773, druga je Mađarska sa 1,759, a treća Italija sa 1,744 boda. U pojedinačnom plasmanu prvi je jugoslovenski strelac Lončar Branislav, koji je postigao 595 bodova, što predstavlja rezultat bolji od svetskog rekorda. U disciplini *malokalibarski pištolj slobodnog izbora* prva je Italija sa 1,618, druga Mađarska sa 1,596, a treća Jugoslavija sa 1,595 bodova. U pojedinačnom plasmanu prvi je Baloch (Italija) sa 544, dok je od jugoslovenskih strelaca bio najbolji Ničić Ilija — četvrti sa 539 bodova.

U Varšavi je od 21. do 23. avgusta održan tromeč ženskih i juniorskih ekipa Jugoslavije, Mađarske i Poljske. U disciplini *malokalibarska puška slobodnog izbora — trostav — žene*, prva je Mađarska sa 2,463, druga Jugoslavija sa 2,440 i treća Poljska sa 2,391 bodom. U pojedinačnom plasmanu prva je Herold Magda sa 832 boda. U disciplini *malokalibarska puška — olimpijski mač — žene*, prva je Poljska sa 1,740,

druga Mađarska sa 1.740 i treća Jugoslavija sa 1.728 bodova. U pojedinačnom plasmanu prva je Marković Dragoslava sa 586 bodova. U disciplini *malokalibarska puška — trostav — omladini*, prva je Poljska sa 2.495, druga Jugoslavija sa 2.461 i treća Mađarska sa 2.450 bodova. U pojedinačnom plasmanu prvi je Kalmus Janusz (Poljska) sa 850 bodova, dok je od jugoslovenskih strelaca bio najbolji Otrin Janez — peti sa 825 bodova. U disciplini *malokalibarska puška slobodnog izbora — olimpijski mač — omladini*, prva je Mađarska sa 1.728, druga Poljska sa 1.728, a treća Jugoslavija sa 1.719 bodova. U pojedinačnom plasmanu prvi je Hamerik Laszlo (Mađarska) sa 580, dok je od jugoslovenskih strelaca bio najbolji Paunović Slobodan — četvrti sa 576 krugova.

U Budimpešti je od 18. do 24. septembra održano IV evropsko prvenstvo za žene i omladinu, na kojem su učestvovali takmičari iz 12 zemalja. U disciplini *malokalibarska puška slobodnog izbora — trostav — žene*, prva je ekipa SSSR-a sa 2.559, dok je Jugoslavija peta sa 2.495 krugova. U pojedinačnom plasmanu prva je Rjabinskaja Tatjana (SSSR) sa 858 krugova, dok su jugoslovenske takmičarke postigle sledeće rezultate: Herold Magda je trinaesta sa 835 krugova, Reboli Tatjana — devetnaesta sa 831 i Dozet Nada — dvadeset prva sa 829 krugova. U juniorskoj konkurenciji prva je ekipa SSSR-a sa 2.562, dok je Jugoslavija šesta sa 2.477 krugova. U pojedinačnom plasmanu prvi je Jaroš Edvard (SSSR) sa 866 krugova, dok su jugoslovenski strelci postigli sledeće rezultate: Otrin Janez je deseti sa 839, Paunović Slobodan — trinaesti sa 835, a Živak Bogdan — trideset sedmi sa 803 kruga. Kao individualac Ranković Slobodan je dvadeset prvi postigao je 829 krugova. U disciplini *malokalibarska puška slobodnog izbora — olimpijski mač — žene*, prva je ekipa SSSR-a sa 1.759, dok je Jugoslavija sedma sa 1.742 kruga. U pojedinačnom plasmanu prva je Veriš Ištvan (Mađarska) sa 594 kruga, dok su jugoslovenske takmičarke postigle sledeće rezultate: Dozet Nada je četrnaesta sa 584, Herold Magda — dvadeset prva sa 581, i Reboli Tatjana — dvadeset šesta sa 577 krugova. U juniorskoj konkurenciji prva je ekipa Poljske sa 1.760, dok je Jugoslavija šesta sa 1.736 krugova. U pojedinačnom plasmanu prvi je Gerasimović Igor (SSSR) sa 591 krugom, dok su jugoslovenski takmičari postigli sledeće rezultate: Paunović Slobodan je deseti sa 583, Otrin Janez — dvadeseti sa 582, Živak Bogdan — dvadeset sedmi sa 575, i Ranković Slobodan — trideset drugi sa 571 krugom.

TENIS

U Splitu je od 5. do 7. maja održan susret muških reprezentacija Jugoslavije i Španije u okviru takmičenja za Davis kup. Pobjedila je Španija sa 3:2.

U Zagrebu je od 12. do 16. juna održan drugi balkanski šampionat na kojem su učestvovala reprezentacije Bugarske, Grčke, Jugoslavije, Rumunije i Turske. Jugoslavija je osvojila prvo mesto pobeđivši Tursku sa 3:0, Bugarsku sa 3:0, Grčku sa 3:0 i Rumuniju sa 2:1.

U Bratislavi je od 25. do 29. jula održano takmičenje omladinaca do 21 godine za Galea kup. Jugoslavija je pobedila Rumuniju sa 2:1, a izgubila od Francuske sa 1:4. Zauzela je treće mesto u svojoj grupi i nije se plasirala u finale.

U Dubrovniku je od 5. do 10. septembra održano internacionalno prvenstvo Jugoslavije, na kojem su učestvovali takmičari iz 6 zemalja. Od jugoslovenskih takmičara, u pojedinačnoj konkurenciji Jovanović Bora je osvojio prvo mesto, a u dublu par Jovanović Bora—Pilić Nikola takođe prvo mesto.

U Milanu je od 4. do 6. novembra održan susret muških reprezentacija Jugoslavije i Italije u okviru takmičenja za pehar švedskog kralja Gustava. Pobjedila je Italija sa 5:0.

TEŠKA ATLETIKA

RVANJE. U Beogradu je 12. maja održan susret reprezentacija Jugoslavije i DR Nemačke. Pobjedila je Jugoslavija sa 11:5.

U Jokohami je od 6. do 8. juna održano prvenstvo sveta u grčko-rimskom stilu, na kojem su učestvovali takmičari iz 17 zemalja. Od jugoslovenskih takmičara, u muva kategoriji Vukov Borivoje je peti, dok je prvi Sanados (SSSR), u lakoj kategoriji Martinović Branko je zauzeo treće mesto i osvojio bronzanu medalju, dok je prvi Koridze (SSSR), u velter kategoriji Horvat Stevan je zauzeo drugo mesto i osvojio srebrnu medalju, dok je prvi Bularcu (Rumunija). U plasmanu nacija prvi je SSSR sa 38, dok je Jugoslavija peta sa 11,5 bodova.

U Skopju je od 6. do 9. jula održan X balkanski šampionat u grčko-rimskom i slobodnom stilu, na kojem su učestvovala reprezentacije Bugarske, Grčke, Jugoslavije i Rumunije. U grčko-rimskom stilu u ekipnom plasmanu prva je Rumunija sa 25, dok je Jugoslavija treća sa 21 bodom. U pojedinačnom plasmanu jugoslovenski takmičari su postigli sledeće rezultate: muva — Vukov Borivoje je drugi; prvi je Szabat Gheorge (Rumunija); bantam — Križan Ferenc je treći; prvi je Cernea Ion (Rumunija); perolaka — Rudaković Milutin je treći; prvi je Quanta Alessandro (Rumunija); laka — prvi je Martinović Branko; velter — prvi je Horvat Stevan; srednja — Sumaher Petar je četvrti; prvi je Taranu Ion (Rumunija); poluteška — Alabanda Ivan je treći; prvi je Popović Gheorge (Rumunija); teška — Stojkov Milić je drugi; prvi je Kasabov Radoslav (Bugarska). U slobodnom stilu prva je u ekipnom plasmanu Bugarska sa 30, a Jugoslavija druga sa 19 bodova. U pojedinačnom plasmanu jugoslovenski takmičari su postigli sledeće rezultate: muva — Adem Mustafa je drugi; prvi je Dimitrov Nikola (Bugarska); bantam — Tefikov Ramis je drugi; prvi je Cristea Marin (Rumunija); perolaka — Azefi Salih je treći; prvi je Červenkov Stojan (Bugarska); laka — Alija Ekrem je drugi; prvi je Volčev Eneju (Bugarska); velter — Tefik Lokmani je četvrti; prvi je Alijev Musa (Bugarska); srednja — Ramadan Salih je treći; prvi je Đermadžijev Petko (Bugarska); poluteška — Arslan Rizvani je drugi; prvi je Garčev Prodan (Bugarska); teška — Bugarić Drago-ljub je treći; prvi je Lutvi Ahmed (Bugarska).

U Subotici je 24. i 25. jula održan međunarodni turnir juniora do 21 godine »Trofeo olimpijskih nada«, na kojem su učestvovali takmičari iz 4 zemlje. Prva je Mađarska sa 23, dok je Jugoslavija četvrta sa 15 bodova.

U Segedinu je 29. jula održan susret omladinskih reprezentacija Jugoslavije i Mađarske. Susret se završio nerešeno 10:10.

DIZANJE TEGOVA. U Kicbhelu je 26. februara održan međunarodni turnir omladinskih ekipa, na kojem su učestvovali takmičari iz 4 zemlje. Prvo mesto u ukupnom plasmanu je osvojila Jugoslavija sa 11 bodova.

U Minhenu je 27. i 28. aprila održano međunarodno takmičenje za »Dunavski kup«, na kojem su učestvovali takmičari iz 5 zemalja. U ukupnom plasmanu prva je Mađarska sa 42, dok je Jugoslavija peta sa 14 bodova.

DŽUDO. U Milanu je od 11. do 13. maja održano evropsko prvenstvo, na kojem su učestvovali takmičari iz 17 zemalja. Jugoslovenski takmičari su postigli sledeće rezultate: laka — Škraba Jože je eliminisan u I, a Baršnik Zdravko u II kolu; prvi je Messenburge (Francuska); srednja — Vukomanović Mladen i Macarol Alojz su eliminisani u I kolu; prvi je Metzler (SR Nemačka); teška — Šijan Dmirar je eliminisan u I kolu, a Cvejić Borivoje je osvojio treće mesto; prvi je Geessing (Holandija). U apsolutnom šampionatu Vukomanović Mladen i Macarol Alojz su eliminisani u I kolu; prvi je Geessing (Holandija). U ekipnom takmičenju Jugoslavija je pobedila Čehoslovačku sa 3:2, a izgubila od Holandije sa 2:3 i u ukupnom plasmanu zauzela peto mesto, dok je prva Holandija.

U Parizu je 23. decembra održano svetsko prvenstvo, na kojem su učestvovali takmičari iz 15 zemalja. Od jugoslovenskih takmičara Šijan Dmirar je eliminisan u osmini finala. Prvi je Geessing Anton (Holandija).

ŠAH

U Beogradu je od 10. do 20. maja održan susret muških, ženskih i juniorskih reprezentacija Jugoslavije i SSSR-a. U ukupnom plasmanu pobjedio je SSSR sa 31,5:28,5 bodova. U susretu muškaraca pobjedio je SSSR sa 20,5:15,5, susret žena završen je nerešeno 6:6, u susretu juniora pobjedila je Jugoslavija sa 7:5 bodova.

U Oberhauzenu je od 20. juna do 3. jula održano ekipno prvenstvo Evrope, na kojem su učestvovala reprezentacije 6 zemalja. Jugoslavija je pobedila Mađarsku sa 13:7 (5:5—8:2), Čehoslovačku sa 11,5:8,5 (6:4—3,5:4,5), SR Nemačku sa 13:7 (6,5:3,5—6,5:3,5) i Španiju sa 14,5:5,5 (7,5:2,5—7:3), a izgubila od SSSR-a sa 6,5:13,5 (3,5:6,5—3:7). Prva je ekipa SSSR-a sa 74,5, dok je Jugoslavija druga sa 58,5 bodova.

U Hagu je od 11. avgusta do 2. septembra održano omladinsko svetsko prvenstvo, na kojem su učestvovali šahisti iz 12 zemalja. Prvo mesto i titulu omladinskog prvaka sveta osvojio je jugoslovenski šahista Bruno Parma sa 9 bodova.

VATERPOLO

U Lajpcigu je od 2. do 4. juna održan međunarodni turnir, na kojem su učestvovala reprezentacije 4 zemlje. Jugoslavija je pobedila DR Nemačku sa 4:3 i Holandiju sa 2:1, a sa Mađarskom igrala nerešeno 3:3. U ukupnom plasmanu prva je Mađarska, dok je Jugoslavija druga.

U Beogradu je 29. juna održan susret reprezentacija Jugoslavije i Mađarske. Susret se završio nerešeno 2:2.

U Beogradu je 29. juna održan susret mladih reprezentacija Jugoslavije i Mađarske. Pobjedila je Jugoslavija sa 4:1.

U Borovu je 2. jula održan susret reprezentacija Jugoslavije i Mađarske. Pobjedila je Mađarska sa 4:3.

U Vrnjačkoj Banji je 2. jula održan susret mladih reprezentacija Jugoslavije i Mađarske. Pobjedila je Mađarska sa 5:4.

U Moskvi je od 5. do 10. avgusta održan međunarodni turnir »Trofeo Italija«, na kojem su učestvovali takmičari iz 6 zemalja. Jugoslavija je pobedila DR Nemačku sa 3:2, Rumuniju sa 2:1, igrala nerešeno sa Italijom 2:2 i izgubila od Mađarske sa 2:4 i SSSR-a sa 5:6. U ukupnom plasmanu pobjedila je Mađarska, dok je Jugoslavija treća.

U Torinu je od 9. do 15. oktobra održan međunarodni turnir »Italija 1961«, na kojem su učestvovali takmičari iz 3 zemlje. Jugoslavija je pobedila Italiju sa 4:3, Italiju B sa 7:1 i 4:3, a izgubila od Mađarske sa 3:6 i 0:1 i od Italije sa 1:2. U ukupnom plasmanu prva je Mađarska, dok je Jugoslavija treća.²

VAZDUHOPLOVSTVO

VAZDUHOPLOVNO MODELARSTVO. U Lentkirchu je od 31. avgusta do 4. septembra održano svetsko prvenstvo slobodno letećih modela, na kojem su učestvovali takmičari iz 22 zemlje. U klasi jedrilica u ekipnom plasmanu prva je Holandija sa 2.459, dok je Jugoslavija šesnaesta sa 1.829 bodova. U pojedinačnom plasmanu prvi je Averijanov (SSSR) sa 900 bodova, dok su jugoslovenski takmičari postigli sledeće rezultate: Vuletić Miroslav je trideset četvrti sa 675, Babić Slobodan — četrdeset prvi sa 598, Paulin Stevo — pedeset prvi sa 556 bodova. U klasi modela na pogon motorima SUS u ekipnom plasmanu prva je Mađarska sa 2.442, dok je Jugoslavija dvanaesta sa 1.994 boda. U pojedinačnom plasmanu prvi je Schneeberger (Švajcarska) sa 900 bodova, dok su jugoslovenski takmičari postigli sledeće rezultate: Bjelajac Mirko je dvadeset prvi sa 725, Šćepanović Aleksandar — trideset šesti sa 644, Bendeik Janko — trideset deveti sa 625 bodova. U klasi modela na gumeni pogon

² Za plasman nisu računute utakmice B reprezentacije Italije.

u ekipnom plasmanu prva je Poljska sa 2.600, dok je Jugoslavija četvrta sa 2.510 bodova. U pojedinačnom plasmanu prvi je Reich (SAD) sa 900 bodova, dok su jugoslovenski takmičari postigli sledeće rezultate: Fresl Emil je osmi sa 874, Kmoh Vilim — sedamnaesti sa 840, Merori Julije — dvadeset šesti sa 796 bodova.

U Lentkirchu je od 31. avgusta do 4. septembra održano međunarodno takmičenje modela letućih krila na kojem su učestvovala reprezentacije Jugoslavije, SR Nemačke, Holandije i Švajcarske. U ukupnom plasmanu pobedila je SR Nemačka sa 1.615, dok je Jugoslavija druga sa 1.471 bodom.

VAZDUHOPLOVNI RELI. Od 6. do 10. septembra, na relaciji Lugano—Venecija—Lesce (Bled)—Grac—Beč, održan je evropski reli motornih aviona, na kojem su učestvovali takmičari iz 12 zemalja. Prvi je jugoslovenski takmičar Krumpak Jože sa 1.024 boda, dok je drugi jugoslovenski reprezentativac — Poznič Martin — dvadeset treći sa 833 boda.

VESLANJE

Na Bledu je 4. jula održana XI međunarodna bledska regata, na kojoj su učestvovali veslači iz 5 zemalja. U muškoj konkurenciji jugoslovenski takmičari nisu osvojili nijedno prvo mesto, a u ženskoj samo u skifu — Cvejanović Kristina, članica Danubijasa iz Novog Sada.

U Passau je od 15. do 17. jula održan troboj reprezentacija Austrije, Jugoslavije i SR Nemačke. Pobedila je Jugoslavija sa 22 boda.

U Pragu je od 24. do 27. avgusta održano 50. evropsko prvenstvo, na kojem su učestvovali takmičari iz 18 zemalja. Jugoslovenski takmičari su nastupili u sledećim čamcima: *četverac sa kormilarom* — Škarica Paško, Guberina Neven, Vrečić Ante, Šupin Nikola, kormilar Stipančević Nikola — zauzeo je četvrto mesto u finalu sa 6:40,10; prva je Nemačka sa 6:33,13; *četverac bez kormilara* — Škarica Paško, Anzulović Zdravko, Ugarković Dražen, Čušin Nikola — bio je četvrti u kvalifikacijama druge grupe sa 6:24,8; u repasažu jugoslovenski takmičari nisu nastupili; *osmerac* — Dender Petar, Knežević Slobodan, Nekora Vladimir (Janković Krunoslav), Škorića Sergej, Knaus Jože, Vrdoljak Veljko, Burić Đorđe, Skalac Vjekoslav, kormilar Stipančević Nikola — bio je četvrti u repasažu II grupe sa 5:27,82 i nije se plasirao u finale; prva je Italija sa 5:52,23.

SPORT STUDENATA

KOŠARKA. U Sofiji je od 4. do 6. aprila održan turnir studentskih reprezentacija 4 zemlje. Jugoslavija je izgubila od Bugarske sa 67:80 (33:36), Francuske sa 69:79 (33:37) i grada Sofije sa 56:72 (25:36). Prvo mesto je osvojila Bugarska, dok je Jugoslavija četvrta.

RUKOMET. U Beogradu je 25. juna održan susret studentskih reprezentacija Jugoslavije i SR Nemačke. Pobedila je Jugoslavija sa 20:14 (8:6).

VATERPOLO. U Beogradu je 5. septembra održan susret studentskih reprezentacija Jugoslavije i Indonezije. Pobedila je Jugoslavija sa 7:0.

UNIVERZIJADA. U Sofiji je od 26. avgusta do 4. septembra održana Univerzijada, na kojoj su učestvovali studenti iz 32 zemlje.

Atletika. Jugoslovenski takmičar Arapović Dragan nastupio je u skoku motkom i bio dvanaesti sa 4,00, dok je prvi Hlebarov Dimitar (Bugarska) sa 4,52 m.

Gimnastika. Jugoslovenske takmičarke su postigle sledeće rezultate: Bilić Mirjana je deveta sa 37.366 bodova, Pogačnik Nevenka — dvanaesta sa 35.365, Kočić Tereza — šesnaesta sa 34.799 bodova, dok je prva Pervušina (SSSR) sa 38.899 bodova.

Mačevanje. Jugoslovenski takmičari su postigli sledeće rezultate: *floret* — Nikolić Miodrag ispao u kvalifikacijama; prvi je Kamuti (Mađarska); *mač* — Nikolić Miodrag je osmi, a Vitorović Dušan

je ispao u kvalifikacijama; prvi je Consior (Poljska); *floret* — žene — Jeftimijades Vera je ispala u kvalifikacijama; prva je Schmidt (SR Nemačka).

Odbojka. Ženska reprezentacija Jugoslavije je pobedila Čehoslovačku sa 3:1, a izgubila od Bugarske sa 0:3, Poljske sa 1:3, Rumunije sa 0:3 i SSSR-a sa 0:3. Prva je ekipa SSSR-a, dok je Jugoslavija peta.

Plivanje. Jugoslovenski takmičari su postigli sledeće rezultate: *100 m slobodno* — Kocmur Janez je u polufinalu sedmi sa 1:00,2, Kičović Slobodan je ispao u kvalifikacijama sa 1:00,9; prvi je Shimizu (Japan); *400 m slobodno* — Kičović Slobodan je peti sa 4:44,4, dok je prvi Fujimoto (Japan); *1.500 m slobodno* — Kičović Slobodan ispao u kvalifikacijama sa 19:51,5; prvi je Lahlan (Južnoafrička Unija) sa 18:19,8; *100 m leđno* — Dorčić Mihovil je četvrti sa 1:06,7; prvi je Fukushima (Japan) sa 1:05,3; *200 m prsno* — Perišić Đorđe je četvrti sa 2:45,7, prvi Nikov (SSSR) sa 2:42,4; *200 m leptir* — Zlatić Cedomir ispao u kvalifikacijama sa 2:44,3; prvi je Yoshimata (Japan) sa 2:20,2; *štafeta 4 × 100 m slobodno* — Kocmur Janez, Kičović Slobodan, Dorčić Mihovil, Sandić Mirko — četvrta sa 3:58,3; prva je štafeta Japana sa 3:48,7; *štafeta 4 × 100 m mešovito* — Dorčić Mihovil, Perišić Đorđe, Zlatić Cedomir, Kocmur Janez — peta sa 4:27,1; prva štafeta Japana sa 4:17,1; *100 m slobodno za žene* — Cajner Hilda zauzela drugo mesto i osvojila srebrnu medalju sa 1:07,7; prva je Larsson (Švedska) sa 1:07,6; *400 m slobodno za žene* — Cajner Hilda je osvojila prvo mesto i zlatnu medalju sa 5:14,4; *200 m prsno za žene* — Maričić Alenka je peta sa 3:03,7; prva je Jordan (Rumunija) sa 2:59,6.

Skokovi u vodu. *Toranj* — jugoslovenski takmičar Košorok Rudi je četvrti sa 106,21 bodom, dok je prvi Szunsuke (Japan) sa 154,59 bodova; *daska* — jugoslovenski takmičar Košorok Rudi je peti sa 98,87, dok je prvi Tadao (Japan) sa 138,89 bodova.

Tenis. U pojedinačnom plasmanu jugoslovenski takmičari su postigli sledeće rezultate: Jovanović Bora je zauzeo prvo mesto i osvojio zlatnu medalju, a Pilić Nikola drugo mesto i srebrnu medalju. U parovima Jovanović Bora—Pilić Nikola su zauzeli prvo mesto i osvojili zlatnu medalju.

Vaterpolo. Jugoslavija je nastupila u prvoj grupi kvalifikacija u kojoj je pobedila Holandiju sa 8:3. Indoneziju sa 13:0 i igrala nerešeno sa SSSR-om 2:2. Zauzela je prvo mesto u svojoj grupi i plasirala se za finale. Pobedama u finalnom delu nad Rumunijom sa 5:1 i Mađarskom sa 4:2 zauzela je u ukupnom plasmanu prvo mesto i osvojila zlatnu medalju.

SPORT GLUVIH

U Helsinkiju sa od 5. do 10. avgusta održane IX međunarodne igre gluvih — Olimpijada, na kojima su učestvovali takmičari iz 20 zemalja.

Atletika. Jugoslovenski takmičari su postigli sledeće rezultate: u *skoku uvis* Bušković Vuksan je trinaesti sa 160 m. Prvi je Slontski (SSSR) sa 180 m. U *trostrukom skoku* Bušković Vuksan je peti sa 13,22 m. Prvi je Garov (SSSR) sa 15,16 m. U *bacanju kugle* Živanović Aleksandar je deveti sa 12,26 m. Prvi je Russel (SAD) sa 14,42 m. U *bacanju diska* Živanović Aleksandar je jedanaesti sa 33,27 m. Prvi je Ripic (SAD) sa 41,52 m.

Fudbal. Jugoslavija je u četvrt-finalu pobedila Bugarsku sa 3:2 posle produžetka, jer se utakmica u regularnom vremenu završila nerešeno 2:2 (2:0), u polufinalu Veliku Britaniju sa 5:0 (4:0), i u finalu Belgiju sa 4:1 (3:0), osvojivši u ukupnom plasmanu prvo mesto.

Streljaštvo. U disciplini *malokalibarska puška — ležeći stav 50 m* jugoslovenski takmičar Kojić Rista je četvrti sa 563 kruga, dok je prvi Calissano Giovanni (Italija) sa 574 kruga. U disciplini *malokalibarska puška — trostav*, Kojić Rista je četvrti sa 528 krugova, dok je prvi Nudny Václav (ČSR) sa 541 krugom.

IZVOR: Dokumentacija Saveznog zavoda za fizičku kulturu.

O. A.

TURNIR KANDIDATKINJA ZA PRVAKINJU SVETA U ŠAHU

Turnir kandidatkinja za svetsku prvakinju u šahu održan je u Vrnjačkoj Banji od 27. oktobra do 25. novembra 1961.

Na ovom turniru učestvovala su sve najbolje šahistkinje sveta, izuzev svetske prvakinje Bikove (SSSR), kojoj predstoji meč sa pobeđnicom iz Vrnjačke Banje.

Najviše članova imala je ekipa Sovjetskog Saveza, koju su sačinjavale: pobeđnica prethodnog turnira kandidatkinja (Plovdiv 1959) Zvorikina jednim remijem, ali je odmah zatim Gaprindašvili pobedila Borisenkovu i tako savladala svoje starije koleginice iz SSSR-a sa katastrofalnim rezultatom od 3,5:0,5.

Jugoslaviju su predstavljale Vera Nedeljković i Milunka Lazarević.

SAD su takođe imale dve predstavnice: veterana Greserovu i mladu Lizu Lejnovu, kojoj je takmičenje u Vrnjačkoj Banji bilo prvi ozbiljan međunarodni ispit.

Na turniru su još učestvovala: Karakaš (Mađarska), Nikolau i Polihronijade (Rumunija), Rinder (SR Nemačka), Konarkovska (Poljska), de Silan (Francuska), Hemsker (Holandija) i Handsuren (Mongolija).

Prema pravilima turnira, predstavnice jedne zemlje morale su već na početku takmičenja da raščiste međusobne račune. Ovakvom merom predostrožnosti, FIDE (Svetska šahovska organizacija) unapred je sprečila eventualna podešavanja rezultata u finišu i pružala svim takmičarkama podjednake šanse, bez obzira na brojčanu snagu pojedinih nacionalnih ekipa.

Na samom početku turnira došlo je do iznenađenja. Malo poznata Nona Gaprindašvili, za koju se smatralo da je naj-

slabija među sovjetskim predstavnicama, zabeležila je u prva četiri kola četiri pobeđe, savladavši, pored ostalih, i svoje zemljakinje Voljpertovu i Zatulovsku. Nju je, u petom kolu, zaustavila Zvorikina jednim remijem, ali je odmah zatim Gaprindašvili pobedila Borisenkovu i tako savladala svoje starije koleginice iz SSSR-a sa katastrofalnim rezultatom od 3,5:0,5.

Time je pitanje pobeđnice praktično bilo rešeno, jer je u daljem toku turnira Gaprindašvili imala, sa izuzetkom partija protiv Jugoslovenki, daleko lakši posao. Kasnije je ona i ove prepreke sa uspehom savladala — pobedom nad Lazarevićevom i remijem sa Nedeljkovićevom — pa je na kraju završila turnir sa dva poena prednosti ispred drugoplasirane i jedina ostala neporažena.

Drugo mesto pripalo je Borisenkovoj, dok je glavni favorit turnira, Zvorikina, zauzela treće mesto.

Na početku takmičenja izgledalo je da će Jugoslovenke možda ipak moći da ugroze vođstvo Nona Gaprindašvili. Naročito je dobro startovala Lazarevićeva, koja je posle četvrtog kola imala tri i po poena, odnosno samo pola poena manje od vodeće. Ali, već u petom kolu, Lazarevićeva je, u boljem položaju, protiv Poljkinje Konarkovske grubo pogrešila i na kraju pretrpela poraz, tako da više nije mogla da prati Gaprindašvili-jevu, a pogotovu kada je u narednim partijama protiv sovjetskih predstavnica doživela tri uzastopna poraza.

Drugoplasirana na takmičenju u Plovdivu 1959, Vera Nedeljković, pružala je, s obzirom na njen zreo stil i veliko iskustvo, više nade. Međutim, ona je već u prvom kolu, u duelu protiv Lazarevićeve, pretrpela poraz, što je odmah veoma smanjilo njene izgleda u borbi za najviši plasman. Kasnijim pobeđama popravila je svoje pozicije, ali to nije bilo dovoljno za prodor do vrha. Nedeljkovićeva je u daljem toku turnira pretrpela još samo jedan poraz (protiv Zatulovske), ali je zbog mnogih remija morala na kraju da se zadovolji prilično skromnim mestom. Vera Nedeljković i Milunka Lazarević delile su na ovom takmičenju četvrto do šestog mesta, sa tri i po poena manje od pobeđnice.

D. J.

HAPŠENJE JUGOSLOVENSKOG GRAĐANINA LAZA VRAČARIĆA U SAVEZNOJ REPUBLICI NEMAČKOJ

Hapšenje jugoslovenskog građanina Laza Vračarića 2. novembra 1961. u Saveznoj Republici Nemačkoj na osnovu poternice Gestapoa iz 1941, izazvalo je veoma živo reagovanje javnosti, naročito štampe, političko-društvenih organizacija i istaknutih javnih radnika u Jugoslaviji i drugim zemljama. Vlada FNRJ preduzela je povodom tog hapšenja niz mera, kako u cilju zaštite jugoslovenskog državljanina, tako i radi rasvetljavanja pozadine i motiva ovog slučaja.

L. Vračarić¹ je kao član oružanih udarnih grupa učestvovao 30. oktobra 1941. u napadu na nemačke avijatičare u Zagrebu.² Tom prilikom poginula su dva okupatorska vojnika, dok je treći ranjen. Gestapo je ovaj napad proglasio kriminalnim aktom i u službenom listu kriminalne policije Trećeg rajha od 30. oktobra 1941. godine raspisao poternicu za Vračarićem i ostalim učesnicima.³

Švajcarski Federalni departman pravde i policije je 12. aprila 1961. skrenuo pažnju Saveznom kriminalnom uredu SR Nemačke da za jugoslovenskim građaninom L. Vračarićem postoji poternica iz 1941, koju švajcarske vlasti, s obzirom na Vračarićevo delo, smatraju bespredmetnom, savetujući Saveznom kriminalnom uredu da »izbegava oživljavanje sećanja na ovu poternicu«.⁴ Savezni kriminalni ured, međutim, nije poništio poternicu, već je sa njom upoznao Savezno javno tužilaštvo SR Nemačke. Na zahtev saveznog javnog tužioca Vrhovni sud SR Nemačke, shodno paragrafu 13. tač. A Zakona o kaznenom postupku, doneo je 19. maja 1961. odluku da je sud u Konstancu nadležan za slučaj Vračarića.⁵

Na osnovu zahteva javnog tužioca u Konstancu, dra Heinricha Guldena, od 15. juna 1961, sud je sutradan, 16. juna, izdao nalog za hapšenje. Shodno ovom nalogu, Vračarić je, zbog napada na pripadnika hitlerovske okupatorske sile 1941. godine u Zagrebu, uhapšen 2. novembra 1961. godine u Minhenu, gde se nalazio na službenom putovanju.

Generalni konzulat FNRJ u Minhenu tražio je 2. novembra od Odeljenja za strance i 3. novembra od Predsedništva minhenke policije razjašnjenje u vezi s hapšenjem. Dobiven je odgovor da ovim institucijama nisu poznati detaljniji razlozi hapšenja, već da im je naređeno od viših vlasti da uhapsu Vračarića na osnovu poternice iz 1941. godine.⁶ Generalni konzulat se sutradan, 4. novembra, obratio Ambasadi Kraljevine Švedske u Bonu⁷ s molbom da od Ministarstva inostranih poslova SR Nemačke traži odgovarajuće razjašnjenje povodom hapšenja Vračarića. Predstavnik zapadnonemačkog Ministarstva inostranih poslova izjavio je da saveznom javnom tužiocu nije poznat slučaj hapšenja Vračarića i da je stvar verovatno pokrenuo pokrajinski tužilac. Pored toga, dodao je da »s obzirom na to što državni tužilac nije postavio zahtev, Ministarstvo inostranih poslova zaključuje da se ne radi o političkom, već verovatno o kriminalnom aktu«.⁸

¹ Vračarić je rođen 1917. u Milwaukeeu (USA). Do rata precizni mehaničar, sada direktor preduzeća ME-GA u Zagrebu, Nosilac »Spomenice 1941«, rezervni kapetan JNA i ratni vojni invalid.

² Napad je izvršen na uglu Zvonimirove (danas Ulica socijalističke revolucije) i Rusanove ulice. Mesto napada obeleženo je posle oslobođenja spomen-pločom.

³ U napadu su učestvovali i Ivan Šibl (rezervni general-major JNA, sada direktor Radio-Zagreba) i Nikola Perković, koji je tom prilikom ranjen i uhapšen, a nešto kasnije osuđen od nemačkog vojnog suda na smrt i streljan. U okviru represalija zbog pomenutog napada uhapšen je i Vračarićev brat Milivoj, krojački radnik, koji je potom ubijen u ustaškom logoru u Staroj Gradišci, mada s napadom nije imao nikakve veze.

⁴ Prema saopštenju švajcarskog Federalnog departmana pravde i policije od 22. novembra 1961.

⁵ Prema saopštenju vlade SR Nemačke od 8. novembra 1961.

⁶ Zahtev tužioca i nalog suda zasnivali su se na prepisu pisma Saveznog kriminalnog ureda i Saveznog tužilaštva od 2. maja 1961, na fotokopiji iz lista kriminalne policije Trećeg rajha od 30. oktobra 1941, kao i na odluci Saveznog suda od 19. maja 1961.

⁷ Kraljevina Švedska zastupa interese Jugoslavije u SR Nemačkoj, a Francuska interese SR Nemačke u Jugoslaviji.

⁸ Iz Vračarićevih izjava štampi vidi se da su istražni organi prilikom prvog susreta sa Vračarićem konstatovali da se radi o aktu borbe protiv hitlerovske okupacije. U toku svih saslušavanja oni su nastojali da dokažu da ovaj akt predstavlja nezakonito delo koje podleže kažnjavanju u SR Nemačkoj.

Državni sekretarijat za inostrane poslove FNRJ učinio je 4. novembra odgovarajući demarš preko Ambasade Francuske u Beogradu u vezi s hapšenjem Vračarića. Istoga dana objavljeno je saopštenje vlade FNRJ, u kojem se kaže da »jugoslovenska vlada smatra postupak vlasti SR Nemačke kao akt koji je u flagrantnoj suprotnosti s pozitivnim zakonodavnim propisima donetim posle poraza hitlerovske Nemačke«. U saopštenju je istaknut zahtev da se Vračarić bez odlaganja pusti na slobodu i najavljeno je da će »vlada FNRJ preduzeti u vezi s ovim slučajem druge mere koje bude smatrala potrebnim«. Istovremeno, vlada FNRJ je izrazila nezadovoljstvo sa izjavom zapadnonemačkog Ministarstva inostranih poslova.

Hapšenje Vračarića izazvalo je veoma živo reagovanje međunarodne javnosti. Predstavnik zapadnonemačkog Ministarstva inostranih poslova izjavio je da su »iz Danske, Norveške i niza drugih zemalja stigli protesti povodom ovog događaja«. Zapadnonemačko Ministarstvo inostranih poslova je 6. novembra izdalo sledeće saopštenje: »Hapšenje Laza Vračarića iznenadilo je Ministarstvo inostranih poslova kao i javnost. U saradnji sa Ministarstvom pravosuđa, Ministarstvo sada radi na tome da se slučaj razjasni. U toku su napori da se Vračarić pusti na slobodu.« Istoga dana uveče predstavnik zapadnonemačkog Ministarstva inostranih poslova izjavio je da: »zapadnonemačka vlada nema interesa da se povede diskusija o stavu prema pokretima otpora za vreme drugog svetskog rata. Kad bi to vlada i htela, sukobila bi se sa stvarnošću da su po zapadnonemačkim zakonima sva dela iz rata zastarela, uz izuzetak običnih ubistava.«

Istovremeno javni tužilac Gulden pustio je Vračarića iz zatvorske samice u hotel, s tim da mu se sutradan javi radi nastavljavanja istrage.

Vlada FNRJ je smatrala da hapšenje Vračarića prelazi okvire incidenta protiv jugoslovenskog pokreta otpora. Zbog toga se 7. novembra obratila svim zemljama članicama anti-hitlerovske koalicije, kao i zemljama koje su se toj koaliciji pridružile, notom u kojoj se, pored ostalog, kaže:

»Nimberškom presudom osuđena je kao akt zločina protiv mira agresija počinjena od strane Trećeg rajha protiv niza evropskih država, među kojima i Jugoslavije. Rukovodioci Trećeg rajha odgovorni za ovo delo zločina proglašeni su istom presudom ratnim zločincima. Nemačka okupaciona vojska se, prema tome, nalazila na teritoriji Jugoslavije i drugih okupiranih zemalja kao izvršilac jednog međunarodnog zločina, i svaki akt koji bi proizašao od okupatora, ili kao posledica okupacije, mora se smatrati nezakonitim i bez ikakve pravne snage. Naprotiv, svaki postupak izvršen protiv okupatora bio je akt legitimne odbrane naroda okupirane zemlje. Već u toku rata, od strane rukovodilaca savezničkih nacija pozivani su stanovnici okupiranih teritorija da upotrebe sve snage u cilju nanošenja štete Trećem rajhu, te su podsticali i potpomagali u tome. Iz tih razloga ne može se ni u kom slučaju priznati nemačkim sudovima ili drugim nemačkim vlastima bilo kakva jurisdikcija za dela koja su stanovnici okupiranih zemalja i drugi državljani savezničkih nacija počinili protiv pripadnika nemačke vojske i vlasti Trećeg rajha za vreme rata.

Ovaj princip je izražen i u Zakonu Kontrolnog saveta za Nemačku br. 4 od 1945, koji je u čl. III pod tač. c) izuzeo od nadležnosti nemačkih sudova pripadnike oružanih snaga i građane savezničkih nacija. Ovo je bila jedna od mera koju su savezničke vlade izvršile saobrazno čl. 107. Povelje UN, i prema tome je u skladu sa pozitivnim međunarodnim pravom.

Nijednim kasnijim aktom nije prenet nadležnost na vlasti i sudove SR Nemačke da gone pripadnike oružanih snaga i građane savezničkih nacija za dela počinjena protiv nemačkih vlasti za vreme drugog svetskog rata.

Opšte je poznato i takođe potvrđeno nimberškom presudom da je nemačka okupacija za vreme drugog svetskog rata bila ne samo posledica jednog međunarodnog zločina protiv mira, već da je ona za vreme svoga trajanja bila samo jedan niz ratnih zločina i zločina protiv čovečnosti. U svim okupiranim zemljama narodi su bili prinuđeni da se sredstvima koja su im bila raspoloživa brane i bore protiv počinilaca ovih zločina. Saveznici su ođavali priznanje ovim pripadnicima pokreta otpora, koji su pružili znatnu pomoć savezničkoj stvari, bilo da se radilo o širim akcijama pokreta otpora, bilo o pojedinačnim izlozovanim akcijama.

Lazo Vračarić se borio za istu stvar za koju su se borili borci svih pokreta otpora i protiv istog neprijatelja celog čovečanstva. Akt njegovog hapšenja, upravljen protiv njega zbog takve borbe, pogada sve pripadnike pokreta otpora iz drugog svetskog rata u svim zemljama. Sam pokušaj izvršenja toga akta, koji se oslanja na nezakonit postupak iz doba okupacije, koji po sebi nema nikakve pravne važnosti, ukazuje na oživljavanje duha protiv kojeg su se borili saveznici i njihovi pomagači.

Iz tih razloga jugoslovenska vlada smatra potrebnim da vladama svih zemalja koje su bile na strani saveznika u drugom svetskom ratu skrene ozbiljnu pažnju na ovaj postupak vlasti Savezne Republike Nemačke, koji pojednako ugrožava interese svih saveznika i njihovih građana koji su za vreme rata vršili svoju dužnost u različitim formama, te očekuje da će i one sa svoje strane preduzeti energičnu akciju da se spreči legalizovanje prakse u SR Nemačkoj po kojoj bi građani savezničkih zemalja mogli biti uznemiravani ili gonjeni na osnovu akata iz doba okupacije i odgovarati uopšte za dela počinjena za vreme drugog svetskog rata u borbi protiv Trećeg rajha.«

U duhu ovakvog stava, Državni sekretarijat za inostrane poslove je zauzeo stanovište da Vračarić ne treba da se odazove pozivu tužioca Guldena radi nastavljajanja saslušanja. Vračarić je 7. novembra odbio da ode na saslušanje i zatražio oduzete isprave kako bi mogao otputovati u domovinu. Javni tužilac Gulden je 7. novembra preko svog zamenika predao Vračariću putne isprave i saopštio mu da je postupak protiv njega obustavljen i nalog za hapšenje povučen.

Sutradan, 8. novembra, Državni sekretarijat za inostrane poslove zamolio je Ambasadu Kraljevine Švedske u Bonu da Ministarstvu inostranih poslova SR Nemačke preda notu u kojoj se ističe da se vlada FNRI ne zadovoljava samim puštanjem na slobodu Vračarića, već energično zahteva da krivici za hapšenje budu pozvani na odgovornost i da se pruže garancije da se slične stvari neće ponoviti. Kasno uveče istoga dana, u Bonu je objavljeno zvanično saopštenje u kojem se sa saveznih organa skida odgovornost za hapšenje Vračarića i, pored ostalog, ističe:

»Radi se o pojedinačnom slučaju koji je za žaljenje. Postupak kazneno-istražnih organa počivao je na pogrešnoj pretpostavci da je u pitanju kriminalno delo, a ne ratna akcija partizana. Partizani i borci pokreta otpora ne mogu u Saveznoj Republici da budu kazneno-popravno progonjeni zbog delovanja u borbi i otporu za vreme drugog svetskog rata.

Liste takvih lica ne postoje. Preispitivanje slučaja Vračarić dovelo je naknadno do zaključka da kazneno-popravni postupak nije opravdan. Nadležne vlasti izvršile su sve odgovarajuće mere kako bi se obezbedilo da se ovakav slučaj više ne ponovi.«

Ministar odbrane SR Nemačke Jozef Štraus je prvi od članova savezne vlade javno izneo stav povodom hapšenja Vračarića. On je u izjavi listu »Berlingse tidende«, 8. novembra, pravdao hapšenje obrazloženjem da su sudovi u SR Nemačkoj nezavisni. U vezi s predlozima da se donošenjem zakona o opštoj amnestiji u SR Nemačkoj spreče takvi događaji u budućnosti, Štraus je izjavio da bi takav zakon smatrao problematičnim, jer bi oslobađao krivice »ratne zločine« izvršene protiv Nemaca, a istovremeno podvrgao kazni one ratne zločine koje su izvršili Nemci.

Povodom ovakvog stava, zvanični predstavnik Državnog sekretarijata za inostrane poslove izjavio je 10. novembra sledeće:

»Ministar Štraus nastoji u svojoj izjavi, pored ostalog, da pod isti termin »ratni zločin« stavi bezbrojne zločine okupatorske hitlerovske vojske i legitimnu borbu okupiranih naroda i rodoljuba protiv ovih zločina. Kad to tvrdi odgovorni član vlade SR Nemačke, to samo potvrđuje da se u slučaju Vračarića ne radi o takozvanoj »birokratskoj grešci«. Zbog toga je dužnost zainteresovanih vlada da ustraju kod vlade SR Nemačke u traženju punih garantija, preduzimanjem svih potrebnih konkretnih mera, da se ovakvi slučajevi neće ponoviti.«

Predstavnik zapadnonemačkog Ministarstva inostranih poslova izjavio je 10. novembra da će jugoslovenske note u vezi s hapšenjem Vračarića »biti proučene i na njih će se odgovoriti s osobitom hitnošću«. Istovremeno naglasio je da se radi o »grešci pokrajinskog ministarstva u Baden Virtembergu«, ali je istakao da »o kažnjavanju ne može biti ni govora. Hteo bih načelno i bez uvijanja da odbijem uopšte svako povlačenje pitanja odgovornosti.«

Vlada SR Nemačke je 18. novembra odgovorila na note vlade FNRI. Povodom toga odgovora zvanični predstavnik Državnog sekretarijata inostranih poslova izjavio je 24. novembra da »jugoslovenska vlada ne smatra zadovoljavajućim odgovor vlade SR Nemačke u vezi sa slučajem Vračarić i da će preduzeti mere koje bude smatrala potrebnim. Državni sekretarijat inostranih poslova je 6. decembra uputio Ministarstvu inostranih poslova Kraljevine Švedske notu s molbom da je preda Ministarstvu inostranih poslova SR Nemačke. U noti su izneti razlozi zbog kojih vlada FNRI smatra notu vlade SR Nemačke nezadovoljavajućom.

Prema vesti Tanjuga od 8. decembra 1961, ministar pravosuđa Baden Virtemberga izjavio je da je krajem novembra naredio »predistragu« protiv državnog tužioca u Konstancu Guldena, zbog toga što nije »postupio dovoljno brižljivo kad je izdao nalog da se uhansi bivši jugoslovenski partizanski kapetan Lazo Vračarić«. Gulden će — prema ovoj vesti — odgovarati samo za to što nije obavestio generalnog državnog tužioca u Karlsruhe o postupku protiv Vračarića.

Odgovarajući na interpelaciju frakcije Socijaldemokratske partije u Bundestagu, Ministarstvo pravde vlade SR Nemačke je izjavilo 1. decembra, između ostalog:

»Savezno ministarstvo pravde daće zemaljskim upravama pravde uputstvo uz prikaz stvarnog i pravnog stanja da se partizani i učesnici otpora ne mogu u Saveznoj Republici Nemačkoj kazneno-pravno goniti zbog borbene i ustaničke delatnosti, bez obzira na to da li su njihova dela bila po međunarodnom pravu dozvoljena ili ne. Savezno ministarstvo pravde će zamoliti zemaljske pravne ustanove da o tome obaveste sve podređene vlasti.«

U vezi s ovom izjavom, zvanični predstavnik Državnog sekretarijata za inostrane poslove izjavio je 15. decembra sledeće:

»Ukoliko citirana izjava odražava odlučnost vlade SR Nemačke da obezbedi striktno sprovođenje u život odredaba donesenih još 1945. godine, a mi želimo da je tako tumačimo, onda ona predstavlja pozitivan akt. No, moram, na žalost, konstatovati da je i pored toga bila pokrenuta kampanja u SR Nemačkoj protiv jugoslovenskog konzula Grabovca zbog učešća u borbi protiv fašizma u toku drugog svetskog rata, i to na osnovu takozvane optužbe poznatih aktivnih saradnika okupatora, zločinaca ustaša koji su se sklonili u SR Nemačku.

Prema tome, da se takvi slučajevi ne bi ponovili, glavni zadatak leži na strani Savezne Republike Nemačke.«

MEĐUNARODNI UGOVORI ZAKLJUČENI U DRUGOJ POLOVINI 1961.¹

BILATERALNI UGOVORI

TRGOVINSKI, PLATNI I FINANSIJSKI SPORAZUMI

AUSTRIJA

Sporazum o produženju važnosti Protokola Mešovite komisije od 13. jula 1960. o robnoj razmeni sa Austrijom i o spajanju dosadašnjih lista C-1 i C-2 u jedinstvenu listu C, zaključen razmenom nota od 27. jula i 1. avgusta 1961.

ČEHOSLOVAČKA

Protokol sa zasedanja Mešovite komisije sastavljen na osnovu člana 6. Sporazuma o razmeni robe između FNRI i Čehoslovačke Socijalističke Republike od 19. februara 1955, potpisan 4. jula 1961. u Pragu (Rs. br. 236, 16. decembra 1961²).

¹ Vidi: »Međunarodni ugovori sklopljeni u prvoj polovini 1961«, »Jugoslovenski pregled«, 1961, str. 286—288 (55—58).

Ovim registrom obuhvaćeni su samo ugovori koji su primljeni u Službi ugovora u periodu od 1. jula do 1. novembra 1961. godine.

² Oznaka »Rs. br.« i datum uz nju označavaju pod kojim je brojem i kada Savezno izvršno veće ratifikovalo odnosno odobrilo pomenuti sporazum. Svi ugovori bez te oznake nalaze se još u toku ratifikacije.

ETIOPIJA

Sporazum o produženju važnosti Sporazuma o kreditu, kao i izmeni člana 7 istog Sporazuma, zaključen razmenom nota od 1. i 21. juna 1961. u Adis Abebi (Rs. br. 206, 31. oktobra 1961).

FINSKA

Sporazum o produženju važnosti Trgovinskog i Platnog sporazuma od 1948. za period od 1. jula 1961. do 30. juna 1962, postignut razmenom nota od 29. juna i 3. jula 1961. u Helsinkiju.

FRANCUSKA

Sporazum između FNRI i Francuske Republike o korišćenju kredita od 50 miliona francuskih novih franaka, postignut razmenom pisama od 28. jula 1961. u Parizu (Rs. br. 210, 22. novembra 1961).

Zapisnik sa IX zasedanja Francusko-jugoslovenskog komiteta za ekonomsku saradnju i tehničku pomoć, potpisan 28. septembra 1961. u Parizu.

Sporazum o produženju važnosti Trgovinskog sporazuma između FNRI i Republike Francuske od 28. decembra 1960, postignut razmenom nota od 9. oktobra 1961. godine.

GANI

Platni sporazum između FNRI i Republike Gane, potpisan 11. oktobra 1961. u Beogradu.

Dugoročni sporazum o trgovini, plovidbi i ekonomskoj saradnji između FNRI i Republike Gane, potpisan 11. oktobra 1961. u Beogradu (Rs. br. 233, 16. decembra 1961).

Sporazum o ekonomskoj i tehničkoj saradnji između FNRI i Republike Gane, potpisan 11. oktobra 1961. u Beogradu.

HOLANDIJA

Sporazum između Jugoslovenske investicione banke, Beograd i Niderlandsche Credietverzekering Matchhoppij N. V., Amsterdam, o korišćenju 20 miliona holandskih guldena za sirovine i 50 miliona guldena za investicije i trajnu potrošnu robu, postignut razmenom pisama od 7. avgusta 1961. u Hagu (Rs. br. 220, 22. novembra 1961).

INDONEZIJA

Sporazum o izmeni člana 5 Sporazuma između FNRJ i Republike Indonezije o isporuci investicionih dobara na kredit, postignut razmenom nota od 8. juna i 16. juna 1961.

Sporazum o ekonomskoj saradnji i dugoročnoj robnoj razmeni između FNRJ i Republike Indonezije, zaključen 29. jula 1961. u Džakarti.

Ugovor o prodaji pamuka po PL—480 između FNRJ i Indonezije, potpisan 8. jula 1961. u Džakarti.

ITALIJA

Trgovinski sporazum između FNRJ i Republike Italije, potpisan 3. avgusta 1961. u Beogradu.

KAMBODŽA

Sporazum o produženju važnosti Trgovinskog sporazuma i Platnog sporazuma između FNRJ i Kraljevine Kambodže zaključenih 19. oktobra 1959. za period od godinu dana, postignut razmenom pisama od 2. marta i 1. aprila 1961 (Rs. br. 216, 22. novembra 1961).

Poverljivi zapisnik razgovora između predstavnika Komiteta za spoljnu trgovinu FNRJ i Ministarstva finansija i nacionalne privrede Kraljevine Kambodže o dugoročnoj industrijskoj saradnji u formi jugoslovenskog učešća u mešovitim društvima u Kambodži, potpisan 31. avgusta 1961. u Beogradu (Rs. br. 225, 22. novembra 1961).

KINA

Protokol o razmeni robe između FNRJ i NR Kine, potpisan 15. jula 1961. u Pekingu (Rs. br. 229, 22. novembra 1961).

KONGO

Protokol između vlade FNRJ i Centralne vlade Republike Kongo koje žele da razviju prijateljske odnose i unaprede privrednu saradnju između svojih zemalja, potpisan 19. jula 1961. u Beogradu.

MALI

Razmenjena pisma između predstavnika FNRJ i Republike Mali o izmeni Sporazuma o plaćanju potpisano 7. marta 1961, od 12. oktobra 1961. u Bamaku.

Protokol o isporuci investicionih dobara na kredit potpisan 12. oktobra 1961. u Bamaku.

MAROKO

Sporazum o ekonomskoj i tehničkoj saradnji između FNRJ i Kraljevine Maroka, zaključen 27. septembra 1961. u Beogradu (Rs. br. 232, 16. decembra 1961).

Protokol o isporuci opreme i postrojenja na kredit između FNRJ i Kraljevine Maroka, potpisan 27. septembra 1961. u Beogradu.

NEMAČKA DEMOKRATSKA REPUBLIKA

Protokol o dodatnim isporukama robe u 1961, zaključen 15. septembra 1961. u Beogradu (Rs. br. 226, 22. novembra 1961).

PAKISTAN

Protokol o isporuci na kredit investicione opreme Pakistanu, potpisan 6. juna 1961. u Karačiju (Rs. br. 215, 22. novembra 1961).

Sporazum o izbegavanju dvostrukog oporezivanja sa Protokolom i razmenjenim pismima (parafirani tekst), zaključen (parafiran) 26. septembra 1961. u Beogradu.

POLJSKA

Zapisnik o rezultatima razgovora vođenih između delegacija Saveznog zavoda za privredno planiranje FNRJ i Planske komisije pri Ministarskom savetu NR Poljske, potpisan 1. jula 1961. u Varšavi.

Dopunski protokol uz Protokol potpisan 23. oktobra 1958. uz Sporazum između vlade FNRJ i vlade NR Poljske o kreditu za kupovinu industrijske i saobraćajne opreme u Poljskoj od 31. januara 1961, potpisan 12. oktobra 1961. u Varšavi.

Zapisnik o radu Mešovite komisije sazvane na osnovu člana 9 Protokola o dodatnim isporukama investicionih dobara između FNRJ i NR Poljske u periodu 1960—1965. od 22. decembra 1958, potpisan 27. novembra 1961. u Beogradu.

Zapisnik o radu Mešovite komisije sazvane na osnovu člana 6 Trgovinskog sporazuma između vlade FNRJ i vlade NR Poljske o uzajamnim isporukama robe u godinama 1961. do 1965. od 15. decembra 1960, za razmatranje kontingenata mašina i uređaja utvrđenih u listama »A« i »B« Protokola o robnoj razmeni za 1962, zaključen 2. novembra 1961. u Beogradu.

SAVEZ SOVJETSKIH SOCIJALISTIČKIH REPUBLIKA

Protokol Mešovite komisije sazvane na osnovu člana 8 Trgovinskog sporazuma između FNRJ i SSSR od 5. januara 1955, potpisan 31. jula 1961. u Moskvi.

SJEDINJENE AMERIČKE DRŽAVE

Sporazum o reviziji Projekta o unapređenju i distribuciji električne energije No. 158—20—134, potpisan 30. juna 1961. u Vašingtonu (ne podleže ratifikaciji).

Sporazum o reviziji Projekta No. 158—21—129 (ugljenokopi) potpisan 30. juna 1961. u Vašingtonu (ne podleže odobrenju). Sporazum između vlade FNRJ i Export-Import Bank, Vašington, o zajmu u visini od 21.600.000.000 dinara potpisan 7. septembra 1961. u Vašingtonu.

ŠVEDSKA

Sporazum o produženju važnosti Protokola o razmeni robe između FNRJ i Kraljevine Švedske iz 1957. za period od godinu dana, postignut razmenom nota od 30. juna 1961. u Beogradu (Rs. br. 208, 22. novembra 1961).

TOGO

Sporazum o trgovini i ekonomskoj saradnji između FNRJ i Republike Togo potpisan 14. jula 1961. u Beogradu (Rs. br. 214, 22. novembra 1961).

VELIKA BRITANIJA

Usaglašeni zapisnik pregovora delegacija Velike Britanije i FNRJ o zakupu britanskih brodova za prevoz uvoza iz Britanije, potpisan 10. jula 1961. u Beogradu.

NAUČNO-TEHNIČKA SARADNJA

INDONEZIJA

Sporazum između vlade FNRJ i vlade Republike Indonezije o međusobnoj tehničkoj saradnji oružanih snaga, potpisan 16. juna 1961. u Beogradu.

NEMAČKA DEMOKRATSKA REPUBLIKA

Protokol sa I zasedanja Mešovite jugoslovensko-nemačke komisije za kooperaciju u proizvodnji i naučno-tehničku saradnju, potpisan 25. jula 1961. u Beogradu.

POLJSKA

Plan naučno-tehničke saradnje u oblasti korišćenja nuklearne energije u mirnodopske svrhe između FNRJ i NR Poljske, potpisan 14. oktobra 1961. u Beogradu (Rs. br. 238, 16. decembra 1961).

Protokol VII zasedanja Mešovite jugoslovensko-poljske komisije za naučno-tehničku saradnju, sa prilogima, potpisan 6. oktobra 1961. u Beogradu (Rs. br. 237, 16. decembra 1961).

RUMUNIJA

Zapisnik sa III zasedanja Mešovite jugoslovensko-rumunske komisije za naučno-tehničku saradnju, potpisan 23. juna 1961. u Bukureštu (Rs. br. 195, 3. oktobra 1961).

TOGO

Sporazum o naučno-tehničkoj saradnji između FNRJ i Republike Togo, potpisan 14. jula 1961. u Beogradu (Rs. br. 231, 16. decembra 1961).

TUNIS

Sporazum o naučnoj i tehničkoj saradnji između vlade FNRJ i vlade Republike Tunis, zaključen 24. avgusta 1961. u Tunisu.

SARADNJA NA POLJU SAOBRAĆAJA, POLJOPRIVREDE I HIDROTEHNIKE

AUSTRIJA

Zapisnik o pregovorima između predstavnika Zajednice jugoslovenskih pošta, telegrafa i telefona i Austrijske uprave pošta i telegrafa po predmetu izgradnje sistema koaksijalnog kablja Graz—Leibnitz—Maribor—Ljubljana, potpisan 17. novembra 1961. u Beču.

BUGARSKA

Protokol o sprovođenju u delo Sporazuma o povezivanju elektroenergetskih sistema FNRJ i NR Bugarske od 23. maja 1961, potpisan 24. avgusta 1961. u Sofiji (Rs. br. 200, 24. oktobra 1961).

GRČKA

Zapisnik Prvog dela II zasedanja Mešovite komisije predviđene članom 42 Sporazuma o regulisanju drumskog prevoza putnika i robe komercijalnim vozilima, zaključenog između FNRJ i Kraljevine Grčke 18. juna 1959. u Atini, potpisan 2. novembra 1961. u Beogradu.

HOLANDIJA

Sporazum između FNRJ i Holandije o oslobođenju od plaćanja takse za motorne kamione koji se privremeno uvoze u Jugoslaviju, odnosno Holandiju, u međunarodnom prevozu robe drumovima, postignut razmenom nota od 21. i 25. septembra 1961. u Beogradu (Rs. br. 213, 22. novembra 1961).

ITALIJA

Sporazum o produženju važnosti Sporazuma o vazdušnom saobraćaju između FNRJ i Italije, postignut razmenom nota od 14. jula 1961. u Beogradu (Rs. br. 209, 22. novembra 1961).

MAĐARSKA

Zapisnik sa sastanka predstavnika službi za zaštitu bilja FNRJ i NR Mađarske, sa priloženim nacrtom sporazuma o vršenju zdravstvenog nadzora na pošiljkama bilja, potpisan 29. avgusta 1961. u Budimpešti.

Zapisnik sastanka održanog od 26. do 29. oktobra 1961. između delegacija Mađarskih državnih železnica i Jugoslovenskih železnica, potpisan 29. oktobra 1961. u Zagrebu.

SJEDINJENE AMERIČKE DRŽAVE

Sporazum između Jugoslovenskog savetodavnog centra za poljoprivredu i šumarstvo i Poljoprivredno-istražnog centra Ministarstva poljoprivrede SAD, potpisan 31. maja 1961. u Vašingtonu (ne podleže ratifikaciji).

Amandman uz Sporazum o kupovini poljoprivrednih viškova od 28. aprila 1961, potpisan 1. jula 1961, u Beogradu.

Amandman uz Sporazum o kupovini poljoprivrednih viškova od 3. juna 1961, potpisan 1. jula 1961, u Vašingtonu.

Sporazum o izmeni Sporazuma o projektu LC-38 (Silosi za žito) između Međunarodne administracije za saradnju (ICA), Agencije vlade SAD, i Odeljenja za ekonomsku pomoć Komiteta za spolnu trgovinu, Agencije vlade FNRJ, od 5. decembra 1960, zaključen 30. juna 1961, u Vašingtonu (ne podleže odobrenju).

TUNIS

Deklaracija PTT uprava FNRJ i Republike Tunis, potpisana 30. oktobra 1961, u Tunisu.

KULTURNA SARADNJA

BELGIJA

Zapisnik sa III plenarnog zasedanja Komisije za primenu Jugoslovensko-belgijskog kulturnog sporazuma, potpisan 15. februara 1961, u Brislu.

ITALIJA

Protokol o sastanku jugoslovenskih i italijanskih eksperata za organizaciju seminara iz italijanske kulture, potpisan 26. juna 1961, u Ljubljani.

Sporazum između FNRJ i Republike Italije o regulisanju restitucije kulturnih dobara Jugoslaviji, zaključen 15. septembra 1961, u Rimu.

IRAK

Plan izvršenja kulturne saradnje između FNRJ i Republike Iraka za 1961. godinu, potpisan 29. avgusta 1961, u Bagdadu.

KAMBODŽA

Sporazum o saradnji na polju kulture i nauke između FNRJ i vlade Kambodže, potpisan u Pnom Peni 15. juna 1961. godine.

NEMAČKA DEMOKRATSKA REPUBLIKA

Program kulturne i naučne saradnje između FNRJ i Nemačke Demokratske Republike za 1961/62. godinu, potpisan 20. jula 1961, u Beogradu.

GRANIČNI SPORAZUMI

AUSTRIJA

Protokol sa VII zasedanja Mešovite jugoslovensko-austrijske komisije za obnovu graničnih oznaka i uređenje granice, formirane na osnovu čl. 5 Konvencije između FNRJ i Austrije o obnovi, čuvanju i održavanju graničnih stubova i ostalih graničnih oznaka na jugoslovensko-austrijskoj granici od 19. marta 1958, potpisan 9. juna 1961, u Kranju (Rs. br. 221, 22. novembra 1961).

Protokol Mešovite jugoslovensko-austrijske komisije za obnovu graničnih oznaka i uređenje granice, potpisan 30. septembra 1961, u Radkersburgu.

BUGARSKA

Zapisnik sa XI redovnog zasedanja Centralne mešovite granične komisije za ispitivanje i rešavanje graničnih incidenata nastalih na jugoslovensko-bugarskoj granici, održanog od 22. do 28. septembra 1961, potpisan 28. septembra 1961, u Beogradu.

Zapisnik o sastanku Mešovite jugoslovensko-bugarske komisije za izmenu i dopunu Sporazuma o uređenju pogranične prelazne službe za putnički, prtljažni i robni saobraćaj od 22. maja 1956, održanog u Sofiji od 28. do 30. septembra 1961, potpisan 30. septembra 1961, u Sofiji.

Sporazum o delimičnoj izmeni granične linije na reci Timok, zaključen između FNRJ i NR Bugarske 14. decembra 1961, u Beogradu.

GRČKA

Zapisnik sa IV redovnog zasedanja Stalne mešovite jugoslovensko-grčke komisije za pogranični promet, održanog u Skopju od 26. juna do 3. jula 1961, potpisan 3. jula 1961, u Skopju.

ITALIJA

Dodatni protokol o lokalnoj razmeni između pograničnih zona Buja, Kopra, Nove Gorice s jedne i Trsta s druge strane, potpisan 3. avgusta 1961, u Beogradu (Rs. br. 218, 22. novembra 1961).

Dodatni protokol o lokalnoj razmeni između pograničnih zona Sežana — Nova Gorica — Tolmin — Videm, potpisan 3. avgusta 1961, u Beogradu (Rs. br. 219, 22. novembra 1961).

MAĐARSKA

Zapisnik sa I redovnog zasedanja Mešovite jugoslovensko-mađarske komisije za obnovu graničnih oznaka formirane na osnovu člana 5 Konvencije između vlade FNRJ i vlade NR Mađarske o održavanju i obnovi granične linije i graničnih oznaka na jugoslovensko-mađarskoj granici od 18. januara 1956, u Beogradu, potpisan 17. oktobra 1961, u Paliću.

RUMUNIJA

Zapisnik sa VIII redovnog zasedanja Mešovite komisije za ispitivanje i rešavanje incidenata na jugoslovensko-rumunskoj granici, potpisan 25. septembra 1961, u Bukureštu.

Završni protokol Mešovite jugoslovensko-rumunske komisije o završetku radova na obnovi i održavanju graničnih stubova i graničnih oznaka, izvršenih u 1960. godini, potpisan 24. oktobra 1961, u Zrenjaninu.

SPORAZUMI IZ OSTALIH OBLASTI

AUSTRIJA

Sporazum između FNRJ i Austrije o osnivanju i delatnosti austrijskih informativnih ustanova u Jugoslaviji, zaključen 30. juna 1961, u Beogradu.

Protokol o preuzimanju Knafljeve zadužbine u Beču, potpisan 19. juna 1961, u Beču (Rs. br. 188, 19. septembra 1961).

Sporazum između FNRJ i Republike Austrije o uzajamnom priznavanju i izvršenju odluka o izdržavanju, zaključen 10. oktobra 1961, u Beogradu.

BELGIJA

Veterinarska konvencija između vlade FNRJ i vlade Kraljevine Belgije, potpisana 31. oktobra 1961, u Brislu.

GRČKA

Zapisnik sa II zasedanja Mešovite jugoslovensko-grčke komisije za razvoj turizma, održanog u Atini od 12. do 16. jula 1961, potpisan 16. jula 1961, u Atini.

INDONEZIJA

Protokol o razgovorima rođenim u Beogradu 15. i 16. juna 1961, godine između vlade FNRJ i vlade Indonezije, potpisan 16. juna 1961.

POLJSKA

Plan saradnje u oblasti socijalne politike, organizacija socijalnih službi, stručnog uzdizanja kadrova, zaštite porodice, dece, socijalnih ustanova, rehabilitacije invalida i defektnih lica i organizacije ortopedije i izrade i snabdevanja ortopedskim pomagalicama, za period 1961, 1962, i 1963. godine, potpisan 26. juna 1961, u Varšavi (Rs. br. 226, 22. novembra 1961).

Sporazum za izvršenje Konvencije o socijalnom osiguranju između vlade FNRJ i vlade Poljske Narodne Republike, zaključene u Varšavi 16. januara 1958. godine, potpisan 12. novembra 1961, u Beogradu.

SJEDINJENE AMERIČKE DRŽAVE

Sporazum između FNRJ (Higijenski institut NR Srbije) i pron. Jazača vakcine protiv dečje paralize, dr Alberta Sabina, zaključen 13. septembra 1961, u Sinsinatuju.

ŠVAJCARSKA

Zapisnik sa preliminarne razgovora delegacija FNRJ i Švajcarske konfederacije o zaključenju Konvencije o socijalnom osiguranju između dve zemlje, potpisan 10. oktobra 1961, u Beogradu.

MULTILATERALNI UGOVORI

Međunarodna konvencija za unifikaciju izvesnih pravila u vezi sa prevozom putnika morem, zaključena 29. aprila 1961, u Brislu.

Izveštaj sa XII vanredne skupštine ICAO (Organizacije međunarodnog civilnog vazduhoplovstva), sa tekstom Protokola o izmeni čl. 50, tačka a) Konvencije o međunarodnom civilnom vazduhoplovstvu potpisan 12. jula 1961, u Montrealu (Rs. br. 230, 16. decembra 1961).

Sporazum o privilegijama i imunitetima Međunarodne agencije za atomsku energiju, potpisan 1. jula 1959, u Beču.

Carinska konvencija o karntima ECS za trgovačke uzorke, potpisana 1. marta 1956, u Brislu.

Konvencija o ukidanju potrebe legalizacije inostranih javnih isprava, zaključena oktobra 1960, u Hagu.

Konvencija o nadležnosti vlasti i zakona koji se primenjuju u materiji zaštite maloletnika, zaključena 5. oktobra 1960, u Hagu.

Konvencija o sukobu zakona u materiji forme testamentarnih dispozicija, zaključena 5. oktobra 1960, u Hagu.

Završni akt Konferencije OUN o međunarodnoj trgovinskoj arbitraži, održane od 20. maja do 10. juna 1958, i Konvencija o priznanju i izvršenju inostranih arbitražnih odluka, potpisana 10. juna 1958, u Njujorku.

Sporazum između Organizacije za privrednu saradnju i razvoj i Jugoslovenske vlade o učešću Jugoslavije u radu Organizacije, zaključen 28. oktobra 1961, u Parizu.

Opšti sporazum za evropsku zonu radiodifuzije, zaključen 23. juna 1961, u Stokholmu.

Preporuka Saveta za carinsku saradnju o izmeni Carinske konvencije o karntima ECS za trgovačke uzorke, potpisana 15. juna 1960, u Brislu.

O. B.

SADRŽAJ 1961.

20-GODIŠNJICA USTANKA NARODA JUGOSLAVIJE

Proslava 20-godišnjice ustan- ka naroda Jugoslavije ..	193—194	(1— 2)
Narodnooslobodilački rat i socijalistička revolucija u Jugoslaviji 1941—1945. ..	195—200	(3— 8)

STANOVNIŠTVO

Prvi rezultati popisa stanov- ništva	203—208	(1— 6)
Promene u strukturama stan- ovništva 1953—1961. ..	441—450	(7—16)

DRUŠTVENO I DRŽAVNO UREĐENJE

Opšta politika Saveznog izvr- šnog veća u 1960.	97—112	(13—28)
Organizacija i rad Saveznog izvršnog veća u 1960. ..	112—114	(28—30)
Sednice Saveznog izvršnog veća	120—122 (36—38) 307—308 (65—66) 504—506 (94—96)	
Izbori i sastav radničkih sa- veta i upravnih odbora ..	293—295	(51—53)
Normativna delatnost radnič- kih saveta	289—292 (47—50)	
Statuti opština i srezova ..	345—347 (67—69)	
Mesni uredi	145—147 (39—41)	
Mesni odbori 1959—1961. ..	393—396 (73—76)	
Mirovna veća	489—491 (79—81)	
XII skupština Stalne konfe- rencije gradova	397—398 (77—78)	
Služba društvenog knjigo- vodstva u 1960.	241—242 (45—46)	
Inspeksijske-službe u Srbiji ..	1—5 (1— 5)	
Zavod za javnu upravu	5—6 (5— 6)	
Organizacija privrednog pre- duzeća	49—54 (7—12)	
Garadanski sporovi 1957— 1960.	147—148 (41—42)	
Kretanje kriminaliteta i rad krivičnih sudova	347—350 (69—72)	
Izvršenje kazni lišenja slo- bode	492—494 (82—84)	
Odlikovanja	201—202 (43—44)	
Sednice Savezne narodne skupštine	114—116 (30—32) 296—298 (54—56) 494—496 (84—86)	
Sednice republičkih narodnih skupština	116—120 (32—36) 298—306 (56—64) 497—503 (87—93)	

POLITIČKE I DRUŠTVENE ORGANIZACIJE

Savetovanje predstavnika ko- munističkih partija u Mo- skvi i Jugoslaviji	7—8	(1— 2)
»Korak nazad« (izvodi iz re- ferata Veljka Vlahovića) ..	127—130	(15—18)
III plenum Centralnog komi- teta Saveza komunista Ju- goslavije	451—455 (41—45)	
Članstvo Socijalističkog sa- veza radnog naroda Jugo- slavije	351	(33)
Sastav mesnih i opštinskih odbora SSRNJ	352	(34)
Sekcije Socijalističkog saveza SSRNJ	507—510 (49—52)	
II plenum Saveznog odbora SSRNJ	123—124 (11—12)	
Proširena sednica Izvršnog odbora Saveznog odbora SSRNJ	399—400 (37—38)	
V kongres Socijalističkog sa- veza radnog naroda Slo- venije	125	(13)
Članstvo Saveza sindikata Jugoslavije	149	(21)
Međunarodna aktivnost jugo- slovenskih sindikata u 1960. Sastav članstva i rukovod- stava Narodne omladine Jugoslavije	8—12 (2— 6) 401—402 (39—40)	

Lokalne radne akcije omla- dine u 1960	131—132	(19— 20)
Auto-put 1961.	455—458	(45—48)
Međunarodna saradnja Na- rodne omladine Jugoslavije	154—156	(26—28)
Konferencija za društvenu aktivnost žena	243—244	(29—30)
Međunarodne veze Saveza ženskih društava Jugo- slavije	156	(28)
Savet društava za staranje o deci i omladini Jugoslavije	245—246	(31—32)
Podmladak Jugoslovenskog crvenog krsta	353—354	(35—36)
Savez ratnih vojnih invalida Jugoslavije u 1960.	125—126	(13—14)
Savez novinara Jugoslavije 1957—1960.	55—58	(7—10)
Jugoslovenska liga za mir, nezavisnost i ravnoprav- nost naroda (1960—1961)	152—154	(24—26)
Matice iseljenika	150—151	(22—23)

PRIVREDA

Privreda Jugoslavije 1945— 1960.	157—162	(29—34)
Društveni proizvod i nacio- nalni dohodak 1956—1960. ..	403—407 (107—111)	
Privreda u 1960.	59—65	(15—21)
Savezni društveni plan za 1961.	13—15	(1—4)
Sistem i politika cena u Jugo- slaviji	355—361 (81—87)	
Regresi u privredi	313—316 (65—68)	
Porast zaposlenosti 1957— 1960.	309—313 (61—65)	
Novčana primanja i izdavanja privrednih organizacija ..	70—72 (26—28)	
Poslovanje privrednih orga- nizacija 1959—1960.	372—376 (99—102)	
Poslovanje privrednih organi- zacija u prvom polugodu 1961.	408—410 (112—114)	
Preporuka Savezne narodne skupštine o raspodeli čis- tog prihoda u radnim kolektivima	511—512 (143—144)	
Industrijska preduzeća po ve- ličini	16—18	(4—6)
Nova proizvodnja Jugo- slovenske industrije	66—70 (22—26)	
Smene u industriji	361—363 (87—89)	
Dinamika mesečne proizvo- dnje u industriji	459—465 (129—135)	
Zaštita prava industrijske svojine u Jugoslaviji	469—472 (139—142)	
Proizvodnja trajnih potroš- nih dobara	513—515 (145—147)	
Razvoj energetike	247—250 (51—54)	
Olovo i cink	251—252 (55—56)	
Razvoj rudarstva i indus- trije bakra 1957—1961. ..	465—468 (135—138)	
Gradevinarstvo 1956—1960. ..	414—421 (118—125)	
Farmaceutska industrija ..	167—170 (39—42)	
Poljoprivredna dobra i zadr- ge u 1960.	410—414 (114—118)	
Proizvodnja, potrošnja i izvoz sljiva	376—380 (102—106)	
Razvoj voćarstva	516—522 (148—154)	
Stočarstvo 15. januara 1961. ..	170—172 (42—44)	
Veterinarska služba	321—325 (73—77)	
Potrošnja veštačkih dubriva	326—328 (78—80)	
Šumsko bogatstvo i njegovo iskorišćavanje	364—372 (90—99)	
Razvoj prevoza i organizacija jugoslovenskih železnica ..	253—256 (57—60)	
Drumski saobraćaj 1957— 1960.	209—212 (45—48)	
PTT saobraćaj 1957—1960. i nova organizacija JPTT ..	18—23 (6—11)	
Izmene u spolnotrgovinskom i deviznom sistemu	163—167 (35— 39)	
Nerobni devizni prihodi i rashodi	212—214 (48—50)	
Modernizacija trgovinske mreže na malo	421—424 (125—128)	
Potrošački krediti	22—26 (11—14)	
Sprovođenje stambene re- forme	317—320 (69—72)	

SOCIJALNA POLITIKA I NARODNO ZDRAVLJE

Zdravstvo u 1960.	133—134	(5—6)
Socijalno osiguranje 1959— 1960.	215—216	(7—8)
Povrede na radu	383—384	(17—18)
Služba zapošljavanja radnika Zapošljavanje i materijalno obezbeđivanje privremeno nezaposlenih 1957—1960.	381—383	(15—17)
Zaštita invalida rada	260—262	(12—14)
Radnička odmarališta 1957— 1960.	27—30	(1—4)
	257—259	(9—11)

PROSVETA, NAUKA I KULTURA

Prosveta i kultura u 1960.	135—138	(15—18)
Sistem finansiranja školstva ..	31—33	(1—3)
Vanredno studiranje	263—265	(31—33)
Doktorat nauka u 1959. i 1960.	73—80	(7—14)
Vojne škole	266—267	(34—35)
Ustanove i organizacije za obrazovanje odraslih	425—430	(47—52)
Stručni ispiti radnika	473—474	(57—58)
Radnički univerzitet »Đuro Salaj« u Beogradu	173—176	(19—22)
Radničko sveučilište »Moša Pijade« u Zagrebu	474—476	(58—60)
Primena nuklearne energije Hidrometeorološka služba ..	268—270	(36—38)
Zaštita autorskih prava	177—179	(23—25)
Jugoslavenski prevodi dela V. I. Lenjina	217—219	(27—29)
Izdavačka delatnost, časopisi i štampa u JNA	329—332	(39—42)
Savremena jugoslovenska li- kovna umetnost	33—35	(3—5)
Hrvatsko narodno kazalište VI jugoslovenske pozorišne igre »Sterijino pozorište« ..	333—334	(43—44)
Crtani film	431—434	(53—56)
Nagrade jugoslovenskim fil- movima na međunarodnim festivalima u 1960.	219—220	(29—30)
Gostovanja jugoslovenskih kulturno-umetničkih dru- štava u inostranstvu	35—35	(5—6)
	180	(26)
	335—336	(45—46)

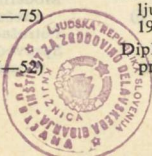
FIZIČKA KULTURA I NARODNA TEHNIKA

Jugoslavenski savez organi- zacija za fizičku kulturu	271—273	(23—25)
Jugoslavenski sportski re- kordi u 1960.	37—38	(1—2)
Jugoslavenski sportski rekor- di u 1961.	523—524	(43—44)
Državna prvenstva u 1960.	83—88	(7—10)
Međunarodna takmičenja ju- goslovenskih sportista u 1960.	139—142	(11—14)
Međunarodna takmičenja ju- goslovenskih sportista u 1961.	525—529	(45—49)
Finansiranje fizičke kulture 1959—1960.	221—223	(19—21)
Fizičko vaspitanje u školama Sportske sudije	435—438	(31—34)
Međunarodni susreti fudbal- skih klubova Prve savezne lige (1945—1961.	183—184	(17—18)
Košarka	477—482	(37—42)
XII evropski šampionat u košarci	81—84	(3—6)
Boks	223—224	(21—22)
XVI evropski šampionat u boks	181—183	(15—17)
Rukomet	274	(26)
XX balkanske atletske igre ..	337—340	(27—30)
Jubilarni šahovski turnir na Bledu	439	(35)
Turnir kandidatkinja za prva- kinju sveta u šahu	440	(36)
	530	(50)

SPOLJNA POLITIKA

Stavovi Jugoslavije o politici aktivne miroljubive koegzi- stencije	483—487	(71—75)
Učešće Jugoslavije na XV za- sedanju Generalne skup- štine UN	275—282	(45—52)

Jugoslavija na XVI zasjedanju Ekonomске komisije za Evropu (ECE)	238—239	(42—43)
Jugoslavija na XI zasjedanju Generalne konferencije UNESCO-a	92—93	(14—15)
Jugoslavija na Konferenciji Ujedinjenih nacija o diplo- matskim odnosima i imuni- tetima	237—238	(41—42)
Poseta predsednika Tita ne- kim zemljama Zapadne i Severne Afrike	225—230	(29—34)
Odnosi sa zemljama Zapadne i Severne Afrike koje je predsednik Tito posetio 1961.	231—236	(35—40)
Stav Jugoslavije u vezi sa zaostavljanjem krize u Kongu	39—42	(1—4)
Stavovi Jugoslavije o doga- đajima u Kongu	190—192	(26—28)
Stavovi Jugoslavije o pitanju Alžira	89—92	(11—14)
Pripreme za Konferenciju še- fova vanblokovskih zem- alja	283—284	(53—54)
Jugoslavija na Konferenciji šefova država i vlada van- blokovskih zemalja	385—388	(63—66)
Dokumenti Konferencije še- fova država i vlada vanblo- kovskih zemalja	389—392	(67—70)
Trojni razgovori Tito—Su- karno—Keita	284	(54)
Sastanak predsednika Tita, Nasera i Nehrua u Kairu ..	488	(76)
Bilateralni odnosi u 1960.	143—144	(19—20)
Odnosi između Jugoslavije i Brazilu	341—342	(59—60)
Jugoslovensko-albanski od- nosi	185—190	(21—26)
Hapšenje jugoslovenskog gra- đanina Laza Vračarića u Saveznoj Republici Ne- mačkoj	531—532	(77—78)
Poseta predsednika Republi- ke Gvineje Seku Turea ..	42—43	(4—5)
Poseta predsednika Pakistana Mohameda Ajuba Kana ..	44	(6)
Poseta predsednika Republi- ke Indonezije Sukarna ..	285	(55)
Poseta ministra inostranih poslova Indonezije dr Su- bandrija	44	(6)
Poseta državnog sekretara za inostrane poslove Koče Popovića Kanadi	144	(20)
Poseta predsednika Saveta ministra Kraljevine Laosa Suvana Fume	192	(28)
Poseta potpredsednika SIV-a Aleksandra Rankovića Grčkoj	240	(44)
Poseta ministra inostranih poslova Republike Italije Antonija Senjija	344	(62)
Poseta predsednika Republi- ke Mali Modiba Keite ..	285—286	(55—56)
Poseta državnog sekretara za inostrane poslove Koče Popovića Holandiji	240	(44)
Poseta predsednika Republi- ke Gane dr Kvame Nkru- maha	343	(61)
Poseta državnog sekretara za inostrane poslove Koče Popovića SSSR	343—344	(61—62)
Poseta predsednika vlade Tanganjike Džuliusa Nje- rerea	488	(76)
Međunarodni ugovori zaklju- čeni u drugoj polovini 1960.	45—48	(7—10)
Međunarodni ugovori zaklju- čeni u prvoj polovini 1961.	286—288	(56—58)
Međunarodni ugovori zak- ljučeni u drugoj polovini 1961.	532—534	(78—80)
Diplomatsko-konzularna predstavništva	93—96	(15—18)

»Jugoslovenski pregled« izlazi u mesečnim sveskama.
Godišnja pretplata 6.000 dinara / Redakcija: Moše Pijade 8 / tel. 33-610
Administracija: Ulica Kosmajaska 7 / tel. 22-778 / pošt. fah 62 / Beograd.
Tekući račun kod Narodne banke br. $\frac{101-14}{2-645}$
Štampa: Beogradski grafički zavod, Beograd.

